

GENERALNI URBANISTIČKI PLAN DUBROVNIKA

A TEKSTUALNI DIO

Ovaj elaborat je sastavni dio ODLUKE O DONOŠENJU
GENERALNOG URBANISTIČKOG
PLANA DUBROVNIKA
„Službeni glasnik Grada Dubrovnika“, broj 7/2005.

Klasa: 350-01/04-01/14
Urbroj: 2117/01-09-05-126

Dubrovnik, 13.prosinca 2005.godine

GRADSKO VIJEĆE GRADA DUBROVNIKA

PREDSJEDNIK GRADSKOG VIJEĆA:

Dr. Zoran Cikatić

URBOS doo Split
Biro za prostorno planiranje, urbanizam i zaštitu okoliša

Split, prosinac 2005.godine

IZRAĐIVAČ:

URBOS doo Split
Biro za prostorno planiranje,
urbanizam i zaštitu okoliša

Direktor: Gordana Radman, dipl.ing.arh.

*Koordinatori plana: Maja Madiraca, dipl.oec.
Gordana Radman, dipl.ing.arh.*

NARUČITELJ:

GRAD DUBROVNIK

Gradonačelnik: Dubravka Šuica, prof.

NAZIV ELABORATA:

GENERALNI URBANISTIČKI PLAN DUBROVNIKA

TEKSTUALNI DIO:

- *OBRAZLOŽENJE*
- *ODLUKA*

BROJ UGOVORA:

Klasa: 350-01/03-01/201

Ur.broj: 2117/01-01-03-3

Split, prosinac 2005.godine

RADNI TIM

I URBOS doo Split

Maja Madiraca, dipl.oec.
Gordana Radman, dipl.ing.arh.
Katarina Puljić, dipl.ing.arh.
Larisa Buljević, dipl.ing. građ.
Zoran Radman, prof.
Davor Hauptman, dipl,ing.arh.
Seka Roje, arh.teh.

II UPRAVNI ODJEL ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I PROSTORNO UREĐENJE

Nike Sudarević, dipl.ing.agr, pročelnik
Vanda Ivanković-Kontić, dipl.ing.arh
Mr.sc. Marija Crnčević, dipl.ing. biol.
Malojka Sertić, dipl.ing.arh.
Davorka Cević-Premužak, dipl.ing.arh.
Ivan Filipović, upr.prav.
Franjo Barišić, dipl.oec.
Marijana Peričević

III VANJSKA SURADNJA

Nasiha Bilalović, dipl.ing.

Vicko Brbora, dipl.ing.građ.
Prof. dr.Ognjen Čaldarović, dipl.soc.
Duško Čičovački, dipl.ing.prom.
Boris Didović, dipl.ing.el.
Ilija Knežević, dipl.ing.građ.
Suzana Kosović, dipl.oec.
Dr. Frano Kršinić, dipl.ing.
Mr. Nenad Lipovac, dipl.ing.arh.
Vlado Margaretić, dipl.ing.el.
Mr. Tonko Radica, prof.

Ministarstvo kulture,Konzervatorski odjel u Dubrovniku, ravnatelj Žana Baća, prof.

IV KONZULTANTI

Mr. Pavle Bakarić, dipl.ing.agr.
Ivica Banović, dipl.ing.prom.
Mr. Fani Bojanić, dipl.ing.građ.
Jasna Budak-Rajčić, dipl.ing.arh.
Stijepo Butijer, dipl.ing.arh.

Dr. Zrinka Rudež, dipl.ing.arh.

Dr. Bruno Šišić, kraj.arh.

*Zavod za prostorno uređenje Županije
dubrovačko-neretvanske
Kabinet za povijesne vrtove i razvoj
krajobraza u Dubrovniku
Agronomskog fakulteta Sveučilišta i
Zagrebu*

V SURADNIČKE INSTITUCIJE I PODUZEĆA

*Ured za prostorno uređenje i stambeno-komunalne
poslove Dubrovačko-neretvanske županije*

Enter, doo Split

VI STRUČNA SURADNJA I POTPORA

Nike Sudarević, dipl.ing.agr.

*Pročelnica Upravnog odjela za
zaštitu okoliša i prostorno uređenje*

- *Upravni odjeli Grada Dubrovnika*
- *Županijski uredi*
- *Javna poduzeća sa područja Grada Dubrovnika*

A TEKSTUALNI DIO

OBRAZLOŽENJE

UVODNE NAPOMENE

0.1	Zakonske pretpostavke	1
0.2	Obuhvat Plana	1
0.3	Metoda rada	2

1. POLAZIŠTA

1.1	Položaj, značaj i posebnosti područja grada Dubrovnika u odnosu na prostor i sustave Županije i Države	4
1.1.1	Položaj, značaj i posebnosti	4
1.1.2	Osnovni podaci o stanju u prostoru	7
1.1.3	Prostorno razvojne i resursne značajke	8
1.1.3.1.	Prirodna osnova	8
1.1.3.2.	Kulturno-povijesna obilježja	12
1.1.3.3.	Demografska osnova	13
1.1.3.4.	Stanovanje i stambena izgradnja	15
1.1.3.5.	Gospodarstvo	17
1.1.3.6.	Društvene djelatnosti	21
1.1.4	Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih prostornih planova	26
1.1.5	Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke te prostorne pokazatelje	36
1.1.5.1.	Ocjena stanja	36
1.1.5.2.	Mogućnosti razvoja	40
1.1.5.3.	Ograničenja razvoja	40

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1.	Ciljevi prostornog razvoja gradskog značaja	42
2.1.1.	Značaj posebnih funkcija grada	42
2.1.2.	Odabir prostorne i gospodarske strukture	42
2.1.3.	Infrastrukturna opremljenost	47
2.1.4.	Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša i kulturno-povijesnih vrijednosti	51
2.2.	Ciljevi prostornog razvoja gradskog značaja	54
2.2.1.	Racionalno korištenje i zaštita prostora	54
2.2.2	Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture	57

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1.	Temeljna organizacija prostora u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu Grada Dubrovnika	58
3.2.	Organizacija, korištenje, namjena, uređenje i zaštita površina	59
3.2.1.	Prikaz gospodarskih djelatnosti	65
3.2.2.	Prikaz mreža društvenih djelatnosti	69
3.2.3.	Prikaz prometne i telekomunikacijske mreže	73
3.2.3.1.	Cestovni promet	73
3.2.3.2.	Telekomunikacijska mreža	81

3.2.4.	Prikaz komunalne infrastrukturne mreže	84
3.2.4.1.	Elektroenergetski sustav	84
3.2.4.2.	Vodnogospodarski sustav	86
3.2.4.3.	Groblja	93
3.2.5.	Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite površina i građevina	95
3.2.5.1.	Područja posebnih uvjeta korištenja – prirodna baština	95
3.2.5.2.	Područja posebnih uvjeta korištenja – kulturno povijesne cjeline	103
3.2.5.3.	Područja posebnih ograničenja u prostoru	107
3.2.6.	Područja primjene posebnih mjera uređenja i zaštite	110
3.2.6.1.	Uređenje zemljišta	110
3.2.6.2.	Zaštita posebnih vrijednosti i obilježja – sanacija	110
3.2.7.	Urbana pravila	114
3.3.	Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu, način korištenja i uređenja prostora	116
3.3.1.	Prostorni pokazatelji za namjenu površina	116
3.3.2.	Način korištenja i uređenja površina	116
3.4.	Sprječavanje nepovoljna utjecaja na okoliš	118
3.4.1.	Zaštita zraka	118
3.4.2.	Zaštita voda i mora	119
3.4.3.	Zaštita od buke	120
3.4.4.	Zaštita tla	121
3.4.5.	Postupanje s otpadom	122
3.4.6.	Zaštita od požara i uvjeti gradnje skloništa za sklanjanje stanovništva	122

3. ODLUKA O DONOŠENJU GENERALNOG URBANISTIČKOG PLANA DUBROVNIKA

I OPĆE ODREDBE

II ODREDBE ZA PROVOĐENJE

1. UVJETI ODREĐIVANJA I RAZGRANIČAVANJA POVRŠINA JAVNIH I DRUGIH NAMJENA

Uvjeti za određivanje površina za javne i druge namjene

Korištenje i namjena površina

Stambena namjena

Mješovita – pretežito stambena namjena

Mješovita-pretežito poslovna namjena

Povijesna jezgra-kulturni centar

Javna i društvena namjena

Gospodarska namjena

Športsko-rekreacijska namjena

Javne zelene površine

Zaštitne zelene površine

Površine i koridori infrastrukturnih sustava

Groblja

Luke posebne namjene

Uvjeti za detaljno razgraničavanje namjena površina

2. UVJETI UREĐENJA PROSTORA ZA GRAĐEVINE OD VAŽNOSTI ZA DRŽAVU I ŽUPANIJU

Građevine od važnosti za Republiku Hrvatsku

Građevine od važnosti za Županiju

3. UVJETI SMJEŠTAJA GRAĐEVINA GOSPODARSKIH DJELATNOSTI

4. UVJETI SMJEŠTAJA GRAĐEVINA JAVNIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI

5. UVJETI I NAČIN GRADNJE STAMBENIH GRAĐEVINA

Uvjeti i način gradnje stambenih građevina
Način gradnje pomoćnih građevina
Uređenje građevne čestice
Oblikovanje stambene građevine

6. UVJETI UTVRĐIVANJA TRASA I POVRŠINA PROMETNE, TELEKOMUNIKACIJSKE I KOMUNALNE INFRASTRUKTURNE MREŽE

Trase i površine prometne infrastrukturne mreže
Cestovni promet
Cestovna i ulična mreža
Parkirališta i garaže
Pješачke zone i smjerovi
Biciklističke staze
Benzinske postaje
Javni prijevoz
Ostale prometne građevine i sadržaji
Pomorski promet
Zračni promet
Telekomunikacijska mreža i pošta
Telekomunikacijska mreža
Pošta
Prijam TV signala
Infrastrukturna mreža
Energetski sustav
Vodnogospodarski sustav

7. UVJETI UREĐENJA POSEBNO VRIJEDNIH PODRUČJA

Posebno vrijedna područja prirode
Posebno vrijedna izgrađena područja
Posebno osjetljiva područja

8. URBANA PRAVILA

Opće odredbe
Uvjeti za korištenje, uređivanje i zaštitu prostora

9. MJERE OČUVANJA I ZAŠTITE KRAJOBRAZNIH I PRIRODNIH VRIJEDNOSTI I KULTURNO POVIJESNIH CJELINA

10. POSTUPANJE S OTPADOM

11. MJERE SPRJEČAVANJA NEPOVOLJNA UTJECAJA NA OKOLIŠ

Mjere za zaštitu tla
Zaštita voda
Zaštita mora
Mjere za zaštitu zraka
Mjere zaštite od buke
Zaštita od požara i uvjeti gradnje skloništa za sklanjanje stanovništva

12. MJERE ZA PROVEDBU PLANA

Obveza donošenja prostornih planova
Mjere za uređenje i zaštitu zemljišta
Rekonstrukcija građevina čija je namjena protivna planiranoj namjeni

POPIS TABLICA

1. Površine gradskih kotara uključenih u obuhvat Generalnog urbanističkog plana Dubrovnika
2. Osnovni podaci o stanju u prostoru
3. Osnovni podaci o prostoru (površina, stanovnici, stanovi, domaćinstva)
4. Kretanje stanovništva užeg i prigradskog područja grada Dubrovnika
5. Potrebe za društvenim sadržajima po gradskim kotarima
6. Pokrivenost područja GUP-a dokumentima prostornog uređenja
7. Namjena prostora po zonama u ha (PPU bivše općine Dubrovnik)
8. Gustoća stanovanja po gradskim kotarima
9. Gustoće stanovanja na prigradskom području
10. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina po gradskim kotarima u obuhvatu Generalnog urbanističkog plana Dubrovnika
11. Struktura površina za razvoj i uređenje gradskih kotara u ha
12. Pregled prometa putnika i brodova sa prognozom do 2009. godine-kružna putovanja

13. Procjena broja stanovnika po dobnim skupinama 2015. godine
14. Struktura dobnih skupina 0-19 godina za gradsko naselje i Rijeku dubrovačku
15. Orijentacijska usporedba potrebnih i osiguranih površina za javne i društvene, poslovne i športsko rekreacijske sadržaje (u ha)
16. Potreban broj parkirališnih i garažnih mjesta
17. Zaštićene prirodne vrijednosti
18. Evidentirani spomenici vrtne arhitekture
19. Spomeničke cjeline na području obuhvata Generalnog urbanističkog plana
20. Iskaz prostornih pokazatelja za novu izgradnju sa mogućim brojem stanovnika
21. Vrsta i količina emisije – pokazatelji onečišćenja vode

GRAFIČKI PRIKAZI (1:5000, 1:10000)

0. GRANICE
1. KORIŠTENJE I NAMJENA PROSTORA
2. MREŽA GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI
3. PROMETNA I KOMUNALNA INFRASTRUKTURNA MREŽA
 - 3.1. Promet
 - 3.2. Pošta i telekomunikacije
 - 3.3. Energetski sustav
 - 3.4. Vodnogospodarski sustav- korištenje voda
 - 3.5. Vodnogospodarski sustav-odvodnja otpadnih voda, postupanje s otpadom
 - 3.6. Vodnogospodarski sustav- odvodnja oborinskih voda
4. UVJETI ZA KORIŠTENJE, UREĐIVANJE I ZAŠTITU PROSTORA
 - 4.1. Područja posebnih uvjeta korištenja-prirodna baština
 - 4.2. Područja posebnih uvjeta korištenja-graditeljska baština
 - 4.3. Područja posebnih ograničenja u korištenju – krajobraz
 - 4.4. Područja primjene posebnih mjera uređenja i zaštite - uređenje zemljišta sanacija
 - 4.5. Oblici korištenja i način gradnje – urbana pravila
 - 4.6. Područja i dijelovi primjene planskih mjera zaštite

POPIS PRILOGA

1. ANALIZA KRETANJA I PROJEKCIJA RAZVOJA STANOVNIŠTVA I STANOVANJA NA PODRUČJU GRADA DUBROVNIKA
2. DOSTIGNUTA RAZINA RAZVITKA GOSPODARSTVA GRADA DUBROVNIKA I VIZIJE DALJNJEG RAZVITKA
3. MREŽA I SUSTAV NASELJA SA RASPOREDOM FUNKCIJA
4. ANALIZA POSTOJEĆIH GROBLJA NA PODRUČJU GRADA I PRIJEDLOG ZA NJIHOVO PROŠIRENJE S LOKACIJOM NOVOG GRADSKOG GROBLJA ZA GRAD DUBROVNIK
5. STANJE OKOLIŠA I MJERE ZAŠTITE OKOLIŠA NA PODRUČJU GRADA DUBROVNIKA
6. KONZERVATORSKA DOKUMENTACIJA:
 - OPĆI DIO
 - ELAFITSKI OTOCI I
 - DUBROVAČKA RIJEKA II
 - GRAD DUBROVNIK III
 - PRIMORJE IVGrafički prilozi 1:5000

KORIŠTENA DOKUMENTACIJA

1. Strategija prostornog uređenja REPUBLIKE HRVATSKE, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Zagreb 1997.
2. Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, Narodne novine 50/99.
3. Prostorni plan Dubrovačko neretvanske županije, Zavod za prostorno uređenje DNŽ, Dubrovnik, 2002.
4. Nacionalni program razvitka otoka, Republika Hrvatska, Ministarstvo razvitka i obnove, Zagreb 1997.g.
4. PUP STARE GRADSKE JEZGRE DUBROVNIKA, Zavod za izgrađivanje Dubrovnik, OOUR Prostorno planiranje i urbanizam, Dubrovnik 1986.
5. PUP MEDAREVO - HLADNICA, Zavod za izgrađivanje Dubrovnik, Dubrovnik 1985.
6. PUP CENTAR - UVALA LAPAD, Zavod za izgrađivanje Dubrovnik, Dubrovnik 1983.
7. PUP SPORTSKO REKREACIONI PARK DUBROVNIK, Zavod za prostorno planiranju zaštitu čovjekove okoline općine Dubrovnik, Dubrovnik 1988.
8. PUP SPORTSKO REKREACIONI PARK DUBROVNIK - IZMJENE I DOPUNE, URBOS doo Split, Split 1997.
9. PUP PILE - PLOČE - SVETI JAKOV, Knjiga 6, Osnove plana, Zavod za prostorno planiranje i urbanizam ZO Osijek, Osijek 1988.
10. PUP PILE - PLOČE - SVETI JAKOV, Knjiga 9A, 9B, Zavod za prostorno planiranje i urbanizam ZO Osijek, Osijek 1989.
11. Programska analiza: CENTAR IZA GRADA, Zavod za prostorno planiranje i urbanizam ZO Osijek, Osijek 1990.
12. PUP ZONA GIMAN (Izmjena i dopuna), Zavod za izgrađivanje Dubrovnik, OOUR za prostorno planiranje i urbanizam, Dubrovnik 1987.
13. PUP SODERINI, Zavod za izgrađivanje Dubrovnik, OOUR za prostorno planiranje i urbanizam, Dubrovnik 1986.
14. PUP INDUSTRIJSKA ZONA KOMOLAC, Zavod za izgrađivanje Dubrovnik, OOUR za prostorno planiranje i urbanizam, Dubrovnik 1985.
15. PUP MONTOVJERNA SJEVER - JUG, Revizija, PROGRAM IZRADE, Zavod za izgrađivanje Dubrovnik, OOUR Prostorno planiranje i urbanizam
16. PUP ZONA GIMAN, Izmjena i dopuna (Prijedlog plana), Zavod za izgrađivanje Dubrovnik, OOUR Prostorno planiranje i urbanizam, Dubrovnik 1987.
17. URBANISTIČKI PLAN UŽEG PODRUČJA DUBROVNIKA, Zavod za izgrađivanje Dubrovnik, Sektor za urbanizam, Dubrovnik 1980.
 - IZMJENE I DOPUNE UP DUBROVNIKA, uže gradsko područje, za područje Belveder - sv.Jakov, Zavod za izgrađivanje Dubrovnik, 1983.
 - IZMJENE I DOPUNE UP DUBROVNIKA, uže gradsko područje, na prostoru obuhvaćenom PUP-om MEDAREVO - HLADNICA, Zavod za izgrađivanje Dubrovnik, Sektor za urbanizam, Dubrovnik 1984.
 - IZMJENE I DOPUNE UP DUBROVNIKA, uže gradsko područje Dubrovnik, za područje zahvata Izmjene i dopune PUP-a ZONA GIMAN, Prijedlog plana, Zavod za izgrađivanje Dubrovnik, OOUR Prostorno planiranje i urbanizam, Dubrovnik 1985.
 - IZMJENE I DOPUNE UP DUBROVNIKA, uže gradsko područje, za područje industrijske zone KOMOLAC, Zavod za izgrađivanje Dubrovnik, OOUR za prostorno planiranje i urbanizam, Dubrovnik 1985.
 - IZMJENE I DOPUNE URBANISTIČKOG PLANA DUBROVNIKA, Zavod za prostorno planiranje i urbanizam ZO Osijek, Osijek 1989.
 - URBANISTIČKI PLAN UŽEG PODRUČJA DUBROVNIKA, Izmjene i dopune za područje Babin Kuk s ozokom Daksa, Zavod za prostorno planiranje i zaštitu čovjekove okoline općine Dubrovnik, Dubrovnik 1991.
 - URBANISTIČKI PLAN UŽEG PODRUČJA GRADA DUBROVNIKA - IZMJENE I DOPUNE, URBOS dd Split, 1997
 - URBANISTIČKI PLAN UŽEG PODRUČJA DUBROVNIKA, Izmjene i dopune za područje Montovjerna sjever - jug, NACRT PLANA, Zavod za prostorno planiranje i zaštitu čovjekove okoline općine Dubrovnik, Dubrovnik 1991..
18. Srednjoročni plan uređenja prostora općine Dubrovnik za razdoblje 1986 - 1990., Nacrt plana, Zavod za izgrađivanje Dubrovnik, 1986.
19. Studija prometa Dubrovnik, turistički projekt Babin Kuk, Programski izvještaj, Nizke zgradbe Ljubljana i Barbe ag. Zuerich, Switzerland, 1976.

20. Revizija osnovne studije prometnog sustava za područje Grada Dubrovnika sa prijedlogom rješenja Grada Dubrovnika, Institut građevinarstva Hrvatske, Zavod za prometnice, Zagreb 1997.
21. Sociologijska studija DUBROVNIK STARA GRADSKA JEZGRA, Urbanistički institut SR Hrvatske, Zagreb 1986.
22. Sociologijsko funkcionalna studija DUBROVNIK KONTAKTNO PODRUČJE STARE JEZGRE, Urbanistički institut SR Hrvatske, Zagreb 1987.
23. Natječaj za izradu Idejnog urbanističko - arhitektonskog rješenja PLATO A PILA ispred zapadnog ulaza u Stari grad Dubrovnik (radni materijal)
24. POSTORNI PLAN OPĆINE DUBROVNIK 2000 godine, Zavod za prostorno planiranje i urbanizam ZO Osijek, Osijek 1985.
Nacrtni plana
 - Knjiga 4. Studija: Korištenje zemljišta i zemljišna politika općine Dubrovnik, Osijek 1985.
 - Knjiga 5. Razvoj turizma na području općine Dubrovnik (knjiga 1 Analiza stanja), Fakultet za turizam i vanjsku trgovinu - Dubrovnik, Institut za ekonomska istraživanja, Dubrovnik 1985.
 - Knjiga 6. Konzervatorska dokumentacija - OPĆI DIO, Zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode Dubrovnik, Dubrovnik 1984.
 - Konzervatorska dokumentacija; Rijeka dubrovačka, Grad, Župa dubrovačka, Zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode Dubrovnik, Dubrovnik, 1984.
 - Knjiga 6.3 Konzervatorska dokumentacija, evidencija graditeljskog nasljeđa, OTOCI, Zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode Dubrovnik, Dubrovnik 1984.
 - Knjiga 7. Osnovna studija prometnog sustava općine Dubrovnik, Građevinski institut, OOUR Fakultet građevinskih znanosti sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 1985.
 - Knjiga 9. Socio - demografske odrednice prostorno ekonomskog razvoja općine Dubrovnik, Komitet za komunalne i stambene poslove, izgradnju i prostorno uređenje općine Dubrovnik, Dubrovnik 1984.
25. Prostorni plan općine Dubrovnik, STUDIJA ZAŠTITE ČOVJEKOVE OKOLINE, Institut za arhitekturu, urbanizam i prostorno planiranje arhitektonskog fakulteta u Sarajevu, Sarajevo 1985.
26. PROSTORNI PLAN OPĆINE DUBROVNIK - IZMJENA I DOPUNA
- Zavod za prostorno polaniranje i zaštitu čovjekove okoline općine Dubrovnik, Dubrovnik 1991.
27. BONINOVO - GORICA, Urbanistički projekt, Program izrade, Zavod za prostorno planiranje i zaštitu čovjekove okoline općine Dubrovnik, Dubrovnik 1987.
28. TRŽNICE, analiza prostornih mogućnosti smještaja na području grada Dubrovnika, Zavod za izgrađivanje Dubrovnika, OOUR Prostorno planiranje i urbanizam, Dubrovnik 1985.
29. Optimizacija sistema javnog gradskog prometa za grad Dubrovnik, Fakultet za arhitekturu, gradbeništvo in geodeziju, Ljubljana 1988.
29. OBNOVA DUBROVNIKA 1979 - 1989., Zavod za obnovu Dubrovnika, Dubrovnik 1989.
30. Juraj Hrženjak: Lokalna samouprava i uprava u Republici Hrvatskoj, Informator, Zagreb 1993.
31. Valorizacija i kategorizacija prirodnih vrijednosti područja općine Dubrovnik, Republički zavod za zaštitu prirode, Zagreb 1984.
32. Prof.dr. Vinko Hlača: Pomorsko dobro i koncesije, Pravni fakultet sveučilišta u Rijeci, Rijeka 1995.
33. Prof.dr. Vinko Hlača: Pomorsko dobro, društveni aspekti upotrebe i korištenja, Pravni fakultet sveučilišta u Rijeci, Rijeka 1996.
34. Lovno gospodarska osnova za zajedničko lovište broj 5 SLANO, EKOINFOS po Poreč, Dubrovnik 1996.
35. Lovno gospodarska osnova za zajedničko lovište broj 7 ELAFITI, EKOINFOS po Poreč, Dubrovnik 1996.
36. Hidrogeološka studija područja Metković - Dubrovnik - Konavle, Geološki zavod Zagreb OOUR za inženjersku geologiju, hidrogeologiju, petrologiju i mineralne sirovine, Zagreb 1984.
37. GZO Split, općina Split, Solin i Kaštela; Srednjoročni plan uređenja prostora za razdoblje 1986 - 1990. knjiga 3 Nacrtni plana, sažetak, Urbanistički zavod Dalmacije Split, Split 1987.
38. Izvješće o stanju u prostoru i Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Dubrovnika, SG Grada Dubrovnika 1/96.
39. Izvješće o stanju u prostoru i program mjera za unapređenje stanja u prostoru Županije dubrovačko neretvanske, Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik 1997.

40. Utvrđivanje stanja korištenja i zaštite prostora obalnog područja, kartografski prikazi u mjerilu 1:25000, Županijski zavod za prostorno uređenje Dubrovnik, Dubrovnik 1998.
41. Vizija razvitka visokog obrazovanja i znanosti u Dubrovniku (radni materijal, nedovršeno), Veleučilište u Dubrovniku Studijski centar za obnovu i razvoj Dubrovnik, Dubrovnik 1998.
42. Veleučilište u Dubrovniku, Idejno rješenje završene faze izgradnje s aproksimativnim predračunom, ARSBIRO Dubrovnik 1997.
44. Idejno rješenje MOKOŠICA CENTAR, APZ, 1995.
45. Studija izvodljivosti; Otoci Županije dubrovačko neretvanske, Zbrinjavanje krutog otpada, ECO ADRIA doo Split, 1997.
46. Deponij komunalnog otpada GRABOVICA, SMELT Ljubljana 1982.
47. Ekološka studija INDUSTRIJSKE ZONE KOMOLAC, Zavod za zaštitu zdravlja grada . Zagreb, OOUR za zaštitu zdravlja, radne i životne okoline čovjeka, Zagreb 1983.
48. Procjena utjecaja na okoliš projekata koji se provode u obalnim zonama i morskom okolišu, Program prioriternih akcija Centar za regionalne aktivnosti Split, 1997.
49. Projekt: Utvrđivanje stanja korištenja i zaštite prostora obalnog područja, Metodski pristup i sadržajna struktura pokazatelja (radni materijal) Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Zagreb 1997.
50. Prikaz stanja kanalizacije Grada Dubrovnika, JP VODOVOD DUBROVNIKA, Odjel kanalizacije, Dubrovnik 1997.
51. Analiza (odabranih) prostornih planova gradova i važnijih naselja, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Zagreb 1995.
52. HIDROELEKTRANA OMBLA, Projekt za energetske korištenje podzemnih voda u kraškom terenu, Hidroelektrana Dubrovnik, Dubrovnik 1989.
53. Povratak dubrovačkih prognanika, Vlada RH, Ured za prognanike i izbjeglice, regionalni ured Dubrovnik, Dubrovnik 1994.
54. Pregled istraživanja prirodnih osobina područja općine Dubrovnik, Građevinski institut OOUR Fakultet građevinskih znanosti sveučilišta u Zagrebu, Zavod za geotehniku, Zagreb 1984.
55. Pedološka obrada područja općine Dubrovnik, Stanica za južne kulture Dubrovnik, Dubrovnik 1984.
56. Režim strujanja u odnosu na stabilnost atmosfere, Republički hidrometeorološki zavod SR Hrvatske, Centar za meteorološka istraživanja, Zagreb 1984.
57. Prijedlog jedinstvenog rješavanja rehabilitacije osoba s većim teškoćama u razvoju, SO Dubrovnik, Ministarstvo zdravstva RH, Ministarstvo rada, socijalne skrbi i obitelji, Dubrovnik 1992.
58. Izvod iz popisa registriranih spomenika kulture za područje Županije dubrovačko neretvanske, Državna uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine, Zagreb 1995.
59. STATUT Grada Dubrovnika, SG Županije dubrovačko neretvanske, Grada Dubrovnika, Općina Konavli, Mljet i Ston, 4/94.
60. Gospodarenje spomeničkom baštinom Dubrovnika, Institut za turizam u Zagrebu, Zagreb 1990.
61. Program obnove i nova strategija razvoja turizma, Studijski centar za obnovu i razvoj doo Dubrovnik, Dubrovnik 1996.
62. Izvještaj o realizaciji programa obnove spomenika kulture na području općine Dubrovnik (1.siječanj 1989. - 31. prosinac 1989.), Zavod za obnovu Dubrovnika, Dubrovnik 1989.
63. Obnova Dubrovnika 1979 - 1990. (informacija)
64. Izvješće o realizaciji programa obnove spomenika kulture na području općine Dubrovnik za 1990. godinu
65. DUBROVNIK, 1991-1992. Biens culturels endommagés lors des bombardements
66. Smjernice za integralno upravljanje obalnim i morskim područjima s posebnim osvrtom na mediteranski bazen, Program prioriternih akcija, Centar za regionalne aktivnosti, Split 1996.
67. Smjernice za procjenu prihvatnog kapaciteta sredozemnih obalnih područja za turizam, Program prioriternih akcija, Centar za regionalne aktivnosti, Split 1997.
68. Procjena utjecaja na okoliš projekata koji se provode u obalnim zonama i morskomj okolišu, Program prioriternih akcija, Centar za regionalne aktivnosti, Split 1997.
69. Gospodarenje pomorskim dobrom Županije splitsko dalmatinske, II FAZA Model vrednovanja pomorskog dobra, CIMIS i Građevinski fakultet Sveučilišta u Splitu, Split 1997.
70. Energetski razvitak Županije splitsko dalmatinske, tehno-ekonomska analiza projekta plinifikacije Splitsko dalmatinske županije, Energetski institut "Hrvoje Požar" Zagreb i Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje Split, Zagreb 1998.
71. Studija (konačna) utjecaja na okoliš nautičko-turističkog centra u Gružu, Institut za oceanografiju i ribarstvo Split, Split 1998.

72. Idejno arhitektonsko-urbanističko rješenje nautičkog centra u Gružu – Dubrovnik, Alfaplan doo Dubrovnik
73. NAUTIČKO - TURISTIČKI CENTAR u luci Gruž, Dio obuhvaćen PUP-om BABIN KUK S OTOKOM DAKSA, UVJETI UREĐENJA PROSTORA, Grafički dio, Sreketarijat za komunalne i stambene poslove, izgradnju i prostorno uređenje općine Dubrovnik i Zavod za prostorno planiranje i zaštitu čovjekove okoline općine Dubrovnik, Dubrovnik 1991.
74. MedCities: Cost recovery, public/private partnerships and financing of local action, case studies: Dubrovnik, Tetuan, Limassol, Tripoli, 1998.
75. Plan namjene površina s prijedlogom parcelacije Blok 16 (A) i 17 (B), Studio Vuković&Vuković, Dubrovnik 1996.
76. Doc.dr.J.Golubić: Zagreb moj grad, humaniziranje prometa u gradu Zagrebu, JAZU, Znanstveni savjet za promet, Zagreb 1990.
77. Prometna analiza utjecaja garažnog objekta "Vukovarska" na prometne tokove neposrednog okoliša, URBOS doo Split, Građevinski fakultet sveučilišta u Splitu, Split, 1994.
78. Prometna studija Rijeke, Opatije i Crikvenice, Zavod za urbanizam i izgradnju Rijeke, Sektor za prostorno planiranje, Rijeka 1984.
79. Analiza društveno-ekonomskog razvoja općine Dubrovnik za razdoblje 1970-1980. i ocjena za razdoblje 1981-1985. godine, Zavod za društveno planiranje, statistiku i informatiku, Dubrovnik 1984.
80. Analiza turističkog prometa na području općine Dubrovnik u 1989. godini, Turistički savez općine - Dubrovnik 1990.
81. Analiza turističkog prometa na području općine Dubrovnik u 1990. godini, Turistički savez općine - Dubrovnik 1991.
82. Dugoročne mogućnosti razvoja općine Dubrovnik (studija), Fakultet za turizam i vanjsku trgovinu, Institut za ekonomska istraživanja Dubrovnik, Dubrovnik 1985.
83. Ivan Krešić: Sistem ekonomsko - tehničkih indikatora, Sistem indikatora, Ekonomski institut Zagreb, Zagreb 1976.
84. O.Čaldarović: Sociologijski aspekti stanovanja na županijskoj razini: Primjer Županije primorsko goranske, Sociologija sela 34, Zagreb 1996.
85. mr Nenad Lipovac: Analiza postojećih groblja na području Grada Dubrovnika i prijedlog za njihovo proširenje sa lokacijom novog gradskog groblja za Dubrovnik, Zagreb 1998.
86. Mirko Korenčić: Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857 - 1971, JAZU, Zagreb 1979.
87. Popis stanovništva i stanova, 1971., 1981. i 1991. godine
88. Zakoni i propisi
89. Dokumentacija poduzeća URBOS doo Split

UVODNE NAPOMENE

0.1. Zakonske pretpostavke

Obveza izrade generalnog urbanističkog plana određena je Zakonom o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04) i odnosi se za naselja koja imaju više od 15000 stanovnika.

Potreba izrade novog Generalnog urbanističkog plana grada Dubrovnika (u daljnjem tekstu: GUP-a) utvrđena je odredbama "Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Dubrovnika".

Postupak donošenja GUP-a kao novog dokumenta prostornog uređenja propisan je slijedećim zakonskim odrednicama:

- članak 26. Zakona o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04)
- Uredbom o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova (NN 101/98) određen je postupak i način donošenja navedenog dokumenta prostornog uređenja

Odredbom članka 30. Zakona određuje se da prostorni plan užeg područja mora biti usklađen s prostornim planom šireg područja, odnosno Prostornim planom uređenja Grada Dubrovnika, a što podrazumijeva i usklađenost s prostornim planom županije. To znači da se GUP-om obvezno razrađuju i detaljnije određuju odredbe za uređenje prostora koje kao obveza proizlaze iz plana šireg područja, kao i svi drugi elementi od značenja za grad. Obvezni sadržaj tekstualnog dijela GUP-a je i iskaz prostornih pokazatelja za namjenu, način korištenja i uređenje površina koje pobliže određuje članak 19. Pravilnika¹.

0.2. Obuhvat GUP-a

Granica obuhvata GUP-a iznosi 3.496 ha od čega na otok Lokrum otpada 71,8 ha i na otočić Daksu 6,7. Granica obuhvata na istočnom dijelu ide administrativnom granicom Grada Dubrovnika i općine Župa Dubrovačka, na sjeveru se poklapa s državnom granicom sve do vrha Oštra Glava, presijeca K.O. Petrovo Selo i obuhvaća dio K.O. Zatona, te otoke Lokrum, Daksu, hridi i grebene.

Cjelokupno područje obuhvata GUP-a je zbog karakteristika gradnje i uređenja prostora podijeljeno na dvije prostorno funkcionalne cjeline:

- **uže urbano područje**; obuhvaća prigradsko urbano područje Rijeke dubrovačke i uže urbano područje grada Dubrovnika, površine 971,29 ha² tj. kompleksne naseljske strukture uz Jadransku turističku cestu, Komolačku dolinu, područje do nove Šumetske obilaznice, te na dijelu gradskog naselja Dubrovnik područje do Jadranske turističke ceste.

¹ Pravilnik o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova NN 106/98.

² bez Lokruma 71,8 ha i Dakse 6,7 ha

- **šire urbano područje** tj. preostalo područje u obuhvatu GUP-a , površine 2.346,21 ha, pretežito ruralnog karaktera izgradnje i življenja i obuhvaća izdvojene dijelove gradskih naselja, izdvojene gospodarske, rekreacijske i vjerske površine s grobljima te poljoprivredno i šumsko tlo.

Tablica 1. Površine Gradskih kotara uključenih u obuhvat Generalnog urbanističkog plana

GRADSKI KOTARI	Površine u ha	Naselja koja ulaze u sastav Gradskog kotara
LAPAD	284	
MONTOVJERNA	116	
GRUŽ	160	
PILE-KONO	345	
POVIJESNA JEZGRA GRADA	18,2	
PLOČE IZA GRADA	383	Bosanka
KOMOLAC	1053	Prijevor Rožat Komolac Čajkovići Čajkovića Knežica Šumet
MOKOŠICA	1065	Mokošica (s dijelom Osojnika) Nova Mokošica Donje Obuljeno Sustjepan Petrovo Selo (dio)-Pobrežje Gornje Obuljeno Zaton (dio)
1. Ukupni obuhvat G.K.	3420	
2. Lokrum	71,8	

0.3. Metoda rada

Izrada GUP-a odvija se u slijedećim fazama:

- I PRETHODNI RADOVI
- II PROGRAMSKO ANALITIČKI DIO
- III KONCEPCIJA PROSTORNOG UREĐENJA
- IV NACRT PRIJEDLOGA GUP-a (prethodna rasprava)
- V PRIJEDLOG GUP-a (javna rasprava)
- VI ZAVRŠNA OBRADA GUP-a

Prethodni radovi odnose se na zajednički posao gradskih Upravnih odjela i Izrađivača na prikupljanju postojeće dokumentacije i osiguranju ažurnih kartografskih podloga za izradu GUP-a.

Programsko analitički dio odnosi se na analizu i ocjenu postojećeg stanja i postojećih ograničenja i konflikata u korištenju prostora. U cilju što kvalitetnije obrade pojedinih segmenata i provjere postojećeg stanja zbog novog administrativno teritorijalnog ustroja, izrađene su posebne stručne ekspertize (separati):

- Mreža i sustav naselja s razmještajem funkcija
- Analiza i ocjena demografskih kretanja i kretanja u oblasti stanovanja i stambene izgradnje
- Analiza postojeće prostorno planske dokumentacije i ostale studijske, projektne i sl. dokumentacije relevantne za uređenje prostora
- Analiza građevinskih područja prema prostornom planu (bivše) općine Dubrovnik
- Analiza i ocjena kretanja u oblasti gospodarstva

- Analiza objekata društvenog standarda
- Analiza izdanih lokacijskih i građevinskih dozvola te legaliziranih objekata u periodu 1990.-1998. godine sa kartografskim prikazom u mj. 1:1000, 1:5000
- Evidencija i vrednovanje postojeće studijske, projektne i ostale dokumentacije od značenja za uređenje obalnog pojasa tj, namjene mora i morske obale
- Evidencija zaštićenih i evidentiranih spomenika prirode i registriranih i evidentiranih spomenika kulturne baštine
- Prostorne analize; korištenje zemljišta (stanovanje, radne zone, turizam, šport i rekreacija, poljoprivreda, šumske površine, površine za prometnu i ostalu komunalnu infrastrukturu, bilanca postojećeg korištenja površina); gustoće nastanjenosti, zauzetost građevinskog područja postojećom izgradnjom i sl.; analiza opremljenosti područja komunalnom i ostalom infrastrukturom.
- Analiza postojećih groblja i mogućnosti njihovog proširenja i/ili gradnje novih groblja
- Prikaz postojećeg stanja prometne mreže užeg područja Grada Dubrovnika i postojećih kapaciteta prometa u mirovanju
- Postojeće stanje vodoopskrbnog sustava i sustava odvodnje fekalnih i oborinskih voda
- Postojeće stanje u oblasti elektroprijenosa i elektrodistribucije
- Postojeće stanje u oblasti TK sustava

Koncepcija prostornog uređenja, izrađuje se nakon verifikacije polazne osnove i daje prikaz varijantnih rješenja uređenja prostora te prijedlog prometnog rješenja.

Nacrt prijedloga GUP-a razrađuje se za odabranu varijantu i usklađuje sa važećim zakonskim propisima i podzakonskim aktima, te se u cilju utvrđivanja što kvalitetnijeg prijedloga GUP-a organiziraju prethodne rasprave po pojedinim problemskim cjelinama.

Prijedlog GUP-a utvrđuje Poglavarstvo i upućuje ga u proceduru usvajanja.

U svrhu izrade GUP-a formiran je **interdisciplinarni radni tim** sastavljen od stručnjaka raznih specijalnosti, čiji angažman na izradi verificira Naručitelj. Također je od strane Izrađivača formiran konzultantski tim, a od strane Naručitelja formirano je Povjerenstvo za praćenje izrade navedenog Plana.

Kartografski prilozi izrađeni su u digitalnom obliku, na skeniranim i geokodiranim kartama u mj. 1:5000 i 1:10000.

Vrijeme planiranja tj. sve prostorno planerske prognoze i projekcije dimenzionirane su na ciljnu 2015. godinu.

1. POLAZIŠTA

1.1. Položaj, značaj i posebnosti područja grada u odnosu na prostor i sustave Županije i Države

1.1.1. Položaj, značaj i posebnosti

Gradsko naselje Dubrovnik smješteno je na najjužnijem dijelu Republike Hrvatske, te predstavlja administrativno i gospodarsko središte Županije dubrovačko-neretvanske, tj. najznačajnije i najveće gradsko naselje na području Županije kao i sjedište jedinice lokalne samouprave – Grada Dubrovnika.

Dubrovačko-neretvanska županija je najjužnija hrvatska županija ukupne površine teritorija od 1.784,69 km² (3% teritorija RH) i pripadnog obalnog mora površine 6.568 km². Obala Županije je vrlo razvedena, ukupne dužine 1924,63 km, što iznosi 17,6 ukupne hrvatske obale.

Teritorij Županije je specifičan je po uskom obalnom pojasu odvojenom planinskim masivom od unutrašnjosti i nehomogenom teritoriju prekinutom državnim granicom s BIH.

Prostor Županije karakteriziraju dvije osnovne fizionomske i funkcionalne cjeline; usko obalno područje s nizom pučinskih i bližih otoka, te donji tok Neretve s deltom.

Prema popisu stanovništva 2001. godine na području Županije je živjelo 122.870 stanovnika.

Osamostaljenjem Republike Hrvatske i promjenom njezinog društveno-političkog uređenja 1990. godine stvorene su pretpostavke za promjenom političko-teritorijalnog ustrojstva Hrvatske. tako je 1992. godine donesen Zakon o područjima županija, gradova i općina U RH (NN 90/92.) prema kojem je utemeljena Županija dubrovačko-neretvanska, a unutar nje **Grad Dubrovnik** s 35 samostalnih naselja. Nakon pristiglih primjedbi i zahtjeva s terena te prethodnim odvajanjem od postojećih i osnivanjem novih samostalnih naselja, donesen je novi Zakon o područjima županija, gradova i općina u RH (NN 10/97.). Prema njemu iz dotadašnjeg Grada Dubrovnika izdvojile su se općine Dubrovačko primorje s 19 samostalnih naselja i Župa dubrovačka sa 16 novih samostalnih naselja, izdvojenih i osamostaljenih iz gradskog naselja Dubrovnik, dok je u Gradu Dubrovniku ostalo 16 dotadašnjih samostalnih naselja i osnovano 15 novih samostalnih naselja u području Rijeke Dubrovačke, odnosno Bosanka na Srđu. Dakle, Grad Dubrovnik danas ima ukupno 31 samostalno naselje.

Ova jedinica lokalne samouprave ima površinu od 143,18 km² (8,3% površine Županije) i u njoj je prema popisu iz 2001. godine bilo 43.770 stalnih stanovnika (35,62% stanovnika Županije), što znači da je prosječna gustoća naseljenosti iznosila 305,7 stanovnika na 1 km² (68,8 st/1km² na području Županije).

Obuhvat GUP-a, kao središnjeg, urbanog područja Grada Dubrovnika iznosi 3.496 ha ili 24% teritorija administrativnog obuhvata Grada Dubrovnika. U obuhvatu GUP-a

je 16 naselja (s dijelom Zatona, Osojnika i Pobrežja) sa 40.334 stanovnika u 2001. godini ili 9,16% stanovnika područja Grada Dubrovnika.

Gradsko naselje Dubrovnik predstavlja **županijsko i gradsko sjedište tj. veće regionalno** (veće razvojno) **središte** jer obuhvaća urbano područje s više od 30.000 stanovnika.

U skladu s prirodno-geografskim i demografskim obilježjima, razvitkom naselja, njihovih funkcija i utvrđenih gravitacijskih i utjecajnih područja, prostor Grada Dubrovnika može se raščlaniti slijedeće prostorno planske cjeline:

Uže urbano područje:

- uže gradsko područje Dubrovnika (područje južno od masiva Srđa od rta Kantafig do rta Orsula)-do JTC
- prigradsko područje Rijeke dubrovačke (uz istoimeni zaljev podno sjeverne i zapadne strane masiva Srđa)

Šire urbano područje:

- pretežito ruralno područje u okviru obuhvata GUP-a

Značaj i posebnost ovog prostora ogleda se u **dubrovačkom primjeru urbanizacije** i preobražaja tog prostora unutar Hrvatske i Županije, jer nije potaknut i uvjetovan razvitkom industrije, kao kod većine drugih gradova, već razvitkom drugih djelatnosti, prvenstveno turizmom.

Posebnost ovog prostora je i u tome što se poklapaju granice gradske aglomeracije Dubrovnika, Grada Dubrovnika i Dubrovačko-neretvanske županije s državnom granicom Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine, što je bitno utjecalo na širenje procesa urbanizacije te na razvitak grada i njegove okolice.

Proces urbanizacije zahvatio je prostor Grada Dubrovnika, u kojem se ranije s jedne strane isticao Dubrovnik s gradskim izgledom, funkcijama i obilježjima života, a s druge strane seoska naselja u okolici, u kojima je među funkcijama, uz stanovanje, prevladavala poljodjelska djelatnost. Suvremene promjene širenjem procesa urbanizacije (deagrarizacija, razvitak turizma, procesi terciarizacije i kvartarizacije, pojačane unutarnje migracije i sl.) zahvatile su njegovu okolicu i počele su bitno mijenjati njezinu demografsku i gospodarsku strukturu, zatim okolica dobiva neke promijenjene društvene i gospodarske namjene i funkcije, da bi se na kraju usporedo razvijali grad i okolica.

Grad Dubrovnik je doživio najjaču društveno-gospodarsku preobrazbu jer je 1991. godine s 1,65% imao znatno manji udio poljodjelskog stanovništva od vrijednosti RH (9,1%), a stupanj zaposlenosti aktivnog stanovništva (imao je više od 90%) je bio iznad prosjeka Države (773,6%). Grad Dubrovnik, prema tome, predstavlja deagrarizirano područje.

Sličan ovom, najviši stupanj preobrazbe doživjela je i Dubrovačko-neretvanska županija kao cjelina, iako postoje određene unutarnje razlike.

Dinamiku urbanizacije na današnjem području Grada Dubrovnika određuje razvitak gradskog naselja Dubrovnik, koji vrši gradsku ulogu i funkciju od samog svog osnivanja.

Nakon II svjetskog rata, a prema popisu iz 1948. godine Dubrovnik je sa svojih 16.735 stanovnika i svega 2,4% poljodjelskog stanovništva 11. po veličini među 41 gradsko naselje u Hrvatskoj. Prema popisu iz 1991. godine popeo se na 9. mjesto (49.728 stalnih stanovnika, oko 1% poljodjelskog stanovništva, više od 90% radnika koji rade u mjestu stanovanja, više od 95% domaćinstava bez poljodjelskih gospodarstava). Ako se Dubrovnik razmatra u današnjim nešto suženim granicama (uže gradsko područje) onda se nalazi na 15. mjestu prema veličini među 117

gradskih naselja u Hrvatskoj. Time se potvrđuje kompaktnost naselja, prevlast gradskog načina života stanovništva i funkcionalna samostalnost, ali i gradski tip fizionomskih obilježja naselja. Tako je na području Grada Dubrovnika stupanj urbaniziranosti 1991. godine iznosio 73,6%, a 2001.g stupanj urbaniziranosti je iznosio 85%, odnosno toliko je živjelo stanovnika u gradskom naselju Dubrovnik u odnosu na broj stanovnika cjelokupnog područja Grada Dubrovnika. Time se potvrdila dominacija ovog naselja na području jedinice lokalne samouprave.

Utjecaj Dubrovnika na preobrazbu naselja u okolici ne završava na granicama jedinice lokalne samouprave – Grada Dubrovnika. Već 1981. godine čitava su područja Rijeke dubrovačke i Župe dubrovačke uključene u gradsko područje Dubrovnika s osobinama prigradskih urbaniziranih područja. Gradsko naselje Dubrovnik s određenim funkcijama rada, s dijelom svoje okolice, čini društveno-gospodarsku gradsku regiju. Utvrđeno je 1991. godine da je gradsko naselje Dubrovnik imalo preko 18.000 radnih mjesta, da je imalo kontinuiranu okolicu koju su činila urbanizirana naselja, od kojih je 25% ili više aktivnih stanovnika dnevno putovalo na rad u Dubrovnik kao središte gradske regije. Time je naglašena važnost funkcije rada gradskog središta Dubrovnika, potreban stupanj društveno-gospodarske preobrazbe dijela njegove okolice, ali i potreban stupanj čvrstog povezivanja (integracije) grada i okolice. Tako je Dubrovnik s dijelom svoje okolice uvršten među 13 društveno-gospodarskih gradskih regija u Hrvatskoj.

Upravo na tom potezu od glavnog županijskog i gradskog središta Dubrovnika do novog općinskog i razvojnog središta Slanog na sjeverozapadu i do novog općinskog i razvojnog središta Cavtata na jugoistoku, međusobno povezujući dijelove Dubrovačkog primorja, Oraškog područja, Rijeke dubrovačke, dubrovačkog gradskog prostora, Župe dubrovačke i Konavala, duž glavne cestovne prometnice (JTC) i vezano uz obalu, stvorila se dubrovačka okosnica (osovina) urbanizacije.

Posebnim vrijednostima hrvatskog prostora, na način kako je to utvrđeno Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske, smatraju se zaštićena područja prirode, spomenici graditeljske baštine i zaštićene povijesne cjeline, posebno one upisane u UNESCOVU listu svjetske baštine među kojima je i stara gradska jezgra Dubrovnika.

Urbana jezgra Dubrovnika omeđena zidinama predstavlja dominantu u sagledavanju povijesnog i kulturološkog razvoja čitavog njenog užeg i šireg prostornog okvira. Identitet planski izgrađenog grada unutar fortifikacijskog sustava gotovo u cjelini formiran je do kraja 15., a razrađivan tijekom 16. i 17. stoljeća do velikog potresa 1667. godine, nakon čega se događaju pojedine, uglavnom nužne, potresom izazvane urbanističko-stilske izmjene. Tijekom 18., a pogotovo 19. stoljeća, nakon pada Dubrovačke Republike, društveno-ekonomska kriza uvjetovala je i znatno opadanje graditeljske aktivnosti. Unatoč pojedinačnim devastacijama izvršenim tijekom 20. stoljeća nije se poremetio bogati stilski sklad i naslijeđena urbana srednjovjekovna matrica. Stoga, srednjovjekovna parcelacija, zadržavanje dobrim dijelom tada zadanih mjernih jedinica, osnovnog “modula” koji se zasnivao na shvaćanju prostora i pravilnom ponašanju u tom prostoru, čini Dubrovnik i danas, unatoč mnogim transformacijama, u biti srednjovjekovnim gradom.

Prostor gradskog naselja Dubrovnik s povijesnom jezgrom, svojim prirodnim raznolikostima i bogatom krajobraznom osnovom, te istaknutim vrijednostima graditeljske baštine u cijelosti se može svrstati u **posebno vrijedan prostor RH**, te kao takav zahtjeva zaštitu i unapređenje temeljnih vrijednosti.

Kao takav, prostor gradskog naselja Dubrovnik i ladanjski sklopovi u Rijeci dubrovačkoj, imaju istaknuto značenje u povijesnoj i urbanističkoj matrici šireg gradskog i županijskog prostora. Tradicija nameće obvezu budućnosti, očuvanje izvornih vrijednosti i njihovo prilagođavanje suvremenim uvjetima i potrebama predstavlja imperativ budućeg razvitka.

Domovinski rat doveo je do razaranja stambenih, i gospodarskih objekata na cijelom području, do razaranja kulturno-povijesne baštine, fizičkog i demografskog pustošenja. Posljedice agresije na ovo područje su izravne štete na gospodarskim objektima, posebno turističkim, stambenim i drugim objektima državnih, županijskih i lokalnih infrastrukturnih sustava. Precizna kvantifikacija ukupne ratne štete počinjene dubrovačkom turističkom gospodarstvu zapravo nije niti moguća, posebice one koja se utvrđuje kao posredna. U fizičkom smislu uništeni su ili oštećeni svi turistički kapaciteti, a pored toga i brojni kulturno-povijesni spomenici i prirodni resursi (degradirane tj. opožarene šumske površine). Ogromna izravna ratna šteta fizički je nenadoknativa u kraćem razdoblju.

Stoga ovo područje zahtijeva posebnu državnu skrb, kao područje pogođeno ratnim razaranja i kao područje koje u geopolitičkom kontekstu ima izuzetno značenje (**pogranično područje**).

U kontekstu gospodarske strukture Županije i Države, prostor grada Dubrovnika predstavlja **značajno turističko središte makroregionalnog značenja**. Očuvanje izvornih povijesno-graditeljskih, kulturnih i krajobraznih vrijednosti ovog područja predstavlja preduvjet budućeg razvitka (održivi razvoj).

1.1.2. Osnovni podaci o stanju u prostoru

Tablica 2. Osnovni podaci o stanju u prostoru

1. Površina, stanovništvo i naselja (2001. god.)	
površina obuhvata GUP-a	3.496 ha
broj naselja (samostalnih statističkih naselja)	16
prosječan broj stanovnika po naselju	2.689
broj stanovnika	40.334
broj stanovnika 0-19 godina	9.984
broj stanovnika 20-59 godine	23.907
broj stanovnika 60 i više godina	6446
koeficijent starosti	158,3 (demografska starost)
broj domaćinstava	13.551
prosječan broj članova domaćinstava	2,98

Tablica 3. Površina, stanovnici, stanovi i domaćinstva

	Površina		STANOVNICI						STANOVI				DOMAĆINSTVA				Gustoća nase- ljenosti 2001. stan/km ²
			Popis 1981.		Popis 1991.		Popis 2001.		Popis 1991.		Popis 2001.		Popis 1991.		Popis 2001.		
	km ²	%	broj	%	broj	%	Broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	
GRAD DUBROVNIK	143	100	40.711	100	46.774	100	43.770	100	16.398	100	16.989	100	15.170	100	14.709	100	306
GUP Dubrovnik	3,4	24	39.393	96	43.397	93	40.334	92	14.664	89	14.236 (procjena)	84	14.079	93	13.551	92	1.186

1.1.3. Prostorno razvojne i resursne značajke

1.1.3.1. Prirodna osnova

➤ Klimatske značajke

Područje obuhvata GUP-a ima značajke sredozemne klime. Ljeta su vruća s periodima suše, a ostala godišnja doba karakteriziraju obilnije oborine i umjerene temperature. Najviše godišnje temperature su u srpnju ili kolovozu do 34 °C.

Srednja godišnja **temperatura** zraka za period 1925 - 1940. godine je iznosila 16,1 a od 1948 do 1960. godine 16.4 °C. Područje dobiva najveću količinu oborine na prijelazu iz jeseni u zimu, kao posljedica žive ciklonalne aktivnosti, što je uzrok obilnih oborina, prosječno 200 mm u prosincu.

Dubrovačko područje se nalazi na rubu pojasa gdje vlada suptropski tip godišnjeg hoda oborina. U tom pojasu oborine su većinom frontalnog porijekla s maksimumom u studenom ili prosincu. Velike količine oborina mogu padati u gotovo svim mjesecima, ali je u siječnju i studenom varijabilnost najmanja. Ljeti je dominantan utjecaj suptropske anticiklone s najmanjim prosječnom količinom oborine u srpnju od 35 mm.

Broj sunčanih dana je 106 - 111, a oblačnih 87 - 101 u godini. U području Dubrovnika prosječno 313 dana je vjetrovito, a prosječno 52 dana godišnje je tiho. Prosječna učestalost dominantnih vjetrova je: jugo do 30 %, bura 29 %, maestral 24 % i levant do 15 %. Prosječno 88 dana godišnje je jak vjetar (12,3 m/s), najviše u prosincu a najmanje u lipnju i kolovozu. Olujnih dana s brzinom vjetra preko 18,9 m/s je prosječno 10 godišnje gotovo uvijek u kasnu jesen ili zimi.

➤ Obalna zona i akvatorij

Dubrovačko obalno područje bogatstvom geomorfoloških obilježja, otocima, više hridi i grebena, direktnim utjecajima oceanskih karakteristika južnog Jadrana i slatkih voda Dubrovačke rijeke ekološki je jedno od najinteresantnijih dijelova Jadranskog mora. Od osobitog značaja za ovo područje je **bogatstvo biološke i krajobrazne raznolikosti**, još uvijek u visokom stupnju očuvanosti.

Obalni reljef je sličan glavnini ostalog dijela hrvatskog primorja s identičnim smjerom pružanja sjeverozapad-jugoistok.

U sastavu obalnih stijena prevladavaju vapnenci, dolomiti i fliš. Današnji obalni reljef nastao je izdizanjem morske razine u postpleistocenu. Naknadnim neprestanim utjecajem valova južnih smjerova formirani su brojni morfološki oblici gotovo cijelom dužinom obale prema otvorenom moru. Značajniji dio obalne linije i južnih čine klifovi s nagibom preko 55%. Zbog jake abrazije u ovom području formirane su brojne potkopine i spilje. Niska obala prevladava u Gruškom zaljevu, estuariju Dubrovačke rijeke. U područjima većeg utjecaja valova nastale su šljunčane i pjeskovite uvale poput uvale Lapad. Karakteristika vanjskih visokih obala može se pratiti i u podvodnom dijelu do pjeskovite ili muljevite zaravni. Izobata od 100 m je samo 0,5 nm južno od otoka Lokruma, rta Petke ili Kuka na Lopudu. Od izobate 100 m morsko dno blago ponire oko 8,5 nm do izobate 200 m, a zatim je nagib sve veći do 1260 m, najdubljeg dijela Jadrana, samo 40 nm jugozapadno od Dubrovnika.

U **fitogeografskom pogledu** područje Dubrovnika pripada sumediterskoj zoni jadranske provincije mediteranske regije u kojoj se kao klimazonalna vegetacija razvija šumska zajednica hrasta česvine i crnog jasena. Floristički i vegetacijski su dobro istraženi otoci (Lokrum 405 vrsta).

Prostrano područje visoke obale uvjetuje obitavanje karakterističnih biljnih zajednica. Prema vertikalnoj rasčlambi obalnog reljefa jasno se ističu dva dijela "bijeli" i "crni" morski kraj. Crni morski kraj je u stvari supralitoralna stepenica pod utjecajem morskih mijena. Bijeli kraj je zona do 20 m iznad razine mora, zona pod snažnim utjecajem udara vala kao i ispiranjem oborinama. Najveće područje niske obale pokrivaju sastojine u obliku makije, ponegdje s bujnim šumama alepskog bora, od kojih su neke i zaštićene kao park šuma; Velika i Mala Petka. Također značajan dio obalnog područja je dio s kamenjarskom zajednicom kao najekstremnijeg degradacijskog oblika šume hrasta crnike.

Od kopnene faune svakako su dobro poznate samo ptice otoka Lokruma, gdje je zahvaljujući Biološkom institutu dugo vremena djelovao Centar za prstenovanje i promatranje ptica. Za uže dubrovačko područje zabilježeno je 308 vrsta ptica. Zbog blage klime područja obitava veliki broj stanarica, čak 115 gnjezdarica.

Nažalost druge životinjske skupine su slabo poznate. Premda vrlo interesantni, vrlo slabo su istraženi kopneni puževi, kukci, gmazovi i mali sisavci. Sigurno je da su neke vrste potpuno nestale kao na primjer europska vidra (*Lutra lutra*) is staništa u izvorišnom dijelu Dubrovačke rijeke i u Zatonu, sredozemna medvjedica (*Monachus monachus*), a mnoge rijetke vrste su pred izumiranjem jer se uništavaju njihova prirodna staništa.

Dubrovački akvatorij je **izrazito oceanskih karakteristika**. Za razliku od ostalih područja u Jadranskom moru, dubrovački kraj je pod najjačim utjecajem ulazne struje iz istočnog Sredozemnog mora, osobito tijekom zime i proljeća. Ulazna struja obogaćuje ovaj prostor u kemijskom i biološkom smislu, povećavajući njegovu biološku raznolikost.

Godišnje varijabilnosti temperature mora su slične drugim jadranskim područjima. Tijekom zime uspostavlja se homogeni termički vertikalni stupac od oko 13 °C. Nakon zimske izotermije u travnju i svibnju zagrijavanjem površinskog sloja počinje raslojavanje vodenog stupca. Najviše ljetne temperature na površini dostižu 26 °C u obalnim i plićim područjima. U ljetnim mjesecima termoklima se spušta do najviše 50 m dubine, a prema dnu temperatura se gotovo i ne mijenja.

Kolebanje razine mora zbog morskih mijena nije identično za cijelu obalu. Na otvorenom moru amplitude su relativno male i iznose oko 30 cm. Na temelju dugoročnih opažanja za Dubrovnik (mareografska postaja Gruž) zabilježene su ekstremne vrijednosti između najviših i najnižih voda od 128 cm.

Cijelo vanjsko obalno područje je pod snažnim utjecajem južnih vjetrova i valova.

Zbog položaja u Jadranskom moru i morfoloških karakteristika obale i batimetrijskih karakteristika morskog dna, akvatorij je bogat raznolikim životnim staništima.

Na temelju geomorfološke rasčlambe obalnog pojasa, batimetrijskih obilježja morskog dna, fizikalno kemijskih i bioloških značajki te produktivnosti, razlikuju se slijedeće karakteristične zone:

➤ Vanjsku obalnu zonu čini područje od **Orsule do rta Petka, južne obale otoka Lokruma**. Zonu karakterizira visoka obala, klifovi, gotovo nepristupačna s kopnene i morske strane. Morsko dno se također s velikim nagibom spušta do izobate od 100 m. Obalna linija je izložena neprestanim djelovanjem otvorenog mora južnog Jadrana s najizrazitijim južnim vjetrovima i udaru vala do najviše 8 m visine. Akvatorij je pod snažnim utjecajem ulazne jadranske struje iz Sredozemnog mora koja daje prostoru tipična oceanska fizičko- kemijska i biološka obilježja s izrazitom oligotrofnom produktivnošću. Tijekom ljeta, a nakon bure pojavljuje se karakteristično uzdizanje hladne pridnene vode na površinu uz samu obalu. Visoke morske stijene su pogodna staništa za mnoge vrste ptica, te neke endemične biljne vrste, kao dubrovačka zečina. Podvodne obalne litice, pukotine, spilje, poluspilje i ostali morfološki oblici su staništa vrlo velikom broju vrsta fitobentosa i zoobentosa te staništa i prirodna mrijestilišta visoko cijenjenoj bijeloj ribi, rakovima i glavonožcima. Na zasjenjenim mjestima južnih podvodnih stijena ispod 40 m dubine na Lokrumu, Grebenima i Sv. Andriji živi crveni koralj.

Prema broju biljnih i životinjskih vrsta zona spada među najbogatija područja biološke raznolikosti u Jadranskom moru. Na temelju krajobrazne raznolikosti i specifičnosti nekih staništa u ovoj zoni je nekoliko važnih i već zaštićenih objekata kao Posebni rezervat šumske vegetacije otok Lokrum. Nažalost prilikom postupka proglašenja nije se vodilo računa o podvodnom dijelu, kojega također treba zaštititi, najmanje 200 m od obale. U vanjskoj obalnoj zoni nalazi se nekoliko vrlo vrijednih pješčanih uvala. U intersticiju spomenutih obalnih pijesaka otkrivene su neke endemske vrste nižih rakova, a u kopnenom dijelu nekoliko vrlo rijetkih kukaca.

➤ **Estuarij Omble i Gruška luka**

Gruški zaljev i estuarij Dubrovačke rijeke formiraju jedinstvenu cjelinu sa specifičnim geomorfološkim, hidrografskim, kemijskim i biološkim karakteristikama. Područje se s obzirom na ekološke prilike, znatno razlikuje od sličnih zaljeva uz istočnu obalu Jadrana. Ovu specifičnost uvjetuju vrlo različiti faktori od kojih su znakoviti dotok slatke vode Dubrovačke rijeke i s druge strane vrlo jako izražen utjecaj otvorenog mora. Obalna linija je niska i pristupačna, ali s preko 80 % cjelokupne dužine umjetno formirana nasipavanjem i izgradnjom obale. Sačuvan je uglavnom s autohtonom vegetacijom samo mali otok u izvorišnom dijelu rijeke. Od izvorišta rijeke Omble prema jugoistoku pruža se komolačka kotlina, koju zatvaraju relativno visoki planinski lanci. Neprestanim ispiranjem strmih obronaka humus se je taložio u udolini stvarajući veoma plodne poljoprivredne površine. Komolačka dolina je pod utjecajem značajnih količina oborinskih voda koje se slijevaju s velike površine, tako da je nivo podzemnih voda neposredno ispod površine tla, a često su i pojedini dijelovi polja poplavljeni. Potok Slavijan zahvaljujući karakterističnom podzidu obala još je iz vremena Republike regulirao nivo podzemnih voda. Na području Komolca relativna vlaga u odnosu na grad Dubrovnik je povećana od 15 do 25 %, a amplituda temperature preko 5 °C. Obilje vode i mikroklimatske specifičnosti pogoduju razvitku autohtone vegetacije kao i uzgoj poljoprivrednih kultura.

➤ **Pogodnost tla za poljoprivredu**

Posebno vrijedna područja poljoprivrednog zemljišta na području obuhvata GUP-a s gospodarskog stajališta su:

- terasirane površine u Rijeci dubrovačkoj
- Komolačko polje

- polje na platou Srđa (Bosanka)

Radi obilja oborina koje godišnje padaju na cijelom dubrovačkom području (1000-1600 mm) te izraženih oblika reljefa, pitanje reguliranja brzog odvoda suvišnih površinskih voda predstavlja veliki i česti problem. Ova pojava dolazi naročito do izražaja u zatvorenim kraškim poljima, pogotovo gdje su zapušteni radovi oko reguliranja odvodnih kanala i potoka, stoga njihova regulacija predstavlja osnovnu mjeru hidromelioracionih zahvata.

Na pojedinim područjima situacija je kritična te je prioritet izvršiti **hidromelioracione radove**.

- Komolac – riječni tok, predstavlja površinu od oko 6,0 ha koja je danas obrasla šašem i trstikom. Nivo razine tla se nalazi od +0,50 do 1,0 m.

Za svaku intenzivniju poljoprivredu potrebno osigurati dodatne količine vode za natapanje, jer bi tek u tom slučaju potencijalna plodnost tla potpuno došla do izražaja.

Područje komolačke doline također nema riješeno pitanje mogućnosti natapanja već se koristi podzemna voda iz bunara. Područje od Rijeke Dubrovačke prema Brsečinama nema mogućnosti rješenja za natapanje postojećih površina osim posebnim vodovodom iz rijeke Omble, što predstavlja veoma skupu investiciju. Cijedne podzemne vode i prirodni mali kapaciteti izvora vrlo su oskudni vodom za šire zahvate.

Klima i tlo su osnovni prirodni faktori koji određuju mogućnost uzgoja neke biljne vrste u pojedinim područjima. Uzimajući u obzir tip tla, njegov bonitet i uvjete koje traže glavne poljoprivredne kulture ovog područja, prikazuje se rajonizacija poljoprivrednih kultura:

- Rijeka dubrovačka ima povoljne klimatske uvjete za uzgoj južnog voća, koštičavog i jabučastog voća, povrća i cvijeća

U slučaju omogućavanja kvalitetnog natapanja poljoprivrednih površina uspješno bi se uzgajale mnoge vrijedne poljoprivredne kulture ovog kraja.

➤ **Šumske površine**

Stanje šumskih površina i analiza pogodnosti tala pokazuju da dubrovačko područje prema pedološkim uvjetima nema većih površina za podizanje ekonomskih (gospodarskih) šuma, koje bi se mogle uzdržavati od svoje proizvodnosti, odnosno prirasta drvene mase. Deficitarne su zaštitne šume, naročito nakon požara prouzrokovanih ratnim operacijama, neophodne za zaštitu izvorišta i zaštitu tla od erozije, zaštitu naselja i poljoprivrednih kultura. Općenito je nizak stupanj šumovitosti slivova koji je još pogoršan šumskim požarima.

U okviru šumsko-gospodarskih zahvata u odnosu na rekreacijsko-pejzažnu (njega krajolika) funkciju šuma na dubrovačkom području, posebnu pažnju zaslužuje proučavanje i podizanje imisionih šumskih nasada. Njihov zadatak je da spriječe ili ublaže nepovoljan utjecaj tehnoloških pogona na kvalitetu života u stambenim naseljima i turističkim objektima.

Šumska tla ovog područja nisu pogodna za pošumljavanje. Velikom većinom pripadaju u IV klasu pogodnosti i nose obilježje "siromašno tlo". To zahtjeva intenzivan eksperimentalni rad na pošumljavanju i vrlo pažljivo izvođenje radova.

1.1.3.2. Kulturno-povijesna obilježja

Bogato i izuzetno **vrijedno graditeljsko nasljeđe** dubrovačkog područja u suvremenoj prostornoj organizaciji doživljava afirmaciju ili reviziju izvorne funkcije. U skladu s načelima aktivne zaštite graditeljsko nasljeđe mora sudjelovati u životu šireg prostora kao nosilac određenih funkcija, a zaštita autentičnih obilježja i vrijednosti traži njihovo adekvatno dimenzioniranje. Zone zaštite pojedinačnih objekata i cjelina ne mogu se čvrsto ograničiti i izdvajati već sa okolnim prostorom moraju uspostaviti funkcionalni odnos i vizualnu ravnotežu.

Vrijednost i značaj te brojnost objekata graditeljskog nasljeđa na dubrovačkom prostoru ukazuje na njihov značajan utjecaj u organizaciji i oblikovanju prostora, tj. ukazuje na činjenicu da se svaki proces planiranja odvija u direktnom odnosu s prostornim i kulturno-povijesnim vrijednostima graditeljskog nasljeđa.

Prostorna valorizacija graditeljskog nasljeđa sagledava se u uvjetima nastale transformacije u prostoru, u neposrednom kontaktu s izgrađenim strukturama, postratnog perioda u kome su oštećeni brojni spomenici graditeljskog nasljeđa.

Također je potrebna **dosljedna provedba svih oblika pravne zaštite kulturne baštine**, od zaštitnog popisa preko preventivne zaštite, do registra kulturne baštine u prostoru, uz određivanje režima zaštite, odobravanje intervencija, nadzor i primjerene kaznene mjere za oštećivanje ili uništavanje baštine u prostoru. Neophodna je primjena načela integralne aktivne zaštite radi izbjegavanja ili pomirbe mogućih sukoba interesa u procesima zaštite graditeljske baštine u zaštićenim područjima ili zonama.

Obnovu ratom stradalih spomenika potrebno je temeljiti na obnovi povijesnih oblika u svakom pojedinačnom slučaju, što je praksa obnove na dubrovačkom području i pokazala.

Posebno vrijedni prirodni predjeli na području obuhvata GUP-a, bilo da se radi o onima zaštićenim u smislu Zakona ili evidentiranim, uglavnom su devastirani i opožareni tj. degradirani i obezvrijeđeni neprimjerenim korištenjem (Rijeka dubrovačka, Srđ). Od osobitog značaja je prostor kojega su u vrijeme Dubrovačke Republike kao planirani prigradski predjel zauzimali ladanjski sklopovi, odnosno ljetnikovci smješteni u prostranim vrtovima, vrtnoarhitektonski uređenim prostorima u zelenilu. Pored znatnog broja povijesnih vrtova unutar prostora pod UNESCO-voim zaštitom, još su uvijek prisutni brojni povijesni vrtovi koji se u vidu izduženih krakova za zapadne strane i jednog izduženog kraka sa istočne strane vezuju za njega, što predstavlja jedinstvenu prostorno cjelovitu zonu povijesnih vrtova u Hrvatskoj. Istaknuto krajobrazno značenje, koje posebno doprinosi slikovitosti i osebnosti ovog prostora imaju zaljevi od kojih je svaki za sebe poseban; Rijeka dubrovačka i Gruški zaljev.

Rijeka dubrovačka je zbog svojih prirodnih i ambijentalnih posebnosti kao povijesno ladanjsko područje već proglašena zaštićenim krajolikom.

Značenje Gruškog zaljeva ogleda se u njegovom bitnom udjelu urbanoj i krajobraznoj artikulaciji gradskog prostora suvremenog Dubrovnika. Pored

izvanrednog priloga krajobraznoj slici uvlačenjem zaljevskog akvatorija (vodenog ogledala) u sam gradski prostor, Gruškim je zaljevom razdvojen lapadski prostor od padine Srđa, što je Lapad učinilo poluotokom.

1.1.3.3. Demografska osnova

Kretanje broja stanovnika na području obuhvata GUP-a je stabilno, no ne na cijelom području. Pored općih pojava kao migracija na relaciji selo-grad i procesa litoralizacije koje su uvjetovale mehanički priljev stanovništva na širem gradskom području, kretanje broja stanovnika na području obuhvata GUP-a, ako usporedimo uže područje gradskog naselja Dubrovnik sa prigradskim područjem Rijeke dubrovačke, je nejednoliko.

Tablica 4. Kretanje stanovništva užeg i prigradskog područja Dubrovnika

PODRUČJE	1981.		1991.		Index 91/81	2001.		Index 01/91
	Broj	udio	Broj	udio		Broj	udio	
Uže područje grada Dubrovnika	37.025	94%	34.512	79%	93	30.436	75%	88
Prigradsko područje Rijeke dubrovačke i Bosanka	2.368	6%	8.885	21%	371	9.898	25%	110
UKUPNO	39.393	100%	43.397	100	110	40.334	100	93

Rast je intenzivniji u perifernim (prigradskim) dijelovima Grada tako da je u razdoblju 1981- 1991. došlo do povećanja stanovnika za 3,7 puta, dok je u razdoblju 1991-2001. manje povećanje, samo 1,1 puta, a učešće u ukupnom stanovništvu obuhvata GUP-a porastao je sa 6% 1981. na 21% 1991. godine, a učešće od 1991. do 2001. godine poraslo je na 25%. Povećanje stanovništva bilježi se naročito u novim cjelinama kao na području naselja Nova Mokošica, gdje dolazi do intenzivnije organizirane stambene izgradnje.

Na užem području Grada Dubrovnika, u samoj jezgri i u njenoj neposrednoj okolini, rast stanovništva je ograničen i usporen te je došlo čak do pada stanovnika za 9%. Ovo usporavanje i opadanje stanovnika je niza okolnosti (lošija stambena kvaliteta, lošiji uvjeti stanovanja, i sl.). Rast broja stanovnika posljedica je u najvećem broju slučajeva mehaničkog priljeva, a mnogo manje prirodnog prirasta stanovnika.

Osim prirodnih i socijalno naslijeđenih razlika u rastu stanovništva ratna zbivanja (1991.-1995.) utjecala su i na promjene u kretanju i strukturama stanovništva. Stoga prema popisu 2001. godine došlo je do smanjenja broja stanovnika za 7% u odnosu na 1991.godinu. Bilježi se povećanje broja stanovnika u prigradskim naseljima a smanjenje u samom gradu.

Karakteristike stanovništva u području su prevaga osoba ženskog spola, osobito starije dobi te neznatne promjene u strukturama stanovništva u periodu 1991-2001. (1991. i 2001. koeficijent feminiteta iznosio je $K_f=1126-1130$) na užem gradskom području, odnosno na prigradskom području 1991.-2001. $K_f= 1009 -1062$.

Dobna struktura je znatno povoljnija u prigradskom području Rijeke dubrovačke, sa učešćem mlade dobne skupine od 37,3% a starog stanovništva od 6,79%. Posebno povoljnu strukturu ima stanovništvo gradskog kotara Mokošica gdje je udio stare dobne skupine 5,79% a mlade 38,3%. Na užem gradskom području udio stare

dobne skupine je 18,2% a mlade 24,2%. Najnepovoljnija slika je kod gradskog kotara Grad gdje je veoma visoko učešće stare dobne skupine, čak 25% a nizak udio mlade dobne skupine, svega 22,7%.

Klasifikacija cjelina unutar obuhvata GUP-a u zavisnosti od stupnja procesa starenja pokazuje da uže područje Grada Dubrovnika karakterizira "Demografska starost" i to je obilježje prisutno u svim gradskim kotarima. S druge strane, prigradsko područje karakterizira "demografska mladost".

Koeficijent starosti je najveći u gradskom kotaru Grad, čak 250, inače se u cijelom užem području Grada Dubrovnika kreće između 142 i 250 što ukazuje da je stanovništvo užeg područja Grada Dubrovnika starije dobi.

U prigradskom području Rijeke dubrovačke taj koeficijent iznosi 67,5 (Mokošici 58) što ukazuje na znatno povoljniju demografsku strukturu.

Opća migracijska obilježja stanovništva ukazuju na visok stupanj autohtonosti (51,1% stanovništva stanuje u mjestu rođenja).

Ukupni podaci o obilježjima ekonomske strukture stanovništva pokazuju da je u proteklom desetljeću došlo do prestrukturacije radne snage u Gradu koja je postala više iskorištena i intenzivirana (stopa aktivnosti 1991. 47% na užem gradskom području, iskorištenost radnog kontigenta 75,4%; stopa aktivnosti 48,7% u prigradskom području, iskorištenost radnog kontigenta 79,3%). Unatoč povoljnim odnosima, ratna zbivanja kao i ratne posljedice uvelike su izmijenile sliku iz 1991. godine.

Na užem području grada dolazi do smanjenja broja domaćinstava i do smanjenja broja članova po domaćinstvu sa 3,21 u 1981. godini na 3,02 u 1991. godini, a u 2001. godini na 2,98.

Iz dosadašnjih zaključaka, dadu se izvesti neka **osnovna polazišta**:

- 1 Znatno učešće stanovništva užeg gradskog područja u ukupnom stanovništvu u obuhvatu GUP-a (75% u 2001. godini), te njegovo znatno učešće u ukupnom stanovništvu Grada Dubrovnika, karakterizira preveliku koncentraciju stanovništva na relativno uskom prostoru te ukazuje na potrebu usmjeravanja naseljavanja i izgradnje na prigradsko područje i ostala vangradska područja u svrhu omogućavanja policentričnog razvitka i osnaženja lokalnih žarišta razvoja.
2. Najznačajniji prekid uobičajenog tipa razvoja stanovništva i djelatnosti zbio se tijekom 1991.-1995. zbog ratnih zbivanja. Obzirom na karakter prekida, valjat će uložiti mnogo veće napore od uobičajenih da se situacija povрати u normalne tokove.
3. Na daljnji razvoj utjecat će, prije svega, tip prestrukturacije ekonomije, razvoj gospodarskih kretanja u širim prostorima te povratak turizma kao ključne gospodarske grane.
4. Obzirom na navedeno, moguće je izdvojiti neke osnovne preporuke koje bi valjalo respektirati zbog utvrđenog stanja i sagledivih prognoza:
 - a) Grad (gradsku jezgru) i gradski život potrebno je kontinuirano obnavljati i otklanjati različite devastacije i posljedice ratnih razaranja, što će biti stimulatívno za povratak mlađeg stanovništva i turista;

b) Posebnu pažnju treba posvetiti obnovi stare gradske jezgre, koja predstavlja i najatraktivniji dio područja.

c) Prigradsko područje (Rijeka dubrovačka), izgradnjom mosta će postati atraktivno rezidencijalno područje. Dislokacijom postojećih skladišta i sanacijom neprimjerene industrijske zone, ovo područje će sigurno učiniti atraktivnijim za stanovanje.

U preciznijem smislu, daljnji razvoj stanovništva, temeljen na dosadašnjim kretanjima, najvjerojatnije će pratiti slijedeće obrasce:

1. Područje grada i kontaktno područje jezgre - slabiji rast
2. Područje Rijeke Dubrovačke – rast ukupnog broja stanovnika
3. Osnovno polazište za predviđanje daljnjeg rasta i distribucije stanovništva na području GUP-a počiva na pretpostavci da bi 2015. godine na cjelokupnom području obuhvata moglo biti:

- **u gradskom naselju Dubrovnik oko 35.000 stanovnika,**
- **u Rijeci Dubrovačkoj oko 10.000-15.000 stanovnika**
UKUPNO U OBUHVATU GUP-a 45.000-50.000 stanovnika

4. Polazišta za prognoziranje struktura stanovništva temelje se na slijedećim postavkama:

- spolna struktura stanovništva neće se bitno mijenjati u odnosu na postojeća kretanja tj. i u planskom periodu očekuje se lagana prevaga ženskog stanovništva (posebno u starijoj dobi) tako da će odnos muškog i ženskog stanovništva i dalje biti 49%: 51%.
- stanovništvo po starosti; zatečene tendencije imat će dugoročan utjecaj na kretanje starosne strukture stanovništva, tako da će starosna struktura i dalje biti nepovoljna ali se očekuje zaustavljanje daljnjeg procesa starenja ukupnog stanovništva zbog zaustavljanja intenzivnih migracijskih tokova na uže gradsko područje. Stoga se predviđa zaustavljanje negativnih tendencija 1991.-1981. godina tako da bi učešće dobne skupine od 0-19 godina iznosilo oko 28%; 20-59 godina 57%, 60 i > 15%.
- Migracija slabijeg intenziteta očekuje se i u planskom periodu tj. teži se ka zadržavanju stanovništva na rubnim prigradskim područjima što će ovisiti o provođenju mjera aktivne populacijske politike i revitalizacije (razvitak gospodarskih djelatnosti, poboljšanje kvaliteta življenja boljom opremljenošću objektima društvenog i komunalnog standarda, dislokaciji skladišta i sanaciji postojećih industrijskih zona u Rijeci dubrovačkoj i sl.).
- revitalizacijom gospodarstva (posebno turizma) očekuje se dalje intenzivno korištenje radne snage tj. stopa aktivnosti od 47% kakva je bila 1991. godine.
- s porastom stupnja urbanizacije na cjelokupnom području konstatiran je prosječan pad broja članova domaćinstva s time da se smanjuje udjel jednočlanih domaćinstava kao i onih koja imaju preko pet članova, a raste ili je stabiliziran udjel domaćinstava s 2-4 člana. Ovi pokazatelji primjetni su u svim područjima (uže gradsko područje, obala, otoci, zaleđe). U planskom periodu se može očekivati prosječan broj članova domaćinstava od 3,0 člana po domaćinstvu.

1.1.3.4. Stanovanje i stambena izgradnja

Stambeni standard na području Dubrovnika relativno je povoljan, uzme li se u obzir ukupan standard stanovanja u Hrvatskoj. Stambeni standard značajno je narušen

ratnim razaranjima i to predstavlja sadašnji ključni problem stanovanja i revitalizacije stanovanja u nekim dijelovima područja.

Stambeni standard je različit u pojedinim funkcionalnim cjelinama u kojima se situacija prati - u karakteru stambenog standarda, u tipu stambene izgradnje kao i u procjeni mogućih oblika intervencija koje valja poduzeti u budućnosti (gradska jezgra, kontaktno područje, prigradska naselja).

Podaci iz popisa stanovništva 2001. godine za područje obuhvata GUP-a pokazuju da je:

- ukupan broj stambenih jedinica 14.236 (procjena)
- nastanjenih sa 40.334 osoba
- s ukupnom površinom od 996.520 m²
- prosječna površina stana je 70,00 m²
- prosječna površina stana po stanovniku iznosila je 24,70 m²
- prosječno 2,90 osoba na jedan stan

Nešto su nepovoljniji odnosi na prigradskom području Rijeke dubrovačke gdje je standard stanovanja niži nego na užem gradskom području.

Polazišta za prognozu:

1. Obzirom na diferenciranost područja u socijalnom, ekonomskom, ali i stambenom pogledu, posebnu pažnju valja posvetiti staroj gradskoj jezgri, obzirom na njene posebne vrijednosti.
2. Odlike novijeg tipa stambene izgradnje su visoka gustoća stanovanja, objekti su u pravilu nepriličnih gabarita (veličina, visina, položaj u prostoru, tip fasade, tip pokrovnog materijala, preveliki broj stanova), izostanak ulice kao tipičnog oblika komunikacije u Mediteranskim obrascima stanovanja i naseljskih struktura, koncentracija, neuklopljenost u postojeću strukturu, odnosno, okoliš, slaba ili vrlo slaba opremljenost ostalim sadržajima izuzev elementarnih sadržaja stanovanja i veća ili manja prometna i socijalna izoliranost od "ostatka grada". Obzirom na rečeno, ovakav tip stambene izgradnje valjalo bi u potpunosti zaustaviti u budućnosti.
3. Obzirom na uočene situacije u području stanovanja u prostoru obuhvata GUP-a, moguće je pretpostaviti slijedeće **prognoze**:
 - U bližoj, a i daljnjoj perspektivi ukoliko ne dođe do nekih značajnijih promjena ukupne situacije koja se ne može predvidjeti, ne treba očekivati veći priliv stanovništva, niti porast prirodnog prirasta stanovništva, pa stoga niti potrebu intenzivnije stambene izgradnje;
 - Iz toga proistječe da bi stambenu izgradnju u narednim godinama trebalo usmjeriti u nekoliko pravaca:
 - a. Rekonstrukcija, sanacija i/ili obnova/dogradnja/rušenje objekata koji su pretrpjeli oštećenja ratnim zbivanjima;
 - b. Organizacija nove stambene izgradnje u obliku adekvatnih interpolacija;
 - c. Prestanak izgradnje bilo kakvih oblika novih naselja;
 - d. "Dovršavanje grada" provoditi u svim onim slučajevima u kojima je registriran niži stupanj opremljenosti stambenih (gradskih) područja izgradnjom adekvatnih ustanova, organiziranjem gradskih servisa i sl.;
 - e. Konzerviranje, rekonstrukcija i revitalizacija stambenog fonda u staroj gradskoj jezgri uz čuvanje stalnog stanovništva da bi se izbjegla tendencija pretvaranja jezgre u nešto slično "gradu-muzeju";
 - f. Dogradnja na postojećim parcelama namijenjenim stanovanju moguća je jedino u smislu povećanja standarda stanovanja u cilju formiranja stambeno –

gospodarskih cjelina te je potrebno unutar parcele smjestiti sve potrebe za parkiranjem motornih vozila.

Procijenjeni standard stanovanja pretpostavlja:

- jedno domaćinstvo jedan stan
- 100% opremljenost stanova komunalnim instalacijama
- procijenjeni broj domaćinstava 15630 (2001. 13.551)
- procijenjeni broj stanova 15.630 (2001.ukupan broj stanova (procjena) 14.236)
- broj novih stanova oko 1000, tako da je ukupna potreba za novim stambenim jedinicama stalnog stanovanja, povremenog stanovanja i obnove stambenog fonda oko 2000 stanova u 2015. godini.

1.1.3.5. Gospodarstvo

Gospodarstvo je potrebno sagledati u kontekstu cjelokupnog obuhvata Grada Dubrovnika koje svojim rezultatima i kretanjima neposredno prije Domovinskog rata, a osobito danas pokazuje da nije postignuta optimalna valorizacija svih izuzetno vrijednih potencijala ovog područja te da nisu zastupljeni u dovoljnoj mjeri programi koje je tržište tražilo.

Promišljajući moguća **polazišta razvitka gospodarstva**, utemeljena na novim okolnostima, uz prihvaćanje poduzetništva i tržišta kao verifikatora valjanosti investicijskih ulaganja, potrebno je naglasiti da je budući razvitak nužno utemeljiti na intenzivnijem razvitku poljodjelstva, razvitku ekološki prihvatljivih manjih industrijskih pogona u područjima servisnih zona izgrađenih prema strogim ekološkim standardima, intenzivnijem razvitku obrtništva, otvaranju manjih pogona i radionica, te razvitku visokog turizma i stvaranju Dubrovnika ekskluzivnom turističkom destinacijom.

Potrebna je preorijentacija na **nove oblike turizma** - nautički turizam, specijalne aranžmane prilagođene individualnim sklonostima pojedinih segmenata potražnje značajnih za valorizaciju ambijentalnih i kulturnih vrijednosti i osobitosti područja, kongresni i poslovni turizam, raznovrsne manifestacije, prezentacije, športsko-rekreacijski turizam i sl.

Pomorstvo kao tradicionalna orijentacija ovog područja ima realne pretpostavke da i u budućnosti zadrži svoje mjesto u ekonomskoj strukturi područja, a graditeljstvo, trgovina i komunalna djelatnost koristit će pogodnosti koje će nastati razvitkom gospodarskih kapaciteta ovog područja i rasta potreba općenito i imat će ulogu pratećih djelatnosti.

Polazišta daljnjeg razvitka industrije realno je sagledati kroz:

- dislokaciju dijela postojećih industrijskih sadržaja s užeg gradskog područja u servisno-industrijsku zonu
- postupno zatvaranje pogona zagađivača (Gruž, Rijeka dubrovačka, Komolac)
- otvaranje malih, ekološki čistih proizvodnih kapaciteta;
- programsko, organizacijsko i lokacijsko pozicioniranje industrije s ciljem strogog poštivanja i zaštite svih prirodnih i ambijentalnih vrijednosti Grada Dubrovnika;
- potpuniju primjenu suvremenih tehnoloških dostignuća;
- restrukturiranje dijela proizvodnih pogona;

Sve navedeno ukazuje da se ne predviđa dinamičan rast ove gospodarske djelatnosti jer brojni čimbenici to ograničavaju (oskudna sirovinna baza, nedostatak lokacija podesnih za razvitak industrije, neizgrađenost i neravnomjerna disperzija infrastrukturnih sadržaja, struktura gospodarstva koja nije kompatibilna s intenzivnim razvitkom ove djelatnosti).

Obzirom na sirovinu osnovu realno je očekivati razvitak manjih prerađivačkih kapaciteta - preradu aromatskog i ljekovitog bilja, proizvodnju eteričnih ulja, obradu kamena, preradu maslina i proizvodnju maslinovog ulja, preradu i konzerviranje ribe i ostalih plodova mora (marikultura), intenzivniji razvitak tradicionalnih obrta, ali će poduzetništvo, interes kapitala i tržišna usmjerenost gospodarstva oblikovati i nove proizvodne programe koji dosad nisu zastupljeni u gospodarskog strukturi Grada (nova radna zona na Pobrežju).

Osnovna **polazišta** razvitka industrije su:

- dislokaciju industrijskih pogona s užeg gradskog područja obzirom na prostorne i ekološke standarde;
- zadržavanje gospodarske zone Komolac na nivou sadašnje prostorne zauzetosti zone, poštivanje strogih graničnih vrijednosti zaštite okoliša, uz zaštitu preostalih poljoprivrednih površina od svih oblika devastacije odnosno prenamjene;
- realizacija privilegiranih zahvata (tipa individualnog gospodarstva, ambijentalnog-seoskog turizma, ladanjskog otočkog turizma i sl.) koji će se moći razvijati u definiranim područjima ali će njihova gradnja biti omogućavana i izvan granica građevinskih područja

Razvitak poljoprivrede ograničen je veličinom i strukturom poljoprivrednih površina.

Budući razvitak poljoprivrede može se utemeljiti na jačoj pomoći države putem sustava poticajnih mjera, kreditiranju individualnih poljoprivrednih proizvođača, politici otkupa i plasmana, politici cijena, obrazovanju kadrova, kontroli kvaliteta, jačanju službi za pomoć poljoprivrednim gospodarstvima i promoviranju stvaranja udruženja proizvođača.

Intenzivniji razvitak poljoprivrede - razvitak ratarske proizvodnje, revitalizacija maslinika, intenzivniji uzgoj tradicionalnih voćnih stabala, razvitak stočarstva podizanjem mini farmi, većom proizvodnjom mlijeka i mliječnih prerađevina, proizvodnja zdrave hrane, intenzivniji uzgoj školjkaša na svim lokalitetima podesnih za razvitak marikulture, veći udjel ribarstva osobito na otocima, uzgoj cvijeća, razvitak obiteljskih gospodarstava bit će uz provođenje poticaja, značajan čimbenik smanjivanja depopulacijskih trendova na izvangradskim područjima, gospodarskog oživljavanja svih područja osobito sela u zaleđu.

Visoka razina kvalitete poljoprivrednih proizvoda i proizvodnja zdrave hrane trebale bi biti glavne komparativne prednosti dubrovačkog područja.

Razvitak poljoprivrede na području obuhvata GUP-a usko je vezan sa specifičnom vrstom poljoprivredne proizvodnje u okućnicama (prigradska naselja), rješavanjem problema vodoopskrbe na prigradskim područjima (uz uvjet da cijena vode bude omogućavala normalno natapanje poljoprivrednih površina) i ostale infrastrukture koja će postupno smanjivati razlike u kvaliteti življenja na gradskom i izvangradskom području.

Sve navedeno doprinijet će kvalitetnijoj opskrbi lokalnog stanovništva turističkog gospodarstva, ostvarivanju znatnih tržišnih viškova i povećanju udjela poljoprivrede u strukturi gospodarstva Grada.

Struktura poljoprivrednih površina u obuhvatu GUP-a:

- osobito vrijedno obradivo tlo 79,14 ha
 - vrijedno obradivo tlo 139,52 ha
 - ostala obradiva tla 65,02 ha
- UKUPNO poljoprivredno tlo 283,68 ha** (obuhvat GUP-a)

Najvrijednija tj. po kakvoći najbolja poljoprivredna tla na ovom području su plodna tla u Komolačkoj dolini (polje) i terasirani pristranci Rijeke dubrovačke.

Mogućnosti daljnjeg **razvitka građevinarstva** povezani su s veličinom i dinamikom investicijskih radova na ovom području, s daljnjim tijekom programa obnove gospodarskih i stambenih objekata, s restrukturiranjem kapaciteta sukladno zahtjevima tržišta.

Očekuje se značajna promjena tehnologije građenja u pravcu veće orijentacije na radioničku izradu elemenata koji će supstituirati rad na gradilištima i izmijeniti strukturu zaposlenih na štetu tradicionalnih zanimanja (tesar, armirač) ali i povećati pokretljivost građevinskih kapaciteta.

Daljnjim razvitkom ove djelatnosti povećat će se potrebe za prostorom (radionice, servisi, pogoni) što je potrebno predvidjeti na lokacijama izvan užeg gradskog područja.

Održavanje i razvitak manjih građevinskih firmi posebno će se poticati s ciljem održavanja visoke razine kvalitete usluga i manjih intervencija na izuzetno vrijednim spomeničkim cjelinama i postojanja visokog stupnja potražnje za njihovim uslugama.

Promet će i u budućnosti imati značajan udjel u strukturi gospodarstva Grada.

Obnova i modernizacija flote, vođenje brodova za druge - "management", novi komercijalni poslovi i kontinuirani adekvatniji tretman brodarstva (izjednačavanje uvjeta gradnje brodova u domaćim brodogradilištima domaćim naručiteljima s uvjetima izgradnje inozemnim naručiteljima) temeljni su čimbenici daljnjeg razvitka brodarstva i zadržavanja pozicija na međunarodnom tržištu broskog prostora i u gospodarskoj strukturi Grada.

Razvitak lučkog prometa odvijat će se sukladno razvitku lučkih kapaciteta i određenju dubrovačke luke kao putničke luke od međunarodnog značaja za Republiku Hrvatsku.

Daljnji razvitak **Ptt prometa** utvrđen strategijom razvitka infrastrukture na državnoj razini odvijat će se kroz unaprjeđenje ptt usluga, uvođenje novih tehničko-tehnoloških rješenja u telekomunikacijskom sustavu.

U **cestovnom prometu** realno je očekivati kvalitetnije pružanje prijevoznih usluga sukladno rastu potreba područja i izgradnji suvremene cestovne mreže.

Trgovina; modernizacija kapaciteta, poboljšanje opskrbe na izvangradskom području, specijalizacija i funkcionalno uređenje skladišnog prostora, razvitak vanjske trgovine, rješavanje pograničnog prometa povećat će značaj trgovine, međutim

geoprometni položaj Grada i budući razvitak Grada određuju trgovini ulogu prateće djelatnosti.

Obzirom na raspoložive prirodne resurse, izgrađene i dijelom obnovljene hotelske kapacitete Grad Dubrovnik će i ubuduće razvijati ugostiteljstvo i turizam ali s potpuno novom razvojnom koncepcijom.

Uz boravišno-kupališni i izletnički turizam i prihvatljive oblike masovnog turizma koji će i u budućnosti imati značajnu ulogu, razvijati će se specijalni, novi oblici turizma - kongresni, korporacijski, nautički, zdravstveni, ruralni, športsko-rekreacijski, zdravstveni i sl.

Polazišta daljnjeg razvitka ugostiteljstva i turizma bit će usmjerena na podizanje konkurentskog položaja čitave regije, veću produktivnost uloženog kapitala, ubrzanje procesa privatizacije i podizanje kvalitete usluge s ciljem postupnog stvaranja Dubrovnika ekskluzivnom turističkom destinacijom.

Obzirom na stupanj izgrađenosti smještajnih kapaciteta (5.529 ležajeva u privatnom sektoru; 8.900 ležaja u hotelima – predratni kapacitet; u funkciji 1998. 5600 hotelskih ležajeva, oko 3000 ležaja u privatnom sektoru) nije realno predviđati intenzivniju izgradnju već logična i funkcionalna zaokruženja izgradnjom dodatnih sadržaja sukladno novoj kategorizaciji objekata.

Polazišta turističkog razvitka:

- broj smještajnih kapaciteta neće se znatnije povećavati, uslijed prekategorizacije postojećih hotela te potrebe rekonstrukcije i unapređenja kvaliteta ponude.

➤ **Uže urbano područje gradskog naselja Dubrovnik**

Predviđena struktura turističkih kapaciteta:

- hotelski ležaji	cca 9000 (rekonstrukcija i dogradnja u okviru postojećih zona)
- povećanje kapaciteta (bungalovi, rezidencijalne vile) na značajnim turističkim lokacijama Babin Kuk, te na području Bosanke	cca 1500 ležajeva
- privatni smještaj	cca 6.000 ležajeva

Turistička ponuda unaprijedit će se uređenjem i otvaranjem ugostiteljskih objekata, izgradnjom NTC-a kapaciteta 450 vezova, uređenjem športske luke "Orsan", te uređenjem dijela obale na području Batale.

Na istaknutim punktovima značajnim za krajobrazne doživljaje prostora uredit će se manji ugostiteljski objekti za prihvata izletnika (Srđ, Žarkovica, plato iznad Belvedera, Petka, vrh Babinog Kuka i sl.).

Na platou Srđa predviđa se uređenje športsko-rekreacijskog centra s golfom sa mogućnošću smještajnih kapaciteta u skladu s detaljnom analizom programa uređenja i mogućnostima lokacije.

➤ **Prigradsko područje Rijeke dubrovačke**

Na području Rijeke dubrovačke nema izgrađenih hotelskih niti komplementarnih ležajeva.

U cilju unapređenja turističke ponude smještajni kapaciteti se predviđaju uglavnom na temelju adaptacije ljetnikovaca, privatnom smještaju (obiteljski pansioni), što bi ukupno iznosilo oko 500 ležajeva na ovom području.

Unapređenje turističke ponude odnosi se također na organiziranje izletničkog turizma na vidikovce iznad Rijeke dubrovačke (Močiljska špilja).

Funkciju nautičkog turizma i dalje će obavljati marina "M. Pracat", postojećeg kapaciteta 450 vezova.

Ruralni turizam razvijat će se u sklopu zaštićenih i oblikovno vrijednih kompleksa naselja Dračevo selo, Petrovo selo, Pobrežje, Prijedor, G.i D. Čelopeci, Gornje Obuljeno, Rožat, Knežicu, Sustjepan.

Unapređenje turističke ponude ovog područja svakako obuhvaća i uređenje obale u funkciji plaža, kupališta i rekreacije, uvođenjem režima koncesija na pomorskom dobru koje bi, pravilnim odabirom i monitoringom koncesionara, obogatile sadržaje na plažnim lokacijama čime bi se ostavila značajna gospodarska korist.

Zabavna ponuda s temeljnom karakteristikom neorganiziranosti i nedostatka visoko kvalitetnih programa ne zadovoljava potrebe i očekivanja posjetitelja, osobito izvan glavne turističke sezone.

Mogućnosti razvitka **obrtništva** vide se u kvalitetnijem zadovoljavanju potreba lokalnog stanovništva i turista ovog područja.

Realno je predvidjeti ulaganja u modernizaciju postojećih pogona, nabavu nove opreme tehnologije, otvaranje novih pogona sukladno potrebama osobito na izvangradskom području.

Svoj budući razvitak obrtništvo će temeljiti na očekivanom razvitku gospodarskih djelatnosti nositelja razvitka područja, rastu životnog standarda i potreba stanovništva.

Daljnji **razvitak komunalne djelatnosti** predviđa se kroz razvitak vodoopskrbe na čitavom području Grada, izgradnju sustava odvodnje, zbrinjavanje otpada, veći stupanj javne higijene, izgradnju novog gradskog groblja, podizanje standarda javnog zelenila i proširenje programa hortikulturnog uređenja Grada, unapređenja javnog prijevoza sukladno potrebama na pojedinim dijelovima Grada, zaštitu od štetnih djelovanja voda i zaštitu mora i voda od zagađenja.

1.1.3.6. Društvene djelatnosti

Mreža društvenih djelatnosti tj. objekata predškolskog odgoja, prosvjete, kulture, zdravstva i socijalne zaštite izuzetno je važna u organizaciji i funkcioniranju prostora grada.

Objekti predškolskog odgoja i osnovnog školstva prateći su objekti pretežito stambenih zona, dok su objekti srednjoškolskih i visokoškolskih institucija, te objekti zdravstva i socijalne zaštite uz administrativne, poslovne i kulturne objekte čine

centralne gradske zone. Obavljena je nadogradnja pojedinih vrtića, a činjenica je da svega oko 30% djece pohađa te objekte, pa su objekti predškolskog odgoja dostatni za ovu oblast na užem području gradskog naselja Dubrovnik.

U dječje vrtiće uključeno je 1120 djece u 37 skupina a u jaslice 206 djece u 11 skupina što je 52 djece jaslične dobi i 195 djece vrtićne dobi iznad pedagoškog standarda.

Zbog poboljšanja stanja u oblasti predškolskog odgoja kao prioritet se ističe potreba:

- osiguranja prostora za dječji vrtić na području gradskog kotara Ploče iza Grada
- dogradnja dječjeg vrtića Pčelica
- novi dječji vrtić na području gradskog kotara Gruž ili dogradnja postojećeg
- opremanje vrtića suvremenim nastavnim pomagalicama

Osnovne škole pohađa 4.253 učenika u redovnom sastavu i 36 učenika po posebnom programu. Nastava je organizirana u smjenama.

Prioriteti u ovoj oblasti su:

- organiziranje i financiranje raznih programa kojima se unapređuje oblast
- izgradnja športske dvorane za djecu s poteškoćama u razvoju pri osnovnoj školi Marina Držića te izgradnja radnih prostora pri istoj školi
- rješenje problema osnovne škole na području gradskog kotara Ploče tj. njeno premještanje na područje povijesne jezgre adaptacijom adekvatnog objekta

Srednje škole pohađa oko 5000 učenika te je također potrebno financiranje i organiziranje raznih programa koji unapređuju ovu oblast, kao i izgradnja pratećih objekata (dvorana za tjelesnu kulturu i sl.).

Na području Dubrovnika djeluju slijedeće visokoobrazovne ustanove na kojima studira oko 2200 studenata:

- Sveučilište u Dubrovniku (oko 1100 studenata)
- Fakultet za turizam i vanjsku trgovinu (oko 800 studenata)
- Američka visoka škola za managemente i tehnologiju (oko 350 studenata)

U organizaciji promicanju međunarodne i međusveučilišne suradnje istaknuto mjesto pripada:

- Međunarodno središte hrvatskih sveučilišta (MSHS) koje djeluje pri sveučilištu u Zagrebu. MSHS organizira i koordinira međunarodnu akademsku suradnju hrvatskih sveučilišta sa sveučilištima u svijetu na području znanosti, visokog obrazovanja, kulture i umjetnosti.
- Interuniverzitetski centar (IUC), međunarodna neovisna međusveučilišna ustanova osnovana 1971. godine. Svrha joj je poticanje i organiziranje međunarodne međusveučilišne suradnje. IUC ima oko 200 sveučilišta članova, pretežito iz Europe i Sjeverne Amerike.

Od ostalih znanstvenih institucija ističe se Institut za oceanografiju i ribarstvo, Zavod za istraživanje korozije i desalinizaciju, Zavod za povijesne znanosti.

Istaknuti su problemi znanstvene knjižnice u sastavu Dubrovačkih knjižnica u vili Skočibuha na Boninovu, pošto je vila stradala u Domovinskom ratu, te je knjižnica dislocirana na nekoliko neprikladnih lokacija.

Državni arhiv u Dubrovniku smješten je u Sponzi te raspolaže s bogatom povijesnom građom nastalom od vremena Dubrovačke Republike do najnovije građe koja se službeno arhivira.

Knjižnica Franjevačkog samostana je teško oštećena u Domovinskom ratu, a izuzetno vrijedan knjižni fond (najvažniji glazbeni arhiv u Hrvatskoj-preko 7.500 kompozicija) je smješten u neadekvatnim uvjetima.

Knjižnica Dominikanskog samostana, osnovana u 13. stoljeću, broji oko 30.000 knjiga.

Dubrovački muzeji (Kulturno-povijesni, Etnografski, Pomorski, Dom Marina Držića, Arheološki, Muzej suvremene povijesti) su ustanova Grada Dubrovnika sa sjedištem u Kneževom dvoru.

Javne potrebe u športu i rekreaciji obuhvaćaju djelatnost športskih udruga i saveza, organiziranje i održavanje športskih natjecanja i priredbi, obavljanje stručnih poslova u športu, te izgradnju i održavanje športskih objekata i drugih sadržaja za potrebe športa, rekreacije, zabave i odmora. Planiranje razvoja športsko-rekreacijske djelatnosti podrazumijeva, u prvom redu, definiranje razvoja pojedinih segmenata kao što su objekti, kadrovi, programi aktivnosti, oblici rada, propaganda i sl.

Analiza dostignutog stupnja razvitka i stanja športskih objekata pokazuje da su oni nedovoljni po vrsti i po broju sadržaja, da ne mogu zadovoljavati potrebe stanovništva niti turista što predstavlja nedostatak kvalitete življenja u gradskim kotarima te nedostatak turističke ponude područja. Osnovne karakteristike postojeće strukture objekata za šport i rekreaciju su:

- pomanjkanje objekata za aktivnosti zimi (dvorane, zatvoreni bazeni, kuglane i sl.),
- nepovoljna struktura objekata za provođenje ljetnih aktivnosti (većinom nogometna igrališta),
- slaba opremljenost objekata osnovnog i srednjeg školstva objektima fizičke kulture,
- neravnomjernost rasporeda objekata (prigradsko područje Rijeke Dubrovačke, područje gradskog kotara Grad i Pile –Kono je potpuno deficitarno)

VRSTA OBJEKATA	STRUKTURA%
Dvorane	1,4
Bazeni-zatvoreni	1,26
Bazeni-otvoreni	2,63
Atletska borilišta	1,14
Nepokrivena igrališta	54,33
Igralište malih sportova	18,79
Tenis tereni	12,88
Bočališta – zatvorena	3,34
Bočališta – otvorena	0,31
Streljane	0,38
Kuglane	0,27
Ostali prostori	3,23

Evidentan je nedostatak teniskih igrališta, posebno zatvorenih, prostora za male športove, mini golf igrališta, rekreativnih površina i kvalitetnih športsko-rekreacijskih sadržaja.

Tablica 5. Potrebe za društvenim sadržajima po gradskim kotarima

GRADSKI KOTARI	OBJEKTI DRUŠTVENOG STANDARDA			
	Osn. Škola	Zdravstv .stanica i apoteka	Šport i rekreacija	Potrebe uređenja i opremanja
MOKOŠICA	+	+	+	- Uređenje i izgradnja društvenih prostorija (čitaonica, dom mladeži, kino dvorana) - Izgradnja športsko rekreacijskog centra (igralište, tenis, bazen i sl.) - Izgradnja vrtića na području stare Mokošice - Izgradnja crkve - Izgradnja ispostave policijske stanice - Izgradnja poslovnog centra (hotel, servisi, zanatstvo)
KOMOLAC	-	-	-	- Izgradnja i uređenje športskih terena - Uređenje Doma kulture - Izgradnja poštanskog ureda - Izgradnja zdravstvene stanice - Izgradnja dječjeg vrtića - Izgradnja osnovne škole - Izgradnja trgovačkog-zanatskog centra
GRUŽ	+	+	+	- Uređenje društvenih prostorija - Deficit kulturnih ustanova (kino, čitaonica i sl.)
GRAD	+	+	+	- Uređenje igrališta ispod tvrđave Minčeta - Uređenje vrtića južno od ljetnog kina "Jadran"
PLOČE	+	+	-	- Uređenje društvenih prostorija - Izgradnja športske dvorane - Rješenje problema osnovne škole
PILE-KONO	+	+	+	- Uređenje društvenih prostorija - Izgradnja športske dvorane - Uređenje bočališta
MONTOVJERNA	+	+	+	- Uređenje društvenih prostorija - Deficit športsko-rekreacijskih površina
LAPAD	+	+	+	- Uređenje i stavljanje u funkciju poslovno-trgovačkog centra DOC - Uređenje igrališta o.š. i pomorske škole - Završetak dogradnje Sveučilišta - Uređenje lapadske obale - Uređenje športskih terena u Uvali Lapad

- nema sadržaja

+ postoji sadržaj (šport i rekreacija postoji, ali je uglavnom deficitarni sadržaj)

Najdeficitarniji objekti društvenih djelatnosti su objekti u kulturi, socijalnoj zaštiti i objekti predškolskog odgoja.

➤ Polazišta za prognozu

Stoljetna tradicija Dubrovnika kao kulturnog i obrazovnog središta s vrijednom kulturno-povijesnom baštinom, koja je rezultat svjetskih dometa postignutih u mnogim oblastima života, od vremena Dubrovačke Republike do naših dana, nameće obvezu daljnjeg unapređenja oblasti prosvjete i visokog školstva.

Za Dubrovnik, čije je gospodarstvo teško stradalo u domovinskom ratu, orijentacija na visokoobrazovanje je pitanje strateškog izbora. Na pragu 21. stoljeća, stoljeća obrazovanja, Dubrovnik ima i treba stvoriti još bolje preduvjete za razvitak visokoškolskih ustanova, što treba biti tjedan od temeljnih pravaca budućeg razvitka.

Kao svjetski poznat grad očuvane i zaštićene povijesne baštine, Dubrovnik je idealno mjesto za visokoškolsko i znanstveno središte. Zbog toga, kad je riječ o gravitacijskom području, ne treba polaziti od regionalnih niti nacionalnih okvira, već od međunarodnog potencijala.

Zbog dugoročnog pozitivnog utjecaja na razvitak Dubrovnika u budućnosti je potrebno osigurati kvalitetne radne i druge prateće prostore za razvitak visokog školstva i znanosti (postojeće zgrade koje su zapuštene i koriste se nenamjenski (ljetnikovce, zgrade u povijesnoj jezgri i sl.) kao i lokacije koje je potrebno prenamijeniti i urediti (lokacija Stare bolnice i sl.).

U budućem razvitku potrebno je stalno unapređivanje javnih potreba u kulturi (muzejska djelatnost, glazbeno-scenska djelatnost, zaštita spomenika kulture i prirode, arhivska djelatnost, poticanje kulturnog stvaralaštva i djelovanja umjetničkih sekcija, radionica, društava i klubova).

Zdravstvo i socijalna skrb imaju osobitu važnost u sklopu ciljeva za unapređenje kvaliteta življenja. Funkcionalnijom organizacijom i planiranom reformom zdravstvenog sustava potrebno je unaprijediti zdravstveni standard stanovništva. U oblasti zdravstva i socijalne skrbi najvažnija zdravstvena institucija je Opća bolnica Sveti Vlaho smještena na području Medareva. Pored izgrađenog dijela (16.997 m² u I fazi potrebno je dovršiti izgradnju II faze (36.640 m² sa 345 kreveta). Potrebno je unaprijediti funkcionalnu i prostornu organizaciju zdravstvenih ustanova u županijskom vlasništvu (domovi zdravlja, ustanove za zdravstvenu njegu u kući, poliklinike, ljekarne, lječilišta, hitna medicinska pomoć, zavodi za javno zdravstvo i sl.).

Lokacije objekata društvenog standarda u planovima prostornog uređenja uglavnom nisu utemeljene na realnim mogućnostima realizacije (vlasničkim odnosima) te će u budućnosti mogućnost rješavanja imovinsko-pravnih odnosa predstavljati temelj za realizaciju tih sadržaja (bilo da je riječ o adaptaciji postojećih ili gradnji novih objekata).

Iz navedenog proizlazi:

- da je deficitarne potrebe gradskih kotareva u cilju poboljšanja kvaliteta življenja potrebno rješavati na području samih kotareva
- pošto gradsko naselje Dubrovnik ujedno predstavlja i županijsko središte, društvene i javne sadržaje za šire potrebe potrebno je dislocirati izvan užeg područja gradskog naselja Dubrovnik, jer za njihov smještaj nema potrebnih prostora

1.1.4. Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih prostornih planova

➤ **Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske** utvrđena su problemska područja u koja, između ostalih, spadaju ratom zahvaćena područja (fizička, funkcionalna i ekološka obnova), područja uz državnu granicu (integracija u cjelokupan prostor Republike Hrvatske), obalna područja (propisi o uređenju i zaštiti obalnih područja mora) te područja otoka (razvoj i prometno povezivanje).

Administrativno područje Grada Dubrovnika, a samim tim i uže gradsko područje (obuhvat GUP-a) po svojim karakteristikama tretiraju odrednice za sve navedene problemske cjeline. Stoga su za područje GUP-a bitne slijedeće odrednice koje se deriviraju sa nivoa strategije kao globalne i usmjeravajuće:

- Prilagođavanje **gospodarstva (posebno turizma)** uvjetima i osobitostima prostora, a naročito s gledišta nosivog kapaciteta prostora, fleksibilnosti, integriranosti u strukture naselja i krajobraza, energetske ograničenja, zaštite prostora i stvaranja prihoda iz domicilnih resursa.
- Strateški je interes da se **površine za razvoj i ostvarenje novih programa** traže prvenstveno unutar formiranog i komunalno opremljenog prostora naselja. Ključni čimbenik zauzimanja prostora je opremanje komunalnom infrastrukturom. Stoga je potrebno odrediti granične kapacitete prostornih struktura i sustava preko kojih razvoj zahtijeva velike sustavne promjene, novi prostor i velika ulaganja.
- **Integracija graničnih područja u cjelokupan prostor Republike Hrvatske.**
- **Nove nautičke centre** treba prije svega smještati i graditi unutar gradskog područja ili područja važnijih naselja s već izgrađenom lukom. Kod izgradnje nautičkih centara ne dozvoljavaju se veće promjene obalne linije (nasipavanjem ili otkopavanjem obale).
- **Turističke i gospodarske (industrijske) zone** utvrđene u važećim prostornim planovima, u kojima su već djelomično ili u cjelini izgrađeni planirani smještajni i drugi kapaciteti, treba prioritarno kvalitativno prestrukturirati ili dograđivati. Zone utvrđene u tim planovima, ali danas bez izgrađenih objekata, ne izgrađivati do izrade prostornih planova koji će biti usklađeni s odrednicama Strategije.
- **Područje grada;** pažnju je potrebno posvetiti funkcionalnim i oblikovnim komponentama uređenja grada i okoliša, cjelovito planiranje prometnog i drugih infrastrukturnih sustava koji nadilaze lokalnu razinu i koji izazivaju konflikte u prostoru (prometna čvorišta, prometno gospodarske zone, luke, infrastruktura državnog značenja, zaštita vodocrpilišta, vodnih, šumskih i poljodjelskih resursa, odlagališta otpada i sl.), rubne zone grada, u pravilu neprimjereno izgrađene (često bespravne) i neopremljene, potrebno je integrirati u urbani sustav i poboljšati standard opreme, ispitati iskoristivost postojećih i opravdanost izgradnje novih radnih i drugih zona te ukupnu gospodarsku fizionomiju grada s ciljem povećanja kvalitete života i racionalizacije korištenja prostora, oblikovna komponenta zastupljena u povijesnoj, graditeljskoj, prirodnoj i ukupnoj kulturnoj baštini grada i okolice, kao i prisustvo urbanog zelenila, važne su stavke identiteta grada.
- **Prometni sustavi;** zbog svog posebnog i izdvojenog položaja na krajnjem jugoistoku zemlje, šire područje Dubrovnika zahtijeva i zaslužuje posebnu i prioritarnu pažnju i tretman u prostornom povezivanju s drugim dijelovima Hrvatske.

- U oblasti **zaštite voda i mora**; sačuvati vode koje su još čiste (posebno podzemne vode) kao jedine rezerve za opskrbu vodom, sanirati i ukloniti zagađenja uslijed kojih dolazi do ugrožavanja ili zagađivanja vode za piće na izvorištima vode, poboljšati kvalitetu podzemnih i površinskih voda i obalnog mora izgradnjom potrebnih uređaja za prethodno pročišćavanje zagađenih voda, izgradnjom barem mehaničkog dijela centralnih uređaja, kod nove investicijske izgradnje provoditi potrebne mjere zaštite, definirati propisane zone sanitarne zaštite u izvorišnim područjima i uspostaviti utvrđene mjere zaštite na osnovu neophodnih hidrogeoloških i drugih istraživanja.
- **Krajolik**; prirodne krajolike treba sačuvati, osigurati prirodnu raznolikost i biotički potencijal, posebno onaj koji predstavlja osobenost područja, a na područjima na kojima je krajolik oštećen treba provesti sanacijske mjere.
- **Zaštita graditeljske baštine**; primjena načela integralne aktivne zaštite radi izbjegavanja ili pomirivanja mogućih sukoba interesa u procesima zaštite graditeljske baštine u zaštićenim područjima ili zonama, prostorno planska zaštita graditeljske baštine podrazumijeva sustavno uključivanje baštine u sve relevantne prostorne i urbanističke planove, izradu posebnih integralnih planova za zaštićena područja i dosljednu provedbu donesenih planskih dokumenata.
- **Krajolik užeg područja grada**; poštivati jedinstvenost grada, njegovu povijesnu slojevitost, slijediti logiku njegova rasta, vrednovati prirodni i kultivirani krajolik (krajobrazna osnova područja).

➤ **Prostorni plan Dubrovačko – neretvanske županije**

S gledišta integralnog gospodarenja resursima ovaj Plan je na temelju usmjerenja Strategije odredio područja i kriterije za korištenje prostora osnovne i sekundarne namjene te kriterije za građenje izvan građevinskog područja prema tipu, vrijednosti i osjetljivosti krajobraza.

S gledišta razvojnih sustava planom su određeni prostori i sustavi na razini Županije, njihova funkcionalna cjelovitost.

Na županijskoj razini je određeno:

- širi prostor oko grada kako bi se obuhvatili procesi u prostoru i elementi infrastrukture koji služe gradu ali su izvan njegovog obuhvata;
- kriteriji za razmještaj funkcija u naseljima u svrhu optimalizacije mreža, osobito u rijetko naseljenim područjima;
- kriterije za formiranje građevinskih područja po načelu racionalnog korištenja prostora, iskorištenja rezervi formiranih struktura i oblikovanja krajobraza;
- kriterije za korištenje i zaštitu prostora u kontaktnim zonama uz zaštićena područja (parkova prirode, zaštićenih krajolika i sl.) radi mogućeg utjecaja na područja pod zaštitom;
- izdvojena građevinska područja ugostiteljsko-turističke namjene (izvan naselja) u ZOP-u (vrsta, površina i kapacitet pojedine zone).

U sklopu Prostornog plana Dubrovačko neretvanske županije preispitan je:

- Geoprometni položaj Županije kao najjužnije u Republici Hrvatskoj, specifične po svojem uskom obalnom pojasu i nehomogenom prostoru koji je planinskim masivom odvojen od unutrašnjosti, čija je izolacija posebno došla do izražaja u Domovinskom ratu. Stoga je nužno ubrzati dinamiku izgradnje JAC-a, ostvariti bolju povezanost unutar Županije, veći značaj posvetiti pomorskoj

orijentaciji, definirati koridore JAC-a i trase željezničke pruge, osuvremeniti zračni promet i dopuniti manjim zračnim lukama.

- Demografski razvitak područja, osobito nakon Domovinskog rata i sukladno tome razvitka ukupnog područja, osobito gospodarstva, pravaca razvitka i centraliteta naselja i zaustavljanja procesa depopulacije zagorskog i otočkog područja.
- Vlasničko-pravnih odnosa i sukladno tome mogućnosti raspolaganja imovinom.
- Preispitivanje namjene i režima uređivanja i zaštite prostora, posebno u odnosu na zaštitu prirodne i spomeničke baštine.

U cilju donošenja propisa o obalnom pojasu izrađen je elaborat “**Utvrđivanje stanja korištenja zaštite prostora obalnog područja**” u kojem je izvršeno fizionomsko zoniranje obalnog pojasa te su analizirani elementi uređenja prostora (postojeće, planirano). Temeljem analiza formulirani su zaključci koji sadrže prikaz i ocjenu glavnih grupa problema u odnosu na dosadašnji način korištenja prostora, temeljem formiranih kriterija data je ocjena mogućeg korištenja prostora, raspoloživi kapaciteti i neiskorišteni potencijali, te je konačno prikazan prijedlog mjera u odnosu na prostorno razvojne cjeline i djelatnosti u obalnom pojasu. Cjelokupno područje obuhvata GUP-a uvršteno je u obalno područje.

Tablica 6. Pokrivenost područja GUP-a dokumentima prostornog uređenja*

Naziv dokumenta prostornog uređenja	Obuhvat dokumenta prostornog uređenja (za područje GUP-a)	Službeni Glasnik
<i>Prostorni plan (bivše) općine Dubrovnik (na snazi)</i>	14.335 ha	12/86, 10/87, 3/89, 8/91.
<i>Urbanistički plan užeg područja Grada Dubrovnika (van snage)</i>	3.463 ha	6/80, 13/83, 9/84, 1/85, 11/85, 10/87, 13/89, 3/91, 2/98
<i>A DPU Centar uvala Lapad (van snage)</i>	44,85 ha	8/83
<i>B DPU Stara gradska jezgra (na snazi)</i>	13,38 ha	8/86
<i>C DPU Medarevo-Hladnica (van snage)</i>	36,4 ha	11/85
<i>D DPU Servisno industrijska zona Komolac (na snazi)</i>	62,10 ha	7/87
<i>E DPU Gimani sjever-istok (na snazi-djelomično)</i>	10,47 ha	6/74, 11/87
<i>F DPU Sportsko-rekreacijski park (na snazi)</i>	19,4 ha	13/88, 2/98
<i>G DPU Pile-Ploče-Sv. Jakov (na snazi)</i>	106,5 ha	1/90
<i>H DPU Babin kuk s otokom Daksa (NTC)</i>	7,5 ha (kopno)	8/91

* planovi nisu u primjeni jer nisu u skladu s Odredbama "Uredbe o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora" NN 128/04

➤ **Prostorni plan (bivše) općine Dubrovnik** u primjeni je na onim područjima Grada Dubrovnika za koja nisu na snazi dokumenti prostornog uređenja detaljnijeg stupnja razrade, pa tako i za obuhvat GUP-a. Ukupna površina obuhvata iznosi **979 km²** od čega površina Grada Dubrovnika čini oko **15% (143 km²)**. Sastavni dio plana su provedbene odredbe. Nakon donošenja plana čiji su sastavni dio i provedbene odredbe (Sl.Gl. 12/86.) uslijedilo je donošenje čitavog niza izmjena i dopuna zbog promijenjenih zahtjeva za korištenjem i uređivanjem prostora. Izmjene i dopune odnose se na slijedeće:

- **SI.GI. 10/87.**; izmjena i dopuna provedbenih odredbi u cilju omogućavanja promjene namjene (adaptacije) dijela obiteljske kuće ili pomoćnih objekata u poslovni prostor.
- **SI. GI. 3/89.**; izmjena i dopuna provedbenih odredbi kojima se regulira rekonstrukcija objekata tj. postojećih ravnih krovova i postojećih potkrovlja.
- **SI.GI.8/91.**; izmjena i dopuna za područje Nautičko-turističkog centra u Luci Gruž kojom se predviđa izgradnja nautičko-turističkog centra najviše kategorije sa oko 450 komercijalnih vezova te oko 450 vezova za plovila domicilnog stanovništva.

Za uže urbano područje naselja Dubrovnik nisu utvrđene granice građevinskih područja u katastarskim podlogama Prostornog plana. Iz navedenog slijedi zaključak da je postupak utvrđivanja lokacijskih dozvola u uže urbano područje naselja Dubrovnik koje nije obuhvaćeno važećim detaljnim planovima uređenja (pregled je dat u gornjoj tabeli) upitno.

➤ **Urbanistički plan užeg područja Grada Dubrovnika** koji obuhvaća prostor od Dupca do Zatona ukupne površine od **3.784 ha** a urbanizirano područje **1784,8 ha** i zahvaća uže područje Grada, od Orsule do Kantafiga, sa proširenjem grada na prostore uz Rijeku dubrovačku do Mokošice na zapadnoj i Dupca u Župi dubrovačkoj na istočnoj strani, sa prometnim povezivanjem Dupca i Komolca i stvaranjem funkcionalne cjeline grada uključujući i prostore brda Srđ. Konceptija plana temelji se na urbanizaciji užeg područja Grada, progušnjavanjem užeg gradskog tkiva, te dislokaciji proizvodnih pogona izvan Grada i odlobođanjem ovih prostora za centralne i druge sadržaje koji su potrebni za funkcioniranje Grada. Širenje Grada planirano je izgradnjom industrijske zone Komolac te novog stambenog naselja Mokošica na zapadu, izgradnjom servisne zone i novog groblja Dubac na istoku i angažiranjem platoa Srđa za prometne i komunalne sadržaje. Na prostoru obuhvata planirano je **54.000** stanovnika u 2000. Godini, od čega na užem području od Orsule do Kantafiga **42.000** stanovnika. **Najveća gustoća** naseljenosti predviđena je na području **Nove Mokošice (preko 300 st/ha)**, u **gradskim zonama od 100-200 st/ha**, dok se **niske gustoće stanovanja planiraju u postojećim zonama obiteljskih objekata (Lapad, Ploče)**. Centralne zone Grada su Stari Grad kao kulturni centar, Batala kao poslovni centar, Babin Kuk i Uvala Lapad kao turistički centar te Mokošica kao centar satelitskog naselja. Kao podcentri su planirana područja Ilijine Glavice kao prometnog centra, Gospino polje kao sporski centar, Babin Kuk kao centar podmorskih aktivnosti, Nova Mokošica kao poslovno-trgovački centar. U svrhu rasterećenja Starog grada planirana su tri manja podcentra Lazareti, Pile i Iza Grada.

Tablica 7. Namjena prostora po zonama-u ha (PPU bivše općine Dubrovnik)

ZONE	Poljoprivreda	Šumarstvo	Turizam i Rekreacija	Industrija	Naselja	Ostalo	Ukupno
Konavli	6.711	6.142	168	34	744	7.105	20.904
Dubrovnik	2.170	3.249	363	97	1.405	6.313	13.597
Dubrovačko Primorje	2.635	5.702	95	60	232	9.691	18.409
Pelješac	7.316	16.615	825	65	646	6.646	32.113
Otoci:							
-Mljet	1.185	8.170	263	-	78	455	10.151
-Elafiti	391	1.812	171	-	135	204	2.713
UKUPNO	20.408	41.690	1.885	256	3.240	30.408	97.887

U svrhu rješavanja prometnih problema izrađena je "Studija prometa" planiranjem mosta preko Rijeke Dubrovačke, izgradnjom Jadranske auto ceste padinama Srđa sa čvorištima Osojnik i Ivanjica i sa priključenjem na gradsku mrežu, lociranjem

željezničkog kolodvora na platou Srđa, te povećanjem kapaciteta Luke Gruž za putnički promet. Gradska prometna mreža planira se izgradnjom primarnih prometnica i uređenjem prometa u mirovanju izgradnjom garažnih kuća. Također se planira izgradnja autobusnog kolodvora u Prometnom centru. Razvoj turizma planira se u zonama Babin Kuk, Lapad, Sveti Jakov proširenjem postojećih hotelskih kapaciteta za oko 6000 kreveta. Industrijske i servisne zone planirane su u Komolcu i na području Dupca, te u Luci Gruž i Prometnom centru. Mreža objekata društvenog standarda uključuje izgradnju bolničkog centra sa 600 kreveta te izgradnju i proširenje objekata školstva, kulture, športa i rekreacije. Komunalna infrastruktura planirana je rješavanjem vodoopskrbe sa izvorišta Omble odvodnjom otpadnih voda i podmorskim ispustom ispod Petke sa pročišćavanjem istih sa odvojenim sustavom oborinskih voda, te elektroopskrbom preko TS Komolac sa planiranjem TS u Župi dubrovačkoj.

Urbanistički plan izrađen je 1980. godine (**SI.GI. 6/80.**) te je neusklađen sa Prostornim planom kao planom višeg reda.

Nakon donošenja Urbanističkog plana slijedilo je donošenje niza izmjena i dopuna:

- **SI. GI.13/83.**; izmjena i dopuna se odnosi na područje "Belveder- Sveti Jakov" obuhvata **10,0 ha** kojim je predloženo izmještanje turističke izgradnje u pravcu Orsule (jugoistok), kao i utvrđivanje turističke namjene u pravcu sjevera, odnosno puta Frana Supila, na višoj koti nadmorske visine s tendencijom odmaka planiranog sadržaja od najužeg priobalnog pojasa. Na taj način je **područje namijenjeno za turističku izgradnju povećano sa 1,38 ha prema UP-u iz 1980. na 2,2 ha**. Izmjenama i dopunama nisu razrađene odredbe za provođenje. Zona u pravcu sjevera nije do danas izgrađena niti je prostor adekvatno komunalno opremljen da bi mogao prihvatiti potencijalnu izgradnju.
- **SI.GI.9/84.**; izmjena i dopuna se odnosi na područje servisne zone Dubac, te je izvan obuhvata današnjeg administrativnog ustroja Grada Dubrovnika.
- **SI.GI.1/85.**; izmjena i dopuna se odnosi za područje novog gradskog groblja "Dubac" (izvan zahvata današnjeg ustroja Grada Dubrovnika) te za područje "**Medarevo-Hladnica**" obuhvata **36,4 ha**. Najveća površina angažirana je izgradnjom medicinskog centra (12,26 ha) ili 34% te stanovanjem 6,8 ha ili 19%, dok na postojeće zelene površine otpada 12,74 ha ili 35%. Izmjenama i dopunama je izvršena korekcija namjene površina ove zone na način da je predviđena gradnja gerontološkog centra (1,67 ha), novog medicinskog centra (12,11) ha, arhiva (0,68 ha), te zona stanovanja u površini od 8,12 ha. Ostale površine namijenjene su prometnicama, komunalnim objektima (groblje Mihajlo, trafo stanica) te zelenim, rekreativnim i parkovnim površinama. Zona arhiva nije realizirana, te nije dovršena gradnja novog medicinskog centra, dok je gradnja gerontološkog centra u tijeku.
- **SI. GI. 11/85.**; izmjene i dopune se odnose na režime korištenja **industrijsko-servisne zone "Komolac" obuhvata 68 ha**, kao rezultat ekološke studije (Ekološka studija industrijske zone Komolac, poglavlje 5. Str. 107-109) kojom su se utvrdili prihvatni kapaciteti zone. Zona je namijenjena dislokaciji industrije iz užeg gradskog područja, tvornice ugljeno grafitnih proizvoda, rafineriji ulja i preradi masnih kiselina "Radeljević", tvornici boja i lakova "Dubravka", građevinskoj operativi te nizu manjih pogona iz domene proizvodnih djelatnosti. Studijom se navodi da je "planirani smještaj kemijske industrije u komolačkoj kotlini neprihvatljiv, s tim da postojeći pogoni kao

manji zagađivači mogu ostati na sadašnjim lokacijama, bez bitnih povećanja i preinaka proizvodnih i radnih kapaciteta uz obvezno saniranje izvora zagađenja i onečišćavanja okoliša". Također se navodi da ekološku studiju ne bi trebalo shvatiti kao zabranu širenja zone, već kao upozorenje da se stvore uvjeti rada koji ne zagađuju okolinu. Izmjenama je **reducirana površina za izgradnju sa 46 ha na 41 ha**. Odredbe za provođenje nisu izrađene i ne predstavljaju sastavni dio odluke o donošenju. U ovoj zoni danas su smješteni neki od navedenih pogona ali je samo manji dio realiziran u skladu s izmjenama tj. prostor je devastiran postojećom izgradnjom i potpuno prometno i komunalno neopremljen.

- **SI.GI. 10/87.**; izmjene i dopune se odnose na zonu "Giman" s pripadajućim dijelom akvatorija gruške luke (**kopneni obuhvat 10,6 ha, zone akvatorija 6,8 ha**). Izmjenama je obuhvaćen uski obalni pojas dijela Gruškog zaljeva od Batale do početka puta Nika i Meda Pucića kojeg karakteriziraju manje zone stanovanja, kulturno spomeničke vrijednosti te niz ljetnikovaca s pripadajućim kompleksima povijesnih vrtova koji skupa sa područjima visokovrijednog zelenila daju cijelom području glavno obilježje. Značajni dio prostora jest zona turističkih sadržaja (hotel Lapad, 6.300 m²). Akvatorij uz Lapadsku obalu danas se koristi kao zona za vezove barki građana bez objekata koji bi ih štitali od negativnih maritimnih utjecaja. U zapadnom dijelu je lučica "Orsan". Izmjenama je promijenjena namjena dijela zone stanovanja srednje gustoće iznad hotela "Lapad, kompleks Kazbek, Kosor i Jordan je prenamijenjen iz zone školstva u zonu kompleksa za nautički turizam, utvrđena je zona stanovanja uz granicu kompleksa Jordan te je utvrđena namjena akvatorija dijela Gruškog zaljeva obuhvaćenog izmjenama i dopunama. Namjena akvatorija utvrđena je za športsko društvo (0,7 ha), lučicu nautičkog turizma (3,6 ha) te lučicu Batala (2,5 ha). U sklopu izrade plana izrađena je **"Tehničko-tehnološka shema prometnih tokova akvatorija Luke Gruž"** Izgradnja i uređenje akvatorija gruškog zaljeva prema navedenim izmjenama nije realizirana. Izmjene i dopune nemaju razrađene provedbene odredbe.
- **SI.GI. 13/89.**; izmjene i dopune odnose se na područje "Pile-Ploče-Sv.Jakov" i predstavljaju točkastu izmjenu UP-a zbog promijenjenih zahtjeva u razvoju nekih gradskih funkcija. Sastavni dio tekstualnog dijela izmjena i dopuna su odredbe za provođenje, ali nisu objavljene kao sastavni dio odluke o donošenju.
- **SI.GI. 3/91.**; izmjene i dopune se odnose se na područje "Babinog Kuka s otokom Daksa (NTC), njima se preispituje koncept razvoja turizma poluotoka definiran UP-om, te se postavlja nov, kvalitativan pristup razvoju turizma. Prema UP-u je zona turističke izgradnje zauzimala prostor od 40,80 ha s planiranim kapacitetom od 5000 kreveta i svim pratećim sadržajima u okviru turističkog centra. Promet u mirovanju, kako je predviđen UP-om nije nikad realiziran (centralna parkirališta), već se parkiranje dislociralo pred hotelima. Priobalni i obalni prostor nije valoriziran iako se nalazi u utjecajnom području gruškog zaljeva (od YC Orsan do Kuće starog kapetana). Rubni slobodni prostori devastirani su stambenom izgradnjom. U globalu je namjena prostora turističke zone diferencirana na slijedeći način:
 - kompleks postojećih hotela
 - kompleks vila i pansiona
 - nautički kompleks
 - rezervirane površine za potrebe turizmaIzmjenama i dopunama je zona turizma povećana sa 40,8 ha (prema UP) na 64,9 ha što je promijenilo njeno učešće u ukupnom obuhvatu izmjena i

dopuna (130,42 ha) sa 31,2% na 49,76%. Preispitana je prometna mreža postavljena UP-om, te opremanje područja komunalnom infrastrukturom. Odredbe za provođenje su sastavni dio tekstualnog dijela plana i odluke o donošenju, ali su nedovoljno razrađene tj. ne daju smjernice niti pokazatelje za izradu detaljnijih dokumenata prostornog uređenja. Naime, odredbom iz članka 3. "uvjetuje se izrada provedbenog urbanističkog plana za cijeli kompleks poluotoka i stavljaju van snage odredbe planova iz prethodnog perioda i urbanističkih projekata za pojedine cjeline" (nije navedeno konkretno, br. službenog glasila i sl.).

- **Sl. Gl. 2/98.;** izmjene i dopune se odnose na prenamjenu zone pejzažnog zelenila na zapadnom dijelu Gospinog polja u zonu stanovanja srednje gustoće zbog potrebe stambenog zbrinjavanja HRVI. Realizacija zone je u tijeku.

UP užeg područja grada Dubrovnika koji je, što se vidi iz iznesenog, više puta mijenjan i dopunjavan, a nema objavljene provedbene odredbe za ukupni obuhvat UP-a izuzev za pojedine dijelove (izmjene i dopune).

➤ **Detaljni planovi uređenja** su uglavnom u dosadašnjem razdoblju izrađivani za uže gradsko područje. Uglavnom su se u istovremenom postupku izrađivali detaljni urbanistički planovi i pristupalo izmjeni Urbanističkog plana užeg gradskog područja. **Izrađene izmjene i dopune vršile su se točkasto, u skladu s prioritarnim potrebama i zahtjevima, te nikad nisu bile cjelovito objedinjene i usklađene s planovima višeg reda.** Neki od izrađenih provedbenih planova više nisu aktualni zbog promijenjenih zahtjeva i spoznaja o korištenju i uređivanju prostora (DPU Komolac), neki su većinom realizirani (DPU Centar Uvala Lapad) te obzirom na potrebe rekonstrukcije hotela nakon ratnih razaranja i prilagođavanja novoj kategorizaciji hotelskih objekata, njihova regulativa (urbanističko-tehnički uvjeti) predstavljaju kočnicu u obnovi hotelskih sadržaja. Slična situacija je i na području obuhvata provedbenog plana Pile-Ploče-Sveti Jakov koji uslijed velikog obuhvata (106,5 ha) najvitalnijeg dijela Grada Dubrovnika i zbog veoma detaljno razrađenih urbanističko-tehničkih uvjeta, također u provedbi na većem dijelu područja predstavlja poteškoću. Detaljni plan Stare gradske jezgre precizno je utvrdio namjenu objekata (prizemlja) tako da je izražen konflikt sa zahtjevima koji se javljaju za njihovim korištenjem, rekonstrukcijom i uređenjem, a promjena vlasničkog sustava također otežava ili onemogućava realizaciju planom postavljenih namjena.

⇒ DPU Centar Uvala Lapad

Stupanj realizacije

- plan je u globalu realiziran

Postojeći konflikti u prostoru

- promet u mirovanju
- atraktivnost pješačkih zona
- potreba rekonstrukcije postojećih turističkih kompleksa

Ocjena mogućnosti pokretanja procedure stavljanja PUP-a izvan snage

- mogućnost je realna, Plan je silom Zakona prestao važiti.

⇒ DPU Stara gradska jezgra

Postojeći konflikti u prostoru:

- predetaljno je utvrđena namjena prostora, upitna je realizacija pojedinih
- *Ocjena mogućnosti pokretanja procedure stavljanja PUP-a izvan snage:*
- mogućnost je realna, pogotovo što se za zaštićene spomeničke cjeline u skladu sa Zakonom izrađuje urbanistički plan uređenja

⇒ **DPU Medarevo – Hladnica**

Stupanj realizacije

- pretežito realiziran

Postojeći konflikti u prostoru

- odnos prema kompleksu Sv. Mihajla (mogućnost proširenja groblja)

Ocjena mogućnosti pokretanja procedure stavljanja PUP-a izvan snage

- mogućnost je realna, Plan je silom Zakona prestao važiti.

⇒ **DPU Sportsko rekreacijskog parka Gospino polje**

Stupanj realizacije

- vrlo malen (dvorana, tenisko igralište, u pripremi je realizacija bazena; ne u skladu s PUP-om)

Postojeći konflikti u prostoru

- potreba hitnog izmještanja “Atlasove garaže” te potreba realizacije kompleksa kao cjeline. Uslijed predetaljno razrađenih odrednica PUP-a (namjena površina, urbanističko - tehnički uvjeti) dolazi do odstupanja pri konkretizaciji rješenja pojedinih objekata (bazen i sl.), potrebna je revizija granice uslijed zaštite vojnog groblja (parkovno groblje).

Ocjena mogućnosti pokretanja procedure stavljanja PUP-a izvan snage

- uz sjeverni obod zahvata plana realizirana je ulica Josipa Kosora te je podignuto niz objekata koji su uglavnom legalizirani, potrebna je izrada revizije (izmjene i dopune) plana.

⇒ **DPU Pile-Ploče-Sv.Jakov**

Stupanj realizacije

- uglavnom nisu realizirani objekti javne namjene (kongresni centar u sklopu stare bolnice, kampus za postdiplomske studije, poslovno garažni objekti, prometnice i sl.), dok je u pripremi realizacija turističkog kompleksa na području Biskupije.

Postojeći konflikti u prostoru

- kolni promet i promet u mirovanju, rješenja priključaka, upitno rješenje dužobalne šetnice, neadekvatan stupanj komunalne opremljenosti područja, lokacija prepumpne stanice u blizini hotelskih sadržaja.

Ocjena mogućnosti pokretanja procedure stavljanja PUP-a izvan snage

- uslijed predetaljno riješenih urbanističko tehničkih uvjeta za izgradnju individualnih objekata kao i prevelikog obuhvata kojim je “pokriveno” najvrjednije područje Grada (kontaktna područja) daljnja izgradnja (posebno turistička) na ovom području mora biti pažljivo valorizirana u odnosu na zaštitu krajobraza, i izuzetnu vrijednost ovog područja za cjelokupne vizure Grada Dubrovnika, posebno u odnosu na komunalnu i infrastrukturnu neopremljenost područja.

⇒ **DPU Giman**

Stupanj realizacije

- izvedena je samo dogradnja hotela Lapad

Postojeći konflikti u prostoru

- neriješen promet duž cijele lapadske obale

Ocjena mogućnosti pokretanja procedure stavljanja PUP-a izvan snage

- realnost realizacije potrebno je preispitati u kontekstu namjene i zaštite cjelokupnog gruškog zaljeva te vlasničkih odnosa.

⇒ **DPU Komolac**

Stupanj realizacije

- plan je u globalnim postavkama vezanim uz organizirano smještanje pogona u komolačku kotlinu gotovo u potpunosti nerealiziran

Postojeći konflikti u prostoru

- izražena je devastacija područja neplanskim razmještanjem pogona, zapuštanjem poljoprivrednog zemljišta, neuređenim pristupima naseljima i samoj zoni, nedostatna je cjelokupna komunalna oprema

Ocjena mogućnosti pokretanja procedure stavljanja PUP-a izvan snage:

- u cilju sanacije postojećeg stanja potrebno je preispitati (konceptijski) namjenu komolačke doline, odrednice važećeg plana sigurno u današnjim okolnostima nisu aktualne.

U dosadašnjem periodu izrađeni Planove prostornog uređenja koji su u dosadašnjem periodu izrađivani ali nisu na snazi (PUP Nuncijata-Kantafig, UP Gorica, PUP Luka Gruž, Prometni centar i sl.).

Osnovni cilj pregleda i analize izrađene prostorno planske dokumentacije jest dobivanje sinteznog pregleda, podataka i pokazatelja o sustavima središnjih naselja, građevinskim područjima svih naselja, gospodarskim zonama izvan naselja i u naseljima, stupnju realizacije planova te o drugim mjerodavnim prostorno planskim pokazateljima zaštite ili uređenja prostora.

Prostorni plan (bivše) općine Dubrovnik sa izmjenama i dopunama, danas predstavlja jedini i temeljni dokument prostornog uređenja temeljem kojeg se usmjerava gradnja, uređenje i zaštita prostora u okviru administrativnog obuhvata Grada Dubrovnika (14.335 ha). Plan je cjelovit, ima detaljno razrađene provedbene odredbe kojima se regulira čak i gradnja u okviru zona užeg gradskog područja (Obuhvat Urbanističkog plana užeg područja grada Dubrovnika; 34.663 ha), što ne bi trebao biti predmet regulacije prostornog plana. U strukturi planirane namjene površina 2000. godine od ukupne površine dubrovačke prostorno funkcionalne cjeline koja iznosi 13.597 ha na poljoprivredu otpada 2.170 ha ili 16%, na šumske površine 3.249 ili 24%, kamenjar 3.876 ha ili 28%, naselja 1.405 ha ili 10%, izdvojene proizvodno skladišne zone 97 ha, izdvojene turističke zone 113 ha, veće sportsko rekreacijske zone 250 ha te na ostale površine 2.416 ha. Tim planom je za područje izuzetno vrijednog prirodnog predjela – Elafite (prijedlog zaštite u kategoriji parka prirode) od 2.713 ha površine, 171 ha ili 6% površine namijenjeno izdvojenim turističkim zonama (hotelima), što je za 36 ha više od površine namijenjene razvoju i širenju postojećih naselja (za naselja je predviđeno 135 ha). Većina predviđenih turističkih zona su potpuno komunalno neopremljene i neizgrađene te zauzimaju najatraktivnije i najvrjednije prirodne predjele (npr. Šire područje uvale Šunj na Lopudu).

Urbanistički plan izrađen je prije Prostornog plana te nije s njim usklađen. Rađen je s predetaljnom namjenom površina, vlasnički odnosi nisu respektirani pri utvrđivanju namjene prostora, nefleksibilan je te nema razrađene odredbe za provođenje sukladno zakonskim propisima pa je shodno tome neprimjenjiv.

Planovi detaljnijeg stupnja razrade obuhvaćaju svega 238 ha područja intenzivne izgradnje, dok je preostali dio užeg područja Grada Dubrovnika (Dubrovnik + Gruž; 1377 ha) ili 1139 ha potpuno planski neregulirano (u primjeni je kombinacija namjene Urbanističkog plana te odredbi za provođenje Prostornog plana).

Od svih izrađeni detaljnih urbanističkih planova u skladu sa zakonskim odrednicama na snazi su, ali ne i u primjeni:

- DPU Pile-Ploče – Sv. Jakov
- DPU Povijesne jezgre
- DPU Sportsko-rekreacijski park Gospino polje

- DPU Babin Kuk s otokom Daksa (NTC)
- DPU Gimani (sjever-istok); za dio plana

Dokumenti prostornog uređenja koji su u primjeni za administrativno područje Grada Dubrovnika neaužurni su u svojim razvojnim postavkama (državnu, županijsku infrastrukturu, strategijska opredjeljenja), mreža i uloga naselja nije prilagođena administrativno teritorijalnom ustroju područja te namjena prostora utvrđena tim planovima ne predstavlja temelj za gospodarenje prostorom od strane jedinice lokalne samouprave.

Različite razine planova, pa čak i planovi iste razine imali su različit pristup, iskaz i dokumentaciju (od koncentracije na trenutak i aktualan problem, do sveobuhvatnih studija i sinteza sustava) u planiranju šireg i užeg područja grada i njegovih pojedinih dijelova (npr. Poluotok Babin Kuk u prostornom planu; intenzivna turistička izgradnja, Urbanističkom planu užeg gradskog područja strukturira se turistička namjena i uvodi stanovanje, dok je detaljni plan izrađen samo za dio akvatorija /NTC/). Zbog toga što u planovima svih razina nedostaju čvrsta uporišta za mogućnost gradnje ili rekonstrukcije na pojedinim dijelovima grada ili pojedinoj lokaciji, kako zbog njihove međusobne neusklađenosti (PPO i UP), neprimjenjivosti (UP) ili predetaljne elaboriranosti kroz uvjete izgradnje (DPU Pile-Ploče-Sv. Jakov) često se kod utvrđivanja smjernica za izdavanje lokacijskih dozvola bira u hijerarhiji planova najpovoljnije ili najoportunije rješenje što dovodi do arbitraže i proizvoljnih odluka, što se negativno odražava na zaštitu i unapređenja ovog neprocjenjivo vrijednog prostora.

1.1.5. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke te prostorne pokazatelje

1.1.5.1. Ocjena stanja

➤ Demografski pokazatelji

Dosadašnje korištenja prostora karakterizira koncentracija stanovništva i djelatnosti na obalnom pojasu, posebno užem urbanom području Grada Dubrovnika. Navedeni procesi rezultat su nemogućnosti gradskog naselja Dubrovnik da brojem radnih mjesta, organiziranom stambenom izgradnjom i komunalnom opremom adekvatno usmjeri migracijske procese, a proces deagrarizacije nije se mogao kontrolirati određenim sustavom mjera. Stoga dolazi do opterećenja gradskog i prigradskog prostora, bez odgovarajućeg uređenja zemljišta, promjene krajobraza i devastacije okoliša (Rijeka dubrovačka).

Osnovni pokazatelji dosadašnjeg demografskog razvoja sadržani su u slijedećem:

- koncentracija stanovništva na području obuhvata GUP-a u odnosu na administrativni obuhvat Grada Dubrovnika (93%³ ukupnog stanovništva živi na području obuhvata GUP-a)
- koncentracija stanovništva na užem području gradskog naselja Dubrovnik gdje živi 76%³, u odnosu na prigradsko područje Rijeke dubrovačke gdje živi 24%³ stanovništva
- konstantno opadanje ukupnog broja stanovnika na području povijesne jezgre
- nepovoljna dobna struktura na užem području gradskog naselja Dubrovnik (24,2%³ mladog stanovništva : 18,2%³ starog stanovništva)
- povoljnija dobna struktura na prigradskom području Rijeke dubrovačke (37,3%³ mladog stanovništva: 6,79%³ starog stanovništva)
- smanjenje broja članova domaćinstva sa 3,21 u 1991. na 3,02 u 2001. godini.

➤ Gospodarski pokazatelji

Temeljne karakteristike gospodarske strukture u dosadašnjem razdoblju su:

- znatne promjene u položaju pojedinih gospodarskih djelatnosti prema stanju prije Domovinskog rata; pad udjela djelatnosti ugostiteljstva i turizma i porast udjela trgovine 45,2% prihoda i 41,2% rashoda)
- sporo i neučinkovito odvijanje procesa privatizacije i restrukturiranja gospodarstva sukladno tržišnim zahtjevima
- prosječan broj zaposlenih (izračunat na temelju sati rada) iznosio je u 1997. godini 8.809
- struktura zaposlenih u 1997. godini pokazuje da je najveći broj zaposlenih u trgovini na veliko i malo 31,6%, zatim u hotelima i restoranima 23%, prijevoz, skladištenje i veze 18,9%, prerađivačka industrija 9,5%, poslovanje s nekretninama, građevinarstvo 7,7%, iznajmljivanje i poslovne usluge 4,5, dok preostalo otpada na ostale djelatnosti (područja)
- ekonomičnost tj. odnos između ukupnih prihoda i rashoda nije zadovoljavajuća tj. koeficijent ekonomičnosti za 1997. godinu iznosio je 0,92 i pokazuje da je na 1 kunu ukupnih rashoda ostvareno samo 0,92 kuna ukupnih prihoda
- na koncu 1997. godine bilo je 4.077 nezaposlenih tj. gotovo 9% ukupnog stanovništva

³ prema popisu stanovništva 2001. godine

- tijekom Domovinskog rata zabilježene su znatne štete na objektima i instalacijama infrastrukture, na kapacitetima gospodarstva, društvenim djelatnostima, stambenom fondu, kulturnoj baštini, okolišu

➤ **Prostorni pokazatelji**

Kako je već naglašeno, koncentracija djelatnosti i stanovništva karakteristična je za uže područje gradskog naselja Dubrovnik.

Uže područje grada karakteriziraju prometni problemi, nemogućnost parkiranja, organiziranja ugibališta za autobuse, zapuštanje resursa, graditeljske baštine i neadekvatno rješenje odvodnje otpadnih voda, posebno oborinske odvodnje.

Iz sveg navedenog slijedi period sanacije i unapređenja postojećeg stanja u slijedećim oblastima:

- komunalne infrastrukture
- zaštite okoliša
- opremljenosti naselja i dijelova naselja pratećim sadržajima i objektima društvenog standarda

Vrijeme je za unaprjeđivanje kvalitete života i sprečavanja rasta naselja a ne gradnje novih "potrošača" prostora svih vrsta koji se "naslanjaju" na ionako deficitarnu komunalnu infrastrukturu.

Ključna je analiza okvirnih odnosa površina u bilanci korištenja. Stanovanje u odnosu na ukupnu užu površinu Grada (bez površina pod makijom i opožarenih padina Srđa) čini 35 % u strukturi korištenja površina, centralne funkcije čine oko 5%, radne zone 2%, turističke 13%, sport i rekreacija 1%, zaštitne zelene površine 34% i promet 10%.

U komparaciji sa približnim odnosima za generalnu strukturu površina na gradskom području uočava se da je učešće stambenih zona na gornjoj granici (prosjeak 36%), dok su prometne površine (prosjeak 16%), a posebno površine za šport i rekreaciju (prosjeak 4%) ispod prosječnih vrijednosti u komparaciji s ostalim većim gradovima u Hrvatskoj.

Iz navedenog slijedi da je na užem gradskom području potrebno zaustaviti nastavak trenda stambene izgradnje u korist pratećih funkcija stanovanja, a poseban problem predstavljaju postojeće, gradskom tkivu neprimjerene radne zone koje je potrebno dislocirati iz užeg gradskog područja.

Analiza po Gradskim kotarima užeg urbanog područja ukazuje na različite odnose u korištenju prostora, isključujući opožarene padine Srđa i područja obrasla makijom (Gruž, Pile, Ploče). Povijesna jezgra Grada nije posebno analiziran jer je njegova namjena i struktura utvrđena provedbenim planom povijesne jezgre.

⇒ Struktura korištenja površina **gradskog kotara Lapad:**

- stambene zone 21%
- centralni sadržaji 6%
- radne zone 0,5
- turističke zone 24%
- šport i rekreacija 1%
- zelene površine 34%
- prometne površine 7%
- komunalne površine 0,5

- ostale površine (kamenita obala) 6%
- ⇒ Struktura korištenja površina **gradskog kotara Montovjerna:**
 - stambene zone 29%
 - centralni sadržaji 4%
 - radne zone 2%
 - turističke zone 3%
 - šport i rekreacija 5%
 - zelene površine 33%
 - prometne površine 11%
 - komunalne površine 4%
 - ostale površine (kamenita obala, ostali sadržaji) 9%
- ⇒ Struktura korištenja površina **gradskog kotara Gruž:**
 - stambene zone 50%
 - centralni sadržaji 4%
 - radne zone 8%
 - turističke zone -
 - šport i rekreacija -
 - zelene površine 14%
 - prometne površine 18%
 - komunalne površine -
 - ostale površine (kamenita obala, ostali sadržaji) 6%
- ⇒ Struktura korištenja površina **gradskog kotara Pile-Kono:**
 - stambene zone 45%
 - centralni sadržaji 4%
 - radne zone 2%
 - turističke zone 1%
 - šport i rekreacija 0,5%
 - zelene površine 29%
 - prometne površine 10%
 - komunalne površine 3%
 - ostale površine (kamenita obala, ostali sadržaji) 5,5%
- ⇒ Struktura korištenja površina **gradskog kotara Ploče iza Grada:**
 - stambene zone 33%
 - centralni sadržaji 2%
 - radne zone -
 - turističke zone 13%
 - šport i rekreacija -
 - zelene površine 38%
 - prometne površine 7%
 - komunalne površine 1%
 - ostale površine (kamenita obala, ostali sadržaji) 6%

Prigradsko područje Rijeke Dubrovačke u ukupnom obuhvatu GUP-a zauzima gotovo 60% površine.

U strukturi korištenja prostora prigradskih naselja tj. gradskih kotareva Komolac i Mokošica, prevladavaju neizgrađene površine (Komolac 89%, Mokošica 88%).

U strukturi neizgrađenih površina na području gradskog kotara Komolac poljoprivredne površine zauzimaju 15%, šumske (opožarene) 51% površine, a ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište 34%.

Na području gradskog kotara Mokošica poljoprivredne površine zauzimaju 14%, šumske (opožarene) 10%, a ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište zauzima 76% neizgrađenog zemljišta.

Ukupno na prigradskom području ima 283,68 ha poljoprivrednog i 690,05 ha šumskog zemljišta, a ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište ima 1206,16 ha, koje je danas nažalost dobrim dijelom opožareno.

Struktura građevinskih područja namijenjenih razvoju i širenju naselja, radnih i turističkih zona veoma je nepovoljna. Naime, na prigradskom području ukupno je izgrađeno 163,62 ha zemljišta, te na području Bosanke 5,5 ha, što ukupno čini 169,12 ha izgrađenog zemljišta čija je struktura veoma nepovoljna jer se gotovo isključivo radi o stambenim zonama, bez pratećih sadržaja stanovanja. Turistički sadržaji prisutni su samo na području Komolca (marina), dok javni sadržaji postoje samo na području Nove Mokošice.

U odnosu na granice građevinskog područja utvrđene u PPO iz 1986. godine, u strukturi naselja veliki dio zauzimaju neizgrađene površine (176, 4 ha ili 62%). Navedeno upućuje na potrebu revizije granica građevinskih područja naselja i zaustavljanje trenda dalje stambene izgradnje u cilju očuvanja i revitalizacije područja.

Gustoće naseljenosti (brutto 1991. godine) kreću se od prosječno 129,3 st/ha na užem urbanom području gradskog naselja Dubrovnik, 163,8 st/ha na prigradskom području Mokošice i svega 51,4 st/ha na prigradskom području Komolca.

Prosječna netto gustoća stanovanja na užem urbanom području gradskog naselja Dubrovnik najveća je na području Montovjerne i Gruža (139st/ha) jer se na tim područjima realizirala višestambena izgradnja. naselje Nova Mokošica također karakterizira visoka neto gustoća od 435,1 st/ha.

Netto gustoće stanovanja u budućem razvitku područja obuhvata GUP-a treba sagledati diferencirano (uže gradsko i prigradsko urbano područje) ali ih, u pravilu, ne bi trebalo povećavati gradnjom višestambenih objekata, već poboljšavati i unaprjeđivati strukture gradskih kotareva u cilju unapređenja pratećih sadržaja stanovanja (površina za šport i rekreaciju, uređenih gradskih parkova i trgova i sl.).

U opremljenosti područja prigradskih područja objektima društvenog standarda ističe se Komolac kao potpuno neopremljeno područje. Mokošica je uslijed velikog broja stanovnika deficitarna objektima društvenog standarda, izražen je problem groblja, športsko rekreacijskih sadržaja.

Komunalna problematika karakteristična za ovo područje specifična je po tome što se na dijelu Mokošice i Komolca ističu problemi zaštite i sanacije stanja okoliša. Prometni problemi su posebno izraženi, posebno naseljske prometnice u Komolcu i parkiranja na području Mokošice.

Na cijelom širem gradskom i prigradskom području nema formiranih centara niti podcentara koji bi svojim postojanjem i funkcioniranjem omogućili zadovoljavanje svakodnevnih i povremenih potreba gravitirajućeg stanovništva.

1.1.5.2. Mogućnost razvoja

Današnji trenutak promišljanja budućeg razvitka ovog područja treba temeljiti na novom pristupu tj. "održivom razvoju". Situacija u kojoj se našao Grad Dubrovnik nakon Domovinskog rata, sa narušenom gospodarskom strukturom, devastiranim (opožarenim) krajobrazom te nizom socio-psiholoških, nemjerljivih posljedica ratnih zbivanja, nameće potrebu preispitivanja dosadašnjih kretanja i postavljanja novog, bitno drugačijeg koncepta razvoja. Stoga je u kontekstu razvojnih mogućnosti potrebno sagledati sljedeće:

- **veliki gospodarsko-prostorni sustavi** se vlasnički i strukturno transformiraju (turizam) s tendencijom disperzije, turistički proizvod vezuje se za autohtone vrijednosti prostora (krajobraz, graditeljsko i kulturno nasljeđe), a turizam "malih razmjera" vezuje se za obiteljsko gospodarstvo, obnovu tradicijskog načina življenja u skladu s prirodom i okolišem.

- **pogodnosti područja za razvoj turizma** pri čemu se ne misli na za gradnju novih i turističkih kapaciteta, već unaprjeđenje turističke ponude gradnjom sadržajno bogatijih i ambijentalnim vrijednostima prostora primjerenijih turističkih kapaciteta (ville, apartmani i sl.), komplementarnih sadržaja (športsko-rekreacijskih, nautičkih, kulturnih).

- bogato i vrijedno **kulturno-povijesno nasljeđe** koje je potrebno integrirati u život grada (obnova ljetnikovaca, povijesnih vrtova i sl.), temeljna je vrijednost prostora koju je potrebno vrednovati prilikom planiranja svih aktivnosti vezanih za uređenje pojedinih prostornih mikrocjelina.

- **prirodne pogodnosti** (blaga klima, obala pogodna za kupanje, dovoljne količine kvalitetne pitke vode)

- biološka raznolikost, visokovrijedni **kultivirani krajobrazi** (bogastvo posebno zaštićenih područja)

U budućem razvitku djelatnosti i uređenju prostora- obuhvata GUP-a neophodno je slijediti odrednice održivog razvitka:

- ekološki odgovarajući razvitak (razvitak koji je ekološki osjetljiv i omogućava odgovarajuće korištenje – a katkada i nekorištenje prirodnih resursa (daljnju izgradnju obalne zone, prenamjenu poljoprivrednih površina, degradaciju krajobraznih vrijednosti i sl.)

- jednakopravni razvitak kojim se omogućava ravnomjerna distribucija razvojnih dobiti; unutar današnje i budućih generacija

1.1.5.3. Ograničenja razvoja

Glavne **zapreke i ograničenja** budućeg razvoja sastoje se u sljedećem:

- **koncentracija stanovništva na užem urbanom području Dubrovnika i prigradskom području Rijeke dubrovačke**, predstavljat će ograničenje budućeg razvitka naselja i djelatnosti glede rješavanja nagomilanih gospodarskih problema naročito zapošljavanja, rješavanja problema stacionarnog prometa, objekata društvenog standarda i sl.

- **monokulturna struktura gospodarstva** (turizam) nepovoljno se odrazila na razvojnu fizionomiju područja, primat ove djelatnosti upravo je i privukao

stanovništvo i radnu snagu na obalno i uže gradsko područje, dok su izostali razvojni modaliteti za područje zaleđa i otoka.

- **prometna izoliranost** od ostalih dijelova županijskog i državnog prostora, linijska izrazitost područja.
- **infrastrukturalna opremljenost**; javlja se kao ograničavajući faktor, ali i temeljni preduvjet daljnjeg razvoja naselja i gospodarskih djelatnosti (nedovršenost vodoopskrbnog sustava, sustava odvodnje, sustavnog zbrinjavanja otpada).
- **velika ratna razaranja**, devastacija okoliša i prirodnih resursa i graditeljske baštine predstavljaju zapreku kvalitativnim pomacima korištenja prostora
- **prostorno gospodarska struktura** (domaćinstva, okućnice, građevine, tradicija, zemljište) ocjenjuju se kao neiskorišteni kapaciteti za zapošljavanje i stanovanje. U naseljima (šire urbano područje u obuhvatu GUP-a) postoji višak stanova, velik je broj neprimjereno korištenih građevinskih i poljodjelskih parcela (plodno terasirano zemljište u Rijeci dubrovačkoj).
- **neplanska izgradnja** individualnih objekata namijenjenih stanovanju zauzela je najatraktivnije istaknute vrhove na užem području Dubrovnika i prigradskom području Rijeke dubrovačke te ugrozila osnovne krajobrazne vrijednosti prostora i mogućnost rješavanja komunalne problematike. Konstatacija se odnosi i na skladišne prostore u Rijeci dubrovačkoj i gospodarske zone u Gružu, koje je potrebno sanirati i dislocirati.

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. Ciljevi prostornog razvoja gradskog značaja

2.1.1. Značaj posebnih funkcija grada

1. **Razvoj gradskog naselja Dubrovnik kao administrativnog središta** sjedišta županije, većeg razvojnog središta šireg regionalnog prostora i središta jedinice lokalne samouprave.

U ostvarenju tog cilja na prostoru grada Dubrovnika (uže urbano područje gradskog naselja) potrebno je organizirati funkcije za zadovoljenje potreba županijskog i administrativnog središta (uprava, pravosuđe, udruge građana, političke stranke i druge organizacije i sl.), zdravstveno središte, vjersko središte.

2. **Razvoj gradskog naselja Dubrovnik sa prigradskim područjem kao turističkog središta makroregionalnog značenja** što podrazumijeva očuvanje izvornih povijesno-graditeljskih, kulturnih i krajobraznih vrijednosti. Pored navedenog, potrebno je osigurati preduvjete za unapređenje turističke ponude i razvoj specifičnih i ekskluzivnih oblika turističke ponude (rezidencijalni – ville, ladanjski kompleksi, kongresni, športsko-rekreacijski – golf, športovi na vodi, izletnički, kulturni i sl.).
3. **Razvoj gradskog naselja Dubrovnik kao kulturnog i obrazovnog središta** osiguranjem prostornih preduvjeta (stacionarni kapaciteti, kongresni centri, suvremeno opremljene dvorane, sveučilišni kampusi i sl.), te razvitkom specifičnih obrazovnih programa (vezanih uz more, pomorstvo, brodogradnju, povijest i kulturu, urbanizam, arhitekturu i sl.).
4. **Razvoj gradskog naselja Dubrovnik kao poslovnog i prometnog središta** koncentracijom poslovnih sadržaja tj. financijskih i drugih sličnih uslužnih djelatnosti (banke, osiguravajuća društva i sl.), te prihvata brodova na kružnim putovanjima i organizacija sjecišta svih vidova prometa – cestovnog, pomorskog i zračnog.

2.1.2. Odabir prostorne i gospodarske strukture

Na odabir prostorne i gospodarske strukture prvenstveno utječe:

- demografski razvitak područja
- daljni tijek procesa urbanizacije
- restrukturacija gospodarstva
- promjena politike korištenja i uređenja prostora

Podjela područja obuhvata GUP-a na uže urbano (gradsko i prigradsko) i ostalo područje pretežito ruralnog karaktera, u velikoj mjeri će i u budućnosti definirati prostornu organizaciju, ali u nešto izmijenjenom obliku.

Naime, uže urbano područje potrebno je rekonstruirati i interpolacijama dograđivati i unapređivati, prvenstveno respektirajući zaštićenu kulturno-povijesnu baštinu. Ovo područje je uglavnom saturirano, ali je potrebna promjena stanja na pojedinim

dijelovima (Gruž, Rijeka dubrovačka) prenamjenom prostora i poboljšanjem funkcionalnosti korištenja prostora.

Stanovanje, kao temeljnu naseljsku funkciju potrebno je usmjeravati na neizgrađena područja prigradskog dijela, pažljivo ga oblikovati i uklapati u zahtjevan i vrijedan okoliš.

Afirmacija preostalog dijela područja GUP-a (šire urbano područje) neophodna je u cilju osiguranja bolje prometne povezanosti i svekolike infrastrukturne opremljenosti, te dislokaciji radnih pogona (ekološki čistih i prihvatljivih) te razvitku ruralnog turizma kroz afirmaciju obiteljskih gospodarstava vezanih uz poljoprivrednu proizvodnju, te rekonstrukciju graditeljskih sklopova ambijentalnih i graditeljskih vrijednosti.

U odabiru gospodarske i prostorne strukture prioritetni ciljevi su:

- smanjivanje razlika razvijenosti područja, zaustavljanje negativnih demografskih kretanja, korištenje nedovoljno valoriziranih potencijala nekih područja i resursa (protuteža turizmu kroz proizvodnju hrane, proizvodnja i prerada hrane s kopne i mora, maslinarstvo, vinarstvo, povrtlarstvo, voćarstvo, agrumarstvo, ulov i uzgoj ribe, pčelarstvo i aromatsko bilje i sl.)
- funkcionalno osposobljavanje infrastrukturnih mreža (poglavito prometnih i vodoopskrbnih) kao osnove za usmjeravanje razvoja i zaštite okoliša i to ravnomjernim pokrivanjem cijelog prostora Grada Dubrovnika
- funkcionalno osposobljavanje gradskog naselja Dubrovnik primjereno ulozi razvojnog i kulturnog središta, vođenje politike naseljavanja slabo naseljenih područja te smanjenje i kontrola rasta doseljavanja na uže gradsko područje
- prilagođavanje gospodarstva (posebno turizma) uvjetima i osobitostima prostora, naročito s gledišta nosivog kapaciteta prostora, fleksibilnosti, integriranosti u strukture naselja i krajobraza, energetske ograničenja, zaštite okoliša i stvaranja prihoda iz domicilnih resursa.
- obnova ratom zahvaćenih područja s ciljem povratka stanovništva, obnove naselja i gospodarstva te uključivanje u razvojne sustave Grada i Županije

Ciljeve budućeg demografskog razvitka, prioritetno je potrebno definirati u svrhu omogućavanja ravnomjernijeg i cjelovitijeg korištenja gradskog prostora. Naime, bez osnovne "kritične mase" stanovnika koja može povući odgovarajući gospodarski razvitak, nema razvoja ni revitalizacije područja. Navedeno se posebno odnosi na demografsku obnovu šireg urbanog prostora.

➤ **Osnovni ciljevi u oblasti demografskog razvoja su:**

- **Osiguranje ravnomjernijeg razmještaja stanovništva** na području GUP-a moguće je ostvariti posebnim investicijskim programima revitalizacije kojima je neophodno prioritetno obuhvatiti infrastrukturno opremanje naselja i bolju prometnu povezanost sa središtem – Gradom Dubrovnikom.
- **Povijesna jezgra Grada** i gradski život potrebno je kontinuirano obnavljati i otklanjati devastacije i poremećaje u korištenju prostora. Stanovanje treba zadržati kao značajnu funkciju revitalizacije jezgre. Obnovi stare gradske jezgre treba posvetiti posebnu pažnju, jer ona daje pečat cjelokupnom prostoru i njegovoj privlačnosti.

Očekivane buduće demografske promjene

Zbog teških gospodarskih prilika u kojima se nalazi Grad Dubrovnik, posljedica ratnih zbivanja na demografska kretanja, veoma je teško dati čvrstu prognozu kretanja broja i struktura stanovništva, posebno jer se radi o oblasti osjetljivoj na društvena i gospodarska zbivanja u užem i širem okruženju. Sigurno je da će u provođenju aktivne populacijske politike i naseljavanja nenaseljenih i slabije naseljenih prostora (zaleđe, otoci) najučinkovitije biti mjere populacijske politike koje će se provoditi na razini Države, a koje podrazumijevaju stimuliranje (kreditno, porezno, stipendiranjem, politikom zapošljavanja i sl.) naseljavanja graničnih i otočkih područja.

Očekivana buduća demografska kretanja (do 2015. godine) respektirajući polaznu osnovu su slijedeća:

- ♦ Područje gradskog naselja Dubrovnik – slabiji rast, ali ipak rast, osobito u kontaktnom području jezgre i u novim naseljima oko 35.000 stanovnika
- ♦ Prigradsko područje Rijeke dubrovačke, od 10.000-15.000 stanovnika
- UKUPNO PODRUČJE OBUHVATA GUP-a 45.000-50.000 stanovnika

Da bi se navedene pretpostavke (ciljevi) ostvarile potrebna je:

- **potpuna i održiva uporaba prostora grada Dubrovnika:** gotov sav prostor se u kontekstu budućeg razvoja može smatrati resursom i najbolje se može koristiti i čuvati ako se rabi u cijelosti. Svaka djelomično ili kratkoročno zasnovana uporaba prostora prijeti poremećajima sustava, povećava troškove infrastrukture po jedinici ulaganja i vodi ka suboptimalnom iskorištenju razvojnih prednosti. Potpunom uporabom ovaj prostor se najbolje čuva od "ulagačkih pothvata" koji vode njegovom preintenzivnom korištenju i/ili upropaštenju.
- **poticanje i privlačenje održivih-razvojnih pothvata** čiji će nositelji imati interes za očuvanjem prostora u cijelosti (vlasnici prostora, vlasnici kapitala, jedinica lokalne samouprave)
- **jedinica lokalne samouprave mora se javiti kao poduzetnik** koji ulaže u razvoj infra i supra strukture, potiče poduzetnike na održivi razvoj, i destimulira one koji žele ulagati u neprihvatljive programe.

➤ **Daljnji tijek procesa urbanizacije**

♦ **Gradsko naselje ili uže gradsko područje Dubrovnika** i dalje će biti pokretač cjelokupnog društveno-gospodarskog razvitka i života u njegovoj okolini. Pod tim utjecajem može se očekivati popravljane demografskih prilika u većem broju samostalnih naselja. Međutim, treba očekivati osamostaljivanje pojedinih naselja i neovisniji razvitak pojedinih područja.

♦ Tako se može očekivati da će **dvojno naselje Mokošica - Nova Mokošica** prerasti u pravo gradsko naselje s određenim svojim funkcijama rada i uslužnim funkcijama te daljnjim fizionomskim promjenama u pravcu poprimanja pravih gradskih obilježja. **Većina ostalih samostalnih naselja u Rijeci dubrovačkoj treba poprimiti obilježja jače urbaniziranih naselja**, među kojima će i dalje biti zastupljene radne funkcije, neke od njih cjelokupnog gradskog značenja.

➤ **Prestrukturacija gospodarstva**

U **budućoj strukturi gospodarstva** i dalje će **dominantnu ulogu imati turizam** ali ne kroz gradnju novih turističkih kapaciteta već onaj koji se temelji na rekonstrukciji i modernizaciji turističke ponude. Značajniju ulogu u budućem turističkom razvoju imat će razvoj selektivnih oblika turizma:

- **Nautički turizam;** ima posebne privlačnosti na ovom području. Na cijelom području postoji samo marina u Komolcu kapaciteta 450 vezova i 300 na kopnu te dio putničkog pristaništa sa 35 vezova u Gružu. Bivša općina Dubrovnik je 1990. godine raspolagala sa 6 vezova, 9% mjesta na kopnu i 6,3% površine ukupnog akvatorija marina u Hrvatskoj. Daljnji razvoj nautičkog turizma ovog područja potrebno je usmjeriti u već izgrađene strukture naselja, ne zauzimati neizgrađene uvale i područja. Nautički turizam; marine i lučice predstavljaju izuzetne atrakcije te ovaj segment ponude treba do određene mjere protežirati zbog iznimnih pogodnosti za razvoj zbog komplementarnosti odmorišnom turizmu i dohodovne atraktivnosti, povećavaju privlačnost područja i intenziviraju poslovni život.
- **Izletnički turistički promet;** najveći dio izletničkog prometa prema Dubrovniku čine posjeti putničkih brodova na krstarenjima, pa je potrebna organizacija prihvata turističkih brodova i adekvatno opremanje Luke Gruž.
- **Poslovni turizam,** koji obuhvaća individualna i skupna poslovna putovanja, sajmove, kongresni turizam, prezentacije, konferencije i sl.
- **Znanstveni turizam,** koji može doprinijeti restrukturiranju gospodarstva u cjelini a temelji se na stoljetnoj tradiciji Dubrovnika kao gospodarskog, kulturnog i obrazovnog središta.
- **Eko - turizam;** na područjima koja nisu bila zahvaćena izgradnjom objekata za masovni turizam, (zaleđe, otoci), ekološki obazriva turistička ponuda s naglaskom na aktivnom odmoru.
- **Zdravstveni turizam;** iako još potpuno zanemaren ima sve pretpostavke za razvoj, atraktivnu destinaciju, povoljnu klimu i baznu zdravstvenu infrastrukturu, prilagodba dijela kapaciteta dubrovačke bolnice
- **Kulturni turizam;** podrazumijeva turističku valorizaciju kulturnih potencijala područja, uključivo organiziranje kulturnih priredaba.
- **Športski turizam;** golf igrališta, organizacija i provođenje priprema športskih vrsta i organizacija športskih susreta.

Shodno navedenim težnjama za prestrukturacijom turističke ponude, predratni model dubrovačkog (masovnog) turizma temeljen je na uniformnoj, a često neprihvatljivo skupoj ugostiteljskoj ponudi, uz nerazvijenu i neinventivnu tzv. izvanpansionsku ponudu, čije je težište opet bilo na ugostiteljstvu. Stvoren je jaz između kvalitetne kulturne i nedovoljno kvalitetne turističke ponude. Politika razvoja turizma kakvu je Dubrovnik provodio, udaljila je kvalitetnije segmente turističke publike, kojima je dubrovačka kulturna ponuda bila i mogla biti značajan motiv posjeta. Stihijskim bujanjem masovnog turizma Dubrovnik je gubio ono malo elitizma.

Takva turistička ponuda "utemeljena na skupim objektima, plasirana na tržištima masovnog turizma, segmentima s niskim standardom i ograničenom potrošnjom i niskim kulturnim potrebama, osigurala je brojnost posjetitelja, ali ne i odgovarajuću cijenu usluge, akumulativnost i rentabilnost ulaganja. Rat je samo radikalizirao negativne trendove koji su došli do izražaja osamdesetih godina, te pospješio spoznaju o neodrživosti prethodnog modela razvoja i pružio uvjerljive dokaze o potrebi njegovog preispitivanja i napuštanja.

U budućem osmišljavanju temeljne gospodarske grane potrebno je:

- na dijelovima područja na kojima je turizam bio razvijen (uže gradsko područje) njegov rast ograničiti, unapređivati njegovu kvalitetu, ali poticati razvoj drugih djelatnosti.

- ograničenje mogućnosti rasta ukupnih smještajnih kapaciteta na užem urbanom području grada Dubrovnika
- rješavanje infrastrukturnih ograničenja obnove i razvoja turističkog prometa (sustavi odvodnje otpadnih voda, prikupljanje i zbrinjavanje krutog otpada, funkcioniranje prometa i osiguranje mogućnosti parkiranja u turističkim mjestima, osobito u Dubrovniku)
- razvitak selektivnih oblika turističke ponude
- kompletiranje turističke ponude nedostajućim izvan ugostiteljskim sadržajima kao i podizanje kvalitete ukupne turističke ponude
- povezivanje područja sustavom brzih cesta
- održivi razvitak polazi od interesa i potreba domicilnog stanovništva kao jednog od temeljnih kriterija. Razvitak turizma pretpostavlja visoku razinu zaštite okoliša i ekološke svijesti, te odgovarajuću kvalitetu života, bez koje nije moguće postići ni odgovarajuću razinu kvalitete turizma.
- dolazak radne snage (sezonaca) izvana treba ograničiti na minimum
- dubrovačko područje može postati hrvatskim turističkim liderom, kako s obzirom na Dubrovnik, tako i s obzirom na ostale resurse koji ga okružuju, jer se njihov značaj mjeri u međunarodnim razmjerima. Ovo područje se treba učiniti prepoznatljivim po kvaliteti i ekskluzivnosti ponude.
- razvojni potencijali leže u selektivnoj ponudi koja omogućava zahvaćanje novih segmenata tržišta

Turizam, koji će i ubuduće imati značajnu i vodeću ulogu u gospodarskom razvoju, utjecat će na razvoj ostalih gospodarskih djelatnosti koje će se sustavno uključivati u cjelovitu turističku ponudu područja (poljoprivreda, zanatstvo i servisi, brodogradilišta, luke, lučice, trgovina, financijske institucije i sl.).

➤ **Politika uređenja prostora**

Buduće **korištenje i uređenje prostora** prioritetno će se temeljiti na korištenju rezervi postojećih, već izgrađenih naseljskih struktura za djelatnosti i stanovanje. Aktivnim praćenjem realizacije planskih elemenata ("Program mjera za unapređenje stanja u prostoru") definirati prioritete u komunalnom opremanju i uređenju prostora temeljeno na realnim potrebama i ekonomskim parametrima. Krajobraznu osnovu prostora kao i kulturno-povijesnu matricu treba respektirati kao temeljnu vrijednost i njoj podrediti sve buduće zahtjeve vezane za korištenje i uređenje ovog prostora.

Područja posebne pažnje zbog povećanog interesa:

- područja pojačanog interesa za ulaganje (obala, lovna i rekreativna područja, marine, urbane jezgre)
- formirani razvojni koridori, potezi urbaniteta i atraktivnih lokacija gdje može doći do prevelikih opterećenja temeljne funkcionalne i fizionomske matrice (promet kao ograničavajući čimbenik razvoja grada)
- zone u prigradskom području s interesom lociranja malih poslovnih jedinica – zbog nemogućnosti organizirane pripreme lokacija na užem gradskom području
- depopulacijska područja zapuštanja tradicionalnih djelatnosti i resursa

Velik dio učinaka na poboljšanju uvjeta života i rada može se postići malim zahvatima i pomacima, mjerama bolje organiziranosti subjekata unutar svojih nadležnosti i unutar lokalnih zajednica.

2.1.3. Infrastrukturna opremljenost

➤ Promet

1. Prometni sustav gradskog područja naselja Dubrovnik treba od početka koncipirati na jasnem hijerarhijskom ustroju ponude konačnih kapaciteta i tako ga izvoditi radi strategijskog integriranja u državni i međudržavni sustav suvremenih komunikacija ljudi i dobara. Rješenja podsustava brzih cesta izvan i u doticaju užeg gradskog područja, i njihova funkcija unutar područja Grada Dubrovnika, stvaraju preduvjete integracije.
2. U skladu sa koncepcijom obnove i prostornog razvitka Grada Dubrovnika, užem gradskom području treba omogućiti sigurnu i funkcionalnu prometnu povezanost s ostalim prometno-mrežnim težištima Grada i središtima izvan, kako bi on nastavio biti nosilac policentričnog i ravnomjernog regionalnog razvitka te ostao čimbenik pozitivne valorizacije svekolikih prirodnih i stvorenih vrijednosti Države.
3. Temeljna destinacija svih eksternih dijelova državnih prometnih podsustava mora biti uže gradsko područje Dubrovnika. Prostorno-prometni, gospodarski i drugi razlozi utječu na destinaciju daljinskih podsustava u uže gradsko područje. U budućem prometnom sustavu to se podržava na bolji i funkcionalniji način u kojemu će stabilna prostorna organizacija učiniti maksimalno receptivnim one dijelove prostora koji su trajno stvorili identitet Dubrovnika. Svi oblici rješenja prometne ponude trebaju biti u skladu sa prirodnim i naslijeđenim vrijednostima grada.
4. Nositelji prometne ponude užeg gradskog područja su: cestovna mreža, kojom se ostvaruje individualni i javni prijevoz, objekti stacionarnog prometa i terminali međugradskog javnog prijevoza. Oni se određuju prema pretpostavljenoj budućoj organizaciji prostora na način da se iterativnim postupcima vrednuju međusobni utjecaji, ograničenja i pogodnosti.
5. Potrebno je ostvariti prometni sustav grada koji uvažava činjenicu da Povijesna jezgra Grada privlači 35% putovanja stanovnika područja zahvata i 90% turista koji posjećuju prostor Dubrovnika, za što nije dovoljna receptivnost ponude jedne makrozone i na koju, u cijelosti, teško može odgovoriti ijedna racionalna prometna ponuda koja teži višoj razini služnosti. Stoga u prostorno-prometnim dosezima odlučivanja treba nastojati izbjeći dalje degradacije i održati opstojnost jedne endogene svrhe kretanja stvarane kao potreba za doživljavanjem osobite atrakcije i privlačne točke svrhe putovanja. U tu svrhu je potrebno ustrojiti primarnu ponudu cjelokupnog prometnog sustava, koristeći u najvećoj mjeri mogućnosti policentralizacije užeg gradskog područja i jačajući prometno-ponudbene centre i makrozone Batale i Gruža. Na osovini Grad-Batala-Gruž uspostaviti ponudbeni lanac okrenut Starom gradu kroz koji treba prostorno udaljavati a funkcionalno približavati vitalne i prostorno zahtjevne objekte prometne ponude.
6. Za prometni sustav grada vrijedi princip, po kojemu temeljna destinacija svih modaliteta eksternih dijelova, državnih, prometnih sustava mora biti ostvarena u jednoj za to podobnoj i receptivno organiziranoj zoni. Posebnim uvjetima destiniranja svih modaliteta u jednoj makrozoni udovoljava prostor današnje luke

Gruž za kojega se predlaže postupna transformacija u prometno-turističko-poslovni centar.

7. Zbog oskudnog i longitudinalno položenog, topografski teškog a urbaniziranog dijela podobnog i vrijednog prostora, treba u potrebnoj i dopustivoj mjeri postići objedinjavanje više funkcija na pojedinim cestovnim pravcima. Tako su glavne gradske i gradske ceste kontaktne sa centrima makrozona posredstvom garažnih građevina stacionarnog prometa a na lokaciji Stari grad i kombiniranog garažnog i servisno-opkrbnog centra. Glavne gradske, gradske i sabirne ceste su nosioci javnog gradskog prijevoza i sustava za parkiranje. Na gradskim i ostalim cestama nižih funkcionalnih razina omogućava se uzdužno stacioniranje vozila u profilima cesta.
8. Povezivanje Grada Dubrovnika željezničkom prugom tek treba istražiti te prometno i društveno-gospodarski dokazati. Takovo rješenje za Grad treba biti prostorno prihvatljivo zbog krute i krupne infrastrukture koju donosi pa stoga taj oblik povezivanja Grada s okruženjem ne ubrajamo u ciljeve razvitka njegove prometne ponude.
9. Okosnicu zračne veze Grada Dubrovnika i pripadnog dijela Županije s ostalim dijelovima Hrvatske i Europe čini razvijena primarna zračna luka u Čilipima 4E kategorije s kojom Grad ostvaruje primjerenu cestovnu vezu. *Interventni zračni promet (prva pomoć, protupožarna zaštita) unutar prostora Grada ostvariti sustavom helidroma sa cjelodnevnom funkcijom.*
10. Okosnicu pomorske veze Grada Dubrovnika i pripadnog dijela Županije sa ostalim dijelovima Hrvatske i Europe čini Luka Gruž. Kako je višestruko opala iskorištenost njene operativne obale potrebno je uspostaviti jasnu sliku putničko-prometne i turističke funkcije Luke u budućnosti. Luku treba prometno, prostorno i gospodarski sagledati u cjelovitosti akvatorija Gruškog zaljeva i Rijeke Dubrovačke a njene sadržaje supstituirati infrastrukturom i ponudom glavnog prometnog terminala koji mora imati odgovarajući cestovni pristup kao preduvjet postojanja. Jasno je da se realizacija navedenih postavki prenosi na razmatranje rješenja prometnog sustava užeg gradskog područja.

➤ **TK sustav**

11. Brzi napredak telekomunikacijske tehnologije uvjetuje nužne rekonstrukcije i dogradnje sustava u primjeni novih tehničkih dostignuća. Sustav komutacije u dva komutacijska čvorišta (AXE Dubrovnik i AXE Mokošica) daje rješenje sa izdvojenim digitalnim stupnjevima i po potrebi pripadajućim digitalnim pretplatničkim modulima. Sustav prijenosa se planira u cjelini kao digitalni prijenosni sustav. Povećanje TK usluga, kapacitet komutacije i prijenosa planirati postavljenjem podmorskog svjetlovodnog kabela kojim se u prsten povezuju Dubrovnik, Elafiti i dalje prema Mljetu i Korčuli. Potrebno je postići dobru pokrivenost područja mobilnom telefonijom, odnosno sustavom baznih stanica.

➤ **Energetski sustav**

12. Proizvodnja električne energije na području Grada Dubrovnika temelji se na mogućnosti gradnje HE Ombla čime se energetska iskorištava voda rijeke/izvorišta Omble te poboljšavaju uvjeti vodoopskrbe šireg dubrovačkog područja.

Trajno rješenje elektroenergetske situacije Dubrovnika predviđati gradnjom nove upojne točke – TS 220/110/35 kV Plat u neposrednoj blizini HE Dubrovnik s odgovarajućim dalekovodnim vezama s postojećim 220 kV elektroenergetskim sustavom a u budućnosti 400 kV.

Radi naglašenog, izduženog, relativno uskog obalnog područja Grada Dubrovnika potrebno je planirati što manji broj paralelnih vodova, posebno onih različitih nazivnih napona. S obzirom na troškove ne predviđa se ukidanje 35 kV napona na ovom području do 2020. godine pa ostaje u primjeni transformacija 110/35/10 kV.

U distribucijskom sustavu racionalizirati 10 kV vodove te vršiti pripreme za prijelaz na 20 kV napon, kombinacijom transformacije 110/35/20 kV i 110/20 kV.

Uvažavajući predviđene potrebe za električnom energijom i vršnim opterećenjima na pojedinim dijelovima grada planirati odgovarajući broj novih 37/10 i 10/0,4 kV trafostanica. Osigurati javnu rasvjetu za sve javno prometne površine sa posebnim rješenjima osvjjetljenja spomenika kulture.

Omogućiti korištenje i drugih, alternativnih izvora energije.

➤ **Vodnogospodarski sustav**

13. Vodoopskrbu Dubrovnika zasnivati na izvorištima Ombla i Šumet za koje je nužno izvršiti zaštitu i uređenje izvorišne zone te utvrditi zone sanitarne zaštite. Predvidjeti izvedbu uređaja za dezinfekciju vode na izvorima koji se koriste u sustavu.

Potrebno je dovršenje sustava vodoopskrbe kako bi se svim dijelovima naselja osigurala pitka i sanitarno ispravna voda. Prioritet u dovršenju sustava vodoopskrbe imaju naselja u Rijeci Dubrovačkoj, obalnom pojasu u smjeru Zatona te Pobrežje i Petrovo Selo. Planirati povezivanje sustava vodoopskrbe Ombla i Palata radi sigurnije opskrbe stanovništva i djelatnosti.

Na užem gradskom području je potrebna rekonstrukcija i dogradnja sustava vodoopskrbe te prioriteto rekonstrukcija vodovodne mreže stare gradske jezgre, crpnih postaja (prioritet Dubrovnik – visoka zona) te stavljanje u pogon vodosprema “Babin kuk” i “Zlatni potok”.

14. Odvodnjom otpadnih voda Grada Dubrovnika obuhvatiti sve dijelove naselja s uređajem za pročišćavanje i podmorskim ispustom.

U pravilu, predviđati gradnju razdjelnih sustava odvodnje otpadnih voda za zasebnim vođenjem fekalnih i oborinskih voda. Nužna je prioriteta rekonstrukcija sustava odvodnje užeg gradskog područja Dubrovnika, radi nedovršenosti sustava (nije izgrađen sustav odvodnje oborinskih voda) i predimenzioniranosti sustava (nedostignute projektirane količine otpadnih voda). Potrebno je posebno i senzibilnije istraživanje planirane potrošnje vode za stanovnike i druge različite potrošače, radi pravilnijeg dimenzioniranja sustava i mogućnosti etapne izvedbe.

Zaštita akvatorija Grada Dubrovnika se predlaže svrstavanjem u osjetljiva područja na kojima je potrebno zadovoljiti II kategoriju kvalitete mora, izvan kruga difuzora podmorskog ispusta pročišćenih otpadnih voda, radijusa 300 m.

➤ **Ostala komunalna infrastruktura**

15. Na području gradskom području Dubrovnika postoji više groblja, od kojih je najveći dio gotovo u cijelosti popunjen, odnosno nema mogućnosti širenja na postojećoj lokaciji. Stoga je potrebno osigurati prostor za novo gradsko groblje Dubrovnika, te za naselje Mokošicu (groblje Rožat ili Petrovo Selo). Proširenja ostalih groblja treba izvoditi pažljivo i s mjerom jer se, u pravilu, radi o grobljima unutar naseljske strukture. Groblje se može proširenjem oblikovno i organizacijski poboljšati, odnosno u slučaju vrijednog i oblikovno definiranog groblja, potrebno je pažljivo širenje kojim se čuvaju postojeće vrijednosti sklopa.

Groblje u Mokošici nema uvjeta za širenje a potreban je posebno pažljivi odnos prilikom širenja groblja Rožat, radi osobitog načina gradnje groblja u koncentričnim krugovima po slojnici brda.

16. Zaštita od požara se provodi putem profesionalne postrojbe MUP-a i DVD po naseljima. Vatrogasni dom u Dubrovniku ne udovoljavaju potrebama, pa je potrebno osigurati ravnomjernu "pokrivenost" područja potrebnim sadržajima u cilju zaštite od požara. To su u prvom redu odgovarajući prostor na užem području Dubrovnika i Rijeke dubrovačke te helidrom i motrilačke postaje.

➤ **Postupanje s otpadom**

17. Postojeće odlagalište Grabovica je sanirano. Pored postojećeg odlagališta otpada "Grabovica" otpad se odlaže i na više neuređenih lokacija (posebno građevinski – inertni otpad) koje se uglavnom nalaze uz ceste ili na predjelima na kojima nije organizirano skupljanje komunalnog otpada i čiji postupak sanacije je u tijeku.

Cjeloviti sustav gospodarenja otpadom (izdvojeno skupljanje otpada, recikliranje otpada, kompostiranje organskog dijela otpada, termička obrada ostatka organskog otpada iz procesa predobrade i sortiranja otpada te odlaganje ostatka otpada nakon obrade) i potencijalne makrolokacije za građevine u sustavu gospodarenja otpadom određeni su u Prostornom planu Dubrovačko neretvanske županije.

2.1.4. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša i kulturno-povijesnih vrijednosti

Osnovni cilj razvoja u prostoru ovog područja svakako predstavlja:

1. **Potpunije korištenje prirodnih resursa**, očuvanje biološke raznolikosti i ekološke ravnoteže, površina za razvoj poljodjelstva (komolačka dolina, plodna terasirana tla u Rijeci dubrovačkoj), prirodni potencijal iskoristiti za podizanje standarda življenja stanovništva dovršetkom gradnje magistralnog vodovoda kojim bi se osigurala konačna kvaliteta opskrbe vodom i odvodnja sa svih područja.
2. **Očuvanje i unapređenje prostornog identiteta gradskog područja** (rekultivacija povijesnih vrtova, transformacija korištenja prostora u Rijeci dubrovačkoj, očuvanje i unapređenje prirodnog krajobraza, uređenje obalnog pojasa u postojećim naseljskim cjelinama i sl.).
3. **Bolje korištenje postojećih gospodarskih i proizvodnih potencijala, kao i aktiviranje budućih**, gospodarski razvitak prilagoditi prirodnim uvjetima i prihvatnom kapacitetu prostora tj. komparativnim prednostima pojedinih prostornih cjelina, zaustavljanje procesa koji nisu u suglasju sa izuzetno vrijednim resursima ovog područja (pad udjela ugostiteljstva i turizma u gospodarskoj strukturi, odumiranje obrta i izraziti rast trgovine) i sl., poticati razvoj malih privrednih pogona u svrhu smanjenja turističke monofunkcionalne orijentacije i to na prostorima izvan užeg urbanog prostora.
4. **Poboljšati provođenje mjera zaštite okoliša, uz podizanje svijesti o potrebi zaštite prostora za buduće naraštaje** na način da se poštuju načela i principi zaštite okoliša u cjelini.

Područje obuhvata GUP-a karakteriziraju veoma artikulirani prostori s obiljem prirodnih raznolikosti i čovjekom stvorenih vrijednosti koje zajedno čine **neprocjenjivo vrijednu prirodnu i kultiviranu krajobraznu osnovu.**

Prirodni krajobraz, na obali i otocima uglavnom obrastao vazdazelenom vegetacijom, ima karakter doživljajnog prostora i osobito vrijednog predjela.

Dubrovačko nasljeđe glede vlastitosti oblikovnog izraza u okviru renesansnog sloga predstavlja specifičnu vrtnooblikovnu pojavu, tipološku osobitost i jedini autentični hrvatski prinos europskom nasljeđu vrtno umjetnosti. Bogatstvo vrtova, perivoja i parkova na ovom području svjedoči o konstanti kulturnog i civilizacijskog hoda i uspona područja kroz povijest. Povratak vrtu i perivoju, te poštivanje tradicijskih promišljanja uobličena gradova i naselja izdvojili su vrt i perivoj kao kulturni prostor koji nosi poruku, koji je vidljiv i prepoznatljiv u slici grada, koji je u stanju udahnuti gradu prepoznatljivost do simboličnih poistovjećivanja s gradom, koji je u stanju dati mnogo više od "čistog zraka" i bezličnog zelenila, lišenog svakog oblikovanja i stvaralačke estetike.

Osnovni cilj zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti je:

- Očuvanje bogatstva fizionomije mediteranskog krajolika stvaranog stoljećima a dobro oštećenog i dijelom uništenog u Domovinskom ratu. Treba obnavljati sve ono što je uništeno u Domovinskom ratu, ali i sve ono što je, zapuštano i u velikom dijelu prethodnih desetljeća u kom su povijesno-stilske značajke hrvatskih perivoja tadašnjoj vlasti bile zadnja briga.

- Prilagoditi buduću izgradnju i korištenje prostora vrijednostima krajobrazne osnove.
- Evidentirati i obaviti sustavni pregled povijesnih vrtova, predvrtova, dvorišta i sličnih prostora pripadajućih stambenih i drugih objekata kao i postojećih javnih otvorenih prostora, zabilježiti zatečeno stanje, izvršiti vrednovanje, srediti, pohraniti i objaviti dokumentaciju.
- Istražiti stanje ogradnih zidova, vrtnih terasa, potpornih zidova, šetnih staza, obrubnih zidića, pergola, vrtnih stubišta, vidikovaca, vrtne plastike, inventara i uređaja.
- Očuvati cjelinu povijesnog prostora, njegovu stilsku prepoznatljivost, izvornost kompozicije, ljepotu i očuvanost flornih i vrtne arhitektonskih sadržaja.
- Osposobljavati stručni kadar i formirati stručne organizacije koje će se baviti zaštitom i revitalizacijom krajobraza.
- Spriječiti prenamjenu povijesnih perivoja neprimjerenom izgradnjom čijim se zahvatima nepovratno gube povijesna i stilsko obilježja i vrijednosti parkovnog nasljeđa.
- Obnavljati treba najkvalitetnije perivoje, vrtove, drvorede i dr. koji su usprkos raznim zahvatima kao i prirodnim nepogodama očuvali povijesno stilsko obilježje i integralni su dio prostora u kojemu su nastali. Obnova povijesnih spomenika parkovne arhitekture je vrlo zahtjevan i složen posao te se treba temeljiti na metodama restauracije, rekonstrukcije i restitucije.
- Slika grada iskazuje snagu perivojne arhitekture koju treba shvatiti kao gradsku scenu, nedjeljivu od arhitekture pojedinih zgrada.
- Zelene površine treba učiniti prepoznatljivima pa pored ekološkog, rekreacijskog ili zdravstvenog značenja, one trebaju imati i njihovo "umjetničko" tj. povijesno dokazano oblikovno i identifikacijsko značenje. Stoga je cilj je stvoriti promišljene i uobličene tvorevine perivojne arhitekture na tragu tradicijskog poštovanja vrta i perivoja kao stvaralačke vrijednosti, kao kulturnog prostora koji nosi poruku, koji je vidljiv i prepoznatljiv u slici grada.
- Veliko značenje u slici grada imaju i park šume uglavnom nastale pošumljavanjem golih terena u blizini grada ili perivojnim dotjerivanjem postojećih prirodnih šuma. Njihovo je ogromno rekreacijsko i ekološko značenje, ali i urbanističko, jer svojom površinom, položajem i scenografskim značenjem uobličavaju prepoznatljiv obris grada.

Osnovni cilj zaštite kulturno-povijesnih cjelina

- Bogato i izuzetno **vrijedno graditeljsko nasljeđe** dubrovačkog područja u suvremenoj prostornoj organizaciji doživljava afirmaciju ili reviziju izvorne funkcije. U skladu s načelima aktivne zaštite graditeljsko nasljeđe mora sudjelovati u životu šireg prostora kao nosilac određenih funkcija, a zaštita autentičnih obilježja i vrijednosti traži njihovo adekvatno dimenzioniranje. Zone zaštite pojedinačnih objekata i cjelina ne mogu se čvrsto ograničiti i izdvajati već sa okolnim prostorom moraju uspostaviti funkcionalni odnos i vizualnu ravnotežu.
- Svaki proces planiranja odvija u direktnom odnosu s prostornim i kulturno-povijesnim vrijednostima graditeljskog nasljeđa.
- Također je potrebna **dosljedna provedba svih oblika pravne zaštite kulturne baštine**, od zaštitnog popisa preko preventivne zaštite, do registra kulturne baštine u prostoru, uz određivanje režima zaštite, odobravanje intervencija, nadzor i primjerene kaznene mjere za oštećivanje ili uništavanje baštine u prostoru. Neophodna je primjena načela integralne aktivne zaštite radi izbjegavanja ili pomirivanja mogućih sukoba interesa u procesima zaštite graditeljske baštine u zaštićenim područjima ili zonama.
- Zonu potpune zaštite strukture (stroga zaštita), sačuvati od bilo kakve izgradnje

- Kontaktnu zonu (preostalo područje naselja s specifičnim ambijentalnim i ostalim kulturno-povijesnim elementima) izgrađivati na način koji neće svojim oblikovanjem, namjenom i funkcijom obezvrijediti izvorne vrijednosti (ograničiti mogućnost nove izgradnje).
- Zonu zaštite krajolika (uređeni ili prirodni okoliš zaštićenih vrijednosti pojedinih prostora u naselju ili naselja u otvorenom krajoliku- ambijentalna vrijednost) sačuvati kao prostorni okvir slike pojedinog naselja.
- Zona istraživanja, odnosno arheološke zone koje obuhvaćaju utvrđeno ili potencijalno područje arheoloških nalaza znanstvene ili stručne vrijednosti sačuvati od bilo kakve izgradnje.
- Obnovu ratom stradalih spomenika potrebno je temeljiti na obnovi povijesnih oblika u svakom pojedinačnom slučaju, što je praksa obnove na dubrovačkom području i pokazala.

2.2. Ciljevi prostornog uređenja naselja na području GUP-a

2.2.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora

Racionalno korištenje i zaštita prostora sagledava se u odnosu na:

- postojeći i planirani broj stanovnika u obuhvatu GUP-a,
- gustoću stanovanja,
- obilježja izgrađene strukture,
- vrijednosti i posebnosti krajobraza,
- prirodnih i kulturno povijesnih vrijednosti.

Racionalno korištenje i zaštita prostora temelji se na ostvarenju slijedećih ciljeva:

- planirana građevinska područja naselja uskladiti s realnim demografskim potencijalom, mogućnostima opremanja prometnom, komunalnom infrastrukturom i objektima društvenog standarda
- ne zauzimati izgradnjom područja uz obalu te uz prometnice
- vrijedno poljoprivredno zemljište sačuvati od bilo kakve izgradnje izuzev gradnje u funkciji revitalizacije poljoprivredne proizvodnje
- šumsko zemljište oplemenjivati i ozelenjavati
- ovisno značaju i položaju pojedinih naselja u prostorno-funkcionalnim cjelinama obuhvata GUP-a, utvrđuje se njihova potreba širenja, kao i karakter buduće izgradnje:

♦ **Uže urbano područje grada Dubrovnika i prigradsko područje Rijeke dubrovačke** prvenstveno zahtjeva obnovu i rekonstrukciju sa mogućnostima interpolacija i zamjena u cilju poboljšanja funkcionalnosti korištenja pojedinih dijelova gradskog područja. Zaštita povijesnih i krajobraznih vrijednosti se na ovom dijelu nameće kao prioritet. Pošto se radi o pretežito izgrađenim gradskim strukturama, potrebna je urbana obnova i afirmacija perifernih dijelova gradskog područja, dislokacija postojećih radnih zona iz užeg gradskog područja (gruški zaljev) te neplanskih skladišno-servisnih zona sa obalnog područja Rijeke dubrovačke. Daljnje zauzimanje ovog prostora novom izgradnjom je ograničeno i sa aspekta zauzetosti prostora i sa aspekta njegove zaštite i unapređenja. Osnova budućeg uređenja ovog prostora temelji se na sanaciji postojećeg stanja, unapređenju naseljske prometne i komunalne infrastrukture, promjeni načina korištenja pojedinih dijelova područja, te **rekonstrukciji i revitalizaciji graditeljske baštine. Nova područja za pretežito stambenu izgradnju** planirana su na neizgrađenim padinama na području Rijeke Dubrovačke (Mokošica).

♦ **Šire urbano područje** (područja gradskih kotara Komolac i Mokošica te naselja Bosanka izvan užeg urbanog područja) predstavljaju područja u kojima je potrebno poboljšati infrastrukturnu opremljenost i prometnu dostupnost. Samim tim, buduću izgradnju potrebno je vezati uz aktivno uređenje i oplemenjivanje kultiviranog krajobraza (poljoprivrednih terasastih tala i plodnih polja/Bosanka). Ova područja potrebno je turistički afirmirati, što je posebno vezano uz rekonstrukciju postojećih vrijednih ambijentalnih i graditeljskih sklopova (Petrovo selo, Pobrežje, Bosanka, Prijedor, Dračevo selo, Knežica, Gornje Obuljeno)

Očekivani broj stanovnika u obuhvatu GUP-a 2015. godine neće premašiti 45000-50000 stanovnika od čega će u gradskom naselju Dubrovnik živjeti 35000 stanovnika a u Rijeci dubrovačkoj 10000 – 15000 stanovnika. U odnosu na broj stanovnika u zemlji 1991. godine (43.770), na ovom području se ne očekuje znatan porast broja stanovnika (indeks 2015/91= 115%). Veće povećanje broja stanovnika očekuje se na

području Rijeke dubrovačke (indeks 2015./91.=168%), dok se na užem području gradskog naselja Dubrovnik ne očekuje, niti ima prostornih uvjeta za povećanje broja stanovnika.

Buduća organizacija i korištenje površina uvjetovana je i odnosom između **produktivnih i neproduktivnih površina**.

Produktivnim ili aktivnim površinama mogu se smatrati one površine koje su dane na korištenje neposrednim korisnicima tj. površine namijenjene stanovanju, radnim i poslovnim sadržajima, javnim službama i upravi, kulturi i obrazovanju, komunalnim službama, zatvorenim prometnim sustavima, hotelskim i ugostiteljskim sadržajima i sl.

Neproduktivnim ili pasivnim površinama smatraju se sve javne površine kao što su zelene, rekreacijske, parkovne, javne prometne površine i sl.

Postojeće korištenje površina ukazuje da je struktura produktivnih i neproduktivnih površina (u slučaju kada su uvrštene su i neproduktivne površine padina Srđa) 44%:56%.

U drugom slučaju isključile su se površine Srđa koje su opožarene i tada se promatra najuži, pretežito izgrađeni dio Grada te je odnos 64%:36% u korist produktivnih površina.

U budućoj strukturi površina gradskih kotara cilj je:

- povećati udjel produktivnih površina na užem gradskom području, radi poboljšanja funkcionalnosti uređenja i održavanja vrijednog gradskog zemljišta. Planirana struktura produktivnih i neproduktivnih površina užeg gradskog područja (gradskih kotara Lapad, Montovjerna, Gruž, Pile, Grad, Ploče) gradskog naselja Dubrovnik prosječno iznosi 80%:20% u korist produktivnih površina.
- povećati udjel športsko rekreacijskih i zelenih površina
- osigurati, u mjeri u kojoj je to moguće, organizaciju lokalnih podcentara na nivou svakog gradskog kotara (kako je predloženo na kartografskom prikazu br. 1 «Mreža gospodarskih i društvenih djelatnosti»). Premda proces denacionalizacije dovodi u pitanje realizaciju tih sadržaja na lokacijama predviđenim UP-om potrebno je usaglašavanje privatnih i javnih interesa u cilju zadovoljenja prostorno-planerskih i drugih normativa.
- rasteretiti uže gradsko područje postupnom dislokacijom stanovništva i funkcija u sekundarne centre. Stoga je upitna mogućnost povećanja gustoća stanovanja u pojedinim zonama tj. potrebno je podizati kvalitetu stanovanja i opremanje pratećim sadržajima stanovanja, posebno na prigradskom području.
- u cilju dislokacije neprimjerenih sadržaja iz užeg gradskog područja, prioritetno je potrebno dislocirati radne pogone sa područja Gruža u radno servisnu zonu u širem gradskom području. Također je potrebna sanacija i komunalno opremanje gospodarske zone - poslovne namjene na području Komolca.
- deficit pratećih sadržaja stanovanja, centralnih funkcija, radnih zona, naročito je izražen na prigradskom području Rijeke dubrovačke, na kojem je potrebno usaglašavanje funkcije stanovanja i rada sa zaštitom okoliša i krajolika.

Važan element u obračunu površina i vrednovanju racionalnosti korištenja površina je i **gustoća stanovanja ili gustoća stanovništva**.

Tablica 8. Gustoće stanovanja po Gradskim kotarima

POKAZATELJI	PLOČE	MONTOVJERNA	LAPAD	PILE	GRUŽ	GRAD
Broj stanovnika GK 2001.	2780	6005	6736	4759	7138	3119
Broj stanovnika GK 2015.	6162	6425	7909	5101	8269	3119
Gustoća stanovanja (neto)-Gst 2015.	163,34	235,77	142,19	146,58	213,54	251,88
Gustoća stanovanja (uk. neto) - Gust 2001.	99,89	170,50	97,85	101,88	146,30	176,31
Gustoća stanovanja (uk. neto) - Gust 2015.	119,69	138,53	100,23	93,78	125,52	176,31
Bruto gustoća stanovanja –Gbst 2001.	62,81	66,46	45,92	77,80	105,58	165,90
Bruto gustoća stanovanja –Gbst 2015	70,09	63,30	50,46	74,08	97,63	165,90
Gustoća kotara – Gnst 2001.	7,26	51,77	23,72	13,79	44,61	165,90
Gustoća kotara – Gnst 2015.	16,09	55,39	27,85	14,78	51,68	165,90

Tablica 9. Gustoće stanovanja na prigradskom području

	Gustoća kotara Gnst		Bruto gustoća stanovanja-Gbst		Ukupna neto gustoća stanovanja –Gust		Gustoća stanovanja neto- Gst
	2001.	2015.	2001.	2015.	2001.	2015.	2015.
UKUPNO KOMOLAC broj stanovnika 2001. 437 2015. 3157	0,41	3,00	3,14	20,40	6,46	37,99	52,87
UKUPNO MOKOŠICA broj stanovnika 2001. 2619 2015. 9526	2,46	8,94	17,20	58,42	27,30	89,25	125,69

Gnst = gustoća stanovništva; odnos broja stanovnika i površine obuhvata naselja

Cilj: povećanje gustoće stanovništva, u skladu s prognozom povećanja ukupnog broja stanovnika, veće povećanje se očekuje na prigradskom području Rijeke dubrovačke

Gbst = gustoća stanovanja (brutto); odnos broja stanovnika i zbroja površina Gust i šire stambene funkcije (sabrne ulice, parkovi, osnovna škola i površina za rekreaciju)

Cilj: smanjenje (diferencirano) bruto gustoće stanovanja na račun povećanja deficitarnih sadržaja (parkirališta, zelenih površina, površina za rekreaciju i sl.).

Gust = gustoća stanovanja (ukupno netto); odnos broja stanovnika i zbroja građevinskih čestica za stambene građevine i prateće funkcije stanovanja (ulice, zelene površine, igralište).

Kretanje je diferencirano, ovisno o mogućnosti proširenja, deficitima i karakteru zona i naselja.

Gst = gustoća stanovanja (netto); odnos broja stanovnika i zbroja površina građevinskih čestica za stambene građevine,.

Gustoća se povećava (diferencirano), ovisno o karakteru buduće stambene izgradnje (veličini građevne čestice, izgrađenosti, iskorištenosti). Građevne parcele veće su na prigradskom području (posebno izvan užeg urbanog područja i na području Komolca).

U prigradskom području gustoće će biti znatno niže nego na gradskom, ali je na ovom području potrebno uvoditi urbane sadržaje jer se uglavnom radi o ruralnom

načinu življena i izgradnje (izuzev preizgrađenog i pratećim sadržajima deficitarnog područja Nove Mokošice).

2.2.2. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

Rješenje naseljske komunalne infrastrukture predstavlja prioritetan cilj uređenja naselja:

- izgraditi sustave za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda, dovršiti sustave na području grada Dubrovnika (izvan užeg urbanog područja)
- izgraditi više javnih garaža u gradu i unaprijediti organizaciju prometa
- unaprijediti gradski i prigradski promet, pomorski promet uključivo i uređenje dubrovačke luke kao primarno putničke luke s modernim terminalom, te suvremenog nautičkog turističkog centra
- izgradnja suvremene cestovne veze s ostalim područjima i emitivnim tržištima
- riješiti problem zbrinjavanja (i recikliranja) krutog otpada na cijelom području
- rekonstruirati i poboljšati naseljske prometnice kao i uređenje gospodarskih i protupožarnih puteva
- urediti obale za prihvat športskih brodica
- naći lokaciju za novo groblje kao i proširenja mjesnih groblja
- urediti športsko-rekreacijske površine
- opreмати naselja objektima društvenog sadržaja
- obnoviti žičaru u Dubrovniku i valorizirati plato Srđa (uređenje športsko-rekreacijskog i zabavnog centra za koji je potrebna izdvojena lokacija) kao i atraktivne vidikovce na istočnom ulazu u grad (Orsula, Žarkovica)
- urediti centre za športove na vodi

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. Temeljna organizacija prostora u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu Grada Dubrovnika

Prostorno-planerske tendencije i pretpostavke (demografske prognoze, procesi urbanizacije, razvitak i prestrukturacija gospodarskih djelatnosti, suvremenije planirana prometna mreža, opremanje naselja društvenim sadržajima) utječu na definiranje mjesta i uloge gradskog područja u cjelokupnom prostornom i gospodarskom sustavu Grada Dubrovnika.

I dalje će se nastaviti širenje procesa urbanizacije u prostoru Grada Dubrovnika prvenstveno temeljem utjecaja turizma i drugih tercijarnih i kvartarnih djelatnosti.

Gradsko naselje Dubrovnik s oko 35.000 stanovnika, kao izrazito turističko središte, i dalje će biti pokretač cjelokupnog društveno-gospodarskog razvitka i života u njegovoj okolici. Kao središte bivše istoimene Općine i danas Županije i Grada on je administrativno-upravno, gospodarsko; prvenstveno turističko, obrazovno-kulturno, zdravstveno-socijalno, uslužno i športsko središte ovog kraja i treba se razvijati kao veće regionalno središte i središte grada s mogućnostima razvitka radnih i uslužnih funkcija koje su potrebne Županiji, Gradu i odgovarajućem gravitacijskom području na udaljenosti i do 100 km.

Učešće površine urbanog područja u obuhvatu Grada Dubrovnika je 24%, a planirano učešće stanovnika ovog područja u ukupnom stanovništvu iznosit će oko 80-85%. Na širem gradskom prostoru (obuhvat GUP-a) biti će 53% svih površina namijenjenih stanovanju u obuhvatu Grada Dubrovnika, 59% površina svih naselja i najkompleksnije i najznačajnije gospodarske, radne (76% površina turističkih zona) i športsko-rekreacijske zone.

Na užem području gradskog naselja Dubrovnik planirano je oko 155 m² građevinskog područja po stanovniku, a na području Rijeke dubrovačke 170 m² građevinskog područja po stanovniku.

U cilju utvrđivanja temeljne organizacije prostora cjelokupan obuhvat GUP-a od 3496 ha podijeljen je na uže urbano područje i šire urbano područje.

Uže urbano područje obuhvaća prigradsko urbano područje Rijeke dubrovačke i uže urbano područje grada Dubrovnika, površine 1149,79 ha tj. kompleksne naseljske strukture uz Jadransku turističku cestu, Komolačku dolinu, područje do nove Šumetske prometnice, te na dijelu gradskog naselja Dubrovnik područje do Jadranske turističke ceste.

Uže urbano područje predstavlja središnji prostor gradskog područja i Grada Dubrovnika te su u okviru njega predviđene zone javne namjene pod kojima se podrazumijevaju površine državnih, županijskih i gradskih institucija, kao i površine infrastrukturnih sustava (prometnice, javna parkirališta, vodovodni sustavi s uređajima, sustavi odvodnje s uređajima, elektroenergetska postrojenja, prometni terminali, centralno groblje, zemljište namijenjeno javnoj upotrebi i korištenju (administrativne institucije, socijalne, zdravstvene institucije, kulturne, prosvjetne, visokoškolske institucije, vjerske institucije), poslovne institucije, zaštitne zelene površine, športsko rekreacijski centri, kupališta, igrališta i javni parkovi.

Pored institucija i sadržaja od šireg (gradskog i županijskog interesa) na užem urbanom području gradskog naselja Dubrovnik utvrđena su područja za realizaciju podcentara tj. koncentraciju sadržaja od interesa za stanovništvo gradskih kotara (upravne funkcije-mjesni odbori, predškolske ustanove, kultura - biblioteke i sl., ambulante, zdravstvene stanice, tržnice, centri specijaliziranih trgovačkih usluga i servisa, mjenjačnice, banke i sl.).

Planirane zone namijenjene pretežito stanovanju uglavnom se na užem urbanom području gradskog naselja Dubrovnik odnose na interpolacije i rekonstrukcije, a manjim dijelom na nove zone, dok se, nasuprot tome, nove, pretežito stambene zone, predviđaju na prigradskom urbanom području.

Šire urbano područje, površine 2346,21 ha, je područje pretežito ruralnog karaktera izgradnje i življenja i obuhvaća izdvojene dijelove gradskih naselja, izdvojene gospodarske, rekreacijske i vjerske površine s grobljima te poljoprivredno i šumsko tlo.

Na širem području nisu utvrđene posebne zone javne namjene i javnog interesa, osim komunalne i prometne infrastrukture (koridori javnih cesta). Šire urbano područje svoj razvitak temeljit će na revitalizaciji obiteljskih gospodarstava (dvojna gospodarstva) vezanih uz poljoprivredu i ruralni turizam.

Generalno sagledavajući, urbano područje Grada Dubrovnika svoj prostorni razvitak zasniva na pažljivo odmjerenom i održivom razvitku, prvenstveno zasnovanom na sanaciji postojećeg stanja u oblasti prometne i komunalne infrastrukture, preoblikovanju neplanski izgrađenih područja na prigradskom i užem gradskom prostoru, obnovi i revitalizaciji povijesne baštine, rekultivaciji povijesnih vrtova, prenamjeni i dislokaciji radnih pogona i skladišta sa užeg gradskog područja, zaustavljanju "rasta" turističkih kapaciteta te kompletiranju i osuvremenjivanju turističke ponude kroz uređenje pratećih sadržaja (luke nautičkog turizma, prihvat brodova na kružnim putovanjima, šport i zabava, unapređenje kulturne ponude, visokog školstva, rekonstrukcija i rekultivacija ljetnikovaca i njihovog prostorno-povijesnog okruženja, oplemenjivanju prirodnog krajobraza i sl.).

3.2. Organizacija, korištenje, namjena, uređenje i zaštita površina

Organizacija urbanog prostora grada Dubrovnika temelji se na prikladnosti prostora za pretežne ili karakteristične namjene kao i na utvrđivanju dinamičnih djelovanja i učinaka funkcija u prostoru (prometni sustavi, urbana mreža, gravitacije, poticaji razvoju i revitalizaciji pojedinih područja, općoj zaštiti i uređenju prostora i sl.).

Temeljna organizacija prostora zasniva se na **prihvatnim kapacitetima prostora i osiguranju održivog razvitka** tj. očuvanju prostora za buduće generacije.

Dinamična komponenta uređenja prostora temelji se na unapređenju cestovne mreže državnog, županijskog i lokalnog značenja, kao i unapređenju pomorskog prometa državnog, županijskog i lokalnog značenja. Revitalizacija šireg urbanog prostora temelji se na obnovi poljoprivredne proizvodnje i izletničkog i ruralnog turizma.

U budućem korištenju i namjeni prostora razlikuju se slijedeće prostorno planske cjeline:

- I Razvoj i uređenje površina naselja
- II Razvoj i uređenje površina izvan naselja

I RAZVOJ I UREĐENJE POVRŠINA NASELJA

Razvoj i uređenje površina naselja obuhvaća cjelinu izgrađenog i neizgrađenog dijela užeg i šireg gradskog (urbanog) područja tj. prostore izgrađenih naseljskih struktura, kao i površine namijenjene razvoju i širenju naselja. U okviru naselja posebno su izdvojene zone namijenjene razvoju određenih djelatnosti:

S – stambena namjena - Površine stambene namjene su površine na kojima su postojeće i planirane građevine stambene ili stambeno poslovne.

Na površinama stambene namjene mogu se uređivati prostori za slijedeće prateće sadržaje:

- parkovi i dječja igrališta,
- prodavaonice robe dnevne potrošnje
- infrastrukturni objekti.

Na površinama stambene namjene ne mogu se graditi građevine za proizvodnju, skladišta, servisi i drugi sadržaji koji bukom, mirisom i drugim nepovoljnim utjecajima ometaju stanovanje.

MJEŠOVITA NAMJENA

M1 – mješovita namjena, pretežito stambena - Na površinama mješovite-pretežito stambene namjene postojeće i planirane građevine su pretežito stambene, a mogući su i poslovni sadržaji koji ne ometaju stanovanje.

Na površinama mješovite – pretežito stambene namjene, mogu se graditi i uređivati sadržaji za:

- trgovine do 400 m² brutto razvijene površine (BRP)
- predškolske ustanove, škole
- ustanove zdravstvene zaštite i socijalne skrbi
- tihi obrt i usluge
- društvene organizacije, sadržaji kulture, uprave, vjerske zajednice i sl. sadržaji javne i društvene namjene
- pošte, banke i sl.
- šport i rekreacija
- parkovi i dječja igrališta
- ugostiteljstvo i turizam
- javne garaže
- infrastrukturni objekti

Na zasebnim građevnim česticama mogu se graditi građevine javne i društvene namjene (predškolske ustanove i škole, socijalne ustanove, vjerske građevine i sl.), uredski prostori, ugostiteljsko turistička namjena, hoteli, javne garaže, športsko-rekreacijske površine i igrališta, te uređivati javne i zaštitne zelene površine.

Na površinama mješovite-pretežito stambene namjene ne mogu se graditi trgovački centri (sukladno posebnim propisima), bučni obrti i proizvodne građevine, skladišta i drugi sadržaji koji zahtijevaju intenzivan promet ili na drugi način (bukom, prašinom i sl.) ometaju stanovanje.

Postojeći sadržaji iz prethodnog stavka ne smiju se rekonstruirati i širiti, već se moraju prenamijeniti u sadržaje primjerene predmetnoj zoni.

Mješovita, pretežito stambena namjena, razrađena je na podcjeline (niska gustoća - M1₁, M1₄, M1₅, M1₆; srednja gustoća – M1₂; visoka gustoća M1₃), koje se razlikuju u odnosu na izgrađenost, načine i uvjete gradnje i uređenja prostora.

U okviru mješovite, pretežito stambene namjene razlikuju se:

a) **M1₁ - pretežito stanovanje niske gustoće** namijenjeno gradnji niskih stambenih i stambeno-poslovnih građevina i pratećih sadržaja stanovanja

M1₂ - pretežito stanovanje srednje gustoće namijenjeno gradnji niskih i srednjih građevina i pratećih sadržaja stanovanja

M1₃ - pretežito stanovanje visoke gustoće namijenjeno gradnji visokih građevina i pratećih sadržaja stanovanja

Pod pratećim sadržajima stanovanja podrazumijevaju se manji turistički objekti, trgovine, radni sadržaji komplementarni osnovnoj funkciji, vrtići, jaslice, ugostiteljski objekti, ljekarne, zdravstvene stanice, objekti u funkciji športa i rekreacije i sl. Primarna namjena je stanovanje, a sekundarna prateće djelatnosti korištenjem dijela građevine, zasebne građevine, dijela građevne čestice ili zasebne građevne čestice.

b) **M1₄- pretežito stanovanje u zelenilu/povijesnim vrtovima** - kao specifičan oblik stanovanja u dubrovačkim vrtovima renesansnog i postrenesansnog razdoblja te stanovanje u kultiviranom krajobrazu - vrtovima. U okviru ove, pretežito izgrađene zone, moguća je rekonstrukcija postojećih građevina na način da se ne smije povećavati koeficijent izgrađenosti na račun pripadajućeg zelenila - vrtova, a mogućnost gradnje novih građevina usklađuje se s urbanim pravilima za svaku pojedinu zonu.

c) **M1₅- vile u zelenilu** - pretežito neizgrađene zone na području prema Sv. Jakovu namijenjene gradnji ekskluzivnih vila s bazenima, trijemovima i sl.

d) **M1₆- pretežito stanovanje u ruralnim sklopovima i ambijentalnim cjelinama**, izdvojena, pretežito izgrađena područja u pravilu namijenjena rekonstrukciji postojećih ambijentalnih cjelina i pojedinačnih građevina, te interpolaciji novih sukladno konzervatorskim uvjetima i urbanim pravilima.

M2 – mješovita namjena, pretežito poslovna- Na površinama mješovite-pretežito poslovne namjene mogu se graditi jednonamjenske poslovne građevine i stambeno - poslovne građevine.

Građevine za stanovanje u prizemlju obvezno imaju javne ili poslovne sadržaje.

Površine za pretežno poslovnu namjenu nalaze se ili se planiraju uz značajnije gradske poteze i u središnjim gradskim prostorima.

Na površinama mješovite – pretežito poslovne namjene, mogu se graditi i uređivati sadržaji za:

- poslovnu i stambenu namjenu
- javnu i društvenu namjenu

- ugostiteljsko turističku namjenu
- tržnice, robne kuće
- šport i rekreaciju
- parkovi i dječja igrališta
- javne garaže
- infrastrukturni objekti

Na površinama mješovite – pretežito poslovne namjene, ne mogu se graditi trgovački centri, (sukladno posebnim propisima) skladišta i proizvodne građevine.

Postojeći objekti iz prethodnog stavka (skladišta i proizvodne građevine) ne smiju se rekonstruirati i širiti, već se moraju prenamijeniti u sadržaje primjerene predmetnoj zoni.

M5 – kulturni centar; povijesna jezgra; obuhvaća prostor unutar gradskih zidina i utvrda te gradskim jarkom tj. prostor grada u zidinama s Lazaretima i Lovrijencom, registrirana je 1966. godine kao kulturno dobro, te od 1979. godine uvrštena u UNESCO-v registar Svjetske kulturne zaštite. Shodno navedenom, potrebno je očuvanje izvorne strukture spomenika i cjeline, u skladu s posebnim uvjetima tijela nadležnog za zaštitu spomeničke baštine.

Povijesna jezgra ima polivalentnu namjenu u sklopu koje odgovarajućom organizacijom i strukturom sadržaja treba omogućiti odvijanje slijedećih funkcija:

- stanovanje
 - kultura
 - turističko-ugostiteljska
 - specijalizirane trgovine
 - administrativno-upravna funkcija
- tj. zadržavanje tradicionalnog kulturnog, znanstveno umjetničkog središta s institucijama gradskog, županijskog, državnog i međunarodnog značenja.

JAVNA I DRUŠTVENA NAMJENA

- D** javna i društvena namjena
- D1** Upravna
- D2** Socijalna
- D3** Zdravstvena
- D4** Predškolska i školska
- D5** Visoko učilište
- D6** Kultura
- D7** Vjerska

Navedene zone su zone isključivo osnovne tj. društvene namjene (osim prostora «Stare Bolnice») s mogućnošću gradnje infrastrukture.

GOSPODARSKA NAMJENA

Poslovna namjena

Pretežito uslužna	K1
Pretežito trgovačka	K2
Komunalno servisna	K3
Garažno-poslovne građevine	K4

Ugostiteljsko-turistička namjena

Hotelski kompleksi	T1
Turističko naselje	T2

LUKE POSEBNE NAMJENE

Privezište	L1
Marina	L3
Nautički centar	L4
Športska luka	L5

ŠPORTSKO REKREACIJSKA

Šport	R1
Rekreacija	R2
Kupališta	R3

JAVNE ZELENE POVRŠINE

Javni park	Z1
Vrtovi, perivoji	Z3

ZAŠTITNE ZELENE POVRŠINE

Zaštitno zelenilo i pejzažne površine	Z
Spomen park	Z2

Park šuma Petka	PŠ
-----------------	----

POVRŠINE INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA	IS
--	----

GROBLJA

II RAZVOJ I UREĐENJE POVRŠINA IZVAN NASELJA

GOSPODARSKA NAMJENA

<i>Proizvodna namjena</i>	
Pretežito industrijska	I1
Pretežito zanatska	I2

Ugostiteljsko-turistička namjena

Turističko naselje	T2
--------------------	----

ŠPORTSKO REKREACIJSKA

Športski centar s golfom	R1,R2
--------------------------	-------

POLJOPRIVREDNO TLO ISKLJUČIVO OSNOVNE NAMJENE

Osobito vrijedno obradivo tlo	
Vrijedno obradivo tlo	
Ostala obradiva tla	

ŠUMA ISKLJUČIVO OSNOVNE NAMJENE

Zaštitna šuma	
Šuma posebne namjene	

OSTALO POLJOPRIVREDNO TLO, ŠUME I ŠUMSKO ZEMLJIŠTE (BIJELO)

GROBLJE

INTERVENCIJE NA OBALI

OBALA U PRIRODNOM OBLIKU

POLJOPRIVREDNO TLO; obuhvaća poljoprivredno tlo isključivo osnovne namjene (osobito vrijedno, vrijedno i ostala obradiva tla) na kojima će se u budućnosti stimulirati revitalizacija poljoprivredne proizvodnje.

ŠUMSKE POVRŠINE; obuhvaćaju šumu isključivo osnovne namjene (zaštitnu; zaštita naselja, poljoprivrednih površina, zaštita od bujica i erozije, šumu posebne namjene; zaštićenu i rekreacijsku te ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište; pašnjaci, kamenjare, neobrađeno, neobraslo i sl.)

U cilju omogućavanja izgradnje novih i rekonstrukcije postojećih luka i lučica te uređenja obale posebno je označena **mogućnost intervencija na obali**, koja je uglavnom predviđena uz obalu izgrađenih naseljskih struktura. Ostala obala štiti se od bilo kakve izgradnje kao i mogućnosti nasipanja, u cilju očuvanja autohtonih vrijednosti krajobraza.

Od ukupnog obuhvata GUP-a (3496 ha) 283,68 ha ili 8% obuhvaćaju **poljoprivredne površine** od kojih 28% otpada na najvrjednija poljoprivredna terasirana tla (osobito vrijedno obradivo tlo) na području Rijeke Dubrovačke, 49% na vrijedno obradivo tlo a 23% na ostala obradiva tla.

Šumske površine (zaštitne i posebne namjene) obuhvaćaju 690,05 ha ili 20% površine obuhvata GUP-a, dok na ostalo poljoprivredno i šumsko tlo (makija, kamenjar, goleti Rijeke dubrovačke) otpada 1206,16 ha ili 34%. Istaknuto mjesto pripada šumama posebne namjene –zaštićenim šumama na području obuhvata GUP-a (Velika i Mala Petka, Rijeka dubrovačka, Lokrum) na koje otpada 87,10 ha ili 11% šumskih površina.

Zaštitne zelene površine (Montovjerna, Hladnica, padine Srđa i sl.) zauzimaju značajno mjesto kako u slici gradskog područja i na njih otpada 644,15 ha .

Športsko-rekreacijska zona na platou Srđa obuhvaća 310,00 ha čiji je najveći dio namijenjen golf igralištima s pratećim ugostiteljskim i klupskim sadržajima, dok se ostali prostori namjenjuju raznim vidovima športa i rekreacije (jahanju, kartingu i sl.). Na ovom području predviđen je smještaj turističkih sadržaja u funkciji centra (hoteli, turistička naselja i sl.).

Športsko-rekreacijska zona je od izuzetnog značaja za unapređenje turističke ponude ovog područja te aktiviranje i oplemenjivanje platoa Srđa u turističke svrhe. Tvrđave “Imperijal” i “Strinčijera” i “Žarkovica” uređenjem ovog prostora doživjet će svoju punu afirmaciju i obnovu. Stoga je neophodna rekonstrukcija žičare do tvrđave “Imperijal” i uređenje nove žičare do “Žarkovice”.

Struktura površina gradskih kotara oslikava njihov značaj u gospodarstvu gradskog područja. Od ukupnih površina namijenjenih **turističkim i pratećim sadržajima** na području obuhvata GUP-a (77,43 ha) na područje gradskog kotara Lapad, kao najznačajnije je turističko područje grada, otpada 47,97 ha površina namijenjenih turističkim i pratećim sadržajima. Slijedeći po značaju je gradski kotar Ploče gdje na turističke i prateće sadržaje otpada 25,75 ha (uključujući ugostiteljsko-turističke zone na Bosanci), zatim Montovjerna sa 2,61 ha, Pile sa 0,78 ha i na kraju gradski kotar Gruž na kojem površine namijenjene turizmu i pratećim sadržajima obuhvaćaju svega 0,32 ha.

Na prigradskom području Rijeke dubrovačke nisu predviđene posebne zone namijenjene turizmu i ugostiteljstvu sa pratećim sadržajima, već se hotelski objekti mogu graditi u sklopu naseljskih struktura (rekonstrukcija ljetnikovaca i zaštićenih graditeljskih sklopova).

Bilanca namjene površina po gradskim kotarima prikazana je u tablicama 10. i 11.

3.2.1. Prikaz gospodarskih djelatnosti

Za smještaj gospodarskih djelatnosti na području obuhvata GUP-a Dubrovnika, posebno užeg urbanog područja primjenjuju se različiti kriteriji:

- ako se radi o zonama i građevinama proizvodnog i skladišno servisnog karaktera, one se zbog svog karaktera, u pravilu smještaju izvan užeg urbanog područja (osim planirane gospodarske zone – poslovne namjene Komolac);
- poslovne, trgovačke, financijske i sl. građevine smještaju se unutar užeg urbanog područja jer svojim karakterom doprinose podizanju urbanog identiteta;
- zone i građevine namijenjene turizmu i ugostiteljstvu uglavnom se odnose na već zauzeta područja unutar užeg urbanog područja te se ne predviđaju građevine ovog karaktera na potpuno novim i neizgrađenim lokacijama. Turističke zone uglavnom se odnose na dopunu postojećih novim sadržajima u skladu s prostornim uvjetima (turističko naselje Babin kuk), razvitak novih oblika turističke ponude tj. na uređenje pratećih sadržaja u okviru postojećih zona i rekonstrukciju tj. minimalnu dogradnju postojećih turističkih sadržaja;
- kao komplementarne zona kojima se unapređuje turistička ponuda područja smatraju se športsko rekreacijski centri (plato Srđa, Gospino polje) čiji će sadržaji poboljšati uvjete rekreacije lokalnog stanovništva i turista;
- središte prometnih usluga koncentrirat će se na području Luke Gruž, gdje će se organizirati sjecište svih vidova prometa (pomorski, kopneni i zračni);
- šire područje obuhvata (izvan užeg urbanog područja) svoj razvitak će zasnivati na razvitku porodičnih gospodarstava i specifičnim vidovima turističke ponude.

Gospodarske djelatnosti, kao zone isključive i pretežite namjene, obuhvaćaju površine za razvitak slijedećih sadržaja:

- proizvodnih (pretežito industrijskih i pretežito zanatskih),
- poslovnih (uslužnih, trgovačkih, komunalno-servisnih i garažno-poslovnih),
- ugostiteljsko-turističkih
- prometa.

Pretpostavke za lokaciju budućih radnih/gospodarskih zona (proizvodnih i zanatskih) uvažile su slijedeće:

- dislokaciju dijela postojećih industrijskih sadržaja s užeg gradskog područja u manje komunalno opremljene servisno-industrijske zone,
- sanaciju zone Komolac uz poštivanje strogih vrijednosti zaštite okoliša, posebno zaštitu okolnih rezidencijalnih zona i poljoprivrednog zemljišta.
- poduzetništvo, interes kapitala i tržišna usmjerenost gospodarstva oblikovat će i nove proizvodne programe koji dosad nisu zastupljeni u gospodarskoj strukturi Grada Dubrovnika.

Proizvodna i zanatska namjena; obuhvaća područja za smještaj gospodarskih sadržaja, ekološki prihvatljivih industrijskih, obrtničkih i zanatskih pogona, servisa, komunalnih sadržaja, skladišta, veletrgovina, pogona za proizvodnju i preradu, poslovnih, uredskih i trgovačkih građevina.

Gospodarske djelatnosti smještene su u više gospodarskih zona isključive namjene te unutar mješovitih zona.

➤ **Gospodarska zona Pobrežje, obuhvat 14,3 ha**

Gospodarska zona na području Pobrežja namijenjena je gradnji čistih, ekološki prihvatljivih prerađivačkih i proizvodnih pogona, skladišnim, trgovačkim i veletrgovačkim djelatnostima, zanatskim sadržajima, servisima, obrtima, uslugama i sl. Preduvjet realizacije zone je organizacija tj. gradnja komunalne infrastrukture (vodoopskrba, odvodnja, rekonstrukcija pristupne županijske prometnice). Izgradnjom brze ceste i mosta zona bi dobila kvalitetniji pristup. Lokacija zone izvan užeg urbanog prostora doprinijet će gospodarskom aktiviranju područja u zaleđu .

➤ **Gospodarska zona Komolac; obuhvat 19,09 ha**

Radna zona u Komolcu namijenjena je gradnji i uređenju suvremene radne skladišno-servisne zone, namijenjene komunalnim sadržajima za potrebe Grada, izložbeno-prodajnim salonima, zanatskim sadržajima, servisima, obrtima i uslugama, veletrgovinama, tehnološkim parkovima i sl. sadržajima. Pošto je smještena neposredno uz postojeća naselja i kvalitetno poljoprivredno zemljište, radna zona treba zadovoljiti visoke kriterije zaštite okoliša (tla, zraka, voda i mora). Rekonstrukcijom križanja sa županijskom cestom dobiva se kvalitetniji pristup u gospodarsku zonu. Obzirom na današnje stanje na terenu, prvenstveno je potrebna sanacija postojećih pogona i uređenje okoliša.

Ostale gospodarske zone; namijenjene su pretežito poslovnim sadržajima (uslužnim, trgovačkim, komunalno servisnim, garažnim i sl.) .

➤ **Poslovna namjena** utvrđena je za zone koje imaju karakter gradskih uslužnih, trgovačkih i komunalno servisnih zona. Zone poslovne namjene uglavnom obuhvaćaju neizgrađena područja užeg urbanog područja, ili izgrađena područja koja je potrebno prenamijeniti. U pravilu se radi o zonama pravog urbanog tkiva naselja, kojima se podiže urbanitet naselja i mijenja identitet područja.

- obuhvaća područje Gruža, od Solske baze do ulice Andrije Hebranga, područje uz Splitsku ulicu do ulice Bana Josipa Jelačića te je zaokruženo putem Od Mihajla.

Značajan utjecaj na budući izgled i funkcioniranje grada imat će poslovni centar Gruž. Područje se proteže od Solske baze obuhvaćajući područja današnjih radnih pogona i poslovnih zona (ZAP, Kasarna i sl., tržnica, Libertas i sl.), te Splitski put (vijadukta) odnosno lokacije "Hrvatskih cesta", ul. dr. Ante Stračevića do ulice Bana Josipa Jelačića, te je zaokruženo ul. Od Mihajla, obuhvata oko 55,8 ha. Preoblikovanjem ovog područja, tj. prenamjenom zona radnih pogona (TUP, I Dalmatinsko poduzeće, Libertas, Astra i sl.) uredila bi se suvremena poslovna zona od interesa za grad i šire područje.

➤ **Pretežito uslužne (K1) zone** namijenjene su organizaciji javnih uslužnih funkcija (upravnih, pravosudnih, udruga građana, financijskih i drugih sličnih uslužnih djelatnosti, poslovnih građevina, prometnih usluga - transportno špediterska poduzeća, poštanski uredi, terminali i sl., obrtima i dr. uslugama). Pored navedenih sadržaja moguća je gradnja pratećih komunalnih građevina i prometnih građevina koje upotpunjavaju sadržaje poslovne, pretežito uslužne zone. Pored navedenih sadržaja moguć je smještaj manjih ugostiteljskih, turističkih i stambenih sadržaja.

Pretežito uslužne zone (K1) na užem gradskom području su pretežito dovršene (pošta na Iljinoj Glavici- 0,3 ha, upravna zgrada HTC Babin Kuk-2,0 ha) te je moguća samo njihova dopuna pratećim sadržajima tj. manje interpolacije i uređenje okoliša.

- **Pretežito trgovačke (K2)** zone namijenjene su gradnji građevina za trgovinu na veliko sa poslovnim zgradama, trgovačkim predstavništvima i zastupstvima, većem broju specijaliziranih veletrgovina, tržnica i sl. Pored navedenih sadržaja moguća je gradnja manjih uslužnih, ugostiteljskih i turističkih i stambenih sadržaja.
- **Komunalno-servisne (K3)** zone namijenjene su gradnji gradskih komunalnih servisa (terminali, garaže, tržnice i ostali komunalni servisi). Pored navedenih sadržaja moguća je gradnja manjih ugostiteljskih i ostalih pratećih sadržaja.

Poslovne zone predstavljaju zone kojima se podiže razina urbaniteta gradskog i prigradskog područja pa ih je moguće slobodnije oblikovati po visinama i volumenu građevina.

- **Garažno-poslovne građevine (K4)** su namijenjene optimaliziranju prometno-prostornih mogućnosti stacionarnog prometa gradskog prostora . U cilju postizanja što kvalitetnijeg urbanog standarda i rješavanja problema stacionarnog prometa, moguća je u okviru izgradnje javnih garažnih građevina i dopunska namjena u smislu poslovnih i stambenih prostora.

Ugostiteljsko-turistička namjena

Obzirom na raspoložive prirodne resurse, izgrađene i dijelom obnovljene hotelske kapacitete, Grad Dubrovnik će i ubuduće razvijati ugostiteljstvo i turizam ali s potpuno novom razvojnom koncepcijom.

Uz boravišno – kupališni i izletnički turizam i prihvatljive oblike masovnog turizma koji će i u budućnosti imati značajnu ulogu, razvijat će se specijalni, novi oblici turizma-kongresni, nautički, zdravstveni, ruralni, športsko-rekreacijski, zdravstveni i sl.

U planiranju budućeg razvitka turizma osnovno je temeljiti se na **prihvatnom kapacitetu** područja (turističkog mjesta) koji se može definirati kao: maksimalni broj turističkih korisnika koji istodobno posjećuju turističko mjesto bez neprihvatljivih poremećaja fizičkog, ekonomskog i socio-kulturnog okoliša i bez neprihvatljivog smanjenja kvalitete zadovoljstva posjetitelja.

Respektirajući potrebu restrukturiranja turističke ponude i uvažavanja prihvatnih kapaciteta područja, razvoj turizma prvenstveno se vezuje uz unaprjeđenje kvalitete ponude u sklopu postojećih turističkih zona.

➤ **Promet i prometne djelatnosti**

Promet će i u budućnosti imati značajan udjel u strukturi gospodarstva. Poseban značaj treba pridati revitalizaciji pomorskog prometa, obnovom i modernizacijom flote i razvitkom lučkog prometa. Razvitak lučkog prometa odvijat će se sukladno razvitku lučkih kapaciteta i određenju dubrovačke luke kao putničke luke od međunarodnog značaja za Republiku Hrvatsku.

U cestovnom prometu realno je očekivati kvalitetnije pružanje prijevoznih usluga sukladno rastu potreba područja i izgradnji suvremene cestovne mreže.

Planom su predviđene površine infrastrukturnih sustava cestovnih (JAC, brze ceste) te prostori za razvoj lučkih djelatnosti.

Idući bitan segment u unapređenju turističke ponude je **mogućnost prihvata brodova na krstarenju u sklopu Luke Dubrovnik**, postići određenje Dubrovnika kao cjelogodišnje luke kružnih putovanja računajući na mogućnost proširenja turističke ponude. Tržište kružnih putovanja danas je jedno od tržišta sa najvećom

stopom rasta (godišnji porast broja putnika od skoro 10%). Sredozemno more je treće najpopularnije područje za kružna putovanja po svijetu. Najzastupljenija kategorija za kružna putovanja je kategorija brodova od 1500 do 2000 putnika. Broj pristajanja brodova na krstarenjima u 1989. godini, posljednjoj predratnoj, bilježio je brojku od gotovo 300 pristajanja, sa rasponom dnevnih pristajanja od 2-9 brodova, sa preko 220.000 putnika. Tijekom 1993-96 takav vid pristajanja je potupuno nestao, da bi se u 1996. i 1997. godini počele ostvarivati naznake snažnijeg interesa brodara za Dubrovnikom kao traženom destinacijom. To potvrđuju 1997. godina sa 80 pristajanja i 1998. godina sa preko 130 pristajanja i oko 150.000 putnika. Uvažavajući trendove rasta prometa brodova na kružnim putovanjima Mediteranom, te uz realnu prognozu o rastu prometa kružnih putovanja od oko 12% godišnje, očekivati je:

Tablica 12. Pregled prometa putnika i brodova sa prognozom do 2009 – kružna putovanja

Opis/godina	1998	2005	2009
Broj pristajanja	130	250	320
Broj putnika	150.000	300.000	400.000

Dubrovnik i njegov jedinstveni arhitektonski sklad, s bogatom tradicijom u turizmu, svoj gospodarski razvoj mora usmjeriti kao receptivna destinacija koja zadovoljava sve zahtjeve, kriterije i standarde turističkog privređivanja.

Dubrovačka luka, pored zračne luke, treba postati nosilac putničkog prometa koja u potpunosti može opslužiti specifične zahtjeve ove djelatnosti. Manipulacija i prihvat putnika u lokalnom priobalnom prometu, duž obalnom linijskom prometu i prometu putnika u kružnim putovanjima, može se postići samo uz dobru organiziranost, potrebitu infrastrukturu i bogatstvo sadržaja. Kapitalni objekt Luke Dubrovnik predstavljat će **pomorski putnički terminal**, izgrađen prema standardima i zahtjevima putnika i brodova različitih kategorija i namjena.

Nautički turizam će u obogaćivanju turističke ponude ovog područja biti od izuzetnog značenja. Najveća marina na ovom području nalazi se u Komolcu. Koncesiju za luku posebne namjene – marina "Komolac", dobio je ACI. Izgrađena je na turistički atraktivnom dijelu grada i pruža siguran vez većem broju jedrilica i manjih jahti.

Na području grada Dubrovnika uz luku osobitog značaja u Gružu (putničke luke) i Gradske luke Dubrovnik županijskog značaja, najveća luke lokalnog značaja je luka Gruž smještena na istočnoj i zapadnoj obali istoimenog zaljeva. Služi za privez barki i brodica domicilnog stanovništva. Zbog dubine, pogodno područje za izgradnju rive za pristan brodova srednje veličine je na području Batahovine. Na cijelom području planirana je izgradnja **nautičko turističkog centra većih kapaciteta (400 vezova)**. Pri tome osobitu pažnju treba posvetiti izgradnji planiranih lukobrana s obzirom na hidrografske karakteristike zaljeva, na postojeći upliv onečišćivača organskog i anorganskog porijekla, te na funkcionalnost plovnih puteva. Planira se da dio luke na području Orsana postane športska luka.

Ostale luke na području Grada Dubrovnika su: Lokrum, Sustjepan, Komolac, Mokošica, U pravilu, predstavljaju sigurna privezišta i sidrišta za barke i brodice domicilnog stanovništva, uz mogućnost pristajanja manjih brodica. S izuzetkom u uvali Zaton, navedene luke nemaju mogućnost širenja i njihov razvoj može ići samo u pravcu sređivanja postojećih kapaciteta.

Privezišta za manje turističke brodove ispred pojedinih hotela služe za trenutačan prihvat i iskrcaj turista. Na sjevernoj strani otoka Daksa i Sv. Andrija izgrađeno je vrlo malo pristanište u službi isključivo ukrcaju-iskrcaju ljudi i robe. Ne preporuča se daljnja izgradnja niti proširenje postojećeg pristaništa.

3.2.2. Prikaz mreža društvenih djelatnosti

Mreža društvenih djelatnosti prikazana je na karti br. 2. (Mreža gospodarskih i društvenih djelatnosti) u mjerilu 1:10000.

Društvene tj. uslužne djelatnosti podižu obrazovnu i kulturnu razinu stanovništva, zdravstvenu kulturu i standard cjelokupnog stanovništva, ostvaruju kvalitetnije ustrojstvo opskrbe, servisa i drugih usluga, te osiguravaju rekreaciju i odmor stanovništva. U cilju racionalne i funkcionalne organizacije života u naselju, potrebno je osigurati racionalniji i funkcionalniji razvitak, razmještaj i strukturu središnjih uslužnih funkcija.

Što se tiče unutarnje prostorne organizacije užeg urbanog područja razlikuju se slijedeći **centri i podcentri**:

- Povijesna jezgra Grada – kulturni centar (18,2 ha); osim primarne funkcije kulturno-povijesnog centra izuzetne vrijednosti
- Gruž – administrativno-poslovni centar (55,8 ha), upravni, financijski, poslovni, prometni trgovački, centar gradskog područja
- Rekreativni centar na Srđu (cca 310 ha) sa golf terenima i ostalim športsko rekreativnim sadržajima (karting, jahanje i sl.) te pratećim hotelskim i ugostiteljskim sadržajima

Gradsko područje se prostorno, funkcionalno i razvojno dijeli na šest gradskih kotareva: Stari Grad, Ploče, Pile-Kono, Gruž, Lapad i Montovjerna sa svojim podcentrima i s različitošću i raznovrsnošću svojih funkcija. Na nivou gradskih kotareva predviđene su zone za organizaciju funkcija podcentara (upravne, javne) tj. za uređenje dijela poslovnih građevina u funkciji sadržaja potrebnih gradskim kotarima.

Gradsko naselje Dubrovnik s 35.000 stanovnika u zemlji predstavlja administrativno-upravno, gospodarsko, obrazovno-kulturno, zdravstveno-socijalno, uslužno i športsko središte s mogućnostima razvitka radnih i uslužnih funkcija, koje su potrebne Županiji i Gradu i odgovarajućem gravitacijskom području na udaljenosti i do 100 km.

Daljnijim nastavljanjem procesa urbanizacije doći će do većeg osamostaljenja dvojnog gradskog naselja Mokošica-Nova Mokošica u glavno prigradsko središte.

Komolac treba biti manje prigradsko središte, posebno istaknut po svojim radnim funkcijama, ali i središnjim uslužnim funkcijama potrebnim za okolno stanovništvo.

Mreža društvenih djelatnosti po područjima prikazana je na kartografskom prikazu br. 2. "Mreža gospodarskih i društvenih djelatnosti" u mjerilu 1:10000.

Kao osnova za dimenzioniranje društvenih djelatnosti služi procijenjeni broj stanovnika 2015. godine po dobnim skupinama, kao korisnicima pojedinih funkcija (predškolski odgoj, osnovne škole, srednje školstvo).

Tablica 13. Procjena broja stanovnika po dobnim skupinama 2015. godine

Dobne skupine	Gradsko naselje Dubrovnik		Rijeka Dubrovačka	
0-19	10.150	29%	4.350	29%
20-59	19.600	56%	8.400	56%
60 i više	5.250	15%	2.250	15%
ukupno	35.000	100%	15.000	100%

Učešće stanovništva od 0-19 godina u 2015. godini moglo bi se procijeniti:

Tablica 14.

Dobne skupine	Gradsko naselje Dubrovnik		Rijeka Dubrovačka	
0-19	10.150	100%	4.350	100%
0-6	2.537	25%	1.087	25%
6-14	4.872	48%	2.088	48%
14-19	2.740	27%	1.175	27%

Sadržaji društvenih djelatnosti distribuirat će se na prostoru GUP-a u skladu s planiranom organizacijom prostora. Dimenzioniranje sadržaja vrši se u skladu s tekućim potrebama i posebnim propisima, a GUP-om su određene zone u kojima se već nalaze ili će se smjestiti sadržaji društvenih djelatnosti. Pojedine funkcije se nalaze u sklopu pretežno stambenih zona te je propisan standard koji se ostvaruje u zonama, bez označavanja lokaliteta. Društvene djelatnosti, u skladu s potrebom lokacije, smještaju se u pravilu u dostupna područja uz ulice koje omogućavaju kolnu i pješačku dostupnost sadržajima.

Razmještaj i razvitak središnjih funkcija treba biti u pojedinim središtima prema izvršenoj klasifikaciji središnjih funkcija za pojedine kategorije središnjih naselja. Sve funkcije treba razvijati i dimenzionirati u skladu s razvitkom ovog kraja povezano s njegovim brojem stanovnika, koji gravitira i koristi te usluge. Ovakav sustav središnjih naselja na ovom prostoru na racionalan način približava središnje i druge funkcije stanovništvu i drugim korisnicima, osobito one koje su im potrebne u svakodnevnom životu, pružajući im približno jednake uvjete života, pa tako doprinosi porastu kvalitete i standarda njihova života.

Standardi korišteni za dimenzioniranje potreba javne i društvene namjene, poslovne i športsko rekreacijske namjene na području obuhvata su:

- Predškolske ustanove; obuhvaćaju 40% starosne grupe od 0-6 godina (8,5% ukupnog broja stanovnika u obuhvatu GUP-a), 5 m²/korisniku objekta, 15-20 m²/korisniku građevne čestice;
- Osnovne škole obuhvaćaju sve školske obveznike tj. 100% starosne grupe od 7-14 godina (12% ukupnog broja stanovnika), 6 m² po učeniku zatvorenog prostora, minimalno 30 m²/učeniku u jednoj smjeni građevne čestice;
- Srednje škole obuhvaćaju 80% starosne grupe od 15-19 godina (7% ukupnog broja stanovnika), 10 m²/učeniku zatvorenog prostora, minimalno 20 m²/učeniku u jednoj smjeni građevne čestice;
- Više i visoke škole obuhvaćaju 15% starosne grupe od 20-24 godine (7% ukupnog broja stanovnika), 14 m²/učeniku zatvorenog prostora, 30 m²/učeniku građevne čestice.

Kulturne ustanove ujedinjaju objekte kulturne nadgradnje i naučne institucije. Ova grupa obuhvaća biblioteke, kina, kazališta, koncertne dvorane, muzeje, galerije, zabavne objekte i sl.

- Biblioteka; 3000 knjiga/1000 stanovnika
- Kino, 20 korisnika / 1000 stanovnika, 2,5 m² po sjedištu

- ljetno kino; 20 korisnika/1000 stanovnika, 3m² po sjedištu
- kazalište; 10 korisnika na 1000 stanovnika, 8 m² po sjedištu
- ljetna pozornica (polivalentnog karaktera); 10 korisnika / 1000 stanovnika, 8m² po sjedištu
- koncertne dvorane, 5 korisnika/1000 stanovnika; 7m² po sjedištu
- muzej, arhiv, galerije i sl.; 1 objekt na 50.000 stanovnika

Društvene organizacije i udruge građana okupljaju društveno-političke organizacije i razne udruge te je moguće pretpostaviti da u radu ovih organizacija sudjeluje 25% ukupnog stanovništva tj. 250 korisnika na 1000 stanovnika, 0,03 m² po korisniku.

Vjerske zajednice slobodno uspostavljaju svoje ustrojstvo. Radi bolje povezanosti s vjernicima osigurani su prostori za gradnju novih župskih crkava (područje Mokošice).

Zdravstvo i socijalna skrb; obuhvaća mrežu zdravstvenih ustanova u državnom vlasništvu (klinički bolnički centri), vlasništvu Županije (domovi zdravlja, ustanove za zdravstvenu njegu u kući, poliklinike, ljekarne, ustanove za hitnu medicinsku pomoć, zavodi za javno zdravstvo), te u privatnom i mješovitom vlasništvu. U okviru djelatnosti socijalne skrbi potrebno je ostvariti zadovoljavajuću mrežu i kapacitete svih kategorija javnih ustanova socijalne skrbi.

Bolnica; 14 ležaja/1000 stanovnika, 40 m² po ležaju
Dom zdravlja; 1 objekt / 30.000-50.000 stanovnika
Opća i specijalistička ambulanta; 1 objekt/ 5-10.000 stanovnika
Zavodi za zaštitu zdravlja; 1 objekt/ 80.-100000 stanovnika
Ljekarne; 1 objekt 3-5.000 stanovnika

Za ostvarenje programa javnih potreba u športu treba osigurati prostorne i druge uvjete za razvijanje športskih aktivnosti, rekreacije, zabave i odmora svim uzrastima stanovništva.

Imajući u vidu snažan poticaj za gospodarsku, turističku i društvenu afirmaciju područja u kojima se nalaze športsko-rekreacijski centri (plato Srđa) određeni "Uredbom o određivanju građevina od važnosti za RH/NN 90/95 i Zakonom o športu NN 111/97", potrebno je ubrzati realizaciju tog centra (golf, jahanje i sl.). Objekti za rekreaciju stanovništva obuhvaćaju i povezuju sve oblike, načine i vrste aktivnosti za rekreaciju stanovništva.

Športski tereni u stambenim jedinicama, na užem i širem gradskom području; min. 2-4 m²/ stanovniku. Dvorane za tjelesnu kulturu; 10 korisnika/1000 stanovnika, 10m²/ korisniku. Zimski bazeni; 1 objekt/30.000-50.000 stanovnika

Uvažavajući navedene normative i očekivani broj od 50.000 stanovnika 2015. godine na području obuhvata GUP-a Dubrovnika, utvrđene su prostorne potrebe za društvenu infrastrukturu (javne službe i uprava, vjerske zajednice, odgoj i obrazovanje, zdravstvo i socijalnu skrb, šport i rekreaciju). Potrebno je napomenuti da će se pojedini sadržaji realizirati u okviru planiranih pretežito stambenih, pretežito poslovnih i poslovnih zona.

Tabela br. 15. Orijentacijska usporedba potrebnih i osiguranih površina za javne i društvene, poslovne i športsko rekreacijske sadržaje (u ha)

FUNKCIJE		Ukupna potrebna površina u ha	Predviđeno namjenom površina GUP-om u ha
PRETEŽITO STANOVANJE	S i M1	330,0	452,25
Uprava, financije i druge javne službe	D1	5,0	45,29
Socijalna	D2	1,0	
Zdrastvena	D3	7,0	
Predškolska	D3	5,0	
Školska	D4	26,0	
Visokoškolska	D5	2,0	
Kultura	D6	4,0	
Vjerska	D7	4,0	
JAVNA I DRUŠTVENA	D	54	32,3
Poslovne- pretežito uslužne	K1	11,0	
Poslovne- pretežito trgovačke	K2	15,0	
Poslovna-servisno komunalna	K3	11,0	
Poslovne-garažno poslovne	K4	22,0	
POSLOVNA	K	59,0	54,24 + 310,00(Športski centar s golfom)
Šport	R1	3,0	
Rekreacija	R2	21,0	
Kupalište-plaže	R3	8,0	
ŠPORTSKO REKREACIJSKA	R	32,0	
Ukupno potrebno za javne, društvene, poslovne i športsko rekreacijske funkcije		145	131,83+310,00(Športski centar s golfom)
Između potrebnih i osiguranih površina za javne, društvene, poslovne i športsko rekreacijske funkcije javlja se razlika od 13,17 ha.			
Razlika površina za javne, društvene, poslovne i športsko rekreacijske funkcije osigurava se u zonama mješovite namjene M1 i M2 cca 20 ha			
U obuhvatu GUP-a za javne, društvene, poslovne i športsko rekreacijske funkcije ukupno je osigurano cca 165 ha			

3.2.3. Prikaz prometne i telekomunikacijske mreže

3.2.3.1. Cestovni promet

Rješenje sustava cestovnog prometa Dubrovnika u velikoj mjeri se oslanja na cjelovit i ranije provjereni model, koji je preinačen u skladu s ciljevima prostornog uređenja područja i u međuvremenu nastalim te planiranim promjenama u korištenju prostora.

Cestovna mreža je razmatrana u dva osnovna horizonta, uže urbano područje naselja Dubrovnik i prigradskog područja i ostalog (šireg) područja obuhvata, zbog značajnih razlika u načinu uređivanja prostora, razmještanju planiranih zona i koncentraciji stanovnika. Razlike u razini komunalnog uređivanja i urbanog standarda promatranih područja, uvjetovale su i definiciju cestovne mreže kao urbane cestovne mreže koja se oprema urbanim elementima (pješački pločnici, autobusna stajališta, javna rasvjeta, oblikovanje zemljišta uz ceste, gradnja podzida i sl.) i cestovne mreže na prigradskom području koja nije u tolikoj mjeri podređena čisto urbanim standardima, obzirom da većim dijelom prolazi kroz područje u kojemu se ne predviđa gradnja stambenih i drugih građevina različitih namjena i funkcija.

Na prigradskom području (Rijeka dubrovačka) predviđene su slijedeće ceste podijeljene u funkcionalnom smislu na:

- JAC, alternativno brza cesta od križanja sa autocestom desnom obalom Rijeke Dubrovačke do istočne granice Grada Dubrovnika na tunelu Parež.
- državna cesta (odnosno moguća alternativa brzom cestu do trenutka njene izgradnje) od čvora Pobrežje do mosta preko Rijeke Dubrovačke.
- brza cesta od čvora Ilijina Glavica do granice Grada Dubrovnika - istok

Sukladno Konačnom prijedlogu Prostornog plana Županije usvojena je varijanta Jadransko-Jonske autoceste do čvorišta Osojnik i autocesta (alternativno brza cesta) od istog čvorišta desnom obalom Rijeke Dubrovačke do tunela Parež na istočnoj granici Grada Dubrovnika, te spojna državna cesta od čvora Pobrežje do mosta preko Rijeke Dubrovačke te brza cesta od čvora Ilijina Glavica do tunela na čvoru Žarkovica na granici Grada Dubrovnika prema Općini Župa Dubrovačka.

Ostale državne ceste predstavljaju uglavnom preostale državne ceste (prema Odluci o razvrstavanju javnih cesta u državne, županijske i lokalne ceste, NN 79/99 i 143/02.). To su:

Državne ceste – postojeće stanje

- D-8 Ploče-Dubrovnik, uključujući most preko Rijeke Dubrovačke - G.P. Karasovići – 27,50 km
- D – 420 Sustjepan (D8) – Gruška obala (planirana prekategorizacija u županijsku) – 2,80 km

Planirane dionice:

- od Orašca do čvora Pobrežje (obilaznica Zatona) - nova dionica – oko 5,5 km
- od Sustjepana do Gruške luke spust s mosta novom dionicom kroz tunel Kaboga) – oko 2,8 km

Županijske ceste – postojeće stanje

- Ž 6254 Lozica (D8) – Mokošica-Komolac-Sustjepan (D 420) – 10,90 km
- Ž-6235 Osojnik –D8 – 7,60 km
- Ž-6236 Dubrovnik- Lapad – Ž 6237- 4,30 km
- Ž-6237 Dubrovnik (D 420) Obala S.Radića-Put Republike – V.Nazora-P.Bakića – D8 – 3,10 km

Planirane dionice:

- Dubrovnik: Ž6236 – Ž6237, (nova dionica s tunelom) – 1,6 km

- od mosta do Mokošice (pristupna cesta) – 1,3 km.

Glavne gradske ceste unutar gradskog naselja Dubrovnik razvrstane su u županijske ceste i to postojeće županijske ceste Ž6236 i Ž6237. Nova dionica Batalskog puta se rješava sa tunelom. U tom slučaju postojeća dionica županijske ceste; Obala N. Tesle i Put od Batale ne moraju zadržati istu razinu, odnosno županijsku razinu, što je i sadržanom u ovom prijedlogu cestovne mreže.

Najveće povećanje dužine razvrstanih javnih cesta se odnosi na županijske ceste što je rezultat predložene izmjene razine cesta, a manje gradnje potpuno novih dionica.

Razina **lokalnih cesta** obuhvaća više cesta na području Grada Dubrovnika, a to su:

Lokalne prometnice – postojeće stanje:

L-69048 Komolac (D8) – Šumet-Brgat (D223)

L-69049 Bosanka-Brgat (D223)

Planirane dionice:

- postojeća D8 (čvorište Žarkovica) – L69049 (nova dionica) – oko 1,1 km

Za prometni sustav Dubrovnika je značajnija cesta Bosanka (sa spojem na državnu cestu D8 na čvorištu Žarkovica) – Brgat i dalje Brgat – Šumet – Komolac.

Također se predviđa gradnja dionica, u duljini 3,0 km i to; dionica D8(Štikovica) – Ž6235 (kao mogućnost) te dionica D8 (čvorište Žarkovica) – L 69049.

Značajni dio razvrstanih cesta je potrebno rekonstruirati (posebno na županijskoj razini) kako bi mogle preuzeti očekivanu količinu prometa te pružiti odgovarajući standard.

Ostale (**javne**) **nerazvrstane ceste** su također obuhvaćene prikazom rješenja cestovnog prometa. Mrežu nerazvrstanih cesta unutar gradskog područja naselja Dubrovnik čine važnije gradske ceste kojima se povezuju gradski kotari i zone različitih namjena.

Pregled razvrstanih i ostalih važnijih javnih cesta na području Grada Dubrovnika prikazan je na kartografskom prikazu br. 3.1. Promet, 1:5000 na kojem su prikazani i karakteristični poprečni profili za pojedine prometnice sukladno njihovom mjestu i ulozi u prometnom sustavu grada.

Alternativna trasa JAC-a od čvora Osojnik preko Rijeke dubrovačke (Osojnik – Čilipi – Debeli Brijeg) položena je obroncima iznad Rijeke dubrovačke kao rezervacija prostora. Alternativna/moguća trasa. čija je dionica obuhvaćena Generalnim urbanističkim planom je opterećena strogim zahtjevima zaštite okoliša (krajobraz, izvor rijeke Omble, gradnja HE Ombla, zaštita spomenika kulture, zaštita tla, voda, vegetacije i dr.).

Brza cesta, na prigradskom području Dubrovnika, a u obuhvatu Generalnog urbanističkog plana, predstavlja dio trase ceste od čvora "Osojnik" do mosta preko Rijeke dubrovačke, dužine oko 4,0 km.

Nastavak brze ceste, nakon prijelaza mosta preko Rijeke dubrovačke je cesta od čvora Ilijina Glavica do granice Grada Dubrovnika – istok.

Brza cesta od čvora Ilijina Glavica preko Orsule do Brgata, na području Grada Dubrovnika je položena po trasi postojeće D8 do granice grada. Na toj cesti je planirano križanje Žarkovica preko kojega se osigurava novi pristup za područje platoa Srđa (naselje Bosanka, sportsko rekreacijski centar – golf igralište sa

turističkim sadržajima). Križanje se nalazi na strmom terenu sa posebnim zahtjevom u pogledu oblikovanja i zaštite krajobraza. Rekonstrukcija brze ceste se izvodi na način da se očuvaju vrijednosti krajobraza i bez vidljivih zasijecanja u postojeći teren.

Za razvijanje križanja "Žarkovica" postoje terenski uvjeti kojima je potrebno podrediti tip i oblikovanje čvorišta. Na tom čvoru, označenom na grafičkim prikazima kao raskrižje van razine za koje je potrebno istraživanje, poželjno je riješiti sve prometne smjerove.

Izgradnjom mosta preko Rijeke dubrovačke bitno se mijenjaju prometni uvjeti na užem urbanom i prigradskom području Dubrovnika. Premda je gradnja mosta gotova nisu riješeni odgovarajući pristupi mostu iz svih smjerova. S obzirom na složenu topografiju terena, značaj prirodnog i stvorenog okoliša (spomenici kulture) spoj mosta na sustav prometnica riješen je složenim križanjem.

Sa brze ceste se lako pristupa zapadnom dijelu (Lozica, Štikovica, Zaton) te području Mokošice preko spojeva na brzu cestu. Za Mokošicu je taj spoj riješen dionicom koja pruža povoljne terenske uvjete za rješenje križanja sa županijskom cestom.

Na prigradskom području, **glavna gradska cesta** je zastupljena s dionicom postojeće Jadranske magistrale (danas županijske ceste) koja je zapravo većim dijelom položena kroz uže urbano područje naselja Dubrovnik.

Ostale ceste uglavnom povezuju područja naselja i pojedinih zona.

Na izvoru Omble je moguće graditi ceste za potrebe eksploatacije i zaštite izvorišta te gradnje HE Ombla. Osnovne ceste su prikazane za područje Komolačke doline (od Komolca do Šumeta) i za područje platoa Srđa. Za realizaciju budućih sadržaja i intenzivnijeg gospodarskog korištenja, prvenstveno za poljoprivredu, stočarstvo i zaštitu prostora (protupožarna zaštita) moguće je daljnje razvijanje cestovne mreže slijedeći propisane standarde poprečnih karakterističnih profila ceste.

Na **užem urbanom području naselja Dubrovnik** predviđene su slijedeće ceste, podijeljene u funkcionalnom smislu na slijedeće:

- brza cesta,
- glavna gradska cesta,
- gradska cesta,
- sabirna cesta,
- alternativa sabirne ceste,
- ostale ceste,
- važniji pješački pravci,
- denivelirano križanje (potrebna istraživanja).

Uže urbano područje Dubrovnika, posebno područje od Orsule do Kantafiga predstavlja ograničeno područje za polaganje prometne infrastrukture. Postavljanje novih cestovnih pravaca je gotovo nemoguće uslijed strmih padina i velike izgrađenosti područja. Stoga je rješenje mreže cestovnih prometnica na tragu već položenih trasa (u naravi i u postojećim planovima) a rješenje postojećih problema se zasniva na nekoliko ključnih zahvata i režimu prometa u kojemu mora dominirati javni gradski prijevoz nad individualnim, osobnim vozilima,

Brza cesta na užem urbanom području je zapravo već obrazložena dionica državne ceste D8 na potezu od Ilijine Glavice do istočne granice Grada Dubrovnika. Na toj dionici brze ceste dvije su važne točke: križanje Ilijina Glavica i križanje Žarkovica (izlaz iz užeg područja Dubrovnika i cesta za Bosanku) te nastavak brze ceste prema Župi dubrovačkoj. Sa ceste je predviđen i pristup području Nuncijata.

Na lijevoj obali Rijeke dubrovačke je formirano T križanje cesta (most), preko kojih se pristupa užem urbanom području, uz Rijeku dubrovačku, prema Sustjepanu i prema Gruškom zaljevu. Predloženim rješenjem se omogućava značajno ograničenje prometa na obali postojećom cestom (D420). pred ljetnikovcem Kaboga i Stay, odnosno potez Sustjepan – Luka Gruž. Moguće je izvesti rekonstrukciju ceste pred konzervatorskom radionicom radi lakšeg kolnog manipuliranja prilikom ulaza u kompleks.

Gradske ulice

Glavne gradske ceste vrše temeljnu distribuciju prometa po gradskom području i pretežno su položene po postojećim trasama i obuhvaćaju:

- postojeću D8 na dionici od zapadne granice obuhvata Generalnog plana do Ilijina Glavice,
- rekonstruiranu, odnosno novu trasu od Sustjepana do Gruške obale kroz tunel Kaboga,
- obala S.Radića,
- Od Republike
- ulica I.Vojnovića, P.Čingrije i Splitski put,
- ulica A.Starčevića (dio), V.Nazora i P.Bakića,
- građevinu (vijadukt) za prijelaz od ulice V.Nazora na ulicu I.Starčevića

Rekonstrukcijom zahvata na navedenim glavnim gradskim cestama rješava se veliki dio prometnih problema Dubrovnika. Najznačajniji su radovi na gradnji vijadukta kojim se sa ulice V.Nazora prelazi na Starčevićevu ulicu. Podjednako važan zahvat je gradnja tunela, dužine oko 580 m čime se uzrokuju i određena rušenja ali se istovremeno izbjegavaju troškovi imovinsko pravnih rješavanja u slučaju varijante ceste bez tunela.

U glavne gradske ceste spadaju i Gruška obala (spoj na most i županijska cesta oko Rijeke dubrovačke) i Obala S.Radića.

Planom je predviđena mogućnost intervencija na obali, nasipanja obale radi formiranja odgovarajućeg profila kolnika, pješačkih nogostupa, pojasa zelenila, odnosno uređenje obale (riva, na potezu od platoa luke do semafora/križanje s ulicom N.Tesle).

Nasipanje obale je moguće i s druge strane zaljeva, sjeverno i južno od JD Orsan a u skladu s prostornim planovima detaljnijeg stupnja razrade.

Alternativna trasa te dionice (koridor za istraživanje) postavljen je sjevernije od poijesnih vrtova u Gružu.

Na području Rijeke dubrovačke, današnja županijska cesta predstavlja glavnu gradsku cestu, sa (u pravilu) označenim križanjima radi pristupa područjima i planiranim zonama. Tako je npr. predviđeno više križanja na području Mokošice za pristup sjevernim i obalnim područjima. Postojeće križanje u Komolcu (kod benzinske postaje) se obavezno rekonstruira radi osiguranja pristupa na spoj na brzu cestu.

Gradske ceste distribuiraju promet sa glavnih na sabirne ceste i omogućuju pristup pojedinim dijelovima grada.

Sabirne, alternativne sabirne i ostale ulice osiguravaju dostupnost do pojedinih sadržaja, kompleksa i građevina. *Važniji pješački pravci* su prikazani uglavnom za najuže gradsko područje. Na pojedinim dijelovima (npr.Gornji i Donji Kono) pješački pristup je , radi konfiguracije terena i postojeće izgrađenosti, jedini mogući pristup do

pojedinih građevina i sklopova, što nije moguće izmijeniti. Usljed takovog stanja potrebno je na tim dijelovima grada ograničiti novu gradnju i to pretežno na rekonstrukcije kojima se ne povećava kapacitet, već samo osiguravaju bolji uvjeti stanovanja i korištenja građevina.

Pješački pravci se realiziraju i kao obalna šetnica/lungomare i to obvezno na dijelu obale na kojoj je moguća intervencija, a na ostalim dijelovima obale u skladu s prirodnim mogućnostima obale.

Kod ulica sa većom frekvencijom vozila, posebno u blizini škola, dječjih vrtića potrebno je koristiti sredstva za smirivanje (usporavanje) prometa, npr. "ležeće policajce".

Javni prijevoz

Javni prijevoz ima veliki značaj u odvijanju gradskog prometa u situaciji nedovoljnih profila cesta i drugih nepovoljnih elemenata cesta.

Gradskim autobusnim javnim prijevozom treba povezati sve dijelove naselja Dubrovnik, korištenjem javno prometnih površina. Stajališta autobusa se formiraju uz kolnih ulice, širine kolnog traka 3,0 m i u pravilu iza križanja. Dužina autobusnog stajališta ovisit će o tipu autobusa i planom se ne propisuje, odnosno primjenjuju se posebni propisi. Stajališta autobusa na cesti treba postaviti na razmak tako da dužina pješaćenja ne prelazi 5 – 10 minuta, odnosno u međusobnom razmaku od 400 – 600 m. Autobusna stajališta se obavezno postavljaju uz javne garaže i veća javna parkirališta na vanjskom rubu centra (područje Gruža, Lapada, sv. Jakova), gdje se očekuje pretežito zaustavljenje i parkiranje osobnih automobila stanovnika, posjetitelja i turista.

Daljni razvoj sustava javnog gradskog prijevoza zasniva se na uređenju prometnog terminala (Luka Gruž) u Dubrovniku. Uz autobusni kolodvor za gradski i međugradski promet predviđa se glavno taxi stajalište i javno parkiralište, ugostiteljski, trgovački i drugi prateći sadržaji.

Na temelju Generalnog urbanističkog plana je moguća gradnja i trasa za šinska vozila (tramvaj) na ulicama gdje postoji dovoljna širina poprečnog presjeka ulice i potreban broj očekivanih putovanja. Ta, svojevremena i napuštena, gradska atrakcija može pridonijeti bogatstvu turističke ponude Dubrovnika.

Promet u mirovanju

Promet u mirovanju se rješava javnim ili privatnim parkirališnim/garažnim prostorom. Postojeći deficiti parkirališnog prostora nadoknađuju se postupnom gradnjom javnih parkirališta/garaža, uglavnom na užem urbanom području naselja Dubrovnik. Osnovna javna parkirališta su prikazana na kartografskom prikazu br. 3.1 Promet u mjerilu 1:5000. Za parkiranje se mogu koristiti i dijelovi cesta, osim glavnih gradskih cesta, ako se time ne ugrožava sigurnost odvijanja prometa i posebno pješaćkog prometa.

Javne garaže su predviđene na 23 lokaliteta na užem urbanom području Dubrovnika, ukupnog minimalnog kapaciteta 5650 vozila, te na 4 lokaliteta na području Mokošice, kapaciteta 1100 vozila. Preporuča se gradnja podzemnih građevina koje se manjim dijelom (u nadzemnom dijelu građevine) mogu koristiti i za javne, poslovne, stambene i ugostiteljsko-turističke sadržaje. Javna garaža sadržava i dvonamjensko sklonište za sklanjanje stanovništva. Ukoliko se javna garaža gradi kao dvonamjenska (garaža + poslovni ili stambeni prostor u manjem dijelu) u garažnom dijelu je, uz propisani kapacitet garaže, potrebno dodati i nove potrebe za

parkiranjem (prema propisanom standardu), koje proizlaze iz kapaciteta stambenog ili poslovnog prostora koji se gradi u istoj građevini.

Prilikom gradnje novih ili rekonstrukcijom postojećih građevina, ovisno o vrsti i namjeni, potrebno je urediti parkirališta/garaže na građevnoj čestici. Izuzetno, moguće je uređenje parkirališnog/garažnog prostora i na javno prometnoj površini za sadržaje koji su smješteni u prizemlju građevina orijentiranih na ulicu (trgovina, ugostiteljstvo i sl.), pod uvjetom da se time ne pogoršavaju prometni uvjeti šireg područja, posebno uvjeti prometa u mirovanju. Utvrđuje se slijedeći broj potrebnih parkirališnih/garažnih mjesta (PM), ovisno o vrsti i namjeni građevina:

Tablica 16. Potreban broj parkirališnih ili garažnih mjesta

Namjena	Tip građevine	Potreban broj parkirališnih ili garažnih Mjesta (PM) po m ² neto površine građevine (NKP)*	
Stanovanje	stambene građevine	2 PM/1 stan 2 PM/80 m ²	kod izrade detaljnijih planova minimalno dodatnih 10% planirati na zasebnom javnom parkiralištu
	Obiteljska kuća (vila)	2 PM /1 stan	
Ugostiteljstvo i Turizam	Restoran, kavana	1 PM/25 m ²	
	Caffe bar, slastičarnica i sl.	1 PM/10 m ²	
	Smještajni objekti iz skupine hotela	1 PM/50 m ² U naselju	za ugostiteljsko turističke zone izvan naselja planirati 1PM po smještajnoj jedinici
	Samački hoteli, pansioni	1 PM/100 m ²	
Trgovina i skladišta	Robna kuća, supermarket	1 PM na 15 m ² prodajne površine	
	Ostale trgovine	1 PM na 30 m ² prodajne površine	najmanje 2 PM
	Skladišta	1 PM na 100 m ²	
Poslovna i javna Namjena	Banke, agencije, poslovnice (javni dio)	1 PM na 25 m ²	najmanje 2 PM
	Uredi i kancelarije	1 PM na 50 m ²	
Industrija i zanatstvo	Industrijski objekti	1 PM na 70 m ²	
	Zanatski objekti	1 PM na 50 m ²	
	Auto servis	1 PM na 20 m ²	
Kultura, odgoj i obrazovanje	Dječji vrtići i jaslice	1 PM/50 m ²	
	Osnovne i srednje škole	1 PM/100 m ²	
	Fakulteti	1 PM/70 m ²	
	Instituti	1 PM/100 m ²	
	Kina, kazalište, dvorane za javne skupove	1 PM/50 m ²	
	Crkve	1 PM/50 m ²	
	Muzeji, galerije, biblioteke	1 PM/50 m ²	minimalno 4 PM, za muzeje 1PM za autobus
	Kongresne dvorane	1 PM/ 50 m ²	
Zdravstvo i socijalna Skrb	Bolnice i klinike	1 PM/100 m ²	
	Ambulante, poliklinike, dom zdravlja	1 PM/20 m ²	
	Domovi za stare	1 PM/200 m ²	
Šport i rekreacija	Športski objekti otvoreni, bez gledališta	1 PM/250m ² površine	
	Športski objekti zatvoreni, bez gledališta	1 PM/50m ² površine	
	Športski objekti i igrališta s gledalištem	1 PM/100 m ²	
Komunalni i prometni sadržaji	Tržnice	1 PM/20m ² površine	
	Tehničko-tehnološke građevine	1 PM/50 m ²	minimalno 1PM
	Benzinske postaje	1 PM/25 m ²	

Terminalni putničkog prijevoza	Autobusni kolodvor		obvezan prometno – tehnološki projekt s izračunom potrebnog broja PM, posebno za: - stajalište (samo ukrcaj i iskrcaj), - kratkotrajno parkiranje (do 1 h), - dugotrajno parkiranje (preko 1 h).
	Trajektna i putnička luka		
Groblja			Sukladno posebnim propisima

*u NKP za izračun PM ne uračunavaju se površine garaža, jednonamjenskih skloništa i potpuno ukopani dijelovi podruma čija funkcija ne uključuje duži boravak ljudi

Pored zahtjeva o potrebnom broju parkirališnih mjesta potrebno je ispuniti i zahtjev o minimalnoj površini javnih parkirališta koja iznosi 20 m² po jednom PM bez prilaznih cesta, rampi i nogostupa.

Omogućava se odstupanje od potrebnog broja parkirališnih mjesta iz gornje tablice ukoliko se planirana građevina ili zahvat u prostoru gradi u zaštićenoj jezgri i kontaktnom području. Posebnom odlukom utvrdit će se obveza plaćanja tržišne cijene za svako parkirališno mjesto za koje se traži odstupanje i ta sredstva namjenski trošiti za gradnju javnih parkirališta i garaža najbližih lokaciji za koju se traži odstupanje.

Na javnim parkiralištima, od ukupnog broja parkirališnih mjesta, najmanje 5% mora biti osigurano za vozila osoba sa smanjenom pokretljivošću. Na parkiralištima s manje od 20 mjesta koja se nalaze uz ambulantu, ljekarnu, trgovinu dnevne opskrbe, poštu, restoran i predškolsku ustanovu mora biti osigurano najmanje jedno parkirališno mjesto za vozilo osoba sa smanjenom pokretljivošću.

U sklopu radnih (servisnih) zona u Komolcu moguće je organizirati kamionski terminal, servise za vozila, prodavaonice auto dijelova, stanicu za tehnički pregled vozila i druge slične sadržaje.

Kao dio ceste moguće je graditi benzinske postaje na određenim lokalitetima ali i drugim pogodnim dijelovima cesta, gdje neće biti ugrožena sigurnost odvijanja kolnog prometa i prometa pješaka. Benzinske postaje (postaje za opskrbu gorivom motornih vozila) su predviđene na više lokaliteta u gradu. Omogućava se gradnja benzinskih postaja i na drugim, pogodnim i preglednim mjestima uz ceste i uz očuvanje sigurnosti odvijanja kolnog i pješačkog prometa. Benzinske postaje se ne mogu graditi unutar zona stroge zaštite spomenika kulture.

Benzinska postaja se može graditi na udaljenosti od najmanje 20,0 m od raskršća kolnih cesta i obavezno se odvaja od punog profila javne ceste zaštitnim otokom širine najmanje 50 cm. Benzinska postaja može imati, osim dijelova nužnih za opskrbu gorivom motornih vozila, i ugostiteljski, trgovački prostor, sanitarni čvor i sl. Građevina na benzinskoj postaji može biti prizemna, transparentno oblikovana i svijetle visine nadstrešnice do najviše 4,5 m.

Pomorski promet

Pomorski promet se obavlja putem luke Gruž i stare gradske luke.

Dio luke Gruž je organiziran kao putnička luka od osobitog (međunarodnog) gospodarskog značaja za RH, dok je preostali dio Luke Gruž lokalnog značaja. Gradska luka Dubrovnik je putnička luka županijskog značaja. Sve ostale luke imaju

status morskih luka za javni promet lokalnog značenja (Mokošica, Komolac, Sustjepan i Gruž).

Za upravljanje, izgradnju i korištenje luke Gruž formirana je Lučka uprava Dubrovnik, a sve ostale luke su u nadležnosti Lučke uprave Dubrovačko-neretvanske županije.

Zamrla funkcija teretne Luke Gruž se neće značajnije obnavljati (zbog nepostojanja željezničke pruge teško je i osmisliti značajniju funkciju Luke) pa je posebno je interesantna putnička funkcija Luke, za što je potrebno izvršiti određene zahvate u prostoru u cilju omogućavanja prihвата brodova na redovnim linijama i turističkim na kružnim putovanjima.

Očekuje se u budućnosti visoka stopa rasta prometa putnika i vozila, od čega će relativno visoki udio imati međunarodni promet, posebno putem veze s Italijom i Grčkom. Za 2005. godinu predviđa se oko 750.000 putnika, a za 2009. godinu broj putnika bi mogao doseći brojku od 1,250.000. Najveći dio putnika (preko 50%) bit će putnici u međunarodnom prometu trajektima i putnici na krstarenju.

Prostor Gruškog zaljeva posjeduje velike mogućnosti razvoja. U posljednje vrijeme izrađeno je niz studija koje pokušavaju što cjelovitije obraditi različite segmente ovog prostora (promet, nautički turizam). U strukturi gospodarstva Grada Dubrovnika i dalje će biti značajan udio turizma i pomorstva, pa luka poprima pretežno putničko-turističko obilježje i postupno se transformirati u turističko-trgovačko središte i jedno od značajnijih prometnih čvorišta grada.

Postupnim oblikovanjem Luke Gruž u putničko – turističku luku, te dijela prostora Batahovina u trgovački dio luke, sjeverna strana Gruškog zaljeva postaje vrlo važan prostor grada u kojemu se integiraju različiti vidovi prometa, potom funkcije trgovine, ugostiteljstva, usluga i dr. (za turiste i domaće stanovništvo). Svojevrсна refrakcijska točka u kojoj se izmjenjuju različite vrste prometa (pomorski, cestovni, zračni, eventualno šinski promet) Luka je značajna i kao gradski prometni terminal, odnosno ishodišna točka gradskog, prigradskog i međugradskog prijevoza putnika i robe.

Za dobro funkcioniranje različitih sadržaja Luke osobito je važno riješiti kolni pristup, pošto je postojeći kolni pristup putem državne ceste D420 neodogovarajući i nedovoljan za budući razvoj. U budućnosti je nužno riješiti najkraću cestovnu vezu: brza cesta – Luka na način da se ne opterećuje gradski prostor prometom kojemu je cilj i ishodište u Luci.

U Luci Gruž omogućava se brodska i trajektna veza sa slijedećim odredištima:

- otoci Koločep, Lopud i Šipan,
- ostalim otocima Županije; Mljet i Korčula
- udaljenim hrvatskim lukama Jadrana (Split, Zadar, Rijeka – dužobalna linija)
- Italijom i Grčkom

Uređenje županijske luke u staroj povijesnoj jezgri, putem koje se ostvaruju linije za Lokrum i Cavtat te sidrenje brodova na turističkim kružnim putovanjima, u funkciji je najvrijednije povijesne baštine. Svi zahvati na rekonstrukciji pomorskih građevina i režima rada Luke moraju biti usklađeni sa nastavnom dokumentacijom prostora i principima najstrože zaštite spomeničke baštine.

Morske luke posebne namjene

Morske luke posebne namjene su organizirane na državnoj i županijskoj razini. Omogućavaju razvitak pomorstva i turizma kao temeljnog gospodarskog usmjerenja Grada.

Na državnoj razini predviđene su dvije luke nautičkog turizma. Jedna je postojeća ACY marina izgrađena u Rijeci Dubrovačkoj, Komolac, kapaciteta 450 postojećih vezova.

Lučica JD Orsan zadržava i dalje svoju namjenu športske luke županijskog značaja.

Nautičko turistički centar formira se na obalnom dijelu od JD Orsan do predjela Solitudo na Babinom kuku. Ukupni kapacitet nautičko turističkog centra ne smije preći 400 vezova.

Morska luka posebne namjene županijskog značaja određena je za manje brodogradilište u Rijeci Dubrovačkoj (postojeće brodogradilište ATLAS Mokošica). Športske lučice za domicilno stanovništvo su predviđene uz morske luke za javni promet lokalnog značaja u Rijeci dubrovačkoj (Mokošica, Komolac), Gruškom zaljevu i staroj gradskoj luci.

Međunarodni plovni put je označen u odnosu na luku Dubrovnik. Unutarnji plovni put povezuje luku Dubrovnik s morskim lukama lokalnog značaja i drugim lukama izvan područja Grada Dubrovnika.

Na području Gruškog zaljeva organizirani su sadržaji potrebni za funkciju graničnog pomorskog prijelaza, carine i ostalih pomorskih funkcija (polaganje ispita u pomorstvu i dr.).

Zračni promet

Zračni promet za potrebe Grada Dubrovnika se odvija putem zračne luke u Čilipima, koja je smještena izvan područja Grada (zračna luka je udaljena od Luke Gruž oko 17 km). U Gruškom zaljevu, na području Luke uređuje se prostor autobusnog terminala i terminalna turoperatora, parkirališta i drugih potrebnih sadržaja u funkciji zračnog prometa.

Za interventne potrebe (hitna pomoć, zaštita od požara i sl.) planira se gradnja heliodroma za dnevno-noćno slijetanje. Heliodrom je predviđen u Dubrovniku (u sklopu bolničkog kompleksa) kao dio županijskog sustava.

3.2.3.2. Telekomunikacijska mreža

Unatoč razvijenosti TK sustava postoji više ograničavajućih čimbenika koji ne dozvoljavaju daljnji razvoj TK sustava u potrebitom smjeru, a to su:

- a) Postojeća TK mreža, posebno na užem gradskom području, tehnološki je zastarjela, centralizirana (gravitira jednom komutacijskom čvorištu) i nedovoljnog kapaciteta. To ograničava budući TK razvoj, posebno u pogledu uvođenja novih govornih i negovornih usluga;
- b) Komutacija AXE 10 Mokošica gotvo je u cijelosti iskoristila instalirani kapacitet (kapacitet GS-a je 7.168 spojnih točaka) pa svako novo uključenje UPS-ova zahtjeva njeno proširenje;
- c) Postojeća komutacija AXE 10 Dubrovnik izvedena je u tehnologiji AXE 83 a 1995. godine zamijenjen je procesor iz APZ 210/0,6 u APZ2111/10 (HR8) sa zadržanom postojećom IOG jedinicom. Obzirom na karakteristike ove komutacije, nisu moguća proširenje ni poboljšanja. Postojeća konfiguracija komutacije ne pruža mogućnost novih usluga, kao što su ISDN, BGS itd.

U cilju rješenja ograničenja postojećeg TK sustava grada Dubrovnika potrebno je slijedeće:

- Postojeće ATC je potrebno opremiti procesorima nove generacije i tako stvoriti uvjete za priključenje novih UPS-ova i ujedno udovoljiti zahtjevima za ostalim korisničkim uslugama (ISDN, PSTN i sl.),
- UPS-ove locirati tako da svojim kapacitetom pokrivaju određene gradske cjeline tvoreći lokalne mreže manjeg kapaciteta, čime se postiže decentralizacija cjelokupne mreže,
- Gradsku mjesnu mrežu rekonstruirati tako da se ugradnjom novih UPS-ova stvore uvjeti kvalitetne TK opskrbe na određenom području. Pri tome se misli na rekonstrukciju postojeće mreže uz minimalnu dogradnju, kako bi se postigla optimalna fleksibilnost mreže i stvorile određene rezerve u mreži,
- Prilikom rekonstrukcije mreže treba voditi računa o ugradnji PVC cijevi (mini kanalizacija) čime se vijek trajanja mreže ne ograničava a postiže se fleksibilnost glede budućih TK usluga (kabelska TV, iznajmljene TK veze, kompjutersko povezivanje i sl.),

Plan razvoja TK sustava uključuje disperziju komutacijskih čvorišta, rekonstrukciju i izgradnju mreže te digitalno povezivanje UPS-ova s matičnom AXE komutacijom. Tehnička rješenja za rekonstrukciju i izradu nove TK mreže nameće izradu kabelske kanalizacije (tzv. mini kanalizacija izrađena cijevima Ø 50, 75 i 110 mm; međusobno povezana prolaznim i spojnim zdencima) kao fleksibilno i trajno rješenje. Time će biti omogućeno instaliranje svjetlovoda, kabelske televizije i ostalih TK usluga. Prema postojećim i budućim UPS-ovima planiraju se slijedeći nužni zahvati;

(1) UPS GRUŽ – 1

UPS GRUŽ – 1 ima konačni kapacitet 1280 izravnih TK priključaka. Rekonstrukcija postojeće i gradnja nove mreže pokriva područje Nuncijata, Gornji Kono, ulicu A.Hebranga sa svim poprečnim ulicama, dio Šipčina, cijelo područje Kantafig, Obalu S.Radića uključujući Luku Gruž, te ostale ustanove na tom području. Ukupni kapacitet mreže je 1455 pari. Spojna veza je ostvarena po SVK i kapaciteta je 34 Mbit/s na AXE Dubrovnik. UPS je smješten u rekonstruirani čvrsti prostor (poviše robne kuće SRĐ).

(2) UPS LAPAD

UPS LAPAD ima konačni kapacitet 2048 izravnih TK priključaka. U tijeku je izrada nove TK kanalizacije na predjelu Babin Kuk, uzduž ulice Kardinala Stepinca, koja će služiti za izradu nove SVK veze za otoke Koločep, Lopud i Šipan, te izradu nove TK mreže. Nova mreža obuhvaća sve poprečene ulice na ovom dijelu Lapada. Također se privodi kraju rekonstrukcija postojećeg kabela koji napaja dio Babinog Kuka i Solitudo. Izradom nove kabelske kanalizacije ostvaruju se pretpostavke povezivanja hotela Neptun, President i Kompas pomoću SVK. Instalirani kapacitet kabela biti će 2.000 pari. Daljnom rekonstrukcijom mreže planira se priključenje ulica I.Vojnovića, Dalmatinske ulice te Masarikovog puta. Ukupni kapacitet instaliranih kabela biti će oko 5.000 pari. Spojna veza je ostvarena po SVK i kapaciteta je 34 Mbit/s na AXE Dubrovnik. UPS je smješten u rekonstruirani čvrsti prostor u sklopu tzv. DOC-a.

(3) UPS RSM STARI GRAD, SOLITUDO, DTS

Navedeni UPS-ovi pojedinačno napajaju zgrade u kojima su i smješteni. Spojni put za sva tri UPS-a ostvaren je 2 Mbit/s sustavima po parici mrežnog kabela na AXE Dubrovnik.

(4) UPS BATALA

UPS Batala ima konačni kapacitet 2048 izravnih TK priključaka. Rekonstrukcijom mreže treba pokriti područje poslovno administrativnog centra Batala (Dubrovačka, Zagrebačka, Bank Austria, Poštanski centar, Županijska administracija, ostale ustanove) te područje Montovjerne i ulicu N.Tesle. Treba izgraditi SVK te UPS spojiti sa AXE Dubrovnik prijenosnim uređajem kapaciteta 34 Mbit/s. UPS je smješten u rekonstruirani čvrsti prostor u sklopu hotela Stadion.

(5) UPS STARI – GRAD – 1(PILE)

UPS STARI GRAD – 1 imat će konačni kapacitet 2048 izravnih TK priključaka. Rekonstrukcijom mreže treba pokriti područje Pile, dio Zagrebačke ulice sa svim poprečnim ulicama te dio ulice dr.A.Starčevića. Treba izgraditi SVK te UPS spojiti sa AXE Dubrovnik prijenosnim uređajem kapaciteta 34 Mbit/s. UPS će biti smješten u rekonstruirani čvrsti prostor, koji će se naknadno odrediti.

(6) UPS STARI GRAD – 2(BUŽA)

UPS STARI GRAD – 2 imat će konačni kapacitet 2048 izravnih TK priključaka. Rekonstrukcijom mreže treba pokriti područje dijela Zagrebačke i Petra Krešimira IV, dio unutar zidina i to ulicu Prijeko sa svim poprečnim ulicama do Straduna. Treba izgraditi SVK te UPS spojiti sa AXE Dubrovnik prijenosnim uređajem kapaciteta 34 Mbit/s. UPS će biti smješten u rekonstruirani čvrsti prostor, koji će se naknadno odrediti.

(7) UPS STARI GRAD – 3(SV.MARIJA)

UPS STARI GRAD – 3 imat će konačni kapacitet 1024 izravnih TK priključaka. Rekonstrukcijom mreže treba pokriti preostali dio Grada unutar zidina tj. njegovu južnu stranu do zapadnog ulaza na Pilama, te Karmen. Treba izgraditi SVK te UPS spojiti sa AXE Dubrovnik prijenosnim uređajem kapaciteta 34 Mbit/s. UPS će biti smješten u rekonstruirani čvrsti prostor, koji će se naknadno odrediti.

(8) UPS BOSANKA, OSOJNIK, KOMOLAC

Navedeni UPS-ovi imat će konačni kapacitet 512 priključaka za Bosanku, 256 za Osojnik i 1024 izravnih TK priključaka za Komolac. Rekonstrukcijom mreže pokrit će se područja navedenih naselja. Spojni put za naselje Bosanka i Komolac ostvarit će se po SVK uređajem kapaciteta 8 Mbit/s, a Osojnik mini linkom kapaciteta 2 Mbit/s. UPS-ovi će biti smješteni u čvrsti prostor, koji će se naknadno odrediti.

(9) UPS GORICA

UPS GORICA imat će konačni kapacitet 1024 izravnih TK priključaka. Rekonstrukcijom mreže treba pokriti područje stambenog naselja Gorica sv.Vlaho te dio ulice I.Vojnovića sa pripadajućim poprečnim ulicama. Treba izgraditi SVK te UPS spojiti sa AXE Dubrovnik prijenosnim uređajem kapaciteta 34 Mbit/s. UPS će biti smješten u čvrsti prostor, koji će se naknadno odrediti.

(10) UPS ŽUPANIJA

UPS ŽUPANIJA imat će konačni kapacitet 1024 izravnih TK priključaka. Smješten u krugu Županijskog administrativnog centra, osim istog, pokrivat će ostale velike korisnike, kao poštanski centar, razne trgovačke tvrtke, uprava i sl. Rekonstrukcija mreže će biti minimalna, budući su u tijeku radovi na izradi kabelskih trasa i kanalizacije. Treba izgraditi SVK te UPS spojiti sa AXE Dubrovnik prijenosnim uređajem kapaciteta 34 Mbit/s. UPS će biti smješten u čvrsti prostor, koji će se naknadno odrediti.

(11) UPS GRUŽ – 2

UPS GRUŽ - 2 imat će konačni kapacitet 1024 izravnih TK priključaka. Rekonstrukcija mreže treba pokriti područje Kantafig, Batahovinu te djelomično

prostor Luke Gruž. Treba izgraditi SVK te UPS spojiti sa AXE Dubrovnik prijenosnim uređajem kapaciteta 34 Mbit/s. UPS će biti smješten u čvrsti prostor, koji će se naknadno odrediti.

Prilikom gradnje TK kanalizacije potrebno je izvesti rekonstrukciju ceste sa svim ostalim instalacijama, odnosno prilikom svake rekonstrukcije ceste obavezno se vrši rekonstrukcija i TK instalacija.

Mobilna telefonija

Potrebno je postići dobru pokrivenost područja mobilnom telefonijom, odnosno sustavom baznih stanica. Bazne stanice mobilne telefonije se postavljaju:

- izvan obalnog pojasa na kopnu koji tvori prostor između Jadranske magistrale i obale, na udaljenosti od postojećih građevina i
- izvan zona stroge zaštite spomenika kulture.

Razvoj centra pošta

Razvoj centra pošta za sada se zaokružuje gradnjom poštanskog središta koji će sadržavati sve potrebne službe (zgrada ex vojarne) te tako rasteretiti prostore upravne zgrade na Pilama (PU Dbk 1) i Gružu (PU Dbk 11). Planira se potpuna kompjuterizacija financijskog i ostalog poslovanja umrežavanjem u informatičku mrežu, putem Županijskog informatičkog centra, prema direkciji u Zagrebu.

U planu razvoja Centra pošta Dubrovnik ističe se potreba iznalaženja prostora veličine 150 – 200 m² u predjelu Mokošica i to na centralnom dijelu naselja uz druge značajne javne sadržaje.

Prijam TV signala

Prijam HRT signala na području Grada Dubrovnika, prema općim saznanjima, nije dobar. Na priobalnom području kao i području otoka dešava se da je HTV signal nadjačan postajama talijanske televizije. Slično se dešava i na urbanom području Dubrovnika, na obroncima Srđa (dio Ploča), premda je na širem gradskom području instalirano šest postojećih repetitora Komolac, Lopud, Mokošica, Srđ, Velika Petka i Zaton).

Planom razvoja HRT i predviđenom gradnjom novih repetitora ne očekuje se značajno poboljšanje prijama HTV signala na navedenom području, pa je potrebno izvršiti nužne rekonstrukcije i gradnje u cilju poboljšanja prijama TV signala na gradskom području.

3.2.4. Prikaz komunalne infrastrukturne mreže

3.2.4.1. Elektroenergetski sustav

Proizvodnja, potrošnja i prijenos električne energije

Električna energija će na području Grada Dubrovnika i dalje zauzimati značajno mjesto u energetske bilanci i to proizvodnjom i opskrbom izvan gradskog područja. Godišnje stope rasta potrošnje električne energije uskoro će dostići prijatnu razinu.

Na izvorištu Omble planirana je gradnja podzemne hidroelektrane instalirane snage 68,5 MW sa godišnjom proizvodnjom od oko 150 GWh. Uz energetske iskorištavanje voda rijeke Omble, poboljšat će se uvjeti vodoopskrbe Dubrovnika i šireg područja s mogućnošću transporta vode na veće udaljenosti (bez uporabe crpke). HE Ombla će se povezati na elektroenergetsku mrežu putem dva 110 kV podzemna kabela koji će se položiti od He Ombla do TS 110/35 kV Komolac.

Planira se gradnja kvalitetnije elektroenergetske veze na 110 kV i 400 kV naponskom nivou (u I fazi 220 kV), čine se trajno osigurava kvalitetnije i sigurnije napajanje električnom energijom Dubrovačko neretvanske županije a višak energije iz HE Dubrovnik i buduće HE Ombla usmjerava u elektroenergetski sustav Hrvatske. Na taj način se osigurava pouzdana osnova za daljnji gospodarski razvoj Dubrovnika i šireg područja, odnosno opskrba električnom energijom neće predstavljati ograničenje ukupnog razvitka.

Trasa planiranog dalekovoda 2x400 kV (privremeno pod naponom 220 kV) Plat – Zagvozd prolazi prigradskim područjem Dubrovnika, pa je potrebno ostvariti skladan odnos sa okruženjem, posebno u prolasku dalekovoda kroz dio Rijeke dubrovačke i iznad izvorišta Omble. Naime, strme vapnenačke padine koje okružuju Rijeku dubrovačku, premda nisu pod formalnom zaštitom predstavljaju osobitu prirodnu i krajobraznu vrijednost koju ne bi trebalo ugrožavati neodogovarajućim postavljanjem trase dalekovoda.

Uz postojeću TS 110/35/10 kV u Komolcu, planira se izgradnja nove trafostanice 110/20(10) kV Bosanka, koja će se povezati na mrežu putem dalekovoda 2x110 kV na južnu trojku postojećeg dalekovoda 2x110 kV Plat – Komolac. Trafostanica 110/20(10) kV Bosanka će se izgraditi za napon na niženaponskoj strani od 20 kV, iako će se u početku eksploatacije koristiti pod naponom od 10 kV.

Za Dubrovnik se predlaže daljnja primjena transformacije 110/35/10 kV, ali uz postupnu gradnju dalekovoda i kablinskih vodova za napon 20 kV, gradnju i rekonstrukciju trafostanica 20/0,4 kV uz ugradnju prespojivih transformatora. U narednom razdoblju vršit će se priprema za prijelaz na 20 kV napon, odnosno kombinaciju transformacije 110/35/10 kV i 110/20 kV s konačnim prijelazom na 20 kV napon oko 2020. godine.

Distribucija električne energije

U planiranoj distribucijskoj energetske mreži Grada Dubrovnika bit će zastupljeni distribucijski naponski nivoi 35 kV, 10 kV i 0,4 kV. Dakle, ne planira se uvođenje 20 kV napona.

Promjena 10 kV napona dovodi do rješenja sa paralelnim vodovima ili formiranje transformatorskih stanica 35/10 kV u većem broju, što ukazuje na krizu 10 kV napona, pa se predlaže daljnja primjena transformacije 110/35/10 kV, ali uz izgradnju novih vodova i rekonstrukcije i to dalekovoda i kablinskih vodova za napon 20 kV, izgradnju i rekonstrukciju trafostanica 20/0,4 kV uz ugradnju prespojivih transformatora.

Uvažavajući predviđene potrebe za električnom energijom i vršnim opterećenjima na pojedinim dijelovima gradskog naselja Dubrovnik, planira se, do 2020. godine, gradnja dvije nove trafostanice 35/10 kV; o Babin Kuk i Mokošica.

Trafostanica 35/10 kV Babin Kuk maksimalno instalirane snage 2x16 MVA služiti će za napajanje novih turističkih i poslovnih objekata te nautičkog centra. Uz novu TS 35/10 kV planira se i 11 novih TS 10 (20)/0,4 kV i odgovarajuća 10(20) kV kablenska mreža.

Trafostanica 35/10 kV Mokošica maksimalno instalirane snage 2x8 MVA služiti će za napajanje novih i postojećih stambenih i ostalih sadržaja od Rožata, Nove Mokošice i Stare Mokošice. Uz novu TS 35/10 kV planira se i desetak novih TS 10(20)/0,4 kV i odgovarajuća 10(20) kV kablenska mreža.

Također se planira rekonstrukcija TS 35/10 kV Komolac maksimalno instalirane snage 2x8 MVA čime bi se uz planirane nove TS 10(20)/0,4 kV zadovoljile potrebe gospodarske i stambene zone u Komolcu.

Trafostanica 35/10 kV Babin Kuk vezana je u mrežu napona 35 kV, putem dvostruke kabelaške veze, na postojeći kabel 35 kV Komolac-Lapad, a trafostanica 35/10 kV Mokošica vezana je u mrežu napona 35 kV, putem dvostrukog dalekovoda 35 kV na postojeći dalekovod 35 kV Komolac-Orašac.

Mrežu 10 kV nove TS 110/20(10)kV Bosanka čine postrojenja za opskrbu športsko-rekreacijskog centra s golfom, drugim turističkim i športskim sadržajima na platou Srđa te čitav istočni dio postojeće 10 kV mreže Grada Dubrovnika.

Na gradskom području Dubrovnika se predviđa gradnja mjesnih TS 10(20)/0,4 kV u skladu s planiranom gradnjom novih sadržaja i potrebom rekonstrukcije postojeće mreže. Tako je planirana gradnja 58 novih TS 10(20)/0,4 kV na užem urbanom i prigradskom području. Dinamika gradnje se usaglašava s dinamikom uređenja prostora i gradnjom novih sadržaja, odnosno naponskim prilikama na pojedinim dijelovima grada. Dovršenjem planiranih trafostanica 10/0,4 kV u cijelosti bi se zadovoljile potrebe grada i ujednačile naponske prilike.

Mjesne TS 10(20)/0,4 kV trebaju biti postavljene uz kolnu javno prometnu površinu, kao samostalne ili u sklopu drugih građevina. Ako se grade kao samostalne građevine trebaju biti udaljene od kolnika ulice minimalno 3,0 m i 1,0 od granice parcele. Obavezno je hortikulturno uređenje okoliša.

Gradnja 10 kV kabela predviđena je u Mokošici na potezu od TS 10(20)/0,4 kV Rožat do TS 10(20)/0,4 kV Lozica, kao zamjena postojećih zračnih vodova. Od drugih značajnijih kabela napona 10 kV, predviđena je gradnja kabela na potezu od TS 10(20)/0,4 kV Nuncijata do nove TS 10(20)/0,4 kV na desnoj obali ušća Rijeke Dubrovačke, zatim od TS 10(20)/0,4 kV Pile do TS 10(20)/0,4 kV Montovjerna i glavni 10 kV kabel u povijesnoj jezgri Dubrovnika.

Na gradskom području Dubrovnika predviđa se daljnja gradnja i rekonstrukcija javne rasvjete, uz sve javno prometne površine sa posebnim rješenjima osvijetljenja spomenika kulture na užem urbanom i prigradskom području.

Ostali, alternativni izvori energije

Moguće je korištenje i drugih, alternativnih izvora energije; sunčeve energije, energija vjetra, mora i sl. U skladu sa Strategijom RH moguća je plinifikacija područja gradnjom zasebnog sustava.

Postavljanje sunčanih kolektora nije moguće unutar povijesne jezgre Dubrovnika niti na pojedinačnim zaštićenim i evidentiranim spomenicima kulture.

3.2.4.2. Vodnogospodarski sustav

Vodoopskrba

Područje obuhvata Generalnog urbanističkog plana Dubrovnika opskrbljeno je vodom uglavnom iz vodopskrbnog sustava Dubrovnika a samo krajnji zapadni dio (Vrbica) i Elafiti opskrbljuju se vodom iz sustava Dubrovačko primorje sa izvorima Palata u Malom Zatonu.

Vodoopskrbni sustav se temelji na glavnom izvorištu Ombla, kapaciteta 4,0 – 120,0 m³/s, a nadopunjuje se pomoćnim izvorom Vrelo u Šumetu i izvorom Račevica. Na krajnjem zapadnom dijelu obuhvata (k.o. Zaton) omogućava se povezivanje vodoopskrbnog sustava Dubrovnik sa vodoopskrbnim sustavom Dubrovačkog primorja i Elafita. Na vodoopskrbni sustav Dubrovnik vezani su i Osojnik, Pobrežje i Petrovo selo.

Radi zamućenja vode u pojedinim razdobljima godine, planira se njeno pročišćenje na uređaju za kondicioniranje, za kojega je predviđen prostor u blizini ulaza u tunel.

Usvojenom koncepcijom vodoopskrbe predviđena je mogućnost povezivanja cijele regije na izvor Omble u Komolcu, na kojemu će i nakon izgradnje HE Ombla biti osigurana dovoljna količina vode za planiranu i buduću vodoopskrbu cijele regije.

Planiranim zahvatom na gradnji podzemne hidrocentrale Ombla, podizanjem uspora podzemne akumulacije na kotu 130 m.n.m., omogućava se ekonomičnija i sanitarno sigurnija buduća opskrba grada Dubrovnika i šireg područja. Voda će se gravitacijom dovoditi u sadašnje vodospreme gradskog vodovoda bez crpljenja, dakle bez utroška energije. Mogući kapacitet vodozahvata je oko 1500 l/s što je znatno više od postojećeg kapaciteta. Isto tako pomicanje vodozahvata u zaleđe izvorišta Omble omogućava djelotvorniju zaštitu zahvata vode za vodoopskrbu od onečišćenja u odnosu na postojeće stanje.

Vodoopskrbni sustav Dubrovnik je uglavnom definiran i uz potrebne radove na kompletiranju sustava, zadovoljava sagledive potrebe gradskog naselja Dubrovnik i naselja uz Rijeku dubrovačku.

Vodoopskrbni sustav Dubrovnik opskrbljuje pitkom vodom gradsko područje u tri odijeljene zone:

- uže gradsko područje naselja Dubrovnik, od Orsule do Sustjepana sa Bosankom ;
- područje Rijeke dubrovačke, od Komolca do Mokošice (Lozica), uključujući naselja Petrovo selo, Pobrežje i Osojnik ;
- područje Šumeta.

Crpna postaja Ombla je glavni objekt vodoopskrbnog sustava Dubrovnik, pa je značajno održavanje i rekonstrukcija objekta za funkcioniranje sustava.

U crpnoj postaji su tri crpke pojedinačnog kapaciteta $Q = 260$ l/s, od kojih su dvije radne i jedna pričuvna. Maksimalni kapacitet postaje je 520 l/s. Predviđa se ugradnja još jedne crpke manjeg kapaciteta $Q = 150$ l/s.

Najveća do sada isporučena dnevna količina vode iznosi 310 l/s, dok je postojeći instalirani kapacitet na crpnoj postaji Ombla kapaciteta 520 l/s, što daje određenu rezervu za budući razvitak.

Vodoopskrbni sustav je organiziran za dvije glavne visinske razlike: tzv. nisku i visoku zonu, u odnosu na izvedene i planirane crpne postaje i vodospreme, odnosno gravitacijsku opskrbnu mrežu koja opskrbljuje pojedine korisnike. Niska zona je područje od 0,0-50,0/55,0 m.n.m., visoka zona je od 50,0/55,0 – 115,0/120,0 m.n.m. dok treću zonu čine naselja iznad tih nadmorskih visina (područje Srđa i Bosanke, Petrova sela do Osojnika i Nuncijate).

(1) Vodoopskrba niske zone

Od crpne postaje Ombla do tunela u dužini od 1450 m izgrađen je tlačni vod Ø 600 mm, kojim se vodom puni vodosprema "Komolac" te nastavno putem gravitacijskog kanala izgrađenim u tunelu kroz brdo Srđ (dužine 3000 m), vodosprema "Dubrovnik – niska zona".

Vodosprema "Komolac" volumena 2000 m³, sa kotom dna 75,0 m.n.m. pokriva područje tzv. niske zone Rijeke dubrovačke (0,0 – 50,0/55,0 m.n.m.), od Komolca do Mokošice, sa planiranim nastavkom do Lozice i mogućnošću povezivanja sa vodoopskrbom Zaton- Vrbica. Cjevovodom Ø 400 mm i Ø 300 mm opskrbljuju se usputni potrošači (Čajkovići, ACY marina, Komolac, servisna zona, Rožat, Obuljeno i Mokošica) te vodom puni vodosprema crpne postaje Mokošica.

Izgrađeni su glavni vodopskrbni cjevovodi i vodovodna mreža, koju je potrebno dograđivati i dijelom rekonstruirati. Najugroženij je PVC cjevovod Ø 400 mm u Komolcu, pa ga trebalo prioritetno zamijeniti.

Vodosprema "Dubrovnik – niska zona" sadržine 5000 m³, sa kotom dna 70,50 m.n.m., pokriva područje tzv. niske zone užeg područja naselja Dubrovnika (0,0 – 50,0/55,0 m.n.m.), od sv.Jakova do Sustjepana. Za opskrbu vodom područja niske zone izgrađeni su glavni vodoopskrbni cjevovodi i vodovodna mreža koju je potrebno dograđivati i dijelom rekonstruirati.

Za krajnji period opskrbe vodom Lapada sa HTC "Babin kuk", a temeljem ranijih planskih dokumenata, izgrađena je vodosprema "Babin kuk" sadržine 2000 m³, sa kotom dna 66,0 m.n.m., koja, zbog nedostigle predviđene potrošnje, ne može normalno funkcionirati. Planira se stavljanje u funkciju te vodospreme kako bi se vodom sigurnije opskrbili postojeći korisnici, kao i značajniji planirani turistički i drugi sadržaji.

Od vodospreme "Dubrovnik – niska zona" u pravcu istoka i zapada izgrađeni su, u razdoblju 1960-1964. godine, glavni vodopskrbni cjevovodi čija propusna moć zadovoljava današnje i do sada planirane potrebe.

Za potrebe opskrbe vodom u pravcu istoka (područje Boninova do sv.Jakova uključujući otok Lokrum i staru gradsku jezgru), položeni su glavni cjevovodi. Postojeća vodovodna mreža u staroj gradskoj jezgri je dotrajala i nedovoljnog kapaciteta, tako da ne zadovoljava potrebe opskrbe vodom ni protupožarnu zaštitu, pa je potrebna potpuna rekonstrukcija. Za otok Lokrum je položen podmorski cjevovod Ø 150 mm i izveden glavni cjevovod po otoku, što će uz dogradnju planiranih cjevovoda zadovoljiti potrebe.

Za potrebe opskrbe vodom, u pravcu zapada (područje od Boninova do Lapada, Gruža i Sustjepana), položeni su glavni cjevovodi Ø 600 mm, Ø 500 mm, Ø 300 mm i Ø 150 mm, putem kojih se (i sekundarne vodovodne mreže) svi potrošači gravitacijski opskrbljuju vodom. Potrebno je pojačano održavanje cjevovoda i postupna obnova svih spojeva. Za sada je najugroženiji cjevovod Ø 250 mm na Lapadskoj obali, te bi ga u dogledno vrijeme trebalo zamijeniti (u sklopu uređenja lapadske obale).

(2) Vodoopskrba visoke zone

Za potrebe opskrbe vodom visoke zone područja Rijeke dubrovačke iznad 50,0/55,0 m.n.m. izgrađena je iznad crpne vodospreme crpna postaja "Mokošica". Od crpne postaje do vodospreme "Mokošica – visoka zona", V = 2000 m³ sa kotom dna 130,0 m.n.m., izgrađen je tlačni vod Ø 250 mm. Od vodospreme, kroz stambeno naselje Mokošica, izgrađena je vodovodna mreža sa planiranim širenjem na istok i zapad. Iz

vodospreme “Mokošica – visoka zona” predviđena je opskrba vodom Petrova sela, Pobrežja i Osojnika.

Za potrebe opskrbe vodom visoke zone užeg gradskog područja iznad 50,0/55,0 m.n.m. izgrađena je crpna postaja “Dubrovnik – visoka zona”, koja crpi vodu (putem tlačnog voda Ø 200 mm) iz vodospreme “Dubrovnik – niska zona” u vodospremu “Dubrovnik – visoka zona” sadržine 2000 m³, sa kotom dna 135,0 m.n.m. i koja opskrbljuje vodom područje tzv. visoke zone vodoopskrbe, od Gruža do sv.Jakova, Montovjerna i Petka, uključivo i novu bolnicu. U crpnoj postaji su instalirane tri crpke maksimalnog kapaciteta 80,0 l/s.

Za krajnji period opskrbe vodom visokih dijelova sv.Jakova sa stambenim naseljem “Zlatni potok” i hotelom “Belvedere” predviđena je vodosprema “Zlatni potok”. Sada je izgrađena istočna polovina vodospreme, sadržine 200 m³, sa kotom dna 125,0 m.n.m., kao kontra vodosprema koja ne može normalno funkcionirati zbog nedostigle predviđene potrošnje. Za konačni period opskrbe vodom, ova će se vodosprema staviti u pogon kao klasična vodosprema (odvojeni dovod i odvod) uz odgovarajuću i potrebnu rekonstrukciju. Od vodospreme “Dubrovnik – visoka zona” u pravcu istoka, za opskrbu vodom područja Kono, Ploča, te sv.Jakova sa Zlatnim potokom i hotelom “Belvedere”, izrađeni su cjevovodi Ø 250 mm, Ø 200 mm i Ø 150 mm, a za opskrbu Montovjerne, Hladnice i Petke sa novom bolnicom (ima svoju vodospremu), izvedeni su cjevovodi Ø 250 mm i Ø 200 mm.

Od vodospreme “Dubrovnik – visoka zona” u pravcu zapada, za opskrbu vodom područja Kono, te visokih dijelova Gruža sa naseljem Nuncijata izvedeni su cjevovodi Ø 200 mm i Ø 150 mm iz azbest cementnih cijevi. Naselje Nuncijata ne može imati normalnu opskrbu vodom iz vodospreme “Dubrovnik – visoka zona”, te se opskrbljuje preko hidropostaje “Nuncijata” smještene u samom naselju Nuncijata i spojene na dovodni cjevovod Ø 150 mm. Vodoopskrba nije stalna, pa se predviđa gradnja nove vodospreme “Nuncijata”, kojom bi se ujedno osigurala voda i za potrebe novog gradskog groblja.

Visoki dijelovi naselja Babin kuk opskrbit će se vodom iz vodospreme “Babin kuk” sadržine 2000 m³, uz koju će se izgraditi crpna postaja “Babin kuk”, a na vrhu Babina kuka vodosprema “Babin kuk – visoka zona” sa hidropostajom.

Za opskrbu vodom građevina na brdu Srđ i naselja Bosanka, izgrađena je crpna postaja “Srđ” sa dvije crpke pojedinačnog kapaciteta 5,5 l/s, u neposrednoj blizini vodospreme “Dubrovnik – visoka zona”. U tvrđavi na brdu Srđ adaptirana je postojeća gustjerna u vodospremu “Srđ” u koju se doprema voda tlačnim čeličnim cjevovodom Ø 150 mm. Vodosprema “Srđ” je sadržine 180,0 m³ sa kotom dna 392,5 m.n.m. i iz nje se preko prekidne komore “Bosanka”, opskrbljuje vodom naselje Bosanka. Prekidna komora “Bosanka” je sadržine 25 m³ sa kotom dna 323,90 m.n.m.. Od vodospreme “Srđ” do naselja Bosanka izveden je dovodni cjevovod Ø 150 mm iz azbestcementnih cijevi preko kojega se (i sekundarne vodovodne mreže) naselje opskrbljuje vodom. Tvrđava se opskrbljuje vodom preko svojih internih hidrostanica. Cjevovodom Bosanka-Žarkovica opskrbit će se vodom područje Žarkovice.

Planirani sadržaji na području Srđa obuhvaćaju različite oblike turističke gradnje i sportsko rekreacijske sadržaje koji zahtjevaju određenu količinu vode, koja će se procijeniti temeljem nastavne detaljnije planske dokumentacije (i procjene utjecaja na okoliš). Rješenje podsustava vodoopskrbe za područje Srđa ovisit će o procjeni potrebne količine vode. Na grafičkim priložima Generalnog urbanističkog plana je prikazana mogućnost dobave većih količina vode iz vodospreme “Komolac”,

sadržine 2000 m³ uz koju bi se izgradila crpna postaja, a na Srđu nova vodosprema. Ovo rješenje iziskuje prethodnu hidrauličku analizu crpne postaje "Ombla" i tlačnog voda Ø 600 mm.

Područje Petrovo selo, Pobrežje i Osojnik će se opskrbiti vodom iz vodospreme "Mokošica – visoka zona", V= 2000 m³, uz koju će se izgraditi crpna postaja. Na Pobrežju je predviđena vodosprema i crpna postaja "Pobrežje", na Osojniku vodosprema "Osojnik", te svi potrebni tlačni vodovi i vodovodne mreže.

Za opskrbu vodom manjih naselja u Rijeci dubrovačkoj (Lozica, Glavica, Mokošica, Dračevo selo, Prijedor, Rožat, Čajkovići, Komolac-Šumet) i užem gradskom području (Sustjepan, Gruž, Ploče, stara gradska jezgra, Lapad, Daksa, Bosanka, Žarkovica i dr.) predviđeno je proširenje vodovodne mreže.

Iz izvora Vrelo do Komolca predviđeno je položiti cjevovod kojim bi se velike vode iz izvora Vrelo uključile u vodoopskrbni sustav Dubrovnik.

Da bi se područje Vrbica – Lozica uredno opskrblilo vodom (opskrba iz vodospreme "Zaton 2") potrebno je izgraditi dovodni cjevovod do crpne postaje "Štikovica", tlačni vod od crpne postaje "Štikovica" do vodospreme "Vrbica" te gravitacijski cjevovod od vodospreme "Vrbica" do naselja Vrbica i Lozica.

(3) *Vodoopskrbi podsustav Šumet*

Područje Šumeta (sastoji se iz više manjih zaseoka) se opskrbljuje vodom iz izvora Vrelo, a vrlo mali dio naselja iz izvora Račevica. Minimalna izdašnost izvora zadovoljava potrošnju, a za potrebe naselja Šumet izgrađena je manja crpna postaja "Šumet" i vodosprema "Šumet" sadržine 70,0 m³. Crpna postaja "Šumet" crpi vodu iz crpne vodospreme, koja se puni gravitacijskim cjevovodom Ø 100 mm iz taložnice i preljevne građevine "Sašilo" u koju dotječe voda iz izvora Vrelo. Izvor Vrelo je kapaciteta u minimumu 3-5 l/s, a u maksimumu 1,0 m³/s. Višak vode na Vrelu se prelijeva u potok Slavijan, a višak vode koji dotječe u taložnicu "Sašilo" (u maksimumu oko 45,0 l/s) gravitacijskim kanalom odvodi u vodospreme "Komolac" i "Dubrovnik – niska zona". Širenje mreže podsustava "Šumet" je ograničeno minimalnom izdašnosti izvora Vrelo.

(4) *Prioritetni zahvati*

Da bi se vodoopskrbni sustav doveo na zadovoljavajuću tehničku razinu i tako podigla sigurnost vodoopskrbe potrebni su sljedeći zahvati :

- cjelovita rekonstrukcija crpne postaje "Ombla" kao najvitalnijeg dijela sustava sa ugradnjom još jedne crpke, pričuvnog elektroagregata, suvremenog uređaja za dezinfekciju vode, elektroopreme i automatike, daljinskog nadzora i upravljanja i sl.;
- cjelovita rekonstrukcija elektrostrojarske opreme sa elektroagregatom i trafostanicom, automatike, daljinskog nadzora i upravljanja i sl. crpne postaje "Dubrovnik – visoka zona";
- uspostavljanje i uređenje sanitarne zaštite izvorišta Ombla, Vrelo i Račevica sa uspostavljanjem monitoringa za praćenje kakvoće vode
- izvedba uređaja za kondicioniranje vode;
- cjelovita rekonstrukcija vodovoda stare gradske jezgre Dubrovnika;
- sanacija rekonstrukcija i osuvremenjivanje vodovodne mreže i objekata, pojačan rad na otkrivanju kvarova i smanjenje gubitaka vode, nabava kvalitetne opreme za održavanje, stavljanje u pogon vodospreme "Babin kuk" i "Zlatni potok" i sl.;
- uspostavljanje daljinskog nadzora i upravljanja vodoopskrbnim sustavom.

(5) *Potrošnja vode*

Glavnu potrošnju vode ostvaruju turisti u hotelima i drugim turističkim objektima, stanovništvo, uslužne djelatnosti, korištenje vode u pojoprivredi (i za zaljevanje vrtova). Predviđa se daljnja potreba za vodom sadržaja u športsko rekreacijskoj zoni - za golf terene na platou brda Srđ.

U strukturu specifične norme potrošnje kao maksimalne dnevne potrošnje po stanovniku i turistu uključena je, osim potrošnje stanovnika i turista, i potrošnja u uslužnim i pratećim djelatnostima, komunalna potrošnja grada, zaljevanje okućnica, vlastita potrošnja, gubici vode i sl.

Varijacije potrošnje po mjesecima, danima i satima je znatna, što je izraženo maksimalnom potrošnjom u ljetnom periodu (sezona) i minimalnom potrošnjom u zimskom – nesezonskom periodu.

Za sagledavanje stanja i mogućnosti opskrbe vodom iz vodoopskrbnog sustava Dubrovnik navodi se da je u kolovozu 1990. godine najveća isporučena dnevna količina vode iznosila $Q = 310$ l/s.

Sada je u crpnoj postaji Ombla instaliran kapacitet $Q = 520$ l/s, koji zadovoljava današnje potrebe i daje pričuvenu za planiranje grada.

Osim količine potrošne vode, vodoopskrbni objekti moraju osigurati i protupožarne količine vode propisane Zakonom o zaštiti od požara i Pravilnikom za hidrantsku mrežu.

Odvodnja otpadnih voda

Odvodnja otpadnih voda na gradskom području Dubrovnika je rješena putem jedinstvenog sustava s uređajem za pročišćavanje i podmorskim ispustom.

Planirani sustavi odvodnje su u pravilu razdjelni sustavi sa zasebnim vođenjem fekalnih i oborinskih voda. Mješoviti sustav postoji u staroj gradskoj jezgri Dubrovnika, dok je gradski sustav Dubrovnika (od Orsule do Kantafiga) polurazdjelni sustav u kojemu je nužna gradnja zasebnog sustava odvodnje oborinskih voda.

Daljni razvoj kanalizacijskog sustava grada Dubrovnika, i posebno, otklanjanje nedostataka u postojećem sustavu, potrebno je bazirati na analizi postojećeg stanja i realno ocijenjenim prognozama razvitka uz zadovoljavanje uvjeta standarda za utvrđivanje kakvoće mora za kupanje, usklađeno sa standardima Europske ekonomske zajednice.

Jedan od osnovnih ciljeva razvoja sustava odvodnje otpadnih voda jest obuhvaćanje svih korisnika prostora u sustav odvodnje, kako bi se negativni utjecaji na okoliš, podzemlje i more sveli na najmanju moguću mjeru. Nadalje, potrebno je racionalizirati sustav, omogućiti kolni pristup svim važnijim dijelovima, posebno pumpnim stanicama radi održavanja sustava.

Dovođenjem ukupnog sustava u optimalno stanje temelji se na analizi i ocjeni stanja s prijedlogom prethodnih radova, na monitoringu u prijelaznom razdoblju te na izradi konačnog prijedloga sanacije i razvoja sustava u varijantama. Svi prijedlozi se trebaju temeljiti na istraživanjima stanja – monitoringu uz uvažavanje suvremenih dostignuća i normi za zaštitu priobalnog mora te omogućavanja postupnog ostvarivanja sustava u dužem vremenskom razdoblju u skladu sa financijskim i drugim mogućnostima Grada.

Sustav je vezan na uređaj za pročišćavanje koji je smješten na atraktivnom području Lapada (korišten je ranije probijenti tunel ispod brda Petka), pa je potrebno, kroz daljnu razradu sustava razmotriti mogućnost smještaja uređaja u tunelu. Uređaj kapaciteta 900 l/sek. treba dovršiti tako da ne obuhvaća samo mehaničko pročišćavanje (i to bez taložnika) već i biološko pročišćavanje s ispuštanjem putem podmorskog ispusta u otvoreno more. Za pravilno funkcioniranje postojećeg podmorskog ispusta, koji je izveden na udaljenosti 1500 m od obale i na dubini od 110 m, potrebno je osposobiti stari ili izgraditi novi dozašni bazen.

Radi konfiguracije terena tek je dio kolektora izveden kao gravitacijski a dio predstavlja sustav pod tlakom s velikim brojem kanalizacijskih pumpnih postaja. Tako je izvedeno 6,8% tlačnih vodova u odnosu na ukupnu dužinu kolektora (68,5 km).

Na uskom gradskom području od Orsule do Kantafiga potrebno je rekonstruirati kanalizacijski sustav i dograđivati ga u skladu s potrebama nove gradnje. Na području Rijeke dubrovačke kanalizacijskim sustavom je obuhvaćen manji dio Mokošice s dijelom podmorskog kolektora ispod Rijeke dubrovačke, kojim se otpadne vode prebacuju na lijevu obalu i vode do glavnog uređaja za pročišćavanje. Kanalizacijski sustav je potrebno izgraditi za obalno područje zapadno od Mokošice, za Pobrežje, te ostala naselja u Rijeci dubrovačkoj i Komolačkoj dolini.

Za otok Lokrum se predviđa zasebni sustav odvodnje s uređajem za pročišćavanje i podmorskim ispustom u otvoreno more. Time se pridonosi rješenju problema onečišćenja istočnog dijela akvatorija. Budući se radi o zaštićenom području, prilikom izrade sustava odvodnje fekalnih voda, nužno je uvažavanje specifičnosti otoka uz poštivanje osnovnog principa samostalnog sustava odvodnje s posebnim uređajem za pročišćavanje i ispustom u more, čiji rad treba zadovoljiti sezonski karakter, posebno što zimi gotovo da i nema žitelja na otoku.

Razvoja kanalizacijskog sustava grada Dubrovnika temelji se na sustavnoj rekonstrukciji radi otklanjanja propusta da bi se sustav mogao dovesti u stanje koje odgovara suvremenim zahtjevima i standardima za značajna turistička područja.

Da bi se ukupni sustav odvodnje (oborinska, fekalna, odvodnja velikih oborina – bujice) doveo u optimalno stanje, potrebno je izraditi cjeloviti prijedlog sanacije na temelju sustavnog monitoringa te analize i ocjene stanja. Izrada konačnog *prijedloga sanacije i razvoja sustava odvodnje područja grada Dubrovnika* temelji se na više varijantnih rješenja s prikazom prednosti i nedostataka te ekonomskim pokazateljima, kako bi se mogao izvršiti odabir najpovoljnijeg rješenja obzirom na učinak zaštite priobalnog mora.

Svi prijedlozi se trebaju temeljiti na istraživanjima stanja – monitoringu i uvažavati suvremena dostignuća i norme za zaštitu priobalnog mora. Nadalje, prijedlog treba biti koncipirana na način da se može postupno ostvarivati u dužem vremenskom razdoblju u skladu s financijskim i drugim mogućnostima Grada.

Za početak ostvarenja Projekta sanacije i razvoja kanalizacijskog sustava grada Dubrovnika, potrebno je određeno vremensko razdoblje u kojemu se osigurava funkcija sustava sa što manje ekscenih situacija:

- sustav odvodnje prilagodi kombiniranom načinu funkcioniranja i to na dijelovima gdje u pogonu dolazilo do problema, što znači da je na kritičnim mjestima potrebno izraditi preljevne građevine i regulirati otjecanje oborinskih voda do recipijenta – more;

- na temelju projektne dokumentacije, koja je u izradi, započeti rekonstrukciju – otklanjanje nedostataka na pročištaču i ispustu u more radi uspostavljanja normalne funkcije ispusta,
- po dovršetku dokumentacije – projekta daljinskog nadzora i upravljanja, započeti realizaciju sustava kako bi se moglo prići, pored ostalog, prikupljanju podataka u funkciji sustava kanalizacije,
- izraditi projektnu dokumentaciju za izmještanje KPS BELVEDER i VILA DUBROVNIKA, i započeti s radovima na izmještanju te izmještene pogone predati JP Vodovod Dubrovnika radi osiguranjan stručnog održavanja, kako bi se osigurao stalan pogon i zaštita istočnog dijela akvatorija od zagađenja,
- započeti žurnu izradu tehničke dokumentacije za KPS Stari grad kao i njenu gradnju u cilju rješenja problema odvodnje otpadnih voda Starog grada, što bi pridonijelo smanjenju zagađenja istočnog akvatorija Dubrovnika,
- Izraditi Idejni projekt kompletne odvodnje (oborinske, fekalne i odvodnje velikih oborina – bujica) područja Rijeke Dubrovačke, od naselja Šumet do Lozice s jedne strane i Sustjepana s druge strane Rijeke Dubrovačke. Po mogućnosti otpočeti ostvarenje projekta - gradnju šurnih zahvata, što bi osiguravalo rješenje problema zagađivanja rijeke Omble, što bi se odrazilo i na poboljšanje kvalitete priobalnog mora, nizvodno od ušća rijeke Omble,

Odvodnja velikih oborina (bujice i potoci) predstavljaju značajan problem radi nereguliranja postojećih bujica. Prioritetno je potrebno u gradu započeti postupno graditi sustav oborinske odvodnje, regulirati neodržavani potok Slavjan u Komolačkoj dolini, urediti dva bujična korita u Mokošici s taložnicama te regulirati bujicu od zaseoka Pobrežje do Stare Mokošice.

Zaštita voda i mora

Svi izvori pitke vode Grada Dubrovnika (više manjih izvora, jedan glavni i jedan pomoćni izvor, koji služe za organiziranu vodoopskrbu) se nalaze na južnim padinama brda prema BiH. Preliminarne zone sanitarne zaštite izvorišta pitke vode određene su na temelju istraživanja i opažanja za potrebe HE u sljevu Trebišnjice i istraživanja za potrebe HE Ombla. Iz prikazanih zaštitnih područja, ističe se problem zaštite Omble, što predstavlja odlagalište otpada na lokaciji Grabovica, koju treba istražiti i u odnosu na rezultate odlučiti o načinu sanacije odlagališta.

Zaštita akvatorija Grada Dubrovnika se predlaže svrstavanjem obalnog mora u kategoriju osjetljivo područje (prema Državnom planu za zaštitu voda more u zoni utjecaja ispuštanja otpadnih voda, izvan kruga difuzora radijusa 300 m).

Stupanj pročišćavanja u uređajima za pročišćavanje otpadnih voda, prije ispuštanja u more putem podmorskih ispusta, utvrđuje se spregom informacija o maksimalnom opterećenju otpadnim vodama i o prijemnoj moći akvatorija, što se utvrđuje oceanografsko - hidrografskim mjerenjima.

3.2.4.3. Groblja

Postojeća groblja u Dubrovniku; groblje Boninovo (sa pripadajućim katoličkim, pravoslavnim, muslimanskim grobljem i grobljem između tri crkve), groblje sv.Mihajlo, groblje na Danče, židovsko groblje i vojno groblje u Gospinom polju (uključujući i staro pravoslavno groblje na Pilama) nemaju uvjeta za širenje, potpuno su prostorno

određena i uglavnom popunjena. Na njima je i dalje moguće koristiti postojeća grobna mjesta, odnosno grobnice. Groblja je potrebno održavati i opremiti u skladu s potrebama (održavati u sanitarnom smislu sukladno propisima, te ih hortikulturno uređivati i održavati u skladu s prirodnim i kulturnim nasljeđem prostora).

Kako je naglašeno, postojeće glavno gradsko groblje Dubrovnika, Boninovo, je gotovo u cijelosti iskorišteno pa se planira nova lokacija groblja izvan obuhvata ovog plana na području Župe Dubrovačke – Dubac, o čemu je potrebno postići posebne dogovore.

Postojeće groblje u Mokošici nema mogućnosti širenja na postojećoj lokaciji, pa se predlaže proširenje/korištenje groblja u susjednim naseljima Rožatu ili Petrovom Selu. Omogućava se proširenje groblja u Petrovom selu (osim predloženih čest.zem. 636 i 637 k.o. Petrovo Selo) i izvan granica određenih za širenje groblja, ukoliko se za to ukaže potreba a na temelju potrebnih prethodnih istraživanja. U tom slučaju je potrebna rekonstrukcija pristupne ceste a moguće je rekonstruirati i postojeći "požarni put" od smjera istoka.

Groblje u Sustjepanu može koristiti za širenje, odnosno gradnju novih grobnica posljednju (gornju) grobnu terase, odnosno širenjem između te, posljednje terase i ceste na jugu (čest.zem. 67/1, 70/3-dio k.o. Sustjepan).

Mogući smjer širenja groblja u Komolcu je jugoistok, duž slojnice terena na kojoj se nalazi i glavni dio postojećeg groblja, čime se zaposjeda čitava čest.zem 320 k.o. Komolac. Na novoprosirenom dijelu, na krajnjem jugoistočnom dijelu je potrebno rezervirati prostor za rješavanje dodatnog kolnog ulaza na groblje.

Groblje u Knežici je moguće širiti jednostavno na čest.zem. 28, 30 i 31 k.o. Knežica (mogućnost rješavanja imovinsko pravnih odnosa) jer postojeće groblje nema zidanu ogradu. U šumaraku, koji se prostire južno i zapadno od groblja, treba sačuvati što više stabala u slučaju proširenja groblja.

Vrlo povoljne mogućnosti za širenje prema sjeveru (čest.zem. 601/1,2 k.o. Šumet) ima groblje u Šumetu. Postojeću škrapu je potrebno sanirati (zatrpati i stabilizirati) a "divlje" grobnice uz nju izmjestiti. Proširenje groblja u novi red prema sjeveroistoku ne zahtjeva posebno saniranje terena.

Prilikom proširivanja groblja u Rožatu važno je očuvati njegovu specifičnu "sliku", grobnih redova poredanih u koncentričnim krugovima duž slojnica brda. Postoji mogućnost širenja groblja prema sjeveru, ali na nižim nivoima terena (čest.zem. 65/2, 67/2 k.o. Rožat). Potrebno je ostvariti veze među pojedinim grobnim terasama i omogućiti kolni pristup groblju.

3.2.5. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite površina i građevina

3.2.5.1. Područja posebnih uvjeta korištenja – prirodna baština

Velike promjene u prirodnom prostoru izazvane ekonomskim napretkom, porastom i proširenjem područja naselja, posebno urbanog područja grada Dubrovnika i prigradskog područja Rijeke dubrovačke, uvjetovale su da čovjekova bliža i dalja okolina, prirodni prostori i priroda u cjelini postaje iz dana u dan sve ugroženija.

Takve negativne posljedice na prirodu i njene vrijednosti, potrebno je planskim mjerama spriječiti i zaustaviti dalje procese degradacije prirodne sredine.

Na slikovitom i vrlo vrijednom prostoru obuhvata Grada Dubrovnika postoji niz lokaliteta koji su već pod posebnom zaštitom prema Zakonu o zaštiti prirode, te drugi dio lokaliteta evidentiran za stavljanje pod posebnu zaštitu prema Prostornom planu Dubrovačko neretvanske županije, ili stavljanje pod zaštitu prema Prostornom planu uređenja grada Dubrovnika.

Zaštićene prirodne vrijednosti, sukladno Zakonu na području obuhvata GUP-a su:

- **Otok Lokrum**, poseban rezervat šumske vegetacije;
- **Mala i Velika Petka**, park šuma;
- **Rijeka dubrovačka**, značajni krajobraz;
- **Močiljska špilja**, geomorfološki spomenik prirode.

Na zaštićene prirodne vrijednosti primjenjuju se mjere zaštite utvrđene Zakonom o zaštiti prirode i drugim posebnim Zakonima.

Tablica 17. Zaštićene prirodne vrijednosti

ZAŠTIĆENE PRIRODNE VRIJEDNOSTI		
KATEGORIJA	NAZIV	REGISTARSKI BR.
Posebni rezervat šumske vegetacije	LOKRUM	46 , Rješenje 181/1 od 9.12.1961. "NN br. 14 od 6.4.1963. (proglašenje rezervatom na Saboru) Br. Registr. 1211 (cjelina otoka)
Značajni krajobraz	RIJEKA DUBROVAČKA	194 , Rješenje br. 164/2 od 19.12.1964.
Spomenik prirode-Geomorfološki	MOČILJSKA ŠPILJA	93 , Rješenje br. 49/4 od 18.03.1963.
Park šuma	MALA I VELIKA PETKA	Mala i Velika Petka proglašene su Odlukom Skupštine općine Dubrovnik (br. 01-1096/2-87, Sl.Gl. 10/1987 od 21.12.1987.) parkom prirode. Zaštita u smislu Zakona nije do danas provedena.

➤ **Otok Lokrum, poseban rezervat šumske vegetacije**

Otok Lokrum ima površinu od 72 ha. Obrastao je gustom vegetacijom koja pokriva gotovo cijeli otok (62 ha). Zbog toga je još 1963. godine donesen Zakon o proglašenju Lokruma upravljanim prirodnim rezervatom (NN br.14 od 6. travnja 1963. godine). Donošenjem novog Zakona o zaštiti prirode otok Lokrum je uvršten u kategoriju posebnog rezervata šumske vegetacije.

Lokrumovo čudo prirode je jezero Mrtvo more nastalo izljevima vode koju zamasi vjetra uzdižu za visoka mora i vodom koja dolazi ispod zemlje. Na Lokrumu je sačuvana prirodna šumska vegetacija.

Po svom prirodnom položaju Lokrum pripada biljnoj zajednici šume crnike koja je u prošlosti posječena i zamijenjena makijom. Posebno se ističe makija na sjeverozapadnom dijelu otoka.

Hrast crnika je rijedak u makiji, dok na sjeveroistočnom dijelu postoji sklop crnike s visokim stablima. Jugoistočni dio Lokruma nalazi se pod visokom šumom alepskog bora, dijelom su tu i stabla čempresa, dok su elementi makije rjeđi i niži. Uz ovu autohtonu vegetaciju dio Lokruma u blizini zgrade samostana pretvoren je u park i botanički vrt, koji je sredinom 19. stoljeća obogaćen mnogim egzotama iz tropskih i suptropskih krajeva. 1959. god. je osnovan Botanički vrt u kojem se nalazi zbirka eukaliptusa izvan autohtonog područja. Vrt je otvoren a javnost 1967. Cilj osnivanja botaničkog vrta je bio introdukcija i aklimatizacija tropskog i suptropskog bilja Vrt je posebno bogat zbirkom australske flore. Nad otokom je dugo godina praćen prelet ptica. Gotovo su sve stanarice i gnjezdarice. Nekoliko parova velike sove (bukoča) stalno obitavaju na otoku.

Vrlo je velika raznolikost biljnih i životinjskih bentonskih populacija. Na kamenitim podlogama nađeno je više rijetkih vrsta kao npr. zelena moruzgva (*Actinia cari*) i vrlo rijetka vlasulja (*Phelia elongata*). Interesantna je populacija vrste *Scyllarides latus*, kao i zakonom zaštićen puž *Mitra zonata*. Zona prskanja mora pripada posebnoj endemičnoj ilirsko-jadranskoj zajednici *Limonietium anfracti*, koja je s tog lokaliteta prvi put opisana (1980.).

➤ **Mala i Velika Petka, park šuma**

Mala i Velika Petka proglašene su Odlukom Skupštine općine Dubrovnik (br. 01-1096/2-87, Sl.Gl. 10/1987 od 21.12.1987.) parkom prirode. Zaštita u smislu Zakona nije do danas provedena. Odlukom SO Dubrovnik iz 1987. godine, područje Male i Velike Petke je već stavljeno pod zaštitu u kategoriji park šume.

Park šuma Velika i Mala Petka potrebno je zaštititi zbog izuzetno razvijene makije i šume alepskog bora.

Devastacija na Velikoj i Maloj Petki uvjetovana je neplanskom izgradnjom koja se širi prema obroncima na štetu zelenog pojasa.

➤ **Rijeka dubrovačka, značajni krajobraz**

Rijeka Dubrovačka je oko 5 km duga i najvećim dijelom u obliku zaljeva potopljena riječna dolina sa strmim i do 600 m visokim dubinskim stranama. Prirodnim karakteristikama se pridružuje izuzetno bogat kulturno-povijesni inventar starih dubrovačkih ljetnikovaca i parkova.

Rijeka Dubrovačka neposredno nakon izvora prelazi u estuarij dužine 4 km, a širine 200-300m. Zbog malih varijacija plime i oseke pripada skupini stratificiranih estuarija i jedan od rijetkih koji su izravno povezani s otvorenim morem.

U neposrednoj blizini izvorišta nalazi se posebno vrijedan otočić. Naplavljeno područje uz izvor Dubrovačke rijeke je krajnja sjeverna granica rasprostranjenja kornjače *Mauremys caspica*: To područje je i stanište velike štipavce (*Balestoma nilotikum*) najvećeg kukca naše faune. Zbog neposredne blizine otvorenog mora, stanište je rijetkih organizama i područje mrijesta riba (lubin, nekoliko vrsta cipala, ovčica). Posebno su bogate populacije tzv. ribljeg mlijeka (*Aphia pellucida*).

Devastacija ovog prostora izazvana neprimjerenim korištenjem (skladišta smještena uz samu obalu, izgradnja novog naselja Mokošica, degradacija krajolika i sl.), dovodi u pitanje smisao i karakter zaštite ovog, izuzetno vrijednog prostora.

Mrijest ribe može biti otežan zbog jakog intenziteta umjetne svjetlosti. Zasada nije moguće prosuditi konflikt koji bi eventualno nastao izgradnjom HE Ombla. Gotovo je sigurno da će se promijeniti režim dotoka slatke vode, što će utjecati na hidrološke i biološke karakteristike izvorišnog dijela estuarija rijeke Omble.

U cilju obnavljanja krajobraznih i kulturnih vrijednosti ovog prostora neophodna je rekonstrukcija ljetnikovaca i rekultivacija njihovih perivoja i vrtova te prenamjena i dislokacija skladišnih i radnih pogona sa ovog područja.

Kroz PPDNŽ predlaže se, zbog djelomičnog nestanka obilježja zbog kojih je zaštićen, preispitati obuhvat zaštite i po potrebi donijeti akt o prestanku zaštite zaštićenog krajobraza Rijeke dubrovačke.

➤ **Močiljska špilja, geomorfološki spomenik prirode**

Močiljska špilja kod naselja Pobrežje iznad Rijeke dubrovačke je značajan speleološki objekt. Unutrašnjost špilje je razgranata u nekoliko dvorana, galerija i hodnika koji su bogati sigama. Duga je oko 1 km, a otkrivena 1919. godine. Njezin se ulaz nalazi na 360 m nadmorske visine, odakle se pruža lijep pogled na okolicu. Zaštićena je Odlukom zavoda za zaštitu prirode 1963. godine. Iako postoje uvjeti da se špilja turistički iskorištava, nije otvorena za posjetitelje.

➤ **Osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz**

Prema Prostornom planu Dubrovačko neretvanske županije osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća:

- **akvatorij otoka Lokruma**; 100 m od obale akvatorija uvale Lapad, oko otoka Dakse, te otoka Lokrum. Ova područja je potrebno sačuvati od devastacije utjecaja s kopna, znatnih intervencija na obali, bilo kakvog vida eksploatacije (akvakulture, ribarenja i sl.).
- **estuarij Rijeke Dubrovačke**; ekološki vrijedno područje, sustavom mjera zaštite osigurati trajno prisustvo i nenarušavanje prirodnih oblika i zaštitu od promjene ili uništavanja temeljnih vrijednosti, područja je potrebno sačuvati od devastacije utjecaja s kopna, znatnih intervencija na obali, bilo kakvog vida eksploatacije (akvakulture, ribarenja i sl.).
- **otok Daksa**; vrijedno memorijalno područje – otok Daksa je pod zaštitom i prema Zakonu o zaštiti spomenika kulture. Potrebno je očuvati njegovo memorijalno-kulturno značenje i sačuvati ga od bilo kakve izgradnje.
- **Srđ**; premda danas opožaren, zeleni plato Srđa zajedno s naseljem Bosanka, trebalo bi uslijed očuvanja prirodnih i krajobraznih vrijednosti ozelenjavati i rekultivirati. Područje Srđa koje uključuje plato, padine prema gradu te vrhove Strinčijeru, Žarkovicu i naselje Bosanka predstavlja prirodni, zeleni okvir grada. Stoga je neophodno zaustavljanje daljnje izgradnje na način da se ne zauzimaju površine Srđa te šumsko-uzgojnim zahvatima i prirodnim ozelenjavanjem i pošumljavanjem rekultivirati devastirani prostor. Gradnja u funkciji turizma i rekreacije planirana na platou Srđa ne smije ugroziti prirodne vizure prema Gradu.

- **Zapadni dio poluotoka Lapad;** 100 m od obale akvatorija uvale Lapad, oko otoka Dakse, te otoka Lokrum. Ova područja je potrebno sačuvati od devastacije utjecaja s kopna, znatnih intervencija na obali, bilo kakvog vida eksploatacije (akvakulture, ribarenja i sl.).

- **Skupina stabala kod kuće Starog kapetana u Lapadu;** u skupini starih stabala posebno se ističe stablo rogača, kao i desetak starih stabala crnike od koji najstarije, neposredno uz kuću, ima promjer 70 cm. Mjere koje treba poduzeti su izrada stručnog obrazloženja na koje je potrebna suglasnost nadležne službe za zaštitu prirode te donošenje odluke o stavljanju pod posebnu zaštitu od strane županijske skupštine, te prosljediti nadležnoj službi zaštite prirode koja donosi rješenje o upisu u Upisnik zaštićenih dijelova prirode.

- **Zeleni pojas od rta Mlinac do Orsule, uključujući akvatorij;** značajan u krajobraznoj slici grada i ekološki vrijedno i osjetljivo područje, potrebno sačuvati od devastacije utjecaja s kopna, znatnih intervencija na obali, bilo kakvog vida eksploatacije (akvakulture, ribarenja i sl.).

Prema Generalnom planu osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz obuhvaća:

- **Stjenoviti obronci rijeke Dubrovačke;** potrebno ih je sačuvati u prirodnom obliku jer predstavljaju istaknuti i geomorfološki specifičan prirodni predjel.

- **Zeleni vrhovi i padine Babinog Kuka, Hladnice, Gimana, Montovjerne i Gorice;** Zbog napadnutosti neplanskom izgradnjom, zeleni vrhovi, izuzetno važni za očuvanje krajobraznih vrijednosti grada Dubrovnika, sve više gube na svom značaju i u opasnosti su da izgube ulogu osobito vrijednog prirodnog krajobraza. Navedeni zeleni vrhovi predstavljaju zaštitna područja gradske cjeline i doprinose vizualnom tj. estetskom doživljaju gradskog prostora. Stoga je potrebno postojeću izgradnju koja se popela do samih vrhova preoblikovati, a zelene cjeline pošumljavati i ozelenjavati.

- **Prostor povijesne vrtne zone,** kojega su u vrijeme Dubrovačke Republike kao planirani prigradski predjel zauzimali ljetnikovci i kuće smješteni u dovoljno prostranim i dobro uređenim vrtovima. Pored znatnoga broja starih vrtova unutar već zaštićenoga tzv. UNESCO-ova prostora još uvijek postoje brojni povijesni vrtovi koji se u vidu dva izdužena kraka sa zapadne i jednoga sa istočne strane vezuju za njega. Tu povijesnu prigradsku vrtu zonu sa zapadne strane omeđuju: ulica Od Graca, put Dr.A.Stračevića do Boninova, put Od Republike i Splitski put do mosta, zatim uličica i zeleni tampon s vanjske strane sjevernog ogradnog zida vrtova Natali i Skočibuha, ul. I. Matijaševića i put V. Nazora do početka puta A.Hebranga, pa ulica Od Gaja do spojne uličice uz vrtni ogradni zid kuće Gornji Kono k.br.47. odatle Gornji Kono, ulica M. Gjaje i JTC. Istočno od UNESCO-ova prostora omeđena je putom F.Supila do iza samostana Sv. Jakova. Ova prostorno cjelovita povijesna prigradska vrtna zona jedinstvena je u Hrvatskoj pa ju je potrebno sačuvati, zaštititi i dalje istražiti.

Pored povijesnih vrtova u sklopu gradske povijesne zone potrebna je zaštita slijedećih **povijesnih vrtova izvan povijesne prigradske vrtne zone:**

Tablica 18. Evidentirani spomenici vrtne arhitekture

1.	Lokrumski perivoj s vrtovima oko benediktinskog samostana i ladanjskog dvorca Maksimilijana Habsburškoga (uglavnom XIX st.)
2.	Ograđeni vrt starog ljetnikovca na Gornjem Konalu (sada Košta)
3.	Ograđeni vrt gotičkorenesansnog ljetnikovca Bundić na obali Nikole Tesle (sada Majstorović)
4.	Ograđeni, cjelovito očuvani vrt s bosketom gotičko-renesansnog ljetnikovca Bunić-Gradić na obali S. Radića
5.	Ograđeni vrt renesansnog ljetnikovca Bunić na obali S. Radića
6.	Ograđeni vrt renesansnog ljetnikovca Gundulić (jedan od najvećih u Dubrovniku iz toga doba-1535.g.) na obali S. Radića
7.	Dijelom ograđeni vrt renesansnog ljetnikovca Sorkočević-Natalić na Kantafigu
8.	Ograđeni, cjelovito očuvani vrt gotičko-renesansnog ljetnikovca Petra Sorkočevića iz 1521.g. na Lapadskoj obali
9.	Ograđeni vrt gotičko-renesansnog ljetnikovca Pucić (Kosor) Lapadskoj obali
10.	Ograđeni vrt renesansnih obilježja nekadašnjeg ljetnikovca Sorkočević (Jordan) na Lapadskoj obali
11.	Ograđeni vrt renesansnog ljetnikovca Gučetić (Rašica), jedan od najprostranijih u Dubrovniku toga doba, na putu Ispod Petke
12.	Povijesno značajan lokalitet Benešinih srednjovjekovnih vrtova i vinograda na Gorici –Opuhu s gotičkorenesansnom kapelicom i ugrađenom pločom relevantnog teksta iz 1286.g.
13.	Preuređeni vrt gotičkorenesansnog ljetnikovca Kaboga na Batahovini (Rijeka dubrovačka)
14.	Preuređeni vrt renesansnog ljetnikovca Staj na Batahovini
15.	Osobito vrijedni ostaci vrta baroknog ljetnikovca Bozdari-Škaprlenda u Čajkovićima (Rijeka dubrovačka)
16.	Obnovljeni renesansni vrt obnovljenog ljetnikovca Sorkočević u Komolcu (Rijeka dubrovačka)
17.	Dijelom ograđeni vrt preuređenog starog ljetnikovca (Kolić) u Komolcu (Rijeka dubrovačka)
18.	Dijelom ograđeni vrt renesansnog ljetnikovca Rastić u Rožatu (Rijeka dubrovačka)
19.	Ograđeni vrt renesansnog ljetnikovca Crijević u Obuljenom (Rijeka dubrovačka)
20.	Dijelom ograđeni vrt renesansnog ljetnikovca Klementa Gučetića u Obuljenom (Rijeka dubrovačka)
21.	Ograđeni vrt renesansnog ljetnikovca Zamanja u Obuljenom (Rijeka dubrovačka)
22.	Ograđeni vrt renesansnog ljetnikovca Gučetić (posljednje vijeće Republike) u Mokošici (Rijeka dubrovačka)
23.	Dijelom ograđeni vrt renesansnog ljetnikovca Bobaljević na Mirinovu (Rijeka dubrovačka)
24.	Ograđeni vrt starog ljetnikovca u Vrbici

Od osobite vrijednosti je prostor, kojega su u vrijeme Dubrovačke Republike kao planirani prigradski predjel zauzimali ladanjski sklopovi, odnosno ljetnikovci smješteni u dovoljno prostranim vrtovima, vrtoarhitektonski uređenim otvorenim prostorima u zelenilu. Pored znatnog broja starih vrtova unutar zaštićenog tzv. UNESCO-ova prostora, još uvijek postoje brojni povijesni vrtovi, koji se u vidu dva izdužena kraka sa zapadne strane i jednog kraka sa istočne strane vezuju za njega. Takvu jedinstvenu prostorno cjelovitu zonu povijesnih vrtova u Hrvatskoj, koja je ujedno i povijesna zanimljivost, potrebno je sačuvati i zaštititi.

Povijesni vrtovi na užem području grada Dubrovnika i u Rijeci dubrovačkoj su primjeri koji još uvijek imaju golemu vrijednost kao materijalna činjenica jedne doista izuzetne povijesne vrtnooblikovne pojave pod zajedničkim imenom “**dubrovački renesansni vrt**”.

U vrijeme utemeljenja Grada (prva polovina 7. stoljeća) plodno zemljište Srđa, Pila, Gruža, kao i poluotoka Lapad je kultivirano. Kako je vrijeme prolazilo, plodno zemljište izvan gradskih zidina je kultivirano, zasađeno različitim kulturama, od voća, povrća, loze, u nastojanju da se osigura izvor prehrane stanovništvu grada. Ti pažljivo kultivirani vrtovi ukrašavali su vanjski krajobraz grada izvan zidina. U drugoj polovini 14. stoljeća na području izvan gradskih zidina počele su nicati kamene gotičke (seoske-ladanjske) kuće sa vrtovima čija namjena više nije bila orijentirana isključivo na poljoprivrednu proizvodnju, već za odmor.

Od sredine 15. stoljeća arhivski dokumenti svjedoče o velikoj potražnji za kamenim elementima za izgradnju arsenala uz samo more za smještaj čamaca. Njihova je struktura iskorištena za uređenje terasa sa pergolama na njihovom vrhu. Pergole su bile prekrivene lozom i štatile ulaz u kuće u ljetnom periodu. Nije postojao niti jedan renesansni niti post renesansni vrt (od kraja 15. do početka 19. stoljeća) kojeg nije krasila takva pergola.

Velik broj ljetnikovaca izgrađen je od kraja 15. stoljeća i tijekom 16. stoljeća na stjenovitim terenima povezanim s morem. Specifično političko, ekonomsko i socijalno okruženje u kojem su nastajali, posebne vrijednosti i upečatljivi stil gradnje prepoznaje ih u povijesti kao Dubrovačke renesansne vrtove.

Na području Pile-Kono najstariji primjeri zatečeni su na području Gornji Kono i datiraju sa kraja 15. stoljeća.

Tijekom 16. i 17. stoljeća ljetnikovci zauzimaju sve više područja zvanog Gornji Kono i postaju na neki način pravila gradnje kompleksa zgrade i okolnih vrtova od 2000-5000 m². Također se šire i na područje Donjeg Kona oko Boninova i brežuljka Gradac nedaleko Pila. Usprkos degradaciji i devastaciji povijesnih vrtova tijekom 19. i posebno 20. stoljeća postoji još desetak kompleksa ljetnikovaca iz navedenog perioda, iako su u veoma lošem stanju. Ističe se kompleks Vice Stjepovića na Boninovu, kompleks Crijević u podnožju Graca, kompleks Zuzorić, Biskupija-Bete i Radmilo Svilokos u Gornjem Konu. Gradske ljetnikovce ne karakteriziraju oveliki poljoprivredni kompleksi koji ih okružuju kakav je slučaj u ruralnim područjima.

Vrlo je važno za područje Pile-Kono da su između tri glavne longitudinalne komunikacije uspostavljeni okomiti pravci koji omogućavaju vezu među njima. Tako je područje Pila i djelomično Kona, podijeljeno u sekcije omeđene ulicama uz koje su veliki kameni ogradni zidovi koji su rezultat planske regulacije ovog i okolnih područja. Sredinom 17. stoljeća svaki od ovih odvojenih dijelova zauzet je kompleksima ljetnikovaca, ograđenih i podijeljenih međusobno kamenim ogradama, ovisno o njihovom položaju. Respektirajući postavu u okruženju, svakom kompleksu omogućen je nesmetan vidik na Grad i otvoreno more.

Najveće promjene na području Pile-Kono zbilo se nakon potresa 1667. godine koji je razorio velik dio Grada. Uplašeni, mnogi su stanovnici Grada napustili to područje i trajno naselili područje Pile-Kono, obnavljajući uništene ljetnikovce i podižući nove kuće. Neke od tih kuća poprimile su novu formu i oblik prilagođavajući se potrebama trajnog stanovanja.

Gradnja novih stambenih objekata uvjetovala je u posljednjim desetljećima 17. i tijekom 18. stoljeća veću razuđenost stanovanja i smanjenje površine renesansnih vrtova. Na taj način je područje Pile-Kona doživjelo transformaciju iz područja za odmor (ljetnikovci) u vrtno predgrađe Grada u zidinama.

Važno je napomenuti da su i vrtovi podignuti tijekom 18. i prve polovine 19. stoljeća također zadržali tradicijske oblikovne elemente. Vrtovi su oblikovani terasasto. Ulazni dio nadsvođen je pergolom koju su sa obje strane produžavali lijepo oblikovani kameni stupovi. Drvena konstrukcija je ponekad zamijenjena željeznom. Na odabranim mjestima u vrtu formirani su belvederi sa kamenim klupama.

Ulaskom Napoleonove vojske u Dubrovnik 1806. godine i abolicijom Dubrovačke Republike 1808. godine, došlo je do političkih, ekonomskih i socijalnih promjena. Ove promjene imale su znatan utjecaj kako na prostor suburbije tako i na šire ruralno područje.

U ljeto 1806. godine, nakon što su Francuzi okupirali Dubrovnik, Crnogorci potpomognuti Ruskom vojskom napali su područje Dubrovnika. Tijekom napada mnogi dijelovi ljetnikovaca i rezidencijalnih kuća su srušeni i zapaljeni. Njihov velik dio je od strane vlasnika obnovljen, ali su renesansni vrtovi ostali zapušteni zbog smanjenih materijalnih mogućnosti njihovih vlasnika.

Za vrijeme Francuske okupacije (1806-1814) dogodile su se nove intervencije u prostoru u svrhu omogućavanja efikasnije povezanosti vanjskih područja i omogućavanja razvoja Grada. Sagrađena je nova široka cesta od zapadnih vrata Grada prema Boninovu i Gružu koji je postao glavna gradska teretna i putnička luka sredinom 19. stoljeća. Slobodni prostor na Pilama ispred ulaza u Grad – Brsalje od sredine 19. stoljeća postaje glavni terminal.

Brojne zgrade potrebne Gradu u zidinama podignute su na ovom području u drugoj polovini 19. stoljeća kakve su nova bolnica sa parkovnom površinom, dok je Gradac uređen kao javni park otvoren za građanstvo u 1898. godini. Podignut je samostan Sestara milosrdnica. Također je u funkciju stavljena škola u 1901. godini u velikoj četverokrilnoj zgradi. (danas Interuniverziteti centar). U 1897. godini otvoren je i hotel Imperial na području na koje su prije zauzimali vrtovi. Javni park u podnožju zapadnog ulaza u Grad-Pilama otvoren je za građane 1904., a u 1913. godini otvoren je i park Bogišić.

Tijekom prvih desetljeća 20. stoljeća na područjima vrtova sagrađeno je nekoliko obiteljskih vila.

Izgradnja željeznice krajem 19. stoljeća i proširenje luke Gruž utjecala je na intenzivnije širenje grada. Sredinom 20. stoljeća došlo je do gradnje niza novih industrijskih i stambenih objekata na površinama renesansnih vrtova tako da su takvom izgradnjom mnogi od njih djelomično ili kompletno devastirani, a od nekih su sačuvani samo fragmenti.

Tijekom stoljeća područje Pile-Kono je postupno i bespovratno transformirano od vanjske poljoprivredne i odmorišne zone grada u zidinama, preko zone vrtova u vrtno područje potpuno integrirano u moderan grad Dubrovnik.

Na području Pile-Kono postoji još nekoliko povijesnih renesansnih vrtova i određen broj vrtova koji datiraju od 18. stoljeća te manje više fragmentarni ostaci inkorporirani u današnje vrtove.

Područje Pile-Kono predstavlja vrtu zonu grada sa prisustvom povijesnih vrtova koji datiraju od konca 15. stoljeća do današnjeg dana. Kako područje povijesnih vrtova nije istraženo, osim za poneke stare vrtove, potrebno je sustavno istraživanje i formiranje datoteke svakog povijesnog vrta pojedinačno (površina, stanje, osnovni elementi, vegetacija i ostale posebne vrijednosti). Katastarske mape iz 1837. godine predstavljaju ključnu dokumentaciju jer su u njih ucrtane sve ulice, zgrade s pripadajućim vrtovima te kazuju o nivou obrade svakog pojedinog vrta.

Bogatstvo vrtova, perivoja i parkova na dubrovačkom području svjedoči o konstanti kulturnog i civilizacijskog hoda i uspona područja kroz povijest. Povratak vrtu i perivoju, te poštivanje tradicijskih promišljanja uobličena gradova i naselja izdvojili su vrt i perivoj kao kulturni prostor koji nosi poruku, koji je vidljiv i prepoznatljiv u slici grada, koji je u stanju udahnuti gradu prepoznatljivost do simboličnih poistovjećivanja s gradom, koji je u stanju dati mnogo više od "čistog zraka" i bezličnog zelenila, lišenog svakog oblikovanja i stvaralačke estetike.

Dubrovački renesansni vrt već stoljećima predstavlja pojam skladne ljepote karakteristično oblikovanog vrta uz ladanjske dvore dubrovačkih gospara.

Dubrovnik nije iskoristio bogato i vrijedno nasljeđe brojnih renesansnih vrtova uz ljetnikovce u slici grada 20. stoljeća. Ne samo da nije iskoristio, nego je i većinu te vrtne baštine zapustio i uništio. Rijetki su sačuvani ili obnovljeni renesansni vrtovi, makar i s preobrazbama nastalim tijekom stoljeća. Jedan od poučnih primjera je perivoj Sorkočević na Lapadu, koji se skladno stopio s okolnim vrtovima 20. stoljeća oblikujući prepoznatljivu i dojmljivu sliku Lapada u pogledu iz gruške luke. Većina renesansnih vrtova je uništena novom nepromišljenom izgradnjom, bez očekivanog štovanja stoljećima stvaranog graditeljsko-vrtnog nasljeđa. Dubrovački Stari grad nije svoju sliku i svoj identitet gradio na gradotvornoj vrtnoj i perivojnoj arhitekturi, ali je stvorio neponovljiv i smišljen gradski ambijent svjetske vrijednosti. U neposrednoj okolini Starog grada, već odmah izvan zidina, dubrovčani su podizali vinograde, korisne vrtove i ljetnikovce s vrtovima. Gotovo je neshvatljivo da njihova starost, vrijednost i brojnost nisu u godinama druge polovice 20. stoljeća izazvali poštovanje i da nisu poticali urbanistički promišljenije uobličavanje novog Dubrovnika.

Nasljeđe dubrovačkih povijesnih vrtova i perivoja jedinstvenog stilskog renesansnog obilježja, kao sam vrh u povijesti hrvatske perivojne kulture, dio su zamašnog programa u obnovi. Višeslojne su komponente obnove dubrovačko vrtno-perivojnog nasljeđa: od srednjovjekovnog vrta u atriju samostana Male Braće do brojnih renesansnih vrtova uz manje-više zapuštene ili potpuno uništene dubrovačke renesansne ljetnikovce (velikog kulturološko-turističkog potencijala u budućnosti), od obnovljenog Sorkočevićevog vrta do Trstena kome tek treba vratiti renesansno obilježje.

Na područje Lokruma potrebno je vratiti stilsko-povijesne karakteristike (botanički vrt, samostanski benediktinski vrt iz jedanaestog stoljeća, homerovski krajolik i dr.). Treba obnavljati sve ono što je uništeno u domovinskom ratu, ali i sve ono što je, zapuštanom i u velikom dijelu prethodnih desteljeća u kom su povijesno-stilske značajke hrvatskih perivoja tadašnjoj vlasti bile zadnja briga.

U očuvanju i provođenju zaštite evidentiranih i zaštićenih spomenika vrtne arhitekture stalno je prisutan problem provođenja zaštite, održavanja i obnove. Jedan od bitnih faktora navedenog problema je manjak stručnih kadrova i to naročito vrtlara, zatim prisutnost više imalaca ili korisnika pojedinog perivoja, te manjak stručnih organizacija osposobljenih za tu vrstu djelatnosti.

Stalan je pritisak prenamjene povijesnih perivoja u športsko-rekreativne centre, zatim za različite vidove izgradnje, primjerice izgradnju hotela, trafo-stanica, benzinskih pumpi, tvorničkih hala, trgova i sl., čijim se zahvatima nepovratno gube povijesna i stilska obilježja i vrijednosti parkovnog nasljeđa.

Većina povijesnih perivoja kao i drugi oblici parkovnog oblikovanja su u fazi kada se nužno treba pristupiti obnovi. Obnavljati treba samo najkvalitetnije perivoje, vrtove, drvorede i dr. koji su usprkos raznim zahvatima kao i prirodnim nepogodama očuvali povijesno stilsko obilježje i integralni su dio prostora u kojemu su nastali. Obnova povijesnih spomenika parkovne arhitekture je vrlo zahtjevan i složen posao te se treba temeljiti na metodama restauracije, rekonstrukcije i restitucije.

Zadatak istraživanja prostora povijesnog predgrađa je evidentirati i obaviti sustavni pregled povijesnih vrtova, predvrtova, dvorišta i sličnih prostora pripadajućih stambenih vrtova, predvrtova, dvorišta i sličnih prostora pripadajućih stambenih i drugih objekata kao i postojećih javnih otvorenih prostora, zabilježiti zatečeno stanje, izvršiti vrednovanje, srediti, pohraniti i objaviti dokumentaciju.

Radom na terenu potrebno je steći uvid u stanje ogradnih zidova, vrtnih terasa, potpornih zidova, šetnih staza, obrubnih zidića, pergola, vrtnih stubišta, vidikovaca, vrtno plastike, inventara i uređaja.

Potrebno je pokrenuti proceduru zaštite povijesne prigradске vrtno zone i navedenih povijesnih vrtova izvan nje koja se sastoji od izrade stručnog obrazloženja na koje treba ishoditi suglasnost nadležnog Ministarstva a odluku o proglašenju područja zaštićenim donosi Županijska skupština. Nakon donošenja odluke nadležna služba zaštite prirode donosi rješenje o upisu u Upisnik zaštićenih dijelova prirode.

3.2.5.2. Područja posebnih uvjeta korištenja – kulturno povijesne cjeline

Na području obuhvata GUP- postoji velik broj registriranih i evidentiranih spomenika kulture i vrijednih kulturno-povijesnih cjelina. Gotovo sva naselja uz obalu i na otocima ističu se vrlo vrijednim kulturno-povijesnim cjelinama, organski vezanim za prirodni prostor koji ih okružuje. Od brojnih cjelina zaštićena je samo **povijesna jezgra Grada s pripadajućim kontaktnim područjem ukupne površine 77,0 ha sa cjelinom otoka Lokruma površine cca 72,00ha.**

U kontekstu suvremenih potreba širenja i uređenja šireg i užeg područja Grada Dubrovnika neprestano se konfrontiraju potrebe nove gradnje i očuvanja graditeljskog nasljeđa. Uspjeh pomirbe današnjih zahtjeva i očuvanju neprocjenjivog bogatstva i kulturnog identiteta ovisi o racionalno osmišljenim planskim postavkama i pristupima.

Značaj i vrijednost povijesnog inventara na dubrovačkom području zahtjeva suvremen pristup koji je definiran kao svestrana aktivna zaštita, što znači uključivanje svih nosilaca zaštite u rješavanju veoma složenih problema graditeljskog nasljeđa. Bogato i izuzetno vrijedno graditeljsko nasljeđe dubrovačkog područja u suvremenoj prostornoj organizaciji doživljava afirmaciju ili reviziju izvorne funkcije. U skladu s načelima aktivne zaštite graditeljsko nasljeđe mora sudjelovati u životu šireg prostora kao nosilac određenih funkcija, a zaštita autentičnih obilježja i vrijednosti traži njihovo adekvatno dimenzioniranje. Zone zaštite pojedinačnih objekata i cjelina ne mogu se čvrsto ograničiti i izdvajati već sa okolnim prostorom moraju uspostaviti funkcionalni odnos i vizualnu ravnotežu. Stručnoj revitalizaciji i svrsishodnijem korištenju objekata

ili cjelina graditeljskog nasljeđa koje je u propadanju ili je napušteno, treba dati prednost pred izgradnjom novih turističkih, stambenih i drugih objekata.

Vrijednost i značaj te brojnost objekata graditeljskog nasljeđa na dubrovačkom prostoru ukazuje na njihov značajan utjecaj u organizaciji i oblikovanju prostora, tj. ukazuje na činjenicu da se svaki proces planiranja odvija u direktnom odnosu s prostornim i kulturno-povijesnim vrijednostima graditeljskog nasljeđa.

U sklopu izrade GUP-a izrađen je poseban **separat koji obrađuje konzervatorsku dokumentaciju** u kojem je dat povijesni pregled i sistematizacija značajnih (registriranih i evidentiranih) objekata i zona graditeljskog nasljeđa, ruralnih i urbanih cjelina te arheoloških zona na području Grada Dubrovnika. U metodološkom postupku obrade graditeljskog nasljeđa na području valorizirani su:

- arheološki lokaliteti
- pojedinačni objekti izvan cjelina
- urbane i ruralne cjeline

Kod toga je usvojen sistem prezentacije svakog pojedinačnog objekta ili cjeline s maksimalno mogućim brojem podataka i s posebnim naglaskom na vrijednostima, prostornim karakteristikama i prijedlogu odnosa sa širim prostornim okruženjem.

Sistematizacija graditeljskog nasljeđa izvršena u navedenom elaboratu poslužila je kao osnova za sintetičke kartografske prikaze tj:

- valorizaciju graditeljskog nasljeđa
- režima zaštite graditeljskog nasljeđa

U cilju zaštite graditeljske baštine i povijesnih graditeljskih cjelina utvrđene su **zone zaštite**.

Zona stroge zaštite obuhvaća **registrirano i preventivno zaštićeno kulturno dobro** s pripadajućom česticom i neposrednim kontaktnim prostorom. Postupak zaštite usmjeren je na potpuno očuvanje izvornosti kulturnog dobra, njegovog povijesnog i prostornog okoliša s mogućnošću rekonstrukcije na temelju prethodnih istražnih radova i detaljne konzervatorske dokumentacije.

Strogo zaštićene spomeničke cjeline podrazumijevaju registrirane odnosno preventivno zaštićene cjeline visoke spomeničke vrijednosti. Postupak zaštite usmjeren je na potpuno očuvanje izvornosti cjeline, njenog povijesnog i prostornog okoliša. Rekonstrukcija je moguća na osnovu istražnih radova i detaljne konzervatorske dokumentacije.

Unutar zone stroge zaštite zasebnu cjelinu čine registrirani, preventivno zaštićeni ili evidentirani **arheološki lokaliteti** na kojima su pronađeni materijalni ostaci ranijih struktura. Postupak zaštite odnosi se na dokumentaciju te konzervaciju i prezentaciju ostataka kulturnog dobra, bez mogućnosti izgradnje.

U određivanju stupnjevanja režima zaštite posebno mjesto unutar zone stroge zaštite ima povijesna jezgra Dubrovnika i njoj pripadajuća kontaktna zona.

Povijesna jezgra s gradskim zidinama i utverdama te gradskim jarkom registrirana je 1966. godine kao kulturno dobro te od 1979. godine uvrštena u UNESCO-ov registar Svjetske kulturne baštine (**obuhvat 18,8 ha) zajedno sa otokom Lokrumom (površine cca 72,00ha)**.

U okviru rješenja o registraciji povijesne jezgre je i neposredna, **kontaktna zona grada (obuhvat 58,2 ha)**. Omeđujuće katastarske čestice registriranog sklopa tj.

utvrđene kontaktne zone obuhvaćaju prema rješenju o registraciji iz 1966. godine slijedeće čestice; cijeli poluotok Danče, park Gradac, nastavljajući se ulicom Od Graca, putem dr. Ante Starčevića, zatim ulicom Miha Klaića, ulicom Baltazara Bogišića, Bogišićevim parkom, izlazi na Zagrebačku ulicu, ulicom Volantinom na Trogirsku ulicu, Kamenarsku ulicu, putem Gornji kono, ulicom Od Križa, Jadranskom turističkom cestom, do pravca ulice Vicka Lovrina, te na put Frana Supila.

Predloženo je proširenje kontaktnog područja povijesne jezgre prema Sv. Jakovu i Boninovu, Gružu i Lapadu, ukupnog obuhvata 102, 8 ha.

Kontaktne zone povijesne jezgre obuhvaćena je također režimom stroge zaštite. Međutim, obzirom na površinu zone kao i na karakter prostora i postojeće izgradnje, na pojedinim mjestima su moguće građevne intervencije interpolacijom novih građevina.

Zona umjerene zaštite, obuhvaća preventivno zaštićena ili evidentirana pojedinačna kulturna dobra ili cjeline ambijentalne vrijednosti. Režim zaštite uvjetuje očuvanje izvornih karakteristika pojedinačnih kulturnih dobara ili cjelina s ograničenim mogućnostima građevnih intervencija.

Zonom umjerene zaštite obuhvaćena je i neposredna okolina visokovrijednih kulturnih dobara što podrazumijeva ograničenu mogućnost građevnih intervencija.

Zonom umjerene zaštite obuhvaćene su i potencijalne arheološke zone gdje su nužna sustavna arheološka istraživanja.

Zaštićeni kulturni krajobraz izdvojen je kao zasebna kategorija u okviru režima zaštite i označen je režimom stroge zaštite, koji uvjetuje očuvanje krajobraznih obilježja, a obuhvaća zaštitu obalnog područja, istaknutih zona visokovrijednog zelenila, obradivih površina i atraktivnosti prostora.

Tablica 19. Spomeničke cjeline na području obuhvata GUP-a

NAZIV	Evidencija	Valorizacija	Vrsta cjeline	Napomena br. reg. ili prev. zaštite
DUBROVNIK jezgra zidine Lovrjenac Revelin Lokrum	R	SV	U	ZDU PZ UP/I-86/1969 RST 1301 RST 1281 RST 1197 RST 1183 RST 12-118/1-65
Rijeka Dubrovačka	R		KK	UP BR. 164/2-1964.
PETROVO SELO	E	A	R	
POBREŽJE	E	A	R	
MOKOŠICA	E	A	R	
BOSANKA	E	A	R	
PRIJEVOR	E	SV	R	
DRAČEVO SELO	E	SV	R	
ROŽAT	E	SV	R	
KNEŽICA	E	SV	R	
SUSTJEPAN	E	A	R	
GORNJE OBULJENO	E	SV	R	
KOMOLAC	E	A	R	
OTOK DAKSA	e			PZ – kulturni krajolik, cjelina otoka

R registrirana cjelina

A ambijentalna vrijednost

R ruralna cjelina
KK kulturni krajobraz
U urbana cjelina

E evidentirana

e evidentirani kulturni krajolik

SV spomenička vrijednost

Najkarakterističnija grupa spomenika kao jedinstvene cjeline jesu naselja tj. **urbane, poluurbane i ruralne aglomeracije**. Počeci urbanističkog razvoja začeti su, a potom planski provođeni u centralnom središtu – Dubrovniku. Dubrovnik je grad koji u urbanističkom smislu nije nastao prema jedinstvenoj ideji, već u vremenskom rasponu od VII do XIII stoljeća, što je rezultiralo stvaranjem međusobno različitih (oblikovno i tipološki) planiranih cjelina, koje zajednički čine sklad povezan u veliku površinu Grada. Izrastao je na prirodno obrambenoj podlozi klisure te je sa svojim bedemima ispunjavao ulogu čuvara vitalnog područja Dubrovačke Republike te je do danas ostao spomeničkom simbolikom prošlosti. Činjenica univerzalne brige Grada o organizaciji življenja na širem području ogleda se u stvaranju naselja širom područja opremljenim sadržajima koje je nametao postojeći nivo i napredak Dubrovnika i njegovog kulturnog miljea.

Jedna od najznačajnijih komponenti doprinosa cvjetnom periodu dubrovačke prošlosti bila je trgovina, posebno pomorska, koja je pogodovala razvoju ne samo matičnog grada već i otoka među kojima je u razdoblju od XV do XVII stoljeća prednjačio Lopud. Opće blagostanje i pogodni uvjeti omogućili su na otoku, kao i na drugim područjima, značajnu graditeljsku djelatnost od ladanjske i stambene do sakralne i fortifikacijske arhitekture s osmišljenom fizionomijom priobalnog otočkog naselja.

Značajnu graditeljsku pojavu uspješnog razdoblja Dubrovnika predstavlja **ladanjska arhitektura** koja je ostala kao vrijedan kulturološki i civilizacijski aspekt u spomeničkoj baštini. Smješteni uvijek u neposrednoj blizini grada, ladanjski objekti su vezani uz uređenje prostora grada. “Ladanjsko” često pokriva i pojam gospodarskog odnosno neke druge funkcije – stambene ili javne preuzimaju oblike ladanjskog. Tim su pojmom obuhvaćeni različiti graditeljski zahvati u kojima se izražava određeni način života u prostoru izvan gradskih zidina.⁴ Svaka od tih građevina nosi individualni značaj, a njihova je rasprostranjenost od neposredne okoline Grada (Kono, Lapad, Gruž, Rijeka dubrovačka) po cijelom dubrovačkom području tj. otoka Šipana, Lopuda, Koločepa, Orašca.

Arheološka istraživanja oko izvora Rijeke i na području Epidaura, upozorila su na niz ostataka antičkih villa rustica, što dokazuje da su se posjedi javljali na tom području u ranijim epohama, odnosno da je posredno riječ o uspostavljanju odnosa ladanjske arhitekture sa srodnim objektima ranijih razdoblja.

Na razmeđu 18. i 19. stoljeća povijesni događaji prekidaju nit trajanja Dubrovačke Republike. Francuskom okupacijom 1806. gase se sve vitalne funkcije Dubrovnika. Austrija je svojim dolaskom na ovo područje 1815. godine samo nastavila destruktivnu politiku prema graditeljskom nasljeđu. Naime, intenzitet života i smjena na povijesnoj sceni, imao je za posljedicu kvantitet i kvalitet intervencija na graditeljskoj baštini.

Samostanska arhitektura može se na dubrovačkom području pratiti od 10. stoljeća, premda ima indicija da je i ranije na ovom području bilo samostana. Od 10. do 13. stoljeća uglavnom se radi o benediktinskim samostanima, latifundijskog karaktera građenima uglavnom izvan naselja na kopnu i otocima. Ovi samostani nisu imali jačeg utjecaja na prostornu organizaciju ali su odigrali značajnu kulturnu i gospodarsku ulogu.

⁴ Nada Grujić, *Prostori dubrovačke ladanjske arhitekture*, Zagreb, 1982.

Većina je samostana ugašena u 16. stoljeću, dok su se duže održali samostani na Lokrumu i Višnjici, koji traju do 19. stoljeća.

U 13. stoljeću pojavljuju se franjevci i dominikanci koji više ne žive od zemlje nego od propovijedanja i prošnje te zbog toga samostane grade u gradovima i naseljima ili u njihovoj neposrednoj blizini. Kada su u naselju svojim opsegom i (kvadratičnim) opsegom bitno utječu na prostornu organizaciju. Njihova kulturna uloga je znatna dok je gospodarska manje značajna jer nemaju većih posjeda.

Najstariji materijalni ostaci na dubrovačkom području susreću se sporadično, a okvirno se mogu datirati u srednji ili mlađi paleolitik.

Najpoznatiji neolitski lokalitet ovog područja je Močiljska špilja u kojoj su pronađeni ulošci neolitske keramike, kamene sjekire i kremen artefakt.

U oblasti zaštite graditeljskog nasljeđa potrebna je planska regulacija ponašanja u prostoru pri čemu se misli da se u sklopu izrade konkretnih dokumenata prostornog uređenja detaljno odrede zaštićeni objekti i zone utjecaja, te da se propišu potrebna istraživanja (studije, konzervatorski elaborati i sl.), neophodni za očuvanje i revitalizaciju objekta, odnosno gradnju novih i rekonstrukcije postojećih objekata u njegovoj kontaktnoj (široj) zoni zaštite, što je jedino moguće u suradnji s institucijom nadležnom za ovu oblast.

Također je potrebna dosljedna provedba svih oblika pravne zaštite kulturne baštine, od zaštitnog popisa preko preventivne zaštite, do registra kulturne baštine u prostoru, uz određivanje režima zaštite, odobravanje intervencija, nadzor i primjerene kaznene mjere za oštećivanje ili uništavanje baštine u prostoru. Neophodna je primjena načela **integralne aktivne zaštite** radi izbjegavanja ili pomirbe mogućih sukoba interesa u procesima zaštite graditeljske baštine u zaštićenim područjima ili zonama.

3.2.5.3. Područja posebnih ograničenja u prostoru

Na temelju evidencije zaštićenih i posebno vrijednih prirodnih predjela, te spomeničke baštine ističu se područja primjene posebnih ograničenja u korištenju.

Područja posebnih ograničenja u prostoru odnose na slijedeće površine i zone:

- osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz
- osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz
- oblikovno vrijedno područje gradskih urbanih, poluurbanih i ruralnih cjelina
- oblikovno vrijedno područje gradskih urbanih, poluurbanih i ruralnih cjelina-zone stroge zaštite
- zaštitna područja uz posebno vrijedne spomenike i spomeničke cjeline

➤ **Prirodni krajobraz**

Prirodni krajobraz na području obuhvata GUP-a obuhvaća površinu od 1398,6 ha. U cilju očuvanja vrijednosti krajobraza, kako ekoloških, tako i doživljajnih, prirodni krajobraz je potrebno sačuvati od prenamijene i unaprjeđivati njegove prirodne vrijednosti i posebnosti (pošumljavanjem, rekultivacijom i sl.).

Kod određivanja prirodnog krajobraza potrebno je istaknuti slijedeće cjeline:

- Gruški zaljev čije se značenje ogleda u njegovom bitnom udjelu urbanoj i krajobraznoj artikulaciji gradskog prostora. Pored izvanrednog priloga

- krajobraznoj slici uvlačenjem zaljevskog akvatorija u sam gradski prostor, Gruškim je zaljevom odvojen Lapadski prostor od padina Srđa.
- Lapad posjeduje fino razgibani krajobraz. Radi očuvanja prirodne i krajobrazne posebnosti i privlačnosti lapadskog prostora potrebno je trajno zaštititi od bilo kakve izgradnje osobito vrijedan prirodni krajobraz; vrhove Montovjerne, Gorice, Hladnice, Gimana, Babinog Kuka, Velike i Male Petke.
 - Padine Srđa predstavljaju zelenu fasadu gradskog područja i neprocjenjivo vrijedan prirodni krajobraz u slici Grada sa istaknutim ekološkim značenjem.
 - Podnožje padine Srđa od Orsule do Kantafiga većim je dijelom zauzeto stambenim naseljima, koja već sežu do Jadranske turističke ceste. Radi izbjegavanja krajobrazne jednoličnosti i povoljnijeg uklapanja ceste u krajobraz, neophodno je na tom potezu čuvati komplekse prirodnog zelenila i trajno ih unaprjeđivati (reforestirati); posebno plohe i poteze ispod ceste.
 - Lokrum jedinstveni prirodni zeleni kontrapunkt gradskih zidina. Hrast crnika je rijedak u makiji, dok na sjeveroistočnom dijelu postoji sklop crnike s visokim stablima. Jugoistočni dio Lokruma nalazi se pod visokom šumom alepskog bora, dijelom su tu i stabla čempresa, dok su elementi makije rjeđi i niži.
 - Stjenovite padine Rijeke dubrovačke, jedinstvene za doživljajnu komponentu prostora.

Svi istaknuti vrhovi predstavljaju točke značajne za panoramske vrijednosti prostora te se na njima mogu uređivati vidikovci i izletišta.

➤ **Kultivirani krajobraz**

Kultivirani krajobraz u obuhvatu GUP-a iznosi 368,7ha. Pod kultiviranim krajobrazom smatraju se:

- **terasirana tla namijenjena poljoprivrednim kulturama** zastupljena Rijeci dubrovačkoj, te na Elafitima.
- **polje u Komolačkoj dolini** koje je potrebno sačuvati od izgradnje.
- **povijesni vrtovi i perivoji tj.** vrtnoarhitektonski uređeni otvoreni prostori koji su od osobite vrijednosti u povijesnoj i kulturnoj matrici ovog podneblja (ladanjski sklopovi u Rijeci dubrovačkoj ispod Jadranske turističke ceste kao i njihov ozelenjeni okoliš, zona gradskih povijesnih vrtova). Pored znatnog broja starih vrtova unutar zaštićenog UNESO-va prostora, još uvijek postoje brojni povijesni vrtovi koji se u vidu dva izdužena kraka sa zapadne strane (područje Sv Jakova) i jednog kraka s istočne strane (područje Gruža i Lapada) vezuju za prostor zaštićene cjeline.

➤ **Oblikovno vrijedno područje urbanih, poluurbanih i ruralnih cjelina**

Posebna ograničenja utvrđena su za korištenje i uređivanje prostora oblikovno vrijednog područja urbanih, poluurbanih i ruralnih cjelina.

Oblikovno vrijedne cjeline obuhvaćaju strogo zaštićene, preventivno zaštićene ili evidentirane cjeline visoke spomeničke ili ambijentalne vrijednosti.

Ukoliko se radi o strogo zaštićenoj cjelini potrebno je očuvanje izvornosti cjeline, njenog povijesnog i prostornog okoliša (rekonstrukcija, interpolacija), dok je ostale oblikovno vrijedne cjeline naselja potrebno pažljivo izgrađivati (ograničene su mogućnosti novih građevinskih intervencija).

Oblikovno vrijedna područja obuhvaćaju:

- **povijesnu jezgru Dubrovnika i kontaktno područje, s proširenjem na istočnom dijelu** prema Sv Jakovu radi brojnih povijesnih-ladanjskih sklopova (ljetnikovaca) i njihovih te zbog izvornog ostatka dubrovačke srednjovjekovne

- agrikulture –XIII st., **te na zapadnom dijelu** prema uvali Lapad i Gružu zbog ladanjskih sklopova i njihovih vrtova (XVI-XVIII st.).
- **kultivirano područje ladanjskih sklopova u Rijeci dubrovačkoj** (ispod jadranske turističke ceste), te zaštićene ruralne cjeline Petrovog sela, Pobrežja, Prijedora, Dračevog sela, G. i D. Čelopeci, Gornje Obuljeno, Rožat, Knežicu, Sustjepan.
 - Knežica je vrijedna ruralna cjelina, smještena na padini brda iznad šumetske doline. Sastoji se od gusto smještenih, međusobno povezanih stambeno-gospodarskih sklopova. Po pisanim izvorima spominje se u srednjovjekovnom razdoblju (1357. g.), s kasnijim dogradnjama i intervencijama.
 - Rožat je tip ruralne cjeline, nedaleko izvora Rijeke dubrovačke, na zapadnoj stani, na blagoj padini pod brdom, orijentirano na istok. Izrazito zbijena aglomeracija stambenih i stambeno-gospodarskih objekata. Naselje je otvorenog otvorenog tipa, nastanjeno, napadnuto recentnom izgradnjom.
 - Prijedor je ruralna cjelina smještena na padini brda, malo povrh Rožata, orijentirana prema jugoistoku. Pripada zbijenom tipu naselja sa stambenim objektima i karakterističnim kominima. Organizirano u nizovima, paralelno postavljenim i kaskadno položenim. Spominje se 1334. g., slavenskog porijekla.
 - Dračevo selo je ruralna cjelina smještena na padini brda, nedaleko od Prijedora. Zbijeno selo, uvjetovano brojnim izvorima uokolo, korištenjem svake obradive čestice zemlje, te potrebom za obranom od tada čestih upada neprijatelja.
 - Gornje Obuljeno je ruralna cjelina locirana na obronku brda, poviše Nove Mokošice. Tipološki pripada grupi zbijenih sela nastalih u vrijeme Dubrovačke Republike.

➤ **Zaštitno područje uz posebno vrijedne spomenike i spomeničke cjeline**

Posebna ograničenja u korištenju prostora istaknuta su uz sve izdvojene spomenike i spomeničke cjeline, te uz spomenike i spomeničke cjeline unutar urbanih i poluurbanih i ruralnih sredina i prikazana su radijusima zaštite (u skladu s konzervatorskim elaboratom). Radijus obuhvaća registrirano i preventivno zaštićeno kulturno dobro s pripadajućom parcelom i neposrednim kontaktnim prostorom. Postupak zaštite usmjeren je na potpuno očuvanje izvornosti kulturnog dobra, njegovog povijesnog i prostornog okoliša s mogućnošću rekonstrukcije na temelju prethodnih istražnih radova i detaljne konzervatorske dokumentacije.

3.2.6. Područja primjene posebnih mjera uređenja i zaštite

3.2.6.1. Uređenje zemljišta

Mjere uređenja zemljišta odnose se na očuvanje i unapređenje krajobraznih vrijednosti prostora tj. na područja koja zahtijevaju:

- pošumljavanje
- ozelenjavanje
- oblikovanje zemljišta uz infrastrukturne koridore

Pošumljavati autohtonim vrstama zelenila potrebno je prirodni krajobraz koji je pod šumskim nasadima ili se radi o denudiranim terenima opustošenim požarima, Prirodni krajobraz na području grada Dubrovnika kojeg je potrebno unapređivati pošumljavanjem obuhvaća padine Srđa i izgoreno šumsko stanište na području Rijeke dubrovačke.

Ozelenjavati je potrebno područja kultiviranog krajobraza, posebno terasastih poljoprivrednih površina padine Rijeke dubrovačke, plodno polje u Komolačkoj dolini i kultivirana područja ladanjskih sklopova tj povijesnih vrtova. Pod ozelenjavanjem se podrazumijeva sadnja poljoprivrednih kultura (maslina, vinove loze, agruma, južnog voća, vrtnih kultura cvijeća i sl.) sukladno povijesnoj i krajobraznoj matrici područja na koje se primjenjuje.

Oblikovanje zemljišta uz infrastrukturne koridore odnosi se na područja velikih infrastrukturnih zahvata; gradnju auto i brzih cesta, vodoopskrbnih sustava, hidroelektrane Ombla, komunalnog deponija. U svrhu sprječavanja degradacije krajobraza, neophodna je sanacija, rekultivacija ili ozelenjavanje zemljišta uz infrastrukturne koridore, ovisno o terenu na kojem se trase polažu.

3.2.6.2. Zaštita posebnih vrijednosti i obilježja – sanacija

Danas nije više moguće donijeti zadovoljavajuću odluku o nekom projektu ili razvojnom programu a da se pri tom ne vodi računa o njegovim posljedicama na okoliš čak i ako su socio-ekonomska i politička gledišta važnija.

Nažalost, u dosadašnjem razvitku i izgradnji industrijskih, turističkih, infrastrukturnih, komunalnih (posebno deponija) i ostalih sadržaja nije se pridavala dužna pažnja kompleksnoj zaštiti okoliša, pa su mnogi sadržaji smješteni na lokacijama koje nisu pogodne, tj. nisu vrednovane sa aspekta zaštite podzemnih voda, zagađenja tla, zagađenja zraka, krajobraza i sl.

Brojni konflikti gospodarskog razvoja kao i sve prisutniji ekološki problemi traže brzu intervenciju u sanaciji ugroženog krajobraza, urbanih i ruralnih cjelina i okoliša dubrovačkog područja.

Osnovni cilj budućeg razvitka je zaštita autohtonih krajobraznih i graditeljskih vrijednosti ovog osebujnog prostora, što ujedno predstavlja i preduvjet gospodarskog i demografskog napretka.

➤ **Oštećen prirodni ili kultivirani krajobraz** izvan građevinskih područja naselja, obuhvaća područje Komolačke doline i vrijednih terasiranih područja u Rijeci dubrovačkoj, te područje gradskih zelenih vrhova "Petke, Montovjerne, Hladnice vrtova na gradskom i prigradskom području Rijeke Dubrovačke. Naime, u dosadašnjem korištenju prostora, posebno na prigradskom i gradskom području,

prilikom brojnih gradnju dolazilo je do uništavanja zelenila (Montovjerna, vrhovi Babinog Kuka i sl.) tj. do smanjivanja prostora pod zelenilom, do zaziđivanja i betoniranja obale, što je dovelo do degradacije prirodnog i kultiviranog krajolika. Sanaciju je potrebno vršiti oplemenjivanjem područja, pod čime se podrazumijeva provođenje mjera reforestracije i ozelenjavanja poljoprivrednih površina.

➤ **Oštećene gradske ili seoske cjeline;** odnose se na:

- vrijedne graditeljske cjeline s brojnim povijesnim vrtovima i ladanjske sklopove u Rijeci Dubrovačkoj koje je potrebno rekonstruirati i rekultivirati
- dijelove naselja napadnute neprimjerenom oblikovanom, uglavnom neplanskom izgradnjom, koja je zauzimanjem istaknutih, ranije zelenih vrhova (Babin Kuk, Montovjerna) i istaknutih predjela (Nuncijata, Stara Mokošica) obezvrijedila krajobrazni, doživljajni prostor, kao i same cjeline naselja. Takva područja potrebno je preoblikovati tj. dovršiti, na način da se oblikovanjem podignutih građevina unaprijedi vizualni doživljaj, ozeleniti, eventualno ukloniti neke objekte u cilju omogućavanja opremanja naselja pristupnim cestama i infrastrukturom.
- preoblikovanje je neophodno i na području gruškog zaljeva na kojem je prostor u velikoj mjeri devastiran neprimjerenim industrijskim postrojenjima, prometnim opterećenjima, zapuštenim povijesnim vrtovima, i uopće, neprimjerenim korištenjem. Lokacije radnih pogona, potrebno je u cilju preoblikovanja cijelog područja prenamijeniti tj. zamijeniti novim sadržajima.
- trajna rekonstrukcija treba postati temeljna zadaća revitalizacije zaštićene povijesne jezgre i kontaktnog područja uz rekultivaciju zelenila i povijesnih vrtova. Lokrum predstavlja sastavni dio doživljajnog prostora povijesne jezgre, te je potrebno provoditi trajnu rekultivaciju područja kao cjeline.

Područje grada Dubrovnika i donekle, Rijeke dubrovačke, predstavlja prostor koji je prioritetno potrebno rekonstruirati, rekultivirati tj. uređenjem unaprijediti njegove krajobrazne i kulturno-povijesne vrijednosti, a nova izgradnja u obimu u kojem je potrebna i moguća (uglavnom interpolacije) podređuje se osnovnom režimu zaštite i unapređenja prostora.

➤ **Tlo** oštećeno erozijom na području padina Komolačke doline i uz bujična područja potrebno je sanirati provođenjem biološke rekultivacije bujica i njihovih tokova.

➤ **Opožareno šumsko stanište** potrebno je rekultivirati. Antropogeni faktori i požari utjecali su na to da je struktura šumskog fonda nepovoljna, jer više od polovine šumskog fonda zauzimaju degradirani obrisi vegetacije i kamenjara. Na širem području Dubrovnika je od 1960. – 1991. godine bilo 1008 šumskih požara koji su uništili šumsku vegetaciju na oko 45% površina bivše dubrovačke općine. Nakon toga je uslijedio Domovinski rat gdje je u neprijateljskog agresiji ponovo stradao šumski fond, uz učestale požare u ljetnim razdobljima. Opožarivanjem Srđa na kome su se pojavile goleti i degradirani oblici šumske vegetacije pojavilo se bujično područje, pa je neophodno njegovo pošumljavanje. Danas na području Grada Dubrovnika ima oko 1600 ha opožarenih površina, od kojih je najveći dio na području Rijeke Dubrovačke i grada Dubrovnika.

➤ **Područja i dijelovi ugroženog okoliša**

Područja ugroženog okoliša odnose se na slijedeće prirodne medije, tlo, more i u manjoj mjeri zrak.

Izgradnjom novog sustava odvodnje fekalnih voda Dubrovnika značajno smanjeno zagađenje obalnih voda uključujući **Gruški zaljev i eustuarij Rijeke Dubrovačke**, međutim ne u potpunosti i na zadovoljavajućoj razini. Nažalost, cijeli sustav nije

nikada bio u funkciji, a također sva područja nisu bila obuhvaćena kao npr. Stari Grad, dio Gruža i Lapada, veći dio naselja uz Rijeku Dubrovačku, Lozica.

Za brojne kanalizacijske ispuste duž obale, kao i glavni difuzor kod rta Petka ne postoji bakteriološki monitoring. Na području Orsule još su vidljivi tragovi oštećenja bentonskih zajednica od stare deponije smeća, kao i deponije koja je bila u upotrebi do zauzimanja Žarkovice od strane srpskih okupatora. Također, promjene su utvrđene i kod kanalizacijskog ispusta hotela Belvedere (nitrofilna vegetacija). Kanalizacijski sustavi svih hotela na Pločama ne funkcioniraju, uz posebno lošu situaciju u Staroj gradskoj luci. Za vrijeme ljetnih maestrala fekalno se zagađenje širi prema hotelskoj kupališnoj zoni na Pločama. U cijelom akvatoriju u obalnoj zoni dominiraju nitrofilne alge što je znak opterećenja sustava. Velika oštećenja bentonskih zajednica zabilježena su u područjima sidrišta između Lokruma i Orsule. U opterećena područja na tom dijelu akvatorija mogu se još priključiti pojedini lokaliteti na otoku Lokrumu (**Portoč** i južna strana otoka u zoni kanalizacijskog ispusta).

Zbog povremenog kvara na crpnoj stanici Pile, **između Bokara i Lovrijenca**, dolazi do ispusta fekalija što je uvjetovalo promjene bentonskih zajednica. Promjene su također utvrđene u kupališnoj zoni Šulčić i u području **uvala Danče, od stare bolnice do hotela Libertas**. Trajno su uništene zajednice čvrstog dna ispred hotela Libertas i to zbog unošenja velike količine kamena prilikom izgradnje hotela. Namjera je bila stvoriti umjetnu plažu. Međutim, zbog jakog udara vala, more kamenje nosi u zonu hotela Bellevue. Tako je nastalo pomično dno koje klizi i ne omogućava razvoj prirodnih populacija.

Akvatorij ispod Opće bolnice u području Male Petke je potpuno devastiran uslijed bacanja otpada tijekom Domovinskog rata. Nekada bogati pijesci rijetkim i reliktnim organizmima u uvali Lapad su potpuno uništeni.

Na širokom području 2Nm jugozapadno od Lokruma nastala su trajna oštećenja dna zbog nedopuštenog deponiranja velike količine građevinskog i drugog materijala iz Stare gradske jezgre.

Voda **Gruškog zaljeva**, pored fekalnog zagađenja, opterećena je i drugim zagađivačima porijeklom od lokalne industrije, servisa i prometa. Nisu zanemariva onečišćenja koja putem oborinskih voda dospiju u zaljev. Odvodnja oborinskih i fekalnih otpadnih voda u gornjem dijelu Rijeke Dubrovačke nije riješena. Preljevna stanica (kanalizacija) nije tehnološki ispravna, te se povremeno sve otpadne vode ispuštaju u **Rijeku Dubrovačku**, što zbog strujnog režima onečišćuje cijeli akvatorij.

Prema podacima o koncentraciji teških kovina u površinskom sedimentu Gruškog zaljeva od 1983. do 1995. može se utvrditi da je ovo područje izrazito opterećeno.

Cijela obala u **Rijeci Dubrovačkoj** je zatrpavanjem devastirana. Otpad od marine, kao i drugi otpad nastao brušenjem brodova (plastika, staklena vuna i dr.) dospijeva u more. Zatrgan je dio obale u području brodogradilišta u Mokošici, a brodogradilište nema uređaja kojim bi smanjio ili neutralizirao svoj štetni efekt na morski ekosustav. Dno u plićim dijelovima je prekriveno nitrofilnim algama. U izvorišnom dijelu ugrožen je otok na kojem živi posebna vrsta kornjače.

U **Lozici** nije riješena kanalizacija, postoje samo septičke jame.

Problem **krutog otpada** nije riješen ni na kopnenom niti na otočkom dijelu Grada Dubrovnika, jedina legalna deponija (Grabovica) smještena je u zoni sanitarne

zaštite izvorišta pitke vode (Ombla), prisutnost neorganiziranih, ilegalnih i “divljih” deponija na širem prostoru, posebno uz prometnicu za Osojnik.

Od prirodnih medija zagađeno je **tlo u Komolačkoj dolini** teškim kovinama koje su se nataložile djelovanjem industrije u proteklom periodu.

Velikih **zagađenja zraka** na području Grada Dubrovnika nema, osim uz najfrekventnije prometnice, poglavito u naseljenim dijelovima gdje dolazi do koncentracije prometa. Najistaknutija su područja Rijeke dubrovačke, gdje se zbog postojanja brojnih skladišta odvija i znatan kamionski promet, te na području Gruža, prometne “crne točke” grada Dubrovnika. Ta područja su ugrožena **bukom** od prometa.

3.2.7. Urbana pravila

Urbana pravila predstavljaju sustav uvjeta za gradnju i uređenje područja i građevina određen u skladu s prirodnim i urbanističko-arhitektonskim obilježjima nasljeđem, stupnjem konsolidiranosti područja te korištenjem i namjenom prostora.

Generalnim planom su utvrđene razine **homogenih urbanih prostornih jedinica**. Temeljem stupnja konsolidiranosti gradski prostor se dijeli na:

1. visokokonsolidirana (zaštićena) područja - visoka urbanističko arhitektonska determiniranost i kvaliteta, najviši stupanj kontrole - minimalna mogućnost promjena, intervencije u funkciji revitalizacije i održavanja, zaštita stanovanja u povijesnoj jezgri, unapređenje javnog prostora, urbanistički plan uređenja u okviru zakonske zaštite (povijesna jezgra s kontaktnim područjem) te detaljni planovi za neizgrađena područja (prijedlog proširenja granica kontaktnog područja), uz obavezne konzervatorske smjernice.

2. konsolidirana područja – dijele se na:

oblikovno vrijedna područja grada,

pretežito urbanističko arhitektonski definirana i kvalitetna, visok stupanj kontrole - mogućnost promjena, intervencije usmjerene ka održavanju, dovršavanju i dopunjavanju pretežito javnim sadržajima i prostorima - na temelju detaljnog plana uređenja ograničenog obuhvata, uz poštivanje prostornog koncepta koji je generirao postojeću strukturu, te konzervatorskim smjernicama u okviru oblikovno vrijednih područja naselja.

područja grada u transformaciji– dijelom izgrađena, podliježu sanaciji ili urbanoj obnovi (regeneraciji) – na temelju urbanističkog plana uređenja; Gruško polje, Luka Gruž, područje NTC-a.

3. niskokonsolidirana područja -

neplanski izgrađena područja naselja za koje je potrebna sanacija, osnovna regulacija i obnova

neizgrađena područja - potrebna osnovna regulacija - moguć visoki stupanj promjena, potrebno definiranje osnovne urbane matrice i mreže javnih prostora – na temelju detaljnih planova uređenja.

Prostorne jedinice prema stupnju konsolidacije prikazane su u grafičkom dijelu Generalnog plana, kartografski prikaz broji 4.5. *Oblici korištenja i način gradnje – urbana pravila* u mjerilu 1:5000.

U temeljne mjere provedbe Generalnog urbanističkog plana uključeni su **gradski projekti** kao zahvati većeg mjerila koji zadovoljavaju jedan ili više slijedećih kriterija:

- urbani zahvati na posebno vrijednim područjima grada,
- urbani zahvati koji su namjenom od posebnog interesa za grad,
- urbani zahvati koji značajno doprinose slici i doživljaju grada,
- urbani zahvati kompleksne obnove i reurbanizacije.

Kao temeljni kriteriji realizacije gradskih projekata utvrđuju se:

- zaštita javnog prostora i poštivanje općih ciljeva razvoja Grada, koji se iskazuju kroz Generalni plan
- fleksibilnost programa kao pretpostavka za pregovaranje javnog i privatnog sektora,
- visok stupanj javnosti i demokratske kontrole procedure (sudjelovanje stručnih udruga, neprofitnog sektora i ukupne urbane javnosti).

Generalnim planom su kao posebne razvojne mjere utvrđeni **gradski projekti** kao složene aktivnosti u uređenju prostora od osobitog interesa za Grad u kojima se Grad javlja kao partner (sudionik u realizaciji) - javno privatno partnerstvo a to su:

1. Poslovni centar – Gruž
2. Povijesna jezgra i kontaktna zona
3. Luka Gruž
4. Rekreativna zona Velike i Male Petke i Gorice Sv. Vlaha
5. Športsko-rekreativni centar Gospino polje
6. Prostor od Boninova do Grada
7. Humanizacija naselja Mokošica
8. Obnova ljetnikovaca Rijeke Dubrovačke, uređenje važnih pješačkih poteza i javnih prostora
9. Turističko naselje, Babin Kuk
10. Garažno poslovni objekti
11. NTC u Gružu
12. Poduzetnički centri – gospodarske zone
13. Izletišta, vidikovci
14. Golf centar Srđ

3.3. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu, način korištenja i uređenja prostora

3.3.1. Prostorni pokazatelji za namjenu površina

Prilikom utvrđivanja osnovne namjene površina (prikazane u tabeli br. 10.) za područje obuhvata GUP-a tj. određivanja lokacija za određenu namjenu ili način upotrebe prostora, razlikuje se:

- prostor za razvoj i uređenje površina gradskih kotara
- negradivo poljoprivredno i šumsko zemljište isključivo osnovne namjene
- ostale površine (ostalo poljoprivredno i šumsko zemljište - kamenjare, goleti i površine infrastrukturnih koridora)

(1) Prostor za uređenje površina gradskih kotara predstavlja tzv. "gradivi urbani prostor" čije se korištenje prilagođava utvrđenim namjenama i načinima i oblicima korištenja. Na ovo područje otpada cca 37% obuhvata GUP-a ili 1316,11 ha (čemu je pridodano i 310,00 ha sportsko rekreacijskih površina na platou Srđa).

(2) Negradivo poljoprivredno zemljište obuhvaća 8% površine GUP-a odnosno 283,68 ha, a šumsko zemljište 20% površine GUP-a ili 690,05 ha.

(3) Ostalo poljoprivredno i šumsko zemljište te površine namijenjene gradnji infrastrukturnih sustava zauzima 35% površine GUP-a ili 1206,16 ha.

3.3.2. Način korištenja i uređenja površina

Važan element u obračunu površina i vrednovanju bilance namjene površina je gustoća stanovanja i gustoća stanovništva.

U skladu s Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova (NN 106/98), određeni su slijedeći obvezni prostorni pokazatelji:

Gst = (netto – odnos broja stanovnika i zbroja površina građevnih čestica za stambene građevine)

Gust = (ukupno netto – odnos broja stanovnika i zbroja površina građevnih čestica za stambene građevine i prateće stambene funkcije/ ulice, parkirališta, zelene površine i dječja igrališta)

Gbst = (brutto – odnos broja stanovnika i zbroja površina građevnih čestica Gust i šire stambene funkcije/ sabirne ulice, parkovi, osnovna škola, površine za rekreaciju)

Gnst = (odnos broja stanovnika i predmetnog obuhvata (GUP-a, gradskih kotareva i sl.)

U tabeli br 20. dat je iskaz prostornih pokazatelja za novu izgradnju tj. prikazani su neizgrađeni dijelovi urbanog područja namijenjeni pretežito stanovanju (61,24 ha), pretežito poslovnim zonama (34,62 ha).

U svrhu izračunavanja neto gustoće tj. najstrože shvaćene gustoće gdje je potrebna površina usko namijenjena građevnim česticama, izračunate su površine za građevne čestice na način da su se ukupne neizgrađene površine po pojedinim namjenama umanjile za 20% (površine za prateće sadržaje u zonama stanovanja).

Mogući broj objekata dobiven je na temelju primjene ciljanih koeficijenata izgrađenosti (Kig) i koeficijenata iskorištenosti zemljišta (Kis) koji su različiti za:

- zone stanovanja ukoliko je riječ o niskim, srednjim i visokim građevinama
- obiteljska gospodarstva i vile u zelenilu na kojima je minimalna veličina građevne parcele 2000 m².

U prosjeku gledano prosječni koeficijent izgrađenosti za projekciju mogućeg broja objekata – stanova iznosi 0,3 za sve gradske kotareve, a koeficijent iskorištenosti varira od 0,6 za područje gradskog kotara Lapad i Ploče do 0,9 za gradske kotare Montovjernu, Gruž i Pile. Koeficijent iskorištenosti utvrđen je u ovisnosti od karaktera i smještaja zone na kojoj se predviđa izgradnja.

Na taj način dobiveno je oko 3111 novih stanova (objekata), a ako se pretpostavi da će po svakom objektu/stanu biti 3,0 stanovnika dobiva se mogući broj od oko 9.333 novih stanovnika.

Prikaz očekivanih gustoća u posljednjim stupcima tabele pokazuje da se najveće **netto gustoće**, pored gradskog kotara Grad 251,88, očekuju na području gradskog kotara Montovjerna 235,77, Gruž 213,54, Ploče 163,34, Pile 146,58, Lapad 142,19, Mokošica 125,69, i Komolac 52,87.

3.4 Sprječavanje nepovoljna utjecaja na okoliš

3.4.1. Zaštita zraka

Za područje gradskog naselja Dubrovnik uglavnom nisu prekoračene preporučene vrijednosti kakvoće zraka, što znači da je zrak čist ili neznatno onečišćen, odnosno utvrđena je prva kategorija kakvoće zraka.

Meteorološka postaja, kao dio državne mreže za praćenje klimatskih promjena, vrši monitoring za praćenje kakvoće zraka. Nije još uspostavljena područna mreža za praćenje kakvoće zraka, koja će se, sukladno zakonskoj regulativi a na temelju izrade nultog stanja, zraka locirati na odgovarajuća mjesta.

Postoje povremena istraživanja ciljanog karaktera koje provode nadležne institucije, npr. Državni hidrometeorološki zavod Zagreb je 1998/99. provodio istraživanje sa ciljem utvrđivanja prijenosa onečišćenja atmosferom, u čijoj je osnovi proračun trodimenzionalnog trajektorija čestica zraka. Izvršeno istraživanje, koje daje detaljni uvid u porijeklo onečišćavača na odabranom području, također predstavlja osnovu za mnoge procjene utjecaja na okoliš.

U cilju praćenja stanja kakvoće zraka, evidentiranja i praćenja emisija i izvora emisija, Gradska uprava Grada Dubrovnika sukladno Pravilniku o katastru emisija u okoliš (NN 36/96) provodi katastar emisija u okoliš kao sastavni dio katastra onečišćenja okoliša. Na temelju iskazanih rezultata obrađenih obrazaca ustanovljeno je slijedeće:

- Na području grada Dubrovnika onečišćenje zraka je neznatno, poglavito ako se uzme u obzir da se oko 60% stanovništva i poslovnih subjekata za grijanje i hlađenje koristi električnu energiju,
- Najjače onečišćenje je na području grada Dubrovnika i to u neposrednoj blizini prometnica zbog onečišćenja zraka ispušnim plinovima iz vozila,
- Stanje onečišćenja zraka proizvodnih pogona je zadovoljavajuće uz povremene pojave ispuštanja nedozvoljenih emisija u zrak,
- Obzirom na stanje kakvoće zraka, nije potrebno propisati strože granične vrijednosti emisija i strože zaštitne mjere za područje Dubrovnika propisanih od strane države.

Na području grada Dubrovnika, za kojeg je utvrđeno da je kakvoća zraka prve kategorije potrebno je djelovati preventivno kako se zbog građenja i razvitka područja ne bi prekoračile preporučene vrijednosti kakvoće zraka. Prilikom lociranja pojedinih sadržaja, kao jedan od kriterija za konačno određivanje detaljnih namjena prostora preporučuje se princip da norme dozvoljene emisije/zagađenost ne smiju biti prekoračene i pored poštivanja normi dozvoljene emisije (što je pitanje udaljenosti, zračnih strujanja itd.).

U cilju praćenja stanja kakvoće zraka potrebno je uspostaviti informacijski sustav o kakvoći zraka. Sukladno posebnom zakonu, uspostaviti područnu mrežu za praćenje kavoće zraka na način da se lokacije odabiru u naseljenim i prometno opterećenim dijelovima gradskog područja, u blizini radnih zona s izvorima onečišćenja (npr. okoliš tvornice TUP, Prvog dalmatinskog industrijskog poduzeća).

Potrebno je redovito praćenje emisija, vođenje katastra izvora emisija s podacima o prostornom smještaju, kapacitetu te vrsti i količini emisija na temelju kojih se vodi Katastar emisija na gradskoj i županijskoj razini. Ne dozvoljava se proizvodnja tvari koje oštećuju ozonski omotač, prema posebnim propisima.

3.4.2. Zaštita voda i mora

Izvori pitke vode Ombla, Vrelo, Račevica i drugi manji izvori su kraškog karaktera sa prihranjivanjem iz užeg i šireg zaleđa s brzom cirkulacijom kroz podzemlje te je potrebna posebna zaštita izvorišta i ukupnog sljeva. Izvorska voda je bakteriološki neispravna i zahtjeva obveznu dezinfekciju prije isporuke u vodoopskrbni sustav do potrošača.

Analize stanja voda (monitoring) provodi se kontinuirano na temelju zakonske regulative. Dosadašnje analize pokazuju da je stanje kakvoće voda zadovoljavajuće u okviru zakonom propisanim granicama. Voda rijeke Omble (dužina rijeke iznosi samo 1250 m) je kalcijско hidrokarbonatnog tipa, sadrži relativno mali isparni ostatak, male je mineralizacije i spada u umjereno tvrde vode. Kao i većina voda dalmatinskog krša dosta je bakterijski zagađena.

Na temelju podataka Katastra emisija u okoliš za područje Grada Dubrovnika, količine emisija u more - komunalne otpadne vode za 1997. za podmorski ispuš Petka imaju slijedeće karakteristike:

- Potrošak pitke vode u naselju Dubrovnik (za taj ispuš):
- Vodovodna voda: 3647,842 tis.m³/god
- Količina otpadne vode: 2188,705 tis.m³/god

Tablica 21. Vrsta i količina emisije - pokazatelji onečišćenja vode

Vrsta emisije	količina emisije mg/m ³	količina emisije t/g	osnova za određivanje
suspendirane tvari	99.860,0	218,560	procjena
KPK - dikromat	69.800,0	152,770	procjena
BPK ₅	82.780,0	181,180	procjena
N - (NH ₃)	12.200,0	26,700	procjena
N - (NO ²⁻)	45,4	0,099	procjena
N - (NO ³⁻)	6.895,8	15,090	procjena
P - (P ₂ O ₅)	12.600,0	27,578	procjena

* Na dubrovačkom području kvaliteta voda i promjene prate se pomoću kombiniranog indeksa kakvoće te se na osnovu ovog pokazatelja uočava blago poboljšanje kakvoće voda.

Prema Uredbi o standardima kakvoće mora na morskim plažama vrši se redovita kontrola kakvoće mora. Na temelju tih mjerenja može se reći da analizirani uzorci uglavnom ne prelaze utvrđene granične vrijednosti, odnosno da je stanje zadovoljavajuće. Izvori onečišćenja mora s kopna i od pomorskog prometa na područjima Dubrovnika su u Gruškom zaljevu (Gruška luka) i u uvalama u kojima se nalaze hoteli.

Postoji stalna i potencijalna opasnost od onečišćenja mora od pomorskog prometa, premda je količina pomorskog prometa značajno umanjena u odnosu na promet prije 1991. Za očekivati je da će se taj promet u narednim godinama povećavati i da će prerasti prijeratni promet.

Zaštita voda

Kontrola (monitoring) kakvoće voda vrši se sukladno zakonskoj regulativi kao i zaštita od štetnog djelovanja voda. Potrebno je uklanjati izvore ili uzroke onečišćavanja voda, sprečavati i smanjivati zagađivanje na mjestu njegova nastanka, posebno na postojećem izvorištu za opskrbu vodom Ombla. U skladu s zakonskom regulativom djelovati na poboljšanje kakvoće i namjenske uporabljivosti voda.

Potrebna je zaštita zone glavnih izvorišta (Ombla i Vrelo u Šumetu) te utvrđivanje zona sanitarne zaštite izvorišta. Za područje krša, kao priljevno područje (od podzemne vododjelnice do izvorišta), veličina i granice zona sanitarne zaštite te režim zaštite određuje se na temelju posebnih hidrogeoloških i hidroloških istraživanja kao i popisom mogućih zagađivača i procjenom opasnosti za zagađenje i izdašnost izvora.

Zaštita mora s kopna

Zaštita mora se prvenstveno provodi planiranjem kopnenog i morskog prostora i odvodnje, pročišćavanja i odlaganja otpadnih voda. Nadalje, zaštita mora usmjerava se na očuvanje područja s visokom kakvoćom mora i rehabilitaciju ugroženih područja. Za moguće planiranje zahvata koji mogu utjecati na kvalitetu mora, morskog dna obvezno provesti postupak procjene utjecaja na okoliš. Na temelju zakonske regulative provoditi monitoring praćenja stanja kakvoće mora te izraditi planove sanacije ugroženog obalnog mora od zagađenja s kopna npr. plan sanacije ugroženog obalnog dijela Gruškog akvatorija.

Zaštita mora obuhvaća i očuvanje kakvoće mora što može biti ugroženo neadekvatnim ili nepostojećim sustavima za odvodnju otpadnih voda. Sanitarna kakvoća obalnog mora namjenjenog kupanju i rekreaciji ne zadovoljava na 20% ispitanih postaja, upravo tamo gdje nisu dovršeni sustavi odvodnje, pa je potrebno prioritarno:

- Na gradski kanalizacijski sustav potrebno je priključiti ona područja i građevine koja nisu priključena,
- Istovremeno je potrebno ukinuti sve lokalne nekontrolirane ispuste (Gruški zaljev, Rijeka Dubrovačka i dr.) te izvršiti potrebite rekonstrukcije kanalizacijskog sustava.

Primarnim pročišćavanjem komunalnih otpadnih voda izdvajaju se velike količine sirovog mulja. Potrebno je razraditi sustavnu obradu u okviru središnjeg uređaja u gradskom sustavu odvodnje. Opasni tehnološki otpad mora se sakupljati u tvorničkom krugu i spriječiti njegovo ispiranje ili procjeđivanje, odnosno ispuštanje u kanalizaciju i dalje u more. Sustavno rješenje preuzimanja obrade i konačnog zbrinjavanja tog otpada dio je sustava gospodarenja otpadom na razini Županije i države.

Zaštita mora od pomorskog prometa i lučkih djelatnosti

Pomorski promet i lučke djelatnosti, uz izvore onečišćenja mora s kopna, predstavljaju stalnu opasnost za morski okoliš. Sustav mjera zaštite mora obuhvaća: izviđanje radi utvrđivanja pojave onečišćenja, sustav obavješćivanja, organizacijsku shemu s definiranim nadležnostima i zadacima sa svrhom sprečavanja i uklanjanja onečišćenja te provođenje mjera. Planom intervencije kod iznenadnog onečišćenja mora u RH (NN 8/97) utvrđuju se mjere smanjenja šteta u okolišu kod iznenadnih onečišćenja mora s kojim treba biti usklađen Županijski plan intervencija od iznenadnog onečišćenja mora.

3.4.3. Zaštita od buke

Buka je zvuk čija razina prekoračuje najviše dopuštene razine koje su posebno propisane s obzirom na vrijeme i mjesto gdje nastaje u sredini u kojoj ljudi rade i borave. Izvorom buke, sukladno Zakonu o buci, smatra se svaki objekt sa sredstvima za rad i transport uređajima, instalacijama, te bučne aktivnosti i drugi objekti i radnje od kojih se širi zvuk, a koji prelazi dopuštenu razinu. Utjecaji koji djeluju na stvaranje komunalne buke su: promet (cestovni, morski i zračni), buka iz industrijskih pogona i

buka uvjetovana turizmom (rad ugostiteljskih objekata - restorana, kafića, disco clubova, rekreacijski centri i sl.). Na buku izazvanu prometom može se djelovati optimalizacijom prometa s postojeći industrijski pogoni trebaju raditi sukladno zakonskoj regulativi, tj. ne podizati razinu buke iznad dozvoljene razine. Lociranje novih industrijskih pogona potrebno je planirati izvan naseljenih mjesta na dozvoljenoj udaljenosti od prvog naselja.

Razina komunalne buke na području Dubrovnika je zadovoljavajuća, poglavito ako se analizira razdoblje zadnjih desetak godina, jer na razinu buke u Dubrovniku u najvećem dijelu utječe turizam i djelatnosti vezane uz turizam. Unutar povijesne jezgre Dubrovnika nedozvoljenu razinu buke, tijekom dana a poglavito tijekom noći, izazivaju ugostiteljski objekti.

Rješenje problema buke, izazvane radom ugostiteljskih objekata je u primjeni zakonskih odredbi za rad turističkih objekata. Potencijalnu buku s prometnicama (budućih i postojećih) potrebno je umanjiti na dijelovima prolaska prometnice kroz naselja i stambene zone i to sadnjom zaštitnog zelenila ili postavljanjem odgovarajućih barijera za zaštitu od buke.

3.4.4. Zaštita tla

Osnovni tipovi degradacije tla su: erozija, acidifikacija, promjene humizacije i akumulacija štetnih tvari u tlu. Erozija je jedna od najopasnijih pojava na širem području gradskog naselja Dubrovnik, suuvjetovana je utjecajem požara na vegetaciju, koji slabi arhitekturu tala i pogoduje ubrzanoj eroziji tla vodom i vjetrom. U manjoj mjeri na eroziju utječu i drugi faktori, kao što su klimatski faktori (oborine, vjetar), vegetacijski pokrov (vegetacija je najvažnije sredstvo zaštite tla) i entropogeni utjecaj.

Acidifikacija tla je značajan ekološki činitelj. Unošenje kiselina u tlo je pojačano u proteklih trideset godina, zakiseljavanjem tala emisijama sumpornog dioksida (SO₂) i dušičnih oksida (NO_x), usljed čega dolazi do povećanja koncentracije vodikovih iona u tekućoj fazi tla što je ekološki štetno. Sustavnih istraživanja na području Dubrovačko-neretvanske županije nema, međutim aktualnost problema upućuje na potrebu takovih istraživanja.

Na području Dubrovačko-neretvanske županije, kao i na cijeloj obali, za analizirana šumska tla (mediteranska smeđa tla) gdje je degradiran vegetacijski pokrov pokazuje pad humusa za oko 38%. Zbog navedenog, potrebno je kontrolirati stanje humizacije ovisno o načinu korištenja tla u poljodjelstvu svakih 5 a u šumarstvu svakih 10 godina.

Posljednjih 20-tak godina slabljenje pa i propadanje biljnih zajednica uvjetovano je sve većim unošenjem polutanata u tlo. To je posebno opasno u uvjetima onečišćenog okoliša. Na istraživanom području nema kontinuiranog monitoringa stanja tala, iako postoje povremena istraživanja.

Tijekom 1985. i 1986. u Komolačkoj kotlini, zapaženo je zamjetno sušenje manjih i većih skupina čempresa i stabala trešnje. S tim u svezi provedena su istraživanja teških kovina u tlu. Istraživanja tla u površinskom sloju 0 - 15 cm pokazala su onečišćenje bakrom, visok stupanj onečišćenja cinkom i olovom te vrlo visok stupanj onečišćenja manganom i kadmijem. Pretpostavljeni izvori onečišćenja su bili promet, lokalna industrija i aeropopulacija. Stoga je potrebno vršiti kontrolu (monitoring) lokalnih izvora onečišćenja (odlagalište otpada, prometnice, industrijski pogoni, mineralna gnojidba i sredstva za zaštitu bilja). Stanje teških kovina u tlu nema

kontinuiranog istraživanja, stoga tumačenje zatečenog stanja na području Grada Dubrovnika ima privremenu važnost i karakter općenite smjernice.

U okviru praćenja stanja okoliša (monitoringa) potrebno je sustavno mjeriti onečišćenja tala na temelju zakonske regulative a u okviru katastra emisija u okoliš, sukladno zakonskoj regulativi, voditi očevidnike za emisije onečišćavajućih tvari u tlo. Potrebno je smanjiti emisije onečišćujućih tvari (kontaminaciju teškim plinovima, otpadnim plinovima, komunalnim i industrijskim vodama, radionuklidima i dr.) u tlo, na način da izvori emisija djeluju po standardima zaštite okoliša sukladno zakonskoj regulativi. Unos pesticida u tlo smanjiti te smanjiti globalni proces humizacije tla sukladno zakonskoj regulativi. Opožarene površine čim prije pošumljavati kako bi se smanjio učinak erozije tla. Gradnju urbanih cjelina, industrijskih i drugih objekata, prometnica i sl. planirati na način da se nepovratno izgubi što manje slobodnog tla.

Uz ceste s velikom količinom prometa je obvezno ozelenjavanje pojasa širine barem 20 m u kojemu nije dozvoljena sadnja bilja namjenjenog za ljudsku prehranu i prehranu životinja. Ozelenjeni pojas uz prometnice mora sadržavati grmoliko bilje kojim se štiti tlo od utjecaja prometa (teški metali).

3.4.5. Postupanje s otpadom

Prema Zakonu o otpadu grad Dubrovnik osigurava provođenje mjera za postupanje s komunalnim otpadom. Prikupljanje komunalnog otpada je organizirano za gradsko područje. Otpad se prikuplja (brodovima s otoka) i bez selekcije odlaže na odlagalištu I kategorije (komunalni otpad) "Grabovica", oko 22.000 m³/godišnje. Postoje ilegalna odlagališta otpada, poglavito za inertni građevinski otpad, na područjima uz prometnice Komolac - Brgat, Mokošica - Osojnik, te na širem području Srđa. Samo dio otpada se odvaja, oko 1000 tona godišnje, što ga otkupljuje poduzeće "Unisak" a predstavlja manje od 3% količina koje bi se mogle reciklirati, odnosno odvajati.

Cjeloviti sustav gospodarenja otpadom (izdvojeno skupljanje otpada, recikliranje otpada, kompostiranje organskog dijela otpada, termička obrada ostatka organskog otpada iz procesa predobrade i sortiranja otpada te odlaganje ostatka otpada nakon obrade) i potencijalne makrolokacije za građevine u sustavu gospodarenja otpadom određeni su u Prostornom planu Dubrovačko neretvanske županije.

Postojeće odlagalište Grabovica se prema rješenju nadležnog ministarstva može koristiti još pet godina, odnosno do popune kapaciteta.

Na širem području Osojnika potrebno je istražiti mikrolokaciju odlagališta II kategorije za odlaganje inertnog građevinskog otpada te pogona za recikliranje građevinskog otpada.

3.4.6. Zaštita od požara i uvjeti gradnje skloništa za sklanjanje stanovništva

Zaštita od požara

Temeljne organizacijske postrojbe za zaštitu od požara su profesionalne postrojbe grada koja organiziraju jedinice lokalne samouprave (gradovi i općine). Sadašnji dom u Zagrebačkoj ulici ne udovoljava potrebama pa je nužno izmiještanje na novu i pogodniju lokaciju (predlaže se prostor uz Jadransku magistralu na potezu od mosta

preko Rijeke dubrovačke do Ilijine glavice) i osiguranje prostora za novi dom u Mokošici (potez Komolac – Mokošica).

Urbanističke mjere zaštite od požara u gradskom području Dubrovnika obuhvaćaju sljedeće:

- Ograničiti visinu izgrađenosti u pojedinim urbanim cjelinama na maksimalno 30 m od puta za intervenciju do poda etaža sa prostorima za boravak .
- U objektima naselja gdje odnos razvijene površine etaža i bruto površine zone prelazi 1 ne smije se povećavati etažnost u odnosu na zatečeno stanje.
- Kod rekonstrukcije starih dijelova naselja osigurati po mogućnosti prostor za nesmetan pristup vatrogasnih vozila i tehnike.
- Radi nesmetanog pristupa ugroženim objektima grada Dubrovnika, poduzeti potrebite mjere da se prometnice i javne površine održavaju prohodnima te označiti bojom vatrogasne pristupe i onemogućiti parkiranje na njima.
- U starim dijelovima grada treba kod adaptacija objekata smanjivati požarno opterećenje zone i provesti zoniranje izvedbom objekata vatro-otporne konstrukcije. Objekte javne namjene na granici zona, posebno u Starom gradu potrebno je maksimalno zaštititi izvedbom stabilnih sustava za dojavu i gašenje požara.
- Planirane granice požarnih zona u starim dijelovima Dubrovnika poštivati. Na mjestima gdje je granica preuska treba provesti druge mjere zaštite od požara.
- U Starom gradu ne smije se projektirati i izvoditi gradnja prostora u kojima se odvijaju djelatnosti koje koriste zapaljive plinove i tekućine. Lokali i skladišta moraju biti nisko požarno opterećeni i to ograničiti na 500 MJ/m² u prodajnom i skladišnom prostoru.
- Sve gorive dijelove stropnih i krovnih konstrukcija te pregradnih zidova i stubišta u Starom gradu tokom rekonstrukcija i adaptacija zamjenjivati negorivim, vatrootpornosti min. 60 minuta.
- Hotelske, turističke i druge javne objekte izvoditi u skladu s propisima, a posebnu pažnju posvetiti evakuaciji gostiju iz prostora objekata i pravilnom požarnom sektoriranju objekata. Auto kampove pravilno zonirati i grupirati, te opremiti adekvatnim sredstvima i opremom, te vodom za gašenje požara.
- Sve važnije javne objekte na području Dubrovnika projektirati s potrebnim instalacijama za dojavu požara. Požarne zone treba uspostaviti u svim naseljima, a gustoću izgrađenosti izvesti u skladu s Pravilnikom o mjerama zaštite od elementarnih nepogoda i ratnih opasnosti u prostornom planiranju i uređenju prostora.
- Dokumentima prostornog uređenja detaljnijeg stupnja razrade riješiti pristupe do objekata, te izbjeđavati zatvorene blokove.
- Za potrebe Grada Dubrovnika uspostaviti učinkovitu dimnjačarsku službu, koja će uoči sezone loženja provoditi operativno-preventivne mjere na čišćenju i održavanju dimovodnih kanala.

Obvezno je izmještanje tvornice ulja “Prvo industrijsko dalmatinsko društvo” i tvornice boja “Astra-Dubrovnik” sa sadašnje neuvjetne lokacije u radnu zonu.

Sve pristupne putove, koji se mogu koristiti kao vatrogasni pristupi, potrebno je označiti i održavati prohodnim. Slijepi vatrogasni pristup duži od 100 m mora na kraju imati uređeno okretište.

Na području Park šume Petka urediti protupožarne putove i izraditi protupožarne prosjeke. Na Srđu uspostaviti i opremiti motrilačku protupožarnu postaju.

Uvjeti za gradnju skloništa za sklanjanje stanovništva

Grad Dubrovnik je dužan na svome teritoriju osigurati uvjete za sklanjanje ljudi, materijalnih i drugih dobara. U tu svrhu je neophodno utvrditi zone ugroženosti i to uglavnom za gradsko područje Dubrovnika (potez Rijeke dubrovačke, od Sustjepana do Orsule uključujući Srđ i Žarkovica), obzirom da ostala naselja Grada Dubrovnika imaju manje od 2000 stanovnika pa za njih nije obvezna gradnja skloništa. Zbog pograničnog položaja Grada, potrebna je detaljnija procjena ugroženosti i manjih naselja o čemu ovisi da li će se utvrditi obveza gradnje skloništa za ljude i materijalna dobra.

Radi osiguranja gradnje skloništa unutar gradskog područja naselja Dubrovnik potrebno je odrediti zone ugroženosti na temelju kriterija propisanih podzakonskim aktima. Osnovni kriterij za određivanje stupnja ugroženosti je broj stanovnika. Prema tom kriteriju uže urbano područje grada Dubrovnika spada u područje I stupnja ugroženosti a prigradsko područje (Rijeka dubrovačka do Šumeta) u II stupanj ugroženosti.

Područja I i II stupnja ugroženosti dijele se na jednu ili više zona u kojima se grade skloništa osnovne zaštite (otpornosti 100 kPa) i dopunske zaštite (otpornosti 50 kPa) te zone u kojima se osigurava zaštita stanovništva u zaklonima. Na području I i II stupnja ugroženosti smješteni su značajni sadržaji za funkcioniranje grada a koji mogu predstavljati cilj napada u ratu. To su ugroženi objekti a određuju se u skladu sa napatkom i posebnim zahtjevima Ministarstva obrane RH, kao npr.:

- most preko Rijeke dubrovačke,
- luka (dubine preko 7,0 m),
- TS Komolac i Bosanka 110 kV,
- ATC (tranzitna),
- HE Ombla,
- raskrižja razvrstanih, važnijih cesta,
- vojarne itd.

Oko ugroženih objekata potrebno je formirati zonu ugroženosti, na odgovarajućoj udaljenosti od ugroženog objekta, u kojoj se obvezno grade skloništa osnovne i dopunske zaštite.

Skloništa za zaštitu stanovništva u slučaju ratne opasnosti se grade u višestambenim građevinama, javnim i društvenim građevinama (dječji vrtići, škole, učilišta, uprava, kultura, vjerske građevine i dr.), gospodarskim građevinama i kompleksima, poslovnim i trgovačkim centrima, garažno-poslovnim kompleksima, turističkim i hotelskim kompleksima, lučkim sklopovima itd.

U obiteljskim i višeobiteljskim stambenim građevinama, u pravilu, je potrebno graditi podrum koji se može koristiti kao zaklon.

Sva skloništa se obvezno grade kao dvonamjenska skloništa. U miru se skloništa koriste u skladu s potrebama vlasnika građevine (skladište, spremište, garaža itd.) i uz mogućnosti brze prenamjene u sklonišni prostor.

Do utvrđivanja zona ugroženosti gradskog područja i zona oko ugroženih objekata gradnja skloništa će se vršiti prema slijedećim uvjetima.

- za područje I stupnja ugroženosti (uže urbano područje grada Dubrovnika) obvezna je gradnja skloništa za sklanjanje stanovništva, otpornosti 100 kPa, za sve građevine koje imaju 1000 m² i više netto razvijene površine,
- za područje II stupnja ugroženosti (prigradsko područje) obvezna je gradnja skloništa za sklanjanje stanovništva, otpornosti 50 kPa, za sve građevine koje imaju 1000 m² i više netto razvijene površine.

Tabela br. 11: Struktura površina za razvoj i uređenje gradskih kotara u ha

GRADSKI KOTARI		S i M-1	M-2 i M5	JAVNA - DRUŠTVENA	PROIZVODNA	POSLOVNA	UGOSTITELJSK O-TURISTIČKA	LUKET TUR.LUKE POS.NAM.	ŠPORTSKO REKREACIJ	JAVNE ZELENE POVRŠINE	ZASTITNE ZELENE POVRŠINE	ŠPORT	ŠUMA POSEBNE NAMJENE	UKUPNE POVRŠINE ZA RAZVOJ I UREĐENJE
1	LAPAD	77,88	1,03	15,55		5,4	47,97	6,65	20,47	4,88	29,95	0	7	216,78
		35,9	0,5	7,2	0,0	2,5	22,1	3,1	9,4	2,3	13,8	0,0	3,2	100,0
2	MONTOVJE RNA	35,83	10,55	10,58	0	0,98	2,61	2,4	10,95	1,04	32,56	0	0	107,5
		33,3	9,8	9,8	0,0	0,9	2,4	2,2	10,2	1,0	30,3	0,0	0,0	100,0
3	GRUŽ	50,71	15,17	2,14	0	0,91	0,32	9	5,59	0,61	10,48	0	0	94,93
		53,4	16,0	2,3	0,0	1,0	0,3	9,5	5,9	0,6	11,0	0,0	0,0	100,0
4	PILE	47,65	6,74	6,29	0	1,99	0,78	0	0	4,86	3,31	136,55	0	208,17
		22,9	3,2	3,0	0,0	1,0	0,4	0,0	0,0	2,3	1,6	65,6	0,0	100,0
5	GRAD	0	17,69	3,91	0	0	0	0	2,37	26,54	0	0	33,98	84,49
		0,0	20,9	4,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,8	31,4	0,0	0,0	41,2
6	PLOČE	50,35	1,13	1,32	0	1,22	25,75	0	2,63	0,21	32,27	173,45	0	288,33
		17,5	0,4	0,5	0,0	0,4	8,9	0,0	0,9	0,1	11,2	60,2	0,0	100,0
7	KOMOLAC	83,1	0	2,12	0	19,4	0	7,92	3,21	0	66,29	0	0	182,04
		45,6	0,0	1,2	0,0	10,7	0,0	4,4	1,8	0,0	36,4	0,0	0,0	100,0
8	MOKOŠICA	106,73	0	3,38	14,3	2,4	0	0	9,02	1,38	37,64	0	4,92	179,77
		59,4	0,0	1,9	8,0	1,3	0,0	0,0	5,0	0,8	20,9	0,0	2,7	100,0
UKUPNO		452,25	52,31	45,29	14,3	32,3	77,43	25,97	54,24	39,52	212,5	310	45,9	1362,01
		33,2	3,8	3,3	1,0	2,4	5,7	1,9	4,0	2,9	15,6	22,8	3,4	100,0

Tabela br. 10: Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina po gradskim kotarevima u obuhvatu GUP-a Dubrovnika

GRADSKI KOTARI			Mješovita namjena								Javna i društvena namjena	Proizvodna namjena	Poslovna namjena	Ugostiteljsko turistička namjena	Turističke luke posebne namjene	Športsko rekreacijska namjena	Javne zelene površine	Zaštitne zelene površine	Športsko rekreacijska namjena	POLJOPRIVREDNO TLO ISKLJUČIVO OSNOVNE NAMJENE				ŠUME ISKLJUČIVO OSNOVNE NAMJENE			Ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište
			Pretežno stanovanje	Pretežno stanovanje u zelenilu	Vile u zelenilu	Pretežito stanovanje u rauralnim sklopovima	Pretežno stanovanje	Pretežno stanovanje	Pretežito poslovna	Povijesna jezgra kulturni centar										Osobito vrijedno obradivo tlo	Vrijedno obradivo tlo	Ostala obradiva tla	Ukupno poljoprivredne površine	Zaštitna šuma	Šuma posebne namjene	Ukupno šume	
			M11	M14	M15	M16	M12	M13	M2	M5										D	I	K	T	N	R	Z1	
1	LAPAD *	284	8,83	1,12	0	0	64,51	3,42	1,03	0	15,55	0	5,4	47,97	6,65	20,47	4,88	29,95	0						7	7	67,22
2	MONTOVJERNA	116	4,63	0	0	0	22,42	8,78	10,55	0	10,58	0	0,98	2,61	2,4	10,95	1,04	32,56	0					0	0	0	8,5
3	GRUŽ	160	4,61	0,46	0	0	39,18	6,46	15,17	0	2,14	0	0,91	0,32	9	5,59	0,61	10,48	0					44,13	0	44,13	20,94
4	PILE	345	2,44	34,02	0	0	11,19	0	6,74	0	6,29	0	1,99	0,78	0	0	4,86	3,31	136,55					108,09	0	108,09	28,74
5	GRAD**	90	0	0	0	0	0	0	0	17,69	3,91	0	0	0	0	2,37	26,54	0	0					33,98	33,98	5,51	
6	PLOČE	383	16,15	6,63	7,38	0	20,19	0	1,13	0	1,32	0	1,22	25,75	0	2,63	0,21	32,27	173,45	10,31			10,31	32,15	0	32,15	52,21
7	KOMOLAC	1053	55,9	17,87	0	7,3	2,03	0	0	0	2,12	0	19,4	0	7,92	3,21	0	66,29	0	60,55	48,11	35,07	143,73	408,71	0	408,71	318,52
8	MOKOŠICA	1065	53,3	19,02	0	7,6	15,55	11,26	0	0	3,38	14,3	2,4	0	0	9,02	1,38	37,64	0	8,28	91,41	29,95	129,64	51,07	4,92	55,99	704,52
UKUPNO		3496	145,86	79,12	7,38	14,9	175,07	29,92	34,62	17,69	45,29	14,3	32,3	77,43	25,97	54,24	39,52	212,50	310,00	79,14	139,52	65,02	283,68	644,15	45,90	690,05	1206,16

*Površina sa Daksom

**Površina sa Lokrumom

9 ha = Turistička luka - predstavlja površinu luke Gruž

Tablica 20. Iskaz prostornih pokazatelja za novu izgradnju sa mogućim brojem stanovnika

GRADSKI KOTARI	POVRŠINA KOTARA	IZGRAĐENO				NEIZGRAĐENO							UKUPNO NEIZGRAĐENO	UKUPNO ZA GRAĐEVNE ČESTICE	MOGUĆI BROJ NOVIH OBJEKATA-STANOVA	OČEKIVANI BROJ NOVIH STANOVNIKA	UKUPNE PLANIRANE POVRŠINE ZA POTEŽNO STANOVANJE (u ha)	UKUPNE POVRŠINE GRAĐEVNIH ČESTICA ZA STANOVANJE (u ha)	UKUPAN BROJ OBJEKATA-STANOVA	UKUPAN BROJ STANOVNIKA	POVRŠINE ZA PRATEĆE FUNKCIJE (u ha)	UKUPNE BRUTO POVRŠINE NASELJA (u ha)	Gnst	Gust	Gbst	Gst
		UKUPNO IZGRAĐENO ZA POTEŽNO STANOVANJE u ha	UKUPNE POVRŠINE GRAĐEVNIH ČESTICA	BROJ STANOVA PREMA POPISU 2001. (procjena)	BROJ STANOVNIKA prema popisu 2001.	M1			M2																	
						Površina u ha	Površina za građevne čestice	Mogući broj objekata-stanova	Površina u ha	Površina za građevne čestice	Mogući broj objekata-stanova															
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25		
1	LAPAD	284	68,84	48,19	2504	6736	9,04	7,23	380	1,03	0,21	11	10,07	7,44	391	1173	78,91	55,63	2895	7909	77,85	156,76	27,85	100,23	50,46	142,19
2	MONTOVJERNA	116	35,22	24,65	2170	6005	0,61	0,49	26	10,55	2,11	114	11,16	2,60	140	420	46,38	27,25	2310	6425	55,13	101,51	55,39	138,53	63,30	235,77
3	GRUŽ	160	48,79	34,15	2433	7138	1,92	1,54	213	15,17	3,03	164	17,09	4,57	377	1131	65,88	38,72	2810	8269	18,82	84,7	51,68	125,52	97,63	213,54
4	PILE	345	46,71	32,70	1759	4759	0,94	0,75	41	6,74	1,35	73	7,68	2,10	114	342	54,39	34,80	1873	5101	14,46	68,85	14,78	93,78	74,08	146,58
5	GRAD	18,8	17,69	12,38	1290	3119	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	17,69	12,38	1290	3119	1,11	18,8	165,90	176,31	165,90	251,88
6	PLOČE	383	27,83	19,48	1024	2780	22,52	18,02	1115	1,13	0,23	12	23,65	18,24	1127	3382	51,48	37,72	2151	6162	36,43	87,91	16,09	119,69	70,09	163,34
7	KOMOLAC	1053	67,67	47,37	437	1441	15,43	12,34	572	0	0,00	0	15,43	12,34	572	1716	83,1	59,71	1009	3157	71,62	154,72	3,00	37,99	20,40	52,87
8	MOKOŠICA	1065	95,95	67,17	2619	8356	10,78	8,62	390	0	0,00	0	10,78	8,62	390	1170	106,73	75,79	3009	9526	56,34	163,07	8,94	89,25	58,42	125,69
UKUPNO		3424,8	408,7	286,09	14236	40334	61,24	48,99	2737	34,62	6,92	374	95,86	55,92	3111	9334	504,56	342,01	17347	49668	331,76	836,32	14,50	98,44	59,39	145,22

2 = isplanimetrične površine izgrađenih područja u zonama za pretežno stanovanje

3 = 2 x 70% - izgrađene površine umanjene za 30% za površine za prateće sadržaje u zoni stanovanja

4 i 5 = podaci prema Popisu stanova i stanovnika 2001.godine

6, 9 = neizgrađene površine utvrđene planimetrijom u okviru zona pojedinih planiranih namjena

7 = 6 x 80% - neizgrađene površine umanjene za 20% za površine za prateće sadržaje u zoni stanovanja

10 = 9 x 80% - neizgrađene površine umanjene za 20% za površine za prateće sadržaje u zoni

8,11= izračunate temeljem ciljanih prostornih pokazatelja (Kig i Kisk)

12 = 6+9

13 = 7+10

14 = 8+11

15 = 14 x 3 (prosječni broj stanovnika po stanu)

16 = 2+12

27 = 3+13

18 = 4+14

19 = 5+15

20 = zbroj površina namjenjenih športu i rekreaciji, javnim zelenim površinama, šuma posebne namjene, površinama škola,dječjih igrališta i dr.

21 = 16 + 20

22 = 19/1

23 = 19/16

24 = 19/21

25 = 19/17

*površina bez Dakse i Lokruma